సమాజశాస్త్ర ఆలోచన మరియు సమాజశాస్త్ర దృక్పథాలు

ఎం.ఏ. - సమాజశాస్త్రము , మొదటి సంవత్సరం - రెండవ పేపరు

రచయితలు:

డా॥ ఆర్. అమర్‌నాథ్ దాస్
అసోసియేట్ ప్రొఫెసర్
సమాజశాస్త్ర విభాగం
శ్రీకృష్ణదేవరాయ విశ్వవిద్యాలయం
అనంతపూరు - 515003, ఏ.పి.

ఆచార్య సి. నటరాజన్ (రిటైర్డు)
ఎమ్.ఎస్. విశ్వవిద్యాలయం
తిరునైవేలి
తమిళనాడు

ఆచార్య డి. సెల్వరాజ్
సమాజశాస్త్ర విభాగం
అన్నామలై విశ్వవిద్యాలయం
అన్నామలై నగర్
తమిళనాడు

అనువాదకులు:

శ్రీ కె. శింగయ్య
రిటైర్డ్ ప్రిన్సిపాల్
ఎస్.ఆర్.ఆర్. & సి.వి.ఆర్. డిగ్రీ కళాశాల
విజయవాడ

సంపాదకులు

డా॥ ఆర్. అమర్‌నాథ్ దాస్
అసోసియేట్ ప్రొఫెసర్,
సమాజశాస్త్ర విభాగం
శ్రీకృష్ణదేవరాయ విశ్వవిద్యాలయం
అనంతపూరు - 515003, ఏ.పి.

ప్రధాన సంపాదకులు:

ఆచార్య సి.హెచ్. ఉమామోహన్
ఛైర్మన్, బోర్డాఫ్ స్టడీస్
సమాజశాస్త్ర విభాగం
శ్రీకృష్ణ దేవరాయ విశ్వవిద్యాలయం
అనంతపూరు - 515003, ఏ.పి.

సమన్వయకర్త:

ఆచార్య ఎం. లక్ష్మీపతి రాజు
సోషియాలజీ, సోషల్ వర్క్ మరియు ఐ.ఆర్.పి.ఎమ్. విభాగం.
ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం

Director
Dr. NAGARAJU BATTU
M.B.A., M.H.R.M., L.L.M., M.Sc. (Phy), M.A. (Soc.), M.Ed., M.Phil., Ph.D.

దూర విద్యా కేంద్రము

ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం, నాగార్జున నగర్ - 522 510.
Ph: 0863-2293299, 2293356 (08645), 211023, 211024 (Study Material)
Cell : 98482 85518
E-mail : Info@anucde.ac.in
Website: www.anucde.ac.in (or) www.anucde.info

M.A. Sociology : Social Thought and Sociological Perspectives

Edition: 2021

No. of Copies: 246

(C) Acharya Nagarjuna University

This book is exclusively prepared for the use of students of Distance Education, Acharya Nagarjuna University and this book is meant of limited circulation only.

Published by:

Dr. NAGARAJU BATTU

Director

Centre for Distance Education

Acharya Nagarjuna University

Printed at:

Romith Technologies

Guntur.

ముందుమాట

ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం 1976లో స్థాపించినది మొదలు నేటి వరకు ప్రగతిపథంలో పయనిస్తూ వివిధ కోర్సులు, పరిశోధనలు అందిస్తూ 2016 నాటికి NAAC చే A గ్రేడును సంపాదించుకొని దేశంలోనే ఒక ప్రముఖ విశ్వవిద్యాలయంగా గుర్తింపు సాధించుకొన్నదని తెలియజేయటానికి సంతోషిస్తున్నాను. ప్రస్తుతం గుంటూరు, ప్రకాశం జిల్లాలలోని 447 అనుబంధ కళాశాలల విద్యార్థులకు డిప్లమో, డిగ్రీ, పి.జి. స్థాయి విద్యాబోధనను ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం అందిస్తోంది.

ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం ఉన్నత విద్యను అందరికి అందించాలన్న లక్ష్యంతో 2003-04లో దూరవిద్యా కేంద్రాన్ని స్థాపించింది. పూర్తి స్థాయిలో కళాశాలకు వెళ్ళి విద్యనభ్యసించలేని వారికి, వ్యయభరితమైన ఫీజులు చెల్లించలేని వారికి, ఉన్నత విద్య చదవాలన్న కోరిక ఉన్న గృహిణులకు ఈ దూర విద్యా కేంద్రం ఎంతో ఉపయోగపడుతుంది. ఇప్పటికే డిగ్రీ స్థాయిలో బి.ఏ., బి.కాం., బి.ఎస్.సి., మరియు పి.జి. స్థాయిలో ఎం.ఏ., ఎం.కాం., ఎం.ఎస్.సి., ఎం.బి.ఏ., ఎల్.ఎల్.యమ్., కోర్సులను ప్రారంభించిన విశ్వవిద్యాలయం గత సంవత్సరం కొత్తగా 'జీవన నైపుణ్యాలు' అనే సర్టిఫికేట్ కోర్సును కూడా ప్రారంభించింది.

ఈ దూర విద్యా విధానం ద్వారా విద్యనభ్యసించే విద్యార్థుల కొరకు రూపొందించే పాఠ్యాంశాలు, సులభంగాను, సరళంగాను, విద్యార్థి తనంతట తానుగా అర్థం చేసుకొనేలా ఉండాలనే ఉద్దేశ్యంతో విశేష బోధనానుభవం కలిగి, రచనా వ్యాసంగంలో అనుభవం గల అధ్యాపకులతో పాఠ్యాంశాలను వ్రాయించడం జరిగింది. వీరు ఎంతో నేర్పుతో, నైపుణ్యంతో, నిర్ణీత సమయంలో పాఠ్యాంశాలను తయారు చేశారు. ఈ పాఠ్యాంశాల పై విద్యార్థినీ, విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు నిష్ణాతులైన వారు ఇచ్చే సలహాలు, సూచనలు సహృదయంతో స్వీకరించబడతాయి. నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలను గ్రహించి మున్ముందు మరింత నిర్దిష్టంగా, అర్థమయ్యే రీతిలో ప్రచురణ చేయగలం. ఈ పాఠ్యాంశాల అవగాహన కోసం, సంశయాల నివృత్తి కోసం వారాంతపు తరగతులు, కాంటాక్టు క్లాసులు ఏర్పాటు చేయటం జరిగింది.

దూరవిద్యా కేంద్రం ద్వారా విజ్ఞాన సముపార్జన చేస్తున్న విద్యార్థులు, ఉన్నత విద్యార్హతలు సంపాదించి జీవనయాత్ర సుగమం చేసుకోవడమే గాక, చక్కటి ఉద్యోగావకాశాలు పొంది, ఉద్యోగాలలో ఉన్నత స్థాయికి చేరాలని, తద్వారా దేశ పురోగతికి దోహదపడాలని కోరుకుంటున్నాను. రాబోయే సంవత్సరాలలో దూర విద్యా కేంద్రం మరిన్ని కొత్త కోర్సులతో దినదినాభివృద్ధి చెంది, ప్రజలందరికి అందుబాటులో ఉండాలని ఆకాంక్షిస్తున్నాను. ఈ ఆశయ సాధనకు సహకరిస్తున్న, సహకరించిన దూరవిద్యా కేంద్రం డైరెక్టర్లకు, సంపాదకులకు, రచయితలకు, అకడమిక్ కో-ఆర్డినేటర్లకు మరియు అధ్యాపకేతర సిబ్బందికి నా అభినందనలు.

ప్రొఫెసర్ పి. రాజశేఖర్, M.A., M.Phil., Ph.D.

ఉప కులపతి (FAC)

ఆచార్య నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం

విషయ సూచిక

పాఠం	1.	సమాజశాస్త్ర ఆలోచన అభివృద్ధి, స్వభావం మరియు సామాజిక సందర్భం	1.1 - 1.9
పాఠం	2.	సమాజశాస్త్ర సిద్ధాంతం - సిద్ధాంత పుట్టుక - రకాలు	2.1 - 2.9
పాఠం	3.	సామాజికశాస్త్ర ఆలోచనకు ఆద్యుడు, ఆరాధ్యుడు - ఆగస్టు కామ్టే	3.1 - 3.4
పాఠం	4.	సోషల్ స్టాటిక్స్ - డైనమిక్స్	4.1 - 4.6
పాఠం	5.	హెర్బర్ట్ స్పెన్సర్ పరిణామ సిద్ధాంతం	5.1 - 5.7
పాఠం	6.	జీవి - సమాజ పోలిక	6.1 - 6.4
పాఠం	7.	ఎమైల్ దుర్ఖైమ్ - శ్రమ విభజన	7.1 - 7.3
పాఠం	8.	ఆత్మహత్య	8.1 - 8.4
పాఠం	9.	మతపర జీవితం యొక్క ప్రాథమిక రూపాలు	9.1 - 9.5
పాఠం	10.	ఎమైల్ దుర్ఖైమ్ - సామాజిక వాస్తవాలు	10.1 - 10.4
పాఠం	11.	మార్గదర్శ ఆలోచనాపరులు - మాక్స్ వెబర్ - ఆదర్శ నమూనాలు, సామాజికశాస్త్రాల మెథడాలజి.	11.1 - 11.8
పాఠం	12.	మాక్స్ వెబర్ భావనలో వర్గం, పవర్, హోదా.	12.1 - 12.8
పాఠం	13.	పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ స్పిరిట్ మరియు ప్రొటెస్టెంట్ నీతి	13.1 - 13.4
పాఠం	14.	మార్గదర్శక ఆలోచనాపరులు	14.1 - 14.9
పాఠం	15.	వర్గ పోరాటం - విప్లవం - సామాజిక పరివర్తన	15.1 - 15.7
పాఠం	16.	దోపిడీ భావన - మిగులు విలువ	16.1 - 16.4

యూనిట్ - 1

సమాజ శాస్త్ర ఆలోచన మరియు సిద్ధాంతం

పాఠం - 1

సామజిక శాస్త్ర ఆలోచన అభివృద్ధి - స్వభావం మరియు సామాజిక సందర్భం

1.0 ఆశయాలు:

నేర్చుకోబోయే ప్రస్తుత పాఠం ఆశయాలు:

1. సామాజిక శాస్త్ర ఆలోచన స్వభావాన్ని పరిచయం చేయడం.
2. వివిధ యుగాలలో, దశలలో సామాజిక ఆలోచన అభివృద్ధిగాంచిన, పెంపు వహించిన తీరును పరిశీలించడం.

పాఠ్య నిర్మాణ క్రమం:

1.1 పరిచయం

1.2 సామాజిక శాస్త్ర ఆలోచన - స్వభావం

1.3 తూర్పు దేశాలలో పూర్వం సామాజిక ఆలోచన

1.4 గ్రీకుల సామాజిక తత్త్వం, దృక్పథం

1.5 రోమన్ ఆలోచనలు

1.6 తొలినాటి క్రిస్టియానిటీ - సామాజిక తాత్త్వికత

1.7 మధ్య యుగాల నుండి ఆధునిక కాలం వరకు

1.8 అభివృద్ధి సిద్ధాంతం

1.9 సామాజిక తత్త్వ క్రమం

1.10 సారాంశం

1.11 ముఖ్య పదాలు

1.12 నమూనా ప్రశ్నలు

1.13 చదువవలసిన పుస్తకాలు

1.1 పరిచయం:

పుట్టుకతో మొదలై, తుదిశ్వాస దాకా మన చుట్టూ ఉండే వారితో నెలకొని ఉండే మన అనుభవాలనే సమాజం. అనుభవాలు ప్రధానమైనవి, వివిధ లక్షణాలు కలవి, వివిధ రకాలు. ఎందుకంటే ఇతరులతో మన అనుభవాలు కొన్ని ఆశ్చర్యకరమైనవి, మరికొన్ని సాధారణమైనవి, మామూలైనవి. మనకు ముఖాముఖి సంబంధాలతోపాటు, పరిస్థితితోపాటు ప్రత్యేకమైన, సమీపంలో లేని సమూహాల సంబంధాలు మరియు స్థితి తారసపడతాయి. మనం ఇతరులు చేసే పనులను గుర్తెరిగి, గమనంలోకి తీసుకొన్నట్లయితే మన నుంచి ఇతరులు ఎలాంటి ప్రతిస్పందనను ఆశిస్తూ ఉన్నారో అనే అంచనా కూడా పొంది ఉంటాం. మనకు తారసపడే సమయ సందర్భాలు. సంబంధాలు క్రొత్తవి, విశేషమైనవి, ప్రత్యేకమైనవి. అయితే వీటి గుణాత్మకత అవి మరలా మళ్ళా వాటిల్లుతున్న సందర్భంలోనూ వ్యక్తులకు వృద్ధాప్యం వస్తున్నపుడు తగ్గుతుంది.

సమాజంలో సాధారణ అనుభవాలే ఎక్కువగా, తరచుగా వ్యక్తులకుంటాయి. జీవితంలో మామూలుగా వాటిల్లే స్థితిగతులు, సందర్భాలు కాక, ప్రత్యేకమైన పరిస్థితి ఏర్పడినపుడే ఆ స్థితిని సందర్భాన్ని సమస్యాత్మకంగా వ్యక్తులు పరిగణిస్తారు. ఒక విధంగా, ఆలోచనా ప్రవంతులన్నీ దాదాపు సమస్య పరిష్కారాలే. నిత్యం వాటిల్లే అనుభవాలకు భిన్నంగా సంభవించినపుడే ఆ అనుభవాల గూర్చే కాకుండా, సమాజం గూర్చి కూడాఆలోచిస్తారు వ్యక్తులు. సాధారణ, సామాజిక అనుభవాలను సర్వ సామాన్యంగా, సహజంగా, జీవన అంశాలుగా భావిస్తారు. మానవ ఆలోచనల్లో ఎల్లప్పుడూ 'మతం' సమాజ నిర్వహణకు తగిన న్యాయబద్ధతను, ధర్మబద్ధతను కల్గిస్తూ, కల్పిస్తూ వస్తున్నది. సమాజ వ్యవస్థలు, సంస్థలు, విశాల ప్రపంచ క్రమంలో భాగాలుగా భావించబడ్డాయి.

మతపర ఆమోద అంశాలు నైతికపరమైనవి. పైగా వ్యక్తికి (చరాచర) సృష్టికి మధ్య ఎడతెగని సంబంధాన్ని గూర్చి తెలియజేస్తాయి. క్రిష్టియానిటీ సిద్ధాంతాలను నమ్మే దేశాలలో సమైఖ్యతలేనపుడు విపరీత స్థితి సమాజంలో ఏర్పడి రాజకీయ, సామాజిక రంగాలలో, సంస్థలలో ఉండే నిబద్ధత, ప్రయోజనాంశాలు ప్రశ్నించబడ్డాయి, ఛాలెంజ్ చేయబడ్డాయి.

సమాజ గుణాత్మకత బలహీనమైనపుడు సమాజం గాని, అందులోని భాగాలు గాని సమస్యాత్మకంగా తయారవుతాయి. విదేశీ దాడులు, యుద్ధాలు, విదేశీ సంస్కృతితో విస్తృత సంబంధాలు ఏర్పడ్డ సందర్భాలలో సామాజిక సంస్థలలో, వ్యవస్థలో క్వాలిటీ తగ్గుతుంది. అలాంటి పరిస్థితులలో పాత విధానాలు, ఆలోచనలు, పద్ధతుల బాగోగులు మొదలైన వాటి గూర్చి ప్రజలు ప్రశ్నించుకొని విచక్షణా జ్ఞానముతో ఆలోచిస్తారు. సరిగ్గా ఇలాంటి పరిస్థితే సామాజిక శాస్త్ర ఆలోచనకు బలమైన పునాది. అలాగే ఏదైనా ఒక సమూహం సామాజిక జీవన ప్రవంతిలో తగిన పాత్ర వహించకుండా చేయబడినపుడు, తొలగించబడినపుడు లేక ఒక సమూహం దోపిడీకి గురవుతూ వేరే విధమైన అలవాట్లు, నమ్మకాలతో ఉన్నప్పుడూ నెలకొన్న సమాజ స్థితిలో కూడా సమాజాన్ని గూర్చిన ఆలోచనలు పెంపొందడానికి తగిన సమయ సందర్భం ఏర్పడుతుంది.

క్రిష్టియానిటీ సిద్ధాంతాలను నమ్మే దేశాలలోని ఆర్థిక, రాజకీయ, సామాజిక సంస్థల పటుత్వం, గుణాత్మకత తగ్గిన స్థితికి తోడు ఫ్రెంచి విప్లవం తోడవడంతో పరిస్థితి ఆనాడు పరాకాష్టకు చేరింది. ఫ్రెంచి విప్లవం నూత్న దృక్పథాల ఆవిష్కరణకు దోహదం చేసింది. తాత్వికంగా, ఆర్థికంగా, రాజకీయంగా ఫ్రెంచి విప్లవం క్రైసిస్‌కి ఆరంభ సూచన. ఫ్రెంచి విప్లవ పరిస్థితి మేధోపరంగా సామాజిక శాస్త్ర ఆలోచనలకు దారితీసాయి. మరొక విధంగా చెప్పాలంటే సామాజిక శాస్త్ర ఆలోచనా ప్రవంతికి నాంది పలుకబడింది, ప్రసావించబడింది కూడా అపుడే.

బొగార్డస్ ప్రకారం సామాజిక శాస్త్ర ఆలోచన సామూహిక లేక సహవాసులు కలిసి చేసిన భావనల ఫలితమే. చాలా వరకు సామాజిక శాస్త్ర ఆలోచనలు ఆకస్మికంగా కనెక్షన్, కంటిన్యూటీ, సీక్వెన్స్ లేకుండా వచ్చినవే. సామాజిక శాస్త్ర ఆలోచనల అంశంలో సామూహిక ఆలోచనలు సామాజిక ప్రశ్నల సందేహాల సంబంధంలో

విజ్ఞానాభివృద్ధికి తోడ్పడలేదు. మానవజాతి చరిత్రలో ముఖ్యంగా వ్యక్తుల పరంగానే సామాజిక శాస్త్ర ఆలోచనలు, సామాజిక ప్రశ్నలపరంపర నెలతొన్నాయి, సాగాయి. సామాజిక జీవితాన్ని గూర్చిన ఆలోచనా పరంపరను ఈ క్రింది విధంగా విభజించవచ్చు.

1. మానవ సమూహాల పురాభివృద్ధి సంబంధమైనవి.

2. ప్రత్యేక సమూహాల ప్రయోజనాలకు మానవుల కృషి, ప్రయత్నాల సంబంధమైనవి.

3. సామాజిక పద్ధతుల, మార్గాలు, సూత్రాల వివరణ సంబంధమైనవి (వాటి ఫలితాలు, ఉపయోగాలు ఎలా ఉన్నా)

1.2 సామాజిక శాస్త్ర ఆలోచన - స్వభావం:

మానవుడు అనేకనేక క్లిష్టమైన సామాజిక సమస్యలను ఎదుర్కొంటాడు. ఆయా ఆలోచనలకు పరిష్కారాలు కనుక్కోలేనపుడు తరచూ కన్‌ఫ్యూజ్ అయ్యే అవకాశం ఉంది. సామాజిక ఆలోచనలలోని చిక్కులను విడదీయగలిగినపుడు, నాగరికతాభివృద్ధి ఆధారపడి ఉంది. సమిష్టి కృషిలో వ్యక్తులుంటున్నపుడు, వారిలో ఎవరో ఒకరు ఆ సమిష్టి ప్రయత్నం, కృషి, చర్యలు ఎందుకు? ఏమిటి? అనే అంశాలు వివరించే ప్రయత్నం చేసేవారుంటారు. చర్యలను నిరంతరం వ్యక్తులు ఎందుకు నిర్వర్తిస్తున్నది తెలుసుకొని, వివరించడం అనే పద్ధతి చర్య నెరపడంలోనే ఇమిడి ఉంది. అనాది నుంచి చర్యల గూర్చి ఎందుకు, ఏమిటి? ఎలా అనే జిజ్ఞాస మానవజాతికి ఉంటూ వచ్చింది. సామాజిక సమస్యల పరిష్కార ఆలోచనలు విస్తృతంగా జరపబడాలి. పూర్వం సామాజిక ప్రశ్నలు, సమస్యలు కేవలం అకడమిక్‌గానే అనలైజ్ చేయడం జరుగుతుండేది మెజారిటీ ప్రజలు సామాజిక శాస్త్ర ఆలోచనలను అవగాహన చేసుకోలేదు. పైగా ఆయా ఆలోచనల నుంచి ప్రయోజనం పొందలేదు. సామాజిక శాస్త్ర ఆలోచనా స్రవంతి వివరాలు సామాన్య జనులందరికీ అందుబాటులో అవగాహన అయ్యేలాగా ఉండాలి.

ఏ సమస్యకైనా లకే ఒక కారకం ఉండదు. కాని, పూర్వం సామాజిక సమస్యలకు కారణం ఒకటే అని భావించి, ఆ సమస్య పరిష్కారానికి కూడా ఒకే సమాధానం, పద్ధతి అని నమ్మడం జరిగింది. గతంలో సామాజిక సమస్యల కారణాలు, పరిష్కారాలు ఎనలైజ్ చేయటంలో సామాజికపర ఆలోచనలు గాని తీర్మానాలుగాని సైంటిఫిక్‌గా పెంపొందించినవి గాదు. ఫలితంగా, సామాజిక సమస్యలు ఎక్కువైనాయి.

సామాజిక శాస్త్రం ఆలోచనల అభివృద్ధికి తగిన మేధోపరమైన ప్రాతిపదిక ఉండాలి. ఉన్న అవ్యవస్థా స్థితిగతులు గూర్చి సరైన అవగాహన కోసం సామాజిక వ్యవస్థ పనిచేసే తీరుతెన్నులు గూర్చి సంపూర్తి అవగాహన ఉండాలి. సామాజిక అంశాల వివరణలో సామాజిక వ్యవస్థ పనిచేసే పద్ధతి గూర్చిన భావాలు ప్రధానమైనవి. పద గుంభనం వాడుక ఎలాగున్నా కూడా సామాజిక ఆలోచనల చరిత్ర భావాల విలువల శాశ్వతత్వాన్ని తెలియజేస్తుంది. కాకతాళీయంగా, సంపూర్ణత లేని ఆలోచనకు కూడా గతంలోనే వేళ్ళు కల్గి ఉంటుంది. పూర్వం సామాజిక చర్యల గూర్చి అస్సిరియన్లు, ఈజిప్టు దేశస్థులు, చైనా వారు, గ్రీకు వాసులు సరైన అవగాహన కోసం ఎంతో కృషి చేసినట్లు ఆయా దేశాల వారి పురాతన రికార్డులు తెలియజేస్తున్నాయి. పూర్వ కాలంలో సమాజపర ఆలోచనలున్నా కూడా సిస్టమాటిక్, సైంటిఫిక్ ఆలోచనా విధానం ఆధునిక కాలంలో, నాగరికతలోనే పెంపొందింది. జెర్.ఓ.జె.కీ ప్రకారం ఈ క్రింది మూడు అంశాలు సమాజ శాస్త్ర ఆలోచనల చరిత్రలో ప్రధానమైనది.

1. తొలిగా గ్రీక్ దేశంలో ఆనాడు సామాజిక వ్యవస్థ గూర్చి, సమస్యల గూర్చి చర్చించబడ్డాయి.

2. కార్ల్. ఆర్. పాప్పర్ ప్రకారం తొలి సోఫిస్ట్‌ల కాలంలోనే సామజిక వాతావరణం, సహజ ప్రకృతి సంబంధమన వాతావరణం గుర్తెరగడం జరిగింది. అదిగో అప్పటి నుంచే ఏకకకారణ సిద్ధాంత పద్ధతి నుంచి ద్వితీయ కారణ సిద్ధాంత పద్ధతికి మారడం జరిగింది.

3. తొలిగా గ్రీకు దేశస్థులు వ్యక్తి సమాజం, వ్యక్తి స్వయ నిర్ణయాలు వ్యక్తి పాత్ర మొదలగు అంశాల గూర్చి అవగాహనకొచ్చారు. వారి నాగరికతలో వ్యక్తి తనను తాను గుర్తెరగడం భావన పెంపొందాక పురాతన ప్రపంచపు ఆలోచనా స్రంవతిలో విశేష మార్పు వాటిల్లింది.

1.3 తూర్పు దేశాలలో పూర్వం సామాజిక ఆలోచన:

పూర్వపు మధ్య యుగాల రచయితలు తత్త్వశాస్త్ర థియాలాజికల్, ఆర్థిక, రాజకీయ, లీగల్ సిద్ధాంతాలను గూర్చి వ్రాశారు. అయితే, ఆయా సిద్ధాంతాల మధ్య విభజన రేఖ ఇదమిద్ధంగా లేదు. ఒక నిర్దిష్టమైన సామాజిక ధర్మము, తత్త్వం పెంపొందలేదు ఆనాడు.

ప్రొఫెసర్ గిడ్డంగ్స్, ప్రొఫెసర్ స్మాల్ భావించినట్లు ఏ రచయిత సిద్ధాంతమైనా నేడున్న సామాజిక వాతావరణంతోనున్న సంబంధాన్ని వివరించకపోయినా, వ్రాసిన గ్రంథం యొక్క ఉద్దేశం, ప్రయోజనం చెప్పకపోయినా ప్రాముఖ్యత కోల్పోవడం జరుగుతుంది.

ఏది ఏమైనా సామాజిక దర్శనం, తత్త్వం, చింతన గూర్చి సిస్టమాటిక్ చర్చలు గ్రీక్‌లోనే మొదలైనాయి. తూర్పు దేశాలలో వాతావరణ పరిస్థితులు, సామాజిక సంస్థల పుట్టుక, స్వభావం వివరాలు జనరలైజ్ చేయడానికి అడ్డంకిగా రూపొందాయి. ఉన్న సామాజిక సంస్థలు, మత సంస్థలు మొదలగు వాటిల్లో ఉన్న పద్ధతులు, కట్టుబాట్లు నిషేధాలు మొదలగు వాటిని సమర్థించడం జరిగిందే కాని, సామాజిక సమస్యల గూర్చి సరైన ఆలోచన చేయబడలేదు. నీతి సూత్రాలు, న్యాయ సూత్రాలు ఈజిప్టు దేశ రచయితలు తొలుత రూపొందించారు. హమ్మురబికోడ్‌లో అనుప్రయుక్త సమాజశాస్త్ర వివరణలు చెప్పబడ్డాయి. సమాజ అంశాల మీద అధిక ఆసక్తితో భారత పురాతన పుస్తకాల్లో, కావ్యాల్లో చర్చలు, బోధనలు జరిగాయి, పొందుపరచబడ్డాయి. హెబ్రూలీగల్ కోడ్‌లో సామాజిక అంశాలు చెప్పబడ్డాయి. గ్రీకుల కన్నా ముందే చైనీయులు మతపర నైతిక అంశాల బోధనలు గావించారు. అయితే నిర్దిష్టమైన పద్ధతైన సామాజిక ద్విగ్ విషయాలు సోక్రటీస్, అనంతర దశలో గ్రీక్ తత్త్వవేత్తలు చెప్పారు. పూర్వపు సామాజిక ఆలోచనలు క్రమపద్ధతిలో ఆర్గనైజ్‌డ్‌గా, సిస్టమాటిక్‌గా రూపొందినవిగావు. సమాజాన్ని పరిశీలిస్తున్నామనే దృషిటతోగాక, వ్యక్తిగతంగా ఏదైనా ఒక నిర్దిష్ట ఆలోచనా విధానం లేకుండా ఆయా ఆలోచనలు ఆనాడు సాగాయి. సమూహం కాకుండా వ్యక్తి ఆలోచనలకు కేంద్రంగా ఉన్నది. సామాజిక ఆలోచనలు సమూహానికి సంబంధించినంతవరకు క్లాన్, గ్రామంలోని ఇరుగుపొరుగు వారి లాంటి ప్రాథమిక సమూహాల గూర్చి మాత్రమే చెప్పబడ్డాయి. ప్రభుత్వం, శాసనం మొదలగు వాటి గూర్చి కొద్దిపాటి చర్చలు లేకపోలేదు. కాని, ఆనాటి సమాజపర ఆలోచనలు ఎక్కువగా సనాతనత్వాన్ని, సంప్రదాయ లక్షణాన్ని పొంది ఉండేవి. సామాజిక మార్పు, అభివృద్ధి అతీత శక్తుల వల్ల వాటిల్లుతుందనే భావన ఉండేది.

1.4 గ్రీకుల సామాజిక తత్త్వం, దృక్పథం:

గ్రీకుల సమాజిక వాతావరణం, కేంద్ర పరిపాలనా వ్యవస్థ లేకపోవడం, స్థానికత్వం, ఆదర్శ భావాలు ఆయా ఆదర్శ సిద్ధాంతాలకు ప్రాతిపదికగా ఉంది. ఫలితంగా ప్లేటో 'రిప్లబిక్', ఆరిస్టాటిల్ 'పాలిటిక్స్' మేధోపరమైన కృషి అనూహ్యంగా గ్రీకులో జరిగినా, నాచురల్ సైన్స్ అంశాలు అశ్రద్ధ చేయబడి, సాధారణాలకే ప్రాముఖ్యత ఇవ్వబడింది.

ప్లేటోకి ముందు దశలలోని గ్రీక్ దేశపు ఆలోచనలన్నీ ఏ పుస్తక రూపంలో లేవు. కాని, కొన్ని లభ్యమైన ఆధారాలను బట్టి కొన్ని ఆసక్తికర సలహాలు, సూచనలు గ్రహించవచ్చును. హోసియాడ్ ఆనాటి ఆర్థిక, సామాజిక పరిస్థితి ఎడల నిరసన తెలియజేసాడు. అనాక్సిమన్‌డర్ మానవ సమాజంముందు వ్యక్తి అల్పత్వాన్ని ఎత్తిచూపాడు. ధియాజివిన్ మానవ జాతి క్షేమం కోసం సుజనన శాస్త్రాన్ని అమలుచేయాలని భావిస్తాడు. అన్‌కాలస్ నాగరికత పరిణామం గూర్చి చర్చిస్తాడు. హెరోడోటస్ ఇతర దేశస్థుల ఆచార వ్యవహారాలను, మర్యాదలను వాతావరణాలను గ్రీకు దేశ వాతావరణానికి, ఆచార వ్యవహారాలకు, మర్యాద పద్ధతులకు పోలుస్తాడు. సోఫిస్టులు సోషల్ లేక గవర్నమెంట్ కాంట్రాక్టు గూర్చి చర్చించారు. హిప్పొక్రిటస్ స్థల వివరాలు, వర్ణనలు చర్చించి భౌతిక వాతావరణం సమాజాన్ని ఎలా ప్రభావితం చేస్తుందీ వివరిస్తాడు. సోక్రటీస్ జ్ఞానాన్ని ఎథిక్స్ మొదలగు వాటిని గూర్చి, ప్లేటో సమాజంలో పని విభజన, ఆర్థిక, నైతిక అంశాల పాత్ర గూర్చి, రాజ్యాన్ని, సమాజాన్ని గూర్చి చర్చిస్తారు. ప్లేటో ఆదర్శ సమాజాన్ని గూర్చి వివరిస్తాడు. అరిస్టాటిల్ రాజకీయ సామాజిక సంబంధాల గూర్చి, సామాజిక దిగ్విషియాల అధ్యయాన్ని గూర్చి చర్చించాడు. ఆరిస్టాటిల్ ప్రఖ్యాత వాక్యం మానవుడు 'సామాజిక జీవి' అనేది విశేషమైంది.

ప్లేటో కమ్యూనిస్టు స్కీమ్ గాని, అరిస్టాటిల్ కామన్‌వెల్త్ భావనగాని (గ్రీకు ప్రత్యేక స్థితిగతుల వల్ల) సంపూర్ణ సిద్ధాంతాలుగా పూర్తి వివరణ ఇవ్వలేదు.

(జినో ఆద్యుడైన) స్టాయిక్స్ ప్రకారం వ్యక్తులందరు వాళ్ళ బాధ్యతలు నిర్వర్తించడానకి వాళ్ళ మూర్తిమత్వాలభివృద్ధికి తప్పకుండా సామాజిక జీవులుగా ఉండాలి. ఇదే భావనను అరిస్టాటిల్ కూడా వెలిబుచ్చారు. ప్రపంచ పౌరసత్వం అనే వారి భావన సహోదరత్వం లాంటి ప్రశస్తమైన భావనకు దారితీసింది. ఎ.పి. క్యూరియన్ మరియు వారి అనుచరులు వ్యక్తి శ్రేయోవాదాన్ని ప్రతిపాదించారు. పోలీబియస్ ప్రకారం బలాత్కారంగా ఫోర్స్ ద్వారా ప్రభుత్వాలు ఏర్పడ్డాయి. పోలీబియన్ నీతి, న్యాయ అంశాల పుట్టుక, పాత్ర గూర్చి చర్చించాడు. చక్రీయ చరిత్ర పద్ధతిని సమర్థించాడు.

1.5 రోమన్ ఆలోచనలు:

పోమన్ల మనస్తత్వాలు లీగల్‌గా, ప్రాక్టికల్‌గా ఉంటాయి. గ్రీకు సామాజికతత్వాన్ని రోమన్ దేశ కాల పరిస్థితులకు అన్వయించారు. కాని, రాజ్యం సమాజాల గూర్చి వినూతన్న సిద్ధాంతాలు రూపొందించలేదు. రోమన్లు రోమన్ సామ్రాజ్య నిర్మాణ సందర్భంలో వారికి వివిధ నాగరికతలలో లీగల్ అంశాలతో పరిచయం ఏర్పడటం వల్ల రోమన్లు 'లా' పుట్టుక, స్వభావం మొదలగు అంశాలలో సిద్ధాంతాలు రూపొందించారు. లూక్రిటస్ అనే రచయిత ఆదిమ ప్రజల జీవిత విధానాలు, భాష, నిప్పు, మతం, పుట్టుక ఆయా నాగరికతలలో విశేషాలు మొదలైన వాటినేగాక, కాలక్రమేణా పెరిగిన వ్యాపార సంబంధాల గూర్చి కూడా తన పాటల పద్యాలలో పేర్కొన్నాడు. సిసరో ఆదర్శ కామన్‌వెల్త్‌ను గూర్చి వివరించాడు. స్నేహ విలువ, స్వాభావికంగా వ్యక్తిలో ఉండే కలసిమెలసి ఉండే లక్షణం గొప్పతనాన్ని, కలసిమెలసి జీవించేవిదానం ప్రయోజనాల గూర్చి పేర్కొన్నాడు.

సెనేకా స్వర్ణయుగాన్ని గూర్చి, దాని పతనాన్ని గూర్చి ప్రవేట్ ఆస్థి ఉద్భవాన్ని గూర్చి వివరించాడు. సెనేకా స్వర్ణయుగాన్ని గూర్చిన భావన ఆ తర్వాత క్రిస్టియన్ ఫాదర్లు తీసుకొన్నారు. ఇపిక్టస్, మార్కస్ ఎరిలియస్ అనేవారి రచనల్లో సామాజక అంశాల వివరణలు పేర్కొన్నారు. నియో ప్లేటోనిజమ్ ద్వారా వెల్లడయిన భావనలు కూడా విశేషమైనవి.

రాజ్యం చర్చి కన్నా అధికమైందనే సెక్యులర్ భావన రోమ్‌లో పెంపొందింది. వ్యక్తుల హక్కులు శాసనాల ద్వారా రాజ్యాంగం ద్వారా రక్షింపబడాలనే గొప్ప లీగల్ థియరీ రోమ్‌లోనే ఉద్భవించింది.

1.6 తొలినాటి క్రిస్టియానిటీ - సామాజిక తాత్త్వికత:

క్రిస్టియానిటీ సోదరత్వానికి చాలా ప్రాముఖ్యతిచ్చింది. ప్రజాస్వామ్య తత్త్వంతో, విశాల దృక్పథంతో క్రిస్టియానిటీ "రీజన్'' కన్నా నమ్మకాన్ని నొక్కి ఒక్కాణించింది. క్రీస్తు బోధనలలో ప్రధానమైనవి ప్రేమ, సహోదరత్వం, పాల్ ప్రేతత్వాన్ని చెప్పడమే గాక, ప్రభుత్వం చెడును అణగద్రొక్కాలని చెప్పారు. మధ్య యుగాలలో క్రిస్టియానిటీ పెడసరమైన మొండి భావనగా రూపొందింది.

1.7 మధ్య యుగాల నుండి ఆధునిక కాలం వరకు:

1300-1600 మధ్య యూరప్‌లో అనేక రాజకీయ పరిణామాలు వాటిల్లాయి. క్రిస్టియానిటీలో అతీతశక్తుల మీద నమ్మకాలు, ఫ్యూయడలిజమ్, చర్చి, రాజ్య వ్యవస్థ మధ్య ఘర్షణ అనేవి ఉదాహరణలు. ఫియర్ దుబాయిస్ మొదలైన వారు రాజ్యం పవర్‌ను, ప్రాముఖ్యతను, సామాజిక సంస్కరణల ప్రాముఖ్యతను నొక్కి ఒక్కాణించారు. మెకైవిల్లే మానవ స్వభావాన్ని ఎనలైజ్ చేస్తూ, రాజకీయాలు, నైతికతను విడదీసాడు. అతడు వ్రాసిన 'ప్రిన్స్' పుస్తకం నాయకత్వ లక్షణాలను గూర్చి, ప్రాక్టికల్ రాజకీయ శక్తుల గూర్చి వివరించింది. జాన్ బోడిన్ (1530-96) కుటుంబ వ్యవస్థ పుట్టుక, భౌతిక వాతావరణ ప్రభావం, సమాజ పుట్టుక మొదలైన అంశాల గూర్చి వివరించాడు. హ్యూమ్, ఫెర్గ్గసన్ ఆ భావనలను సమర్థించారు.

ఇబ్ని ఖలాడున్ అనే ముస్లిమ్ చరిత్రకారుడు పురోభివృద్ధి గూర్చి మొదట ప్రస్తావించాడు. వ్యక్తి సామాజిక జీవనీ, అతని కోర్కెలు సహకార కృషితో తీరతాయని, కోర్కెల ఫలితంగా తగాదాలు, ఘర్షణలు వచ్చినప్పుడు ప్రభుత్వం పరిస్థితిని సరి చేస్తుందని భావించాడు. భౌతిక వాతావరణ ప్రభావాన్ని, మార్పును గూర్చి నాగరికత అభివృద్ధిలో దశల గూర్చి కూడా చర్చించాడు.

ఆధునిక కాలం తొలిదశలో సామాజిక భావాలు:

ఆనాటి సామాజిక ఆర్థిక పరిస్థితులే (సోషల్ కాంట్రాక్టు) సామాజిక ఒడంబడిక సిద్ధాంతాభివృద్ధికి కారణం. నాటి నూతన మధ్యతరగతి వ్యాపార విప్లవాన్నించి ప్రయోజనం పొందింది. రాజులతో ఘర్షణపడింది, హక్కుల కోసం నాటి బూర్జువాజీ, రిచర్ హుకార్, సుయారిజ్ మెరియానా, ఆల్ ధూసియన్, హూగోగ్రోషియస్ జాన్ మిల్టన్ మొదలగు వారు వారి రచనల్లో సామాజిక ఒడంబడిక (సోషల్ కాంట్రాక్ట్) భావనను సమర్థించారు.

17వ శతాబ్దపు "లెవలెర్స్'' అనే గ్రూపు పార్లమెంటు ప్రజలకు సేవకుడులాగా ఉండాలని వాదించారు. థామస్ హాబ్స్ స్టేట్‌మెంట్ విశేషమైంది. తొలిదశలో మనుషులు యుద్ధ వాతావరణంలో ఉన్నారని, వారి జీవితంలో లంటరితనం, దారిద్ర్యం, పాశవికత అల్పకాలిత తాండవిస్తూ ఉండేవి. ఆ నాటి దురవస్థ నుంచి తప్పుకోవడానికి, రక్షణ కోసం వ్యక్తుల హక్కులు సార్వభౌమత్వానికి బదలాయించారు. ఆ విధంగా సామాజిక ఒడంబడిక (సోషల్ కాంట్రాక్టు)ను గూర్చి బాహ్స్ ప్రవచించాడు. సామ్యూల్ వాన్ ఫూఫెన్ డోర్ఫ్, బారూచ్ స్పినోజా మొదలగువారు హాబ్స్‌ను సమర్థించారు. జాన్‌లాక్ నాటి జీవితాన్ని దుర్భర జీవితంగా భావించలేదు. ఆనాడు మానవులు కలసిమెలసి జీవించారు. అయితే న్యాయసూత్రాలు లేవు. ముందు ముందు ఏ విధమైన ఘర్షణలు తలెత్తకుండా వారంతా సామాజిక ఒడంబడికకు వచ్చారు. విగ్ అనే రాజకీయ పార్టీని స్థాపించిన లార్డ్‌షాఫ్ట్ బర ఆంతరంగిక కార్యదర్శిగా ఉంటూ 'లాక్' విగ్ సిద్ధాంతాలను కూడా తన వ్రాతల ద్వారా సమర్థించాడు. రూసో తన సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించినపుడు ఫ్రాన్సులో పెద్ద సంచలనం బయలుదేరింది. రూసో ప్రకారం మొదట్లో వ్యక్తులు సుఖంగా ఉండేవారు. క్రమంగా జనాభా, వ్యక్తిగత ఆస్థి పెరిగాయి. ఫలితంగా వ్యక్తుల మధ్య కొన్ని తేడాలు, కష్టాలు సంభవించాయి. ఈ తేడాలను, కష్టాలను అధిగమించటానికి వ్యక్తులందరూ సామాజిక

ఒడంబడికకు వచ్చారని రూసో భావించాడు. రూసో స్వేచ్ఛా జీవిగా మానవుడు సర్వత్రా సంకెళ్ళలో బంధించబడ్డాడని భావించాడు. (Man is born free but every where he is in chains) .

సార్వభౌమాధిత్యం, సావరినిటీ అందరీ సాధారణ ఆకాంక్ష నిర్ణయం చేసే శక్తి వల్ల ఏర్పడుతుందని రూసో భావించాడు.

1.8 అభివృద్ధి సిద్ధాంతం:

సైన్స్, వివేకత్వంతో కూడిన ఆలోచనలు పెరిగే కొద్దీ, సమాజాభివృద్ధికి సంబంధమైన ఆలోచనలు 1500-1800 మధ్య పెంపొందాయి. చిత్రమేమంటే అభివృద్ధి, నాగరికత మొదలగు వాటి గూర్చిన అభిప్రాయం లేశమైనా లేకుండా గతంలో ఈ భూగోళం మీద మానవుని జీవన యాత్ర కొనసాగింది. 17వ శతాబ్దం దాకా అభివృద్ధి ప్రత్యేక కృషి లేకుండానే సహజంగా వాటిల్లింది. మనిషి పతనం చెందాడనే సిద్ధాంతాన్ని నమ్మే యూదులు గతంలోనికి చూస్తారు కాని భవిష్యత్‌లోకి చూడరు. గ్రీకులు, రోమన్లు చక్రీయంగా మానవుల అభివృద్ధి, తగ్గుదల ఉంటుందని భావించారు. క్రిస్టియన్లు భూమి మీద ఆదర్శ జీవితం అసాధ్యం మరో పరలోకంలోనే అది సాధ్యమని, లాస్ట్ జడ్జిమెంట్ ఉంటుందని నమ్మారు.

కాలక్రమేణా, నిదానంగా ఈ లోకంలో మానవులు మంచి జీవితం పొందవచ్చనే అభిప్రాయం పెంపొందింది. 13వ శతాబ్దంలో రోగల్ బేకన్ సైన్స్ యొక్క మంచి ప్రయోజనాల గుర్చి వివరించాడు. మాన్ టైయిన్ మరో జన్మలో గాక, ఈ జన్మలోనే సుఖ జీవనం పొందడం గూర్చి మానవుడు విజ్ఞానం, చదువు గూర్చి ఆలోచించవలెనని వాదించాడు. బెర్నార్డ్‌డి. ఫాంటినెల్లీ అభివృద్ధి సిద్ధాంతాలను ప్రస్తావించాడు. పరిశ్రమలు, సైన్స్ మొదలగు వాటి పాత్రను అభివర్ణించి, రాబోయే రోజులలో గొప్ప మార్పులను ఆనాడే ఊహించాడు.

చార్లెస్ ఫెర్రల్ట్ నాగరికత అభివృద్ధిని పెంపుదలను తలంచి ముచ్చటపడ్డాడు. సెయింట్ పియర్రె అభ్యుదయం మీద ఎంతో ఆసక్తి కనపరచాడు. మార్గదర్శకంగా ఎకాడమీ అవసరాన్ని కూడా గుర్తించాడు. క్లాడ్ అడ్రెయిన్ హెల్విటస్ ప్రకారం మంచి చదువు తగిన విజ్ఞానం అందించడం ద్వారా మానవులలో పరిణతి సాధించవచ్చు. సమాజంలోని అసమానతలు కూడా సరైన విద్య ద్వారా రూపుమాపవచ్చని భావించాడు. గివాని బాటిస్టావనికో అనే ఇటాలియన్ తత్త్వవేత్త పురోభివృద్ధి చక్రీయంగా ఉన్నా స్టార్టింగ్ పాయింట్‌కెపుడూ అభివృద్ధి దశ క్రిందకు పోదు. ముందుకే వెళ్తుంది. అదే అభివృద్ధి సూచిక అని రాబర్టెజాక్వెస్ టర్‌గట్ అనే ఫ్రెంచి తత్త్వంత్త ఎడతెగని చరిత్ర ప్రాముఖ్యతను, అభివృద్ధి స్వభావాన్ని విశ్లేషించాడు. నాగరికత క్లిష్టమైన కొద్దీ మానవ పురోభివృద్ధి విశేషంగా వాటిల్లుతుందని, ఆదిమ సమాజంలో నాగరికతాభివృద్ధి ఆధునిక యుగాలలో కన్నా నిదానంగా వాటిల్లేదని భావించాడు. కండోర్సట్ ఫ్రెంచి విప్లవకాలంలోని రచయిత అభివృద్ధి గొప్పతనం మీద నమ్మకం వెలిబుచ్చారు. నాగరికత చరిత్రను పది దశలుగా విభజించి, ఫ్రెంచి విప్లవం సైన్స్ దశ పదో దశ అని మరియు ఈ దశలో సుఖ సౌఖ్యానుభూతులు వ్యక్తులకు కల్గుతాయి భావించాడు. జర్మన్ తత్త్వత్తే హెర్డర్ అభివృద్ధి సూత్రాలను పేర్కొన్నాడు. ఇమ్మాన్యుల్ నైతికాభివృద్ధి ప్రాముఖ్యతను నిజాయితీని వివరించాడు. వియమ్ గోడ్విన్ రాజ్య వ్యవస్థ, ఆస్థి నిర్మూలించడం ద్వారా పూర్తి పరిణితి సాధించవచ్చుని, విద్యా బోధనలు ద్వారా వివేకత్వాన్ని పెంపొందించవచ్చుని భావించాడు.

సెయింట్ సైమన్ మానవ పురోభివృదిఅధకి మార్గదర్శకత సోషల్ సైన్స్ అందించాలన్నాడు. సరిగ్గా ఇదే భావన ఆగస్ట్ కామ్టే సామాజిక శాస్త్ర, చారిత్రకతత్త్వ దర్శనం రచనల్లో, భావాల్లో ఉచ్ఛస్థితికి చేరింది. కామ్టే మేధోపర పురోభివృద్ధిని గూర్చిన సూత్రాలను వివరిస్తూ చారిత్రక తత్త్వాన్ని కొన్ని నిర్థిష్ట దశలుగా విభజించి, ఆ దశలలో నాగరికాభివృద్ధిని గూర్చి పేర్కొంటాడు సమాజ శాస్త్ర ఆధ్యుడై ఆగస్ట్‌కామ్టే.

1.9 సామాజిక తత్త్వ క్రమం:

18వ శతాబ్దం తొలినాళ్ళలో సామాజికతత్త్వం అంశంలో నూతనాధ్యయం మొదలయింది. పాత పద్ధతిలో, సమాజాన్ని గురించి వివరణలు ఇవ్వడం మానివేయడం జరిగింది. సైన్స్ ప్రభావం సమాజ అవగాహనకు తోడ్పడం మొదలయింది. అనేక మంది రచయితలు వారి నూతన అభిప్రాయాలు వెల్లడించారు. బర్కిలీ సామాజిక సంస్కరణలు, మాంటిక్యూ సమాజ శాస్త్ర విశ్లేషణ, పార్టినెల్లీ, టర్గట్, కాంట్, కాండిరక్ట నిరంతరం పురోభివృద్ధిని గూర్చి వెల్లడించిన భావాలు, హ్యూమ్ సమాజ విశ్లేషణ, పర్గూసన్ హోర్డర్ సామాజిక ప్రక్రియ ఎనాలసిస్, ఆడమ్ స్మిత్ మొదలగువారి ఆర్థికశాస్త్ర భావనలు వెలుగులోకి వచ్చాయి. ఫ్రెంచి విప్లవం సమాజ ప్రక్రియలలో వివేకంతో ప్రయత్నపూర్వక్గా మార్పు తేవచ్చని తేటతెల్లం చేసింది. ఎకిహోరన్, శావినీ, నైబర్, రాంకీ, గుజట్ మొదలగువారు సామాజిక సంస్థలను చారిత్రక, సైంటిఫిక్ పద్ధతిలో అధ్యయనం చేశారు. సామాజిక వ్యవస్థను పునర్నిర్మించడానికి సైన్స్ ఆఫ్ సొసైటీ అవసరం ఉందని సెయిక్ట్ సైమన్ భావించాడు. సామాజిక, రాజకీ. దిగ్విషయాల వివరణ విధానాల పైన 18వ శతాబ్దంలో సైన్సు విశేష ప్రభావాన్ని చూపి, సామాజిక తత్త్వవేత్తలను కూడా బాగా ప్రభావితం చేసింది. ఆడమ్‌స్మిత్, ఫిజియో క్రాట్స్ ప్రవచించిన లాస్ ఫెయిర్ విధానాలకు పునాది సైన్స్ ఆనాడు కల్పించింది. అంతేగాకుండా, వాల్తేర్, హ్యూమ్, పెయిన్ గతం గొప్పదని, గతం మీద ఆధారపడటం సవ్యం కాదని బోధించారు. సైన్స్ ఆ శతాబ్దంలో మంచి ఉత్సాహం కలుగడానికి బహుశా తోడ్పడింది. అదిగో ఆ కాలంలోనే వాటిల్లిన మరో ప్రభావం నూతన భౌగోళిక ప్రాంతాలు కనిపెట్టిన పరిస్థితిది. ఈ నూతన ప్రదేశాల పరిశోధన, నూతన స్కృతితో సంబంధం ఏర్పరచి, సామాజిక సంస్థలను విమర్శనాత్మకంగా విశ్లేషించడానికి తోడ్పడింది. డైయిస్ట్‌లు మతాన్ని వివేకత్వంతో అర్థం చేసుకోవాలని వాదించారు. ఈ నేపథ్యం క్రొత్త ఆలోచనలు, పాత భావాల మీద విమర్శ పద్ధతి ద్వారా సిస్టమాటిక్గా సమాజ అధ్యయనం చేయడానికి మార్గం సుగమం చేసింది. మంటైన్, శాఫ్టన్ బరీ, పోప్, డయిస్ట్‌లు మానవీయ శాస్త్రాల అధ్యయనాన్ని సమర్థించారు. పారిశ్రామిక విప్లవం పాత సామాజిక వ్యవస్థ పునాదులను పెకలించి వేయగా, మధ్యయుగ లక్షణాలన్నింటినీ వ్యాపార విప్లవంతో మటుమాయం అయ్యాయి. సరిగ్గా ఈ ప్రతేయక, చిక్కు సమయం ప్రత్యేక విశేష నూతన మానవీయ శాస్త్రం పెంపొందడానికి దోహం చేసింది. సమాజ అవగాహనకు, పునర్ నిర్మాణానికి మంచి సామాజిక వ్యవస్థ నెలకొనడానికి “సమాజ శాస్త్రం'' అవతరించి, రూపొందింది.

జెర్జీ సాకీ ప్రకారం సమాజశాస్త్రం అనేక యుగాలలోని సమాజ జీవనాన్ని, సమాజ విజ్ఞానాన్ని రూంపొందించిన విప్లవాలను గమనంలోకి తీసుకొని విస్తృతమైన “డెఫినిషన్''ను నిర్వచనాన్ని కలుగజేస్తుంది. తొలి విప్లవం గ్రీకు శాస్త్రవేత్తల ఆలోచనల ప్రభావం వల్ల వాటిల్లింది. రెండో విప్లవం 17, 18 శతాబ్దాలలో ఏర్పడింది. రాజ్యవ్యవస్థకు, సమాజానికి తేడా ఆనాడే గమనించబడింది. పరిణితి చెందిన పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థలో మూడో విప్లవం వాటిల్లి సైంటిఫిక్ సమాజ శాస్త్రం, సూత్రాలు పెంపొందడం జరిగింది. నాల్గో విప్లవం సమాజ పరిశోధన కోసం, రీసెర్చిలో సేకరించిన సమాచారం సైంటిఫిక్గా ఉండాలనే భావన పెరిగి ఊహాజనితమైన అంచనాలు, ఆలోచనలు మతపరమైన భావనలు పద్ధతైన విషయ సేకరణ నుంచి వేరు చేయడం అనే పద్ధతిలో వచ్చింది. క్లుప్తంగా యుగయుగాలలోని దేశాల అధ్యయనం ఆయా యుగాలలో సాంస్కృతిక సమాజ, రాజకీయ, మతపర పద్ధతులన్నాయని, సమాజం వ్యక్తిట మధ్య అవినాభావ సంబంధమున్నదని సమాజ శాస్త్ర ఆలోచనల భావనల చరిత్ర తెలుపుతుంది.

1.10 సారాంశం:

యుద్ధం ఘోర అన్యాయాలు సమాజంలో ప్రభవిల్లుతున్నప్పుడు, నెలకొన్నప్పుడు సామాజికపరంగా విపత్కర పరిస్థితి పెంపొందుతుంది. అలాంటి సందర్భం సమాజాలలో ఉన్నపుడే యుగయుగాలుగా సామాజిక ఆలోచనలు,

భావనలు ఉద్భవించాయి. ఫలితంగా విజ్ఞులు సామాజిక జీవనం గూర్చి అధ్యయనం చేసి, క్రొంగొత్త భావనలను వివిధ చారిత్రక సందర్భాలలో ప్రవచించారు. ఈ భావాలన్నీ మానవ అవసరాలను, అనుభవాలను వెల్లడిస్తాయి. వివిధ యుగాలలో జీవిత విధాన సూత్రాలు, పద్ధతులు, అభిప్రాయాలు మరియు జీవితాన్ని, జీవత విధానాన్ని గూర్చిన విజ్ఞానం పెంపొందింది.

1.11 ముఖ్య పదాలు:

సామాజిక ఒడంబడిక

వివేకత్వం

పురోభివృద్ధి

కమ్యూన్

1.12 నమూనా ప్రశ్నలు:

1. ఆధునిక కాలంలోని సామాజిక భావనల ఆలోచనల చరిత్రను వివరించండి.
2. వివిధ దశలలో సామాజిక ఆలోచనల స్వభావాన్ని తెలుపుము.
3. యూరోపియన్ సమాజం మీద అభివృద్ధి సిద్ధాంతం ప్రభావం, అసిద్ధాంత పెంపుదల సమాజ సందర్భం వివరింపుము.
4. ప్రఖ్యాత సామాజిక దృక్పధాల సిద్ధాంతాలను, ఆలోచనలను పురాతన, మధ్య యుగాలలో ఆధునిక కాలంలోని వాటిని వివరింపుము.

1.13 చదువవలసిన పుస్తకాలు:

1. ఆర్జీ. సాకీ : సమాజ శాస్త్ర ఆలోచనలు - భావనలు
2. హెచ్. ఇ. బార్నెస్: సోషియాలజీ చరిత్రకు పరిచయం
3. ఇ బొగార్డస్ : సమాజ శాస్త్ర భావనల ఆలోచనల అభివృద్ధి
4. టర్నర్ : సమాజ శాస్త్ర థియరీ వ్యవస్థ
5. జి.సికిన్ లోక్ : సమాజ శాస్త్ర థియరీ

పాఠం - 2

సమాజ శాస్త్ర సిద్ధాంతం - సిద్ధాంత పుట్టుక - రకాలు

2.0 లక్ష్యాలు:

మనం పఠించబోయే పాఠ్యాంశం యొక్క ఆశయాలు మూడు. అవి 1. సిద్ధాంత లక్షణాలు వివరించుట. 2. సిద్ధాంతీకరించుటలో సామాజిక మేథోపర సందర్భం మరియు నేపథ్యం. 3. విశేష, ప్రముఖ, మేజర్ సామాజిక శాస్త్ర నమూనాలను అవగాహన చేసుకోవడం.

పాఠ్యాంశ నిర్మాణక్రమం:

2.0 ఆశయాలు

2.1 పరిచయం

2.2 నిర్వచనాలు

2.3 సిద్ధాంత లక్షణాలు

2.4 ప్రముఖమైన సామాజిక శాస్త్ర సిద్ధాంతాలు

2.5 సామాజిక ప్రవర్తన-సామాజిక మనో వైజ్ఞానిక నమూనా

2.6 సామాజిక శాస్త్ర సిద్ధాంతాభివృద్ధి

2.7 ఆర్గానిక్

2.8 ముఖ్య పదాలు

2.9 నమూనా ప్రశ్నలు

2.10 చదవదగిన గ్రంథాలు

2.1 పరిచయం:

సమాజ శాస్త్ర ముఖ్య ఆశయం సమాజాన్ని గూర్చిన సమస్త జ్ఞానాన్ని, అంశాలను సేకరించడం, ప్రోది చేయడం, పొందడం. అప్పుడే సామాజిక ఘటనలు ఎలా, ఎందుకు, ఎప్పుడు వాటిల్లుతున్నాయో వివరించడానికి, అవగాహన చేసుకోవడానికి సుగమం అవుతుంది. ఒక దిగ్విషయాన్ని, అది పని చేసే తీరుతెన్నులను, విధానాలను, సంబంధాలను వివరించేదే సిద్ధాంతం. ఇలాంటి వివరణలు సైంటిఫిక్ గాను, రోజూ సామాన్యంగా గమనించి చేసే కాకతాళీయ వాఖ్యానాలుగా కూడా ఉంటాయి. మామూలుగా రోజూ అనుభవించే విషయాలను హేతుబద్ధంగా చెప్పడం, లేక ఏదైనా అంశం గురించి పరికల్పన (Hypothesis) లేక ఊహాజనిత అభిప్రాయం చెప్పే పద్ధతిని సిద్ధాంతం అంటారు. వ్యక్తులు వారి భౌతిక, సామాజిక పరిసరాల ప్రక్రియలను వివరించినప్పుడు సిద్ధాంతీకరణ అవుతుంది. ఒక నమూనాతో పోల్చి నిర్దిష్టమైన నమూనాను వివరాణాత్మకంగా చెప్పడం సిద్ధాంత ముఖ్య ఉద్దేశం.

2.3 నిర్వచనాలు :

1. సిద్ధాంతం అంటే జె. గిబ్స్ ప్రకారం నిరంతర వర్గాల లేక పరిస్థితుల గూర్చి లాజికల్‌గా కొన్ని స్టేట్‌మెంట్‌లు వివరణగా చెప్పడం (భవిష్యత్ చెప్పగలగడం సిద్ధాంతం ప్రధాన లక్షణం).
2. ఆమోదయోగ్యమైన సిద్ధాంతీకర స్టేట్‌మెంటుగా సిద్ధాంతాన్ని భావించాడు జె.హేజ్.
3. మర్టన్ భావన ప్రకారం తార్కికంగా పరస్పర సంబంధం కలిగిన ప్రతిపాదనల నుండి అనుభవైక ఏకరూపతలను రాబట్టుట విధానమే సిద్ధాంతం.
4. తార్కికంగా పరస్పర ఆశ్రయం కలిగిన సాధారణీకృత భావాల సముదాయమే సిద్ధాంతమని పార్శన్స్ భావన.

సిద్ధాంతం అనే పదానికి అనేక నిర్వచనాలున్నప్పటికీ, కొన్ని నిర్దుష్టమైన లక్షణాల ఏ సిద్ధాంతానికైనా ఉంటాయి. ఆ లక్షణాలను ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొనవచ్చు. 1. సాధారణత్వం, 2. తర్కబద్ధమైనది, 3. ప్రతిపాదితమైనది, 4. వివరణాత్మకమైనది, 5. విజ్ఞానవేత్తల ఆమోదమైనది.

క్లుప్తంగా సిద్ధాంతమంటే సాధారణమైన, ఫలాన అని కాకుండా, తర్కబద్ధంగా ఉండే ప్రతిపాదనల మొత్తం. ఆ సిద్ధాంతం దిగ్విషయాల, నమూనాల మధ్య అవినాభావ సంబంధాన్ని వివరించడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. సిద్ధాంతం యొక్క వ్యవస్థాపరమైన లక్షణాలను ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొనవచ్చు.

1. ఒక సిద్ధాంతానికి పునాది నమూనా దిగ్విషయం. సదరు నమూనా దిగ్విషయంలో కూడి ఉన్న భావనను, పనితీరును, సంబంధాన్ని వివరించేది సిద్ధాంతం. ఆ నమూనా బాగా పెంపొందిన భావన కల్గినదైనచో, నిగూఢమైన అర్ధ విశేషాన్ని పొంది ఉన్నచో, సాధారణ పరికల్ప స్థాయిని మించి ఉన్నచో అప్పుడు అదొక సిద్ధాంత వ్యవస్థగా రూపొందుతుంది. క్లుప్తంగా చెప్పవలెనంటే, సమాజ శాస్త్ర పునాది నిర్మాతల, జన్మదాతలైన మహానుభావుల రచనలు, ఆలోచనలు సామాజిక సిద్ధాంతంగా పరిగణించబడుతున్నాయి.

   ఉదా: నిర్మితి - ప్రకార్య వాదము, ఘర్షణ సిద్ధాంతం మొదలుగునవి.
2. నమూనా దిగ్విషయం పొంది ఉన్న భావనకు విశేషమైన పేరు లేక లేబిల్ ఉంటుంది. ఉదాహరణకు వర్గం, సామాజిక వ్యవస్థ సామాజిక మార్పు, ఆయా భావనల నిర్వచనాలు, కడుజాగరూకతో చెప్పవలె.
3. శాస్త్రీయంగా సిద్ధాంతంపరంగా ఆయా భావనాల మధ్య తార్కిక సంబంధాన్ని వివరించబడాలి. ఆ సంబంధం, లెవల్ స్థాయి మారుతూ ఉంటుంది. ఆ సంబంధం పాజిటివ్, లేక నెగెటివ్ కావొచ్చు. ఆ సంబంధం స్వతంత్రమైనది కావొచ్చు.

   సామాజిక వాస్తవికతకు, సామాజిక సిద్ధాంతానికి సంబంధం ఉంది. సిద్ధాంతం అంగీకరించబడిన భావనాల వ్యవస్థ కావొచ్చు లేక నిగమన సిద్ధాంతాలైనా, అనుగమన సిద్ధాంతాలైనా ఆమోదించబడిన అంశాల నుంచి పెంపొందినవై ఉంటాయి. కేవలం పరికల్పన సిద్ధాంతం కాలేదు. కాకూడదు గూడా!
4. మూర్తి మత్వం, వర్గ స్కేళ్లు, జనాభా వలస మొదలగు వాటిని చలరాశులుగా ఆలంబనం చేసుకుని భావాలను నిర్వచించాలి. పరిశోధన అంశాలు అత్యుత్తమంగా ఉండి, ఉన్న చలరాశుల వివరాలే పొంది ఉంటాయి.
5. మెథడాలజీ సరిగ్గా ఉంటేనే పరికల్పన తీర్మానం సరిగా ఉంటుంది. శాంప్లింగ్‌లో లోపాలు లేకుండా డేటా ఎనాలసిస్ బాగా ఉండాలి.
6. సేకరించిన డేటా పరికల్పన దృష్టిలో ఎనలైజ్ చేయాలలి. అలాంటప్పుడు శాంపిల్ డేటా గానీ, స్టాటిస్టిక్స్ గానీ సరిగ్గా ఉంటేనే సిద్ధాంతం ఆమోదం పొందుతుంది.

7. డేటా ఎనలైజ్ చేయబడ్డాక, సిద్ధాంత నమూనా దిగ్విషయాన్ని వివరించాలి. పరిశోధకుడు సిద్ధాంత తీర్మానాలు చేసేటప్పుడు కడు జాగ్రత్తగా ఉండాలి.

8. ఎల్లప్పుడూ సిద్ధాంత కర్త రెండు విషయాలు గమనంలోకి ఉంచుకోవాలి. అవి. 1. సిద్ధాంత పరిధి, తార్కికత్వం, మొదలుగున్నవి లోపభూయిష్టంగా ఉండరాదు. 2. అంచనాలకు పరీక్షకు ప్రాక్టికల్‌గా అప్లై చేయడానికి అనువుగా ఉండాలి ఆ సిద్ధాంతం. సిద్ధాంతీకరించడం అనేది ఎల్లప్పుడూ జరుగుతూ ఉంటుంది. నూత్నసిద్ధాంతాలు రూపొందుతూ, పాతవి సర్దుబాట్లకు లోనవుతూ ఉంటాయి. పరికల్పనలు, మెథడాలజీలు మారుతూ ఉంటాయి. సిద్ధాంత పరిశోధనా క్రమంలో ఆయా సిద్ధాంతాల లక్షణాలు లనేక రకాలు. అవి...

1. **ఇన్‌ఫార్మల్-ఫార్మల్:** సిద్ధాంతం పద్దతిగా, సైంటిఫిక్ గానూ లేక ఇన్‌ఫార్మల్‌గా, పద్దతిగా కాకుండా, నిత్యజీవన విషయాలలో ఉండవచ్చు. మాథమాటిక్స్‌లో సిద్ధాంతాలు, రసాయన, భౌతిక శాస్త్రాల సిద్ధాంతాలు మొదటి తరహాకు చెందితే, ఏకపక్ష పరికల్పన, పరిశోధన, ఏకపక్ష సిద్ధాంతం మొదలుగునవి రెండో తరహాకు చెందినవై ఉంటాయి.

2. **వివరణాత్మకం:** సిద్ధాంతాలు కొన్ని వివరణాత్మకం గాను, నమూనా లేకుండా ఉండవచ్చు.

3. **సైంటిఫిక్‌గా:** కొన్ని విలువలు కల్గి సైంటిఫిక్ పద్ధతిలో సిద్ధాంతం రూపొందుతుంది. అయితే సిద్ధాంతంలో ఉండే సామాజిక యదార్థత నూటికి నూరుపాళ్లు వాస్తవికత అంశాలే ఉండవు. అది సిద్ధాంత దృక్పథాన్ని బట్టి మారుతూ అతని భావాలు, జీవితానుభావాలు కూడా కల్గి ఉండవచ్చు. ఉదాహరణకు మార్క్స్, మాక్స్ వెబర్ భావాలు.

4. **జ్ఞానం:** జ్ఞానం ఆత్మపరంగా, వ్యక్తిపరంగా ఉంటుంది అనే అభిప్రాయం మీద ఆధారపడేవి సిద్ధాంతాలు. తద్వ్యతిరేక అభిప్రాయం మీద ఆధారపడే సిద్ధాంతాలుంటాయి కూడా.

5. **నిగమన, అనుగమన:** సాధారణత్వం నుంచి విశేషత్వం స్థాయిలో ఉండే సిద్ధాంతాలు లేక విశేషత్వం నుండి సాధారణత్వ స్థాయిలో ఉండే సిద్ధాంతాలుంటాయి. సమాజ శాస్త్రంలో ఎక్కువ సిద్ధాంతాలు నిగమన సిద్ధాంతాలే. మానసిక శాస్త్ర సిద్ధాంతాలు అనుగమన సిద్ధాంతాలు.

6. **మైక్రో, మాక్రో స్కోపిక్:** సిద్ధాంతాల ఎనాలిసిస్ కూడా భిన్నంగా ఉంటుంది. కొన్ని సిద్ధాంతాలు వ్యక్తిగత స్థాయిలో, మరికొన్ని సాధారణ స్థాయి, సమాజ స్థాయి ఎనాలిసిస్ పొంది ఉంటాయి. సమాజ శాస్త్రంలో సమాజ స్థాయి, సాధారణ స్థాయి వివరణలు ఎక్కువ ఉంటే, మానసిక శాస్త్ర వివరణాలు వ్యక్తుల, సూక్ష్మ స్థాయిలో ఉంటాయి.

7. **నిర్మతి-ప్రకార్యం:** కొన్ని సిద్ధాంతాలు నిర్మితిని వివరిస్తే, మరికొన్ని దిగ్విషయాన్ని వివరిస్తాయి.

8. **చలరాశులు:** వివిధ సిద్ధాంతాలు వివిధ చలరాశులను వివరణలకు ఉపయోగించవచ్చు. పని విభజన, పారిశ్రామికీకరణ మొదలగు వాటిని మానవీయ శాస్త్రాల సైంటిస్టులు వాడతారు.

సిద్ధాంతీకరణలో సామాజిక సందర్భం: చారిత్రక, మేథోపర, సిద్ధాంత లక్షణాలు గల సామాజిక పరిస్థితిలో సిద్ధాంతీకరించబడుతుంది. సిద్ధాంత కర్త అనుభవాలు, మేథోపర, సిద్ధాంత నేపథ్యం, సిద్ధాంత రూపాన్ని అర్థాన్ని, భావాన్ని ప్రభావితం చేస్తుంది.

1. **సామాజిక పరిస్థితులు:** సిద్ధాంతాలు సమాజంలోని మారుతున్న స్థితిగతులు, అవసరాల ప్రతిస్పందనగా రూపొందుతాయి. నిజానికి సోషియాలజీ సామాజిక అశాంతి, అవ్యవస్థ, విప్లవ స్థితిలో పెంపొందింది. సమాజ శాస్త్రం పారిశ్రామికీకరణ జనాభా పెరుగుదల, బ్యూరోక్రసీతత్వం వల్ల ప్రభావితం అయ్యాయి. మేథావులు,

విద్యావేత్తలు, భౌతిక, సామాజిక సమస్యలను గమనించి ప్రతిస్పందించినప్పుడు, సిద్ధాంత కర్తలచే సిద్ధాంతాలు ప్రవచించబడతాయి. నిర్మితి, ప్రకార్య సిద్ధాంతం సామాజిక, ఆర్థిక అల్లకల్లోల స్థితిగతులలో, అభ్యుదయ భావాల సిద్ధాంతాలు పారిశ్రామికీకరణ యుద్ధాల సమయంలో పెంపొందాయి.

2. **మేథోపర పరిస్థితులు:** తత్వ శాస్త్ర విభాగాల నుంచి సమాజ శాస్త్రం ప్రభావం అయింది. మేథోపర ఆలోచనా పరంపరలు సమాజాభివృద్ధి ననుసరించి పెంపొందుతాయి. పారిశ్రామికీకరణ సమాజం చెందే కొద్దీ తాత్విక, ఆదర్శవంతమైన ఆలోచనా ప్రవంతి కాకుండా ప్రాక్టికల్, సైంటిఫిక్ ఆలోచనలు అభివృద్ధి గాంచుతాయి.

3. **భౌతిక పరిసరాలు:** సిద్ధాంతవేత్త తన సామాజిక, ఆర్థిక స్థాయిని బట్టి, విద్యావిషయ నేపథ్యంలో మేథోపర స్నేహితులు, వ్యక్తిగత జీవితం మొదలగు వాటిచే ప్రభావితం అవుతాడు. పై వర్గాల వారు మితమైన, మధ్య, క్రింది స్థాయి వర్గాల వారు అభ్యుదయ సిద్ధాంతాలు ప్రవచిస్తారు. సమాజాన్ని సమాజ దిగ్విషయాన్ని తత్వశాస్త్రం దృష్టితో, వేదాంత దృష్టితో అవగాహన చేసుకోబడే ప్రయత్నం జరిగింది. పూర్వం అయితే, ఆనాటి అధ్యయనాలలో, ఆలోచనలలో కూడా వ్యక్తి, సమాజం మధ్య సంబంధం, సమాజం మొదలగు సామాజిక ఆలోచనలు ఉండేవి. పందొమ్మిదవ శతాబ్దం అనంతరమే "సమాజం'' గూర్చిన ఎనాలసిస్ పూర్తిస్థాయిలో జరుపబడింది. ఆ తర్వాత సామాజిక సిద్ధాంతాభివృద్ధి వాటిల్లినది.

గతంలో కన్నా భిన్నంగా తత్వశాస్త్ర దృష్టి, భౌతిక, నేచురలిస్టిక్ దృష్టితో కాకుండా సమాజాన్ని సమాజ దిగ్విషయాన్ని సరయిన దృక్పథంతో విశ్లేషించడం పందొమ్మిదవ శతాబ్దాంతరాలలో జరిగింది.

సామాజిక శాస్త్ర నమూనాలలో సమాజ వ్యవస్థను సమాజ ప్రక్రియను సమాజ మార్పును మొదలగు వాటిని గూర్చిన నిర్దిష్ట భావాలనేర్పరచుకోవడం జరిగింది. ఆమోదించబడ్డ లాజికల్‌గా ఉండే ఆలోచనలే సిద్ధాంతం. ఆ సిద్ధాంతం సామాజిక దిగ్విషయాల మధ్య సంబంధాన్ని వివరిస్తుంది. సమాజం, సమాజ దిగ్విషయం స్వతంత్రత పొంది ఉంటుందనే అంశాన్ని సమాజ శాస్త్ర సిద్ధాంతం ప్రధానంగా గమనంలో ఉంచుకుని సంబంధాలను వివరిస్తుంది. సామాజిక దిగ్విషయాలను హేతుబద్ధంగా, విశదీకరణ చేసే సామాజిక సిద్ధాంతం. రెండు దిగ్విషయాల మధ్య రెండు లేదా రెంటికంటే ఎక్కువ చరాల మధ్య ఉండే సంబంధాలను తార్కికంగా, క్రమబద్ధంగా తెల్పుతోంది సిద్ధాంతం. సిద్ధాంత నిర్మాణం సృజనాత్మక ప్రక్రియ, కళాత్మక క్రియ. సామాజిక శాస్త్రజ్ఞులు సామాజిక సిద్ధాంతానికి ఉండే లక్షణాలను భిన్న భిన్నంగా దర్శించారు. సి.రైట్ మిల్స్ ప్రకారం సిద్ధాంతకర్త యొక్క సామాజిక ఊహలు విస్తృతంగా, వివరంగానూ ఉండి మొత్తం సామాజిక వ్యవస్థనూ, చారిత్రక అభివృద్ధిని, అందులో నివశించే ప్రజలను గూర్చి ఉంటాయి. మిల్స్ ప్రకారం సమాజ శాస్త్రవేత్త సాధారణ సిద్ధాంతాన్ని ఎంతో కృషితో అధ్యయనం చేయబడ్డ విశేషమైన వాటిని ఫ్లెక్సిబిల్, ప్రామాణికమైన పద్ధతిలో పరిశీలిస్తాడు.

జార్జి హెూమన్స్ ప్రకారం వర్ణనాత్మక, ఆచరణాత్మక భావాలు సిద్ధాంతంలో ఉంటాయి. సిద్ధాంతంలో ఉండే ప్రతిపాదన మరియు ప్రతిపాదనతో ఉన్న సంబంధాన్ని సూచిస్తుంది. రెండు ప్రతిపాదనల మధ్య సంబంధాన్ని సూచించినప్పుడే అది నిగమన విధానమవుతుంది. పద్ధతి గల సిద్ధాంతాలు కొన్ని మాత్రమే ఉంటాయని సామాజిక సిద్ధాంతాలను సైంటిఫిక్ సిద్ధాంతాలుగా పరిగణించడానికి వాటిని స్పష్టంగా, పద్ధతిగా, నిర్మాణాత్మకంగా రూపొందించాలి. రాబర్ట్‌కింగ్ మర్టన్ ప్రకారం తార్కికంగా పరస్పర సంబంధం కల్గిన ప్రతిపాదనల నుండి అనుభవైక ఏకరూపతను రాబట్టు విధానమే సామాజిక సిద్ధాంతము. మధ్యతరహా సిద్ధాంతం వ్యక్తి, సామాజిక వ్యవస్థ మధ్య అనుబంధాన్ని సామాజిక సంబంధం ద్వారా లింక్ చేస్తుంది. సామాజిక సిద్ధాంతం సమూహం ఎడల దృష్టి కేంద్రీకరిస్తుంది.

జటర్‌బర్గ్ ప్రకారం మానవతా సాంప్రదాయంలో సమాజ శాస్త్ర సిద్ధాంత అర్థం, శాస్త్రీయ సాంప్రదాయంలో సమాజ శాస్త్ర సిద్ధాంతం అర్థం మధ్య తేడా ఉంది, జటర్‌బర్గ్ వివిధ చరాల మధ్య సంబంధాన్ని పద్ధతిగా సిస్టమాటిక్‌గా నిగమన విధానంలో వివరించాలి. నిగమన విధానాన్ని ఆ తర్వాత రచయితలు ఇంకా బాగా వివరించారు. పై అంశాలు

ఒకే విషయాన్ని బోధపరుస్తున్నాయి. అదేమంటే, సామాజిక శాస్త్ర సిద్ధాంతాన్ని అనేక కోణాలలో, దృక్పథాలలో అధ్యయనం చేయవచ్చని, ఆ అధ్యయనం సిద్ధాంతకర్త యొక్క నిర్వచనం మీద ఆధారపడి ఉంది. సమాజ శాస్త్ర సిద్ధాంతం అనేక మేథోపర సంప్రదాయాలకు, ఆచారాలకు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తుంది.

క్లుప్తంగా సమాజ శాస్త్ర సిద్ధాంతం సమాజాన్ని, సమాజ దిగ్విషయాన్ని వివరించే నమూనాల వర్గం: సెట్ ఆ సిద్ధాంత నమూనాలు సమాజ వ్యవస్థను, అందులోని సమాజ ప్రక్రియలను స్పృశిస్తూ సమాజ వాస్తవాలను వెల్లడిస్తుంది.

2.3 సిద్ధాంత లక్షణాలు

1. తార్కికంగా కొన్ని ప్రతిపాదనలు, భావనలు ఉంటాయి.
2. కేవలనం సిద్ధాంతం యధార్థాలకే పరిమితం గాదు. అదొక సృజనాత్మక దిగ్విషయంగా, గుణాత్మక పరివర్తనగా రూపొందుతుంది.
3. సిద్ధాంతం తాత్కాలికమే.
4. ధృవీకరణ సిద్ధాంతానికొక ముఖ్యలక్షణం.
5. శాస్త్రీయ సాంప్రదాయాన్ని, మానవీయ సాంప్రదాయాన్ని సిద్ధాంతం దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి. అనుగమన, నిగమన విధానాలు, కల్పనాత్మక, యధార్థిక పద్ధతులు మొదలైనవన్నీ సిద్ధాంత నిర్మితిలో భాగాలుగా ఉంటాయి.

సిద్ధాంతాలు అనుసరించిన పద్ధతిలో, చేసిన వివరణలో, ఆశయాలలో, పక్షపాత రహిత ధోరణిలో, సూక్ష్మ విస్తృత విధానాల వివరణ, వ్యవస్థ, ప్రక్రియ అంశాల వివరణ మొదలగు అంశాలలో సామాజిక సిద్ధాంతాల మధ్య తేడాలుంటాయి.

సామాన్యంగా ఆత్మజ్ఞాన పరంగా, నిగమన పద్ధతిలో, వివరంగా, ఆశయంతో పద్ధతిగా సమాజ శాస్త్ర సిద్ధాంతాలుంటాయి. హోమన్స్ ప్రకారం సామాజిక సిద్ధాంతాలు రెండు రకాలు. అవి. 1. ప్రమాణాత్మక సిద్ధాంతాలు, 2. ప్రమాణేతర సిద్ధాంతాలు.

బాసోఫ్ రెండు రకాల సిద్ధాంతాలను చర్చించాడు. అవి. 1. సామాజికేతర సిద్ధాంతాలు, 2 పురా-సమాజ శాస్త్రీయ సిద్ధాంతాలు.

హెల్మెట్ వాగ్నర్ సామాజిక సిద్ధాంతతాలను మూడు రకాలుగా విభజించాడు. అవి. 1. పాజిటివ్ సామాజిక సిద్ధాంతాలు, 2. వ్యాఖ్యానాత్మక సామాజిక సిద్ధాంతాలు, 3. క్రొత్త పాజిటివ్ సిద్ధాంతాలు.

2.4 ప్రముఖమైన సామాజిక శాస్త్ర సిద్ధాంతాలు:

1. నిర్మితి ప్రకార్యవాదం, 2. ఘర్షణ-అభ్యదయ వాదం, 3. మనో-వైజ్ఞానిక వాదం, 4. ఆవరణ శాస్త్ర ద్వకథం, 5. వినిమయ దృక్పథం, 6. ప్రతీకాత్మక పరస్పర చర్యావాదం, 7. ద్విగ్విషయవాదం, 8. ఎద్నోమెథడాలజీ వాదం. అయితే బహుళ ప్రాచుర్యం వహించిన మొదటి మూడు వాదాల గూర్చి తెలుసుకుందాం.

సమాజ శాస్త్ర సిద్ధాంతాలలోని ముఖ్య సిద్ధాంతాలలోని క్రార్యవాదం విశేషమైన సిద్ధాంతం. ఈ సిద్ధాంతం మీద కొన్ని విమర్శలున్నప్పటికీ, ఈ సిద్ధాంతం బహుళ ప్రాచుర్యం పొందింది. ఈ నమూనా సిద్ధాంతం సమాజాన్ని కొన్ని భాగాలు కలిసి సమగ్రతగా, సమైక్యతగా రూపొందించి వ్యవస్థగా భావిస్తుంది.

అంగిక నమూనా ప్రకారం సమాజంలో కొన్ని సహజ సూత్రాలు మెకానికల్, అంగికంగా పనిచేస్తున్నప్పుడు సామాజిక వ్యవస్థ రూపొందుతుంది. ఎమైల్ డూర్కె హైమ్ టావీస్ రచనల క్రారం సమాజం జీవిగా పరిగణించబడింది.

వీళ్లిద్దరూ సిస్టమేటిక్ భావనా విధానాన్ని ప్రవచించారు. అంటే సమాజం సమగ్రత కల్గినదిగా అంగీకారంగా పని విభజన విధానంతో రూపొందుతుంది.

డూర్కె హైమ్ సామాజిక అంశాల కంటే సామాజిక విధానం చాలా బలీయమైందని, సామాజిక విధానం ఆధారంగా సమాజంలోని అంశాలను, సమాజాన్ని అధ్యయనం చేయాలని చెప్పాడు. సామాజిక యధార్థాలు వ్యక్తి సంకల్పానికి అతీతంగా ఉంటూ అతనిపై ఒత్తిడి తెస్తుంటాయి. ఆ సామాజిక యధార్థల అవగాహన ముఖ్యం అంటాడు డూర్కె హైమ్.

క్రార్య వాదం తొలి అంగిక నమూనా వాదన యొక్క ఆధునిక రూపమే. సామాజిక వ్యవస్థ ప్రకార్యాలను ప్రాతినిధ్యం వహిస్తుందని భావిస్తారు. ఈ వాదనలో మౌలిక సమస్యల సంబంధంతో సాధారణ సిద్ధాంతాలు రూపొందించవచ్చు. మరియు ఆ సమస్యలను ఉపవ్యవస్థల పరిణామాన్ని అనుసరించి పరిష్కరించవచ్చు. ప్రకార్య వాద సమాజ విశ్లేషణ కనిష్ట, గరిష్ట స్థాయిలో జరిగింది. ప్రకార్యమంటే ఒక కార్యం వల్ల కలిగే ఫలితం లేక ప్రభావం. వ్యక్తి పాత్ర, ప్రభావం ఇతరుల మీద ఏవిధంగా ఉందో పరిశీలిస్తారు. మరియు ఈ ప్రకార్యవాదంలో సమమన్వయ భావనకు విశేష స్థానముంది.

సంఘర్షణ-అభ్యుదయ నమూనా:

సంఘర్షణే సామాజిక వ్యవస్థకు కేంద్రం. సామరస్యం, సమన్వయం కాదని ఈ వాదం పేర్కొంటున్నది. సామాజిక వ్యవస్థలో వ్యక్తులు ప్రకృతితో కనీస అవసరాలకు పోరాడినప్పుడు ఘర్షణ, ఆధిపత్యం ఏర్పడుతుంది. ఆ నేపథ్యంలో సాజంలో నిరంతర ఘర్షణ, విప్లవాలు వాటిల్లుతాయి. ఈ నమూనా సిద్ధాంతాని ప్రవచించింది కార్ల్‌మార్క్స్. డైలక్టికల్ మెటీరియలిజమ్‌తో గతి తార్కిక భౌతిక శాస్త్ర విధానంతో ప్రకృతిలో మానవుల పోరాటాన్ని చారిత్రకంగా విశ్లేషించాడు. రాబర్ట్‌పార్క్ (లాజికల్ ఫ్రేమ్ వర్క్) సమాజ సహజ పరిణామాన్ని లాజికల్ ఫ్రేమ్ వర్క్ పద్ధతిలో వివరించాడు. పెరోటో, వెబ్లన్ మానవ లక్షణాలను , రెసిడ్యూస్‌ని పరిగణనలోకి తీసుకుని సామాజిక సమతుల్యాన్ని, ఘర్షణను వివరించారు. రాల్ఫ్ డాహ్‌రెన్ డెర్ఫ్ నమూనా ఘర్షణను వివరించాడు. లూయిస్ కోసర్ కూడా సమాజ ఘర్షణ ప్రకార్యాన్ని గూర్చి నుడివాడు. సి.రైట్ మిల్స్ మార్క్సియన్ విధానాన్ని సమాజ శాస్త్రానికి అప్లై చేశాడు. డేవిడ్ రైయిన్‌మెన్ జైవిక పునాదిని, మరియు మూడు రకాల సమాజ అనుగుణాలలో మార్పును సామాజిక ఘర్షణకు రూపకల్పన చేశాడు.

క్లుప్తంగా ఘర్షణ-అభ్యుదయ సిద్ధాంతం సమాజాన్ని వ్యక్తులు కనీస అవసరాలు తీర్చుకునే సందర్భంలో ఆ వ్యవస్థలో రూపొందే పోటీబడే శక్తుల వ్యవస్థగా పరిగణిస్తుంది. సామాజిక ప్రక్రియలో సంఘర్షణకి ఈ సిద్ధాంతం ప్రాముఖ్యాన్నిస్తుంది. కానీ, సారస్యానికి కాదు.

2.5 సామాజిక ప్రవర్తన-సామాజిక మనోవైజ్ఞానిక నమూనా:

ఈ నమూనా సిద్ధాంతం వ్యక్తిగత, సూక్ష్మస్థాయిలో సమాజాన్ని విశ్లేషిస్తుంది. ఈ సిద్ధాంత వివరణ అనుగమన పద్ధతిలో ఉంటుంది. మాక్స్‌వెబర్, జి.హెచ్.మీడ్ అధ్యయనాలు వ్యక్తిని, వ్యక్తి ప్రవర్తనను సామాజిక చర్య ప్రక్రయ ప్రభావంగా, జార్జిసిమ్మల్, విలియమ్ సమ్నర్ వ్యక్తుల కోర్కెలు, సహజాతులు, సామాజిక వ్యవస్థ పరిణామ ప్రభావ ఫలితంగా భావిస్తారు.

నేటి సామాజిక మనో వైజ్ఞానిక సిద్ధాంతం సామాజిక పరిసరాలు, వ్యక్తి-సామాజికీకరణ పాత్రలు, పాత్ర నిర్వహణ మరియు వ్యక్తిగత స్థాయి ఆలోచనలను (Definition) విశదీకరిస్తుంది, చర్చిస్తుంది.

సామాజిక ప్రవర్తన-సామాజిక వైజ్ఞానిక నమూనా మిగతా రెండు నమూనాల కన్నా వేరే తరహాకు చెందినది. ఈ నమూనా సూక్ష్మస్థాయిలో సమాజ దిగ్విషయాలను ఎనలైజ్ చేస్తుంది.

కినిలోక్ ప్రకారం మూడు నమూనాల పోలికలు ఈ క్రింది డయాగ్రమ్‌గా అర్థం చేసుకోవచ్చు.

నమూనా ఉద్దేశాలు 1	ఆంగిక ప్రకార్య వాదం 2	సంఘర్షణ అభ్యుదయ వాదం 3	సామాజిక మనోవైజ్ఞానిక వాదం 4
1. ఆశయాలు	1. సమాజం గూర్చి సాధారణ సిద్ధాంత పెంపుదల	1. సమాజం గుర్చి సాధారణ సిద్ధాంతం రూపొందించడం.	1. సమాజంలోని వ్యక్తిని సమాజం రూపొందించిన వ్యక్తిగా అవగాహన చేసుకొనుట
2. ఊహాగానాలు	1. వివిధ భాగాల ప్రకార్య సమన్వయ వ్యవస్థ సమాజం	1. సమాజం, ఘర్షణ, పోటీ భాగాల వ్యవస్థ	1. సమాజ పర వ్యక్తులమయమే సమాజం
	2. సాధారణ స్వాభావిక సూత్రాలు	2. సాధారణ స్వాభావిక సూత్రాలు	2. కోర్కెలు, సహ జాతుల పాత్ర
	3. పని సూత్రాలు విభజన సూత్రాలు	3. పారిశ్రామికీకరణ, బ్యూరోక్రసీ పాత్ర	3. సమాజ పర వ్యక్తి
	4. సమాజ సమస్యల పాత్ర, ప్రాధాన్యత.	4. కనీస అవసరాల ప్రాధాన్యత	4. సామాజికీకరణ బహు ముఖ పాత్ర
3. మెథడాలజీ	1. నాచురల్ సూత్రాలు అప్లై చేయటం (సమాజానికి)	1. సంఘర్షణను అప్లై చేయటం (సమాజానికి)	1. కోర్కెలు, సమ జాతులు అన్వయించటం (సమాజానికి)
	2. పని విభజనను అన్వయించడం	2. పారిశ్రామికీకరణ బ్యూరోక్రసీ అప్లై చేయడం	2. మానవ స్వాభావికతను అన్వయించుట
	3. సామాజిక సమస్యలను అప్లై చేయటం	3. కనీస అవసరాలు అప్లై చేయడం	3. సామాజికీకరణ ప్రక్రియ అప్లై చేయుట
	4. నిగమన విధానంలో పద్ధతి గల వాదనలు వినియోగించుట	4. నిగమనల విధానంలో పద్ధతి గల వాదనలు వినియోగించుట	4. నిగమన విధానంలో పద్ధతి గల వాదనలు వినియోగించుట

తేడాలతోపాటు, ఈ సిద్ధాంత నమూనాల మధ్య రెండు అంశాలతో ఏకాభిప్రాయం ఉంది. మూడు నమూనాలు సామాజిక వ్యవస్థ, సామాజిక మార్పు భావనల ఎడల దృషిట కేంద్రీకరించడంతోపాటు, నాచురలిస్ట్ మరియు పద్ధతియైన విశ్లేషణ విధానాన్ని కల్గి ఉన్నాయి.

సామాజిక వ్యవస్థ మార్పు యెడల భావనలతో, నాచురలిస్ట్ మరియు పద్ధతి గల వివరణలతో గూడినదే సామాజిక శాస్త్ర సిద్ధాంతం.

2.6 సామాజిక శాస్త్ర సిద్ధాంతాభివృద్ధి:

మానవజాతి ఆలోచనా ప్రవంతి అనేక దశల గుండా, జానపద జ్ఞానం, నీతిసూత్రాలు, తత్వం, ప్రకృతి పరమైన సూత్రాలు, ఆచరణాత్మక ఆలోచనలు మొదలగు దశల గుండా అభివృద్ధి గాంచినది. పందొమ్మిదవ శతాబ్దం చివరి పాదంలో ఇరవయ్యవ శతాబ్దం తొలిపాదంలోనూ యూరప్‌లో ఫ్రెంచి విప్లవం జరిగాక పారిశ్రామికీకరణ జరుగుతున్నప్పుడు సమాజ శాస్త్రం, సమాజ శాస్త్ర సిద్ధాంతం పెంపొందింది. ఫ్రెంచి విప్లవం, కార్మికుల స్థితిగతుల అంశం, ఆస్థి, నగరం, టెక్నాలజీ ఫ్యాక్టరీ సిస్టమ్ మొదలగు సమస్యలను ఫోకస్ చేసాక, అవి చర్చా విషయాలు రూపొందాయి. ప్రజాస్వామ్యం, కేంద్రీకరణ, జాతీయ భావన, సెక్యులరిజమ్, బ్యూరోక్రసీ రాజకీయ, ఆర్థిక విధానాలు మొదలగునవన్నీ సమాజాన్ని గూర్చి ప్రత్యేకంగా ఆలోచించేటట్లు చేశాయి. రినైజాన్స్, వివేచనత్వం సామాజిక శాస్త్ర, సిద్ధాంతాలను పెంపొందించాయి. ఆ సిద్ధాంతాలు వ్యక్తి, సమాజం మమొదలగునవి అధ్యయనం చేశాయి. చేస్తున్నాయి కూడా! క్రమంగా సామాజిక శాస్త్ర సిద్ధాంతాల మీద తత్వశాస్త్ర ప్రభావం తగ్గి సమగ్ర విషయాలు కల్గి, సామాజిక సమస్యల పరిష్కారాలు చూపిస్తూ నూత్న మేథోపర శాస్త్రంగా రూపొందింది. సమాజంలో వచ్చిన మార్పులు సమాజ శాస్త్ర సిద్ధాంత తీరుతెన్నులను ప్రభావితం చేశాయి. విలియమ్ కాటన్ ప్రకారం సమాజ శాస్త్ర ఆశయాలు, సైంటిఫిక్ దృష్టి బాగా పెంపొందిన దాకా, ప్రభావం చెంది మార్పు చెందాయి. అలాగే మెథడాలజీలో కూడా విశేష మార్పులు, చేర్పులు జరిగాయి.

కిన్‌లో ప్రకారం నాల్గు ప్రధాన దశలు సమాజ శాస్త్ర సిద్ధాంత అభివృద్ధి ప్రక్రియలో ఉన్నాయి. అవి. 1. సూక్ష్మ అంశాలతో కూడిన సామాజిక ఆశయాలు. 2. సామాజిక వాస్తవికతకు ప్రాధాన్యం. 3. ప్రాక్టికల్‌గా ఎంపిరికల్‌గా గమనించడం. 4. (ట్రైపోలజీ) భౌతిక కృతుల అభివృద్ధి, సామాజిక శాస్త్ర సిద్ధాంతం ఏకముఖంగా అభివృద్ధి గాంచలేవు. సామాజికత్వ భావనలకు, ప్రాధాన్యత పొందుతూ సామాజిక శాస్త్ర సిద్ధాంతం కొంతమేరకు సైక్లికల్ పద్ధతిగా, సైంటిఫిక్‌గా పెంపొందింది.

సామాజిక శాస్త్ర సిద్ధాంత సామాజిక సందర్భం:

సామాజిక శాస్త్ర సిద్ధాంత, మూడు నమూనాలు యూరోపియన్ దేశాలలోని సామాజిక పరిస్థితులు, రాజకీయ విప్లవం, ఆర్థిక మార్పులు, పారిశ్రామికీకరణ ఫలితాలు సైన్సు అభివృద్ధి మొదలగు వాటి ప్రతిస్పందనగా పెంపొందింది.

2.7 ఆర్గానిక్:

సిద్ధాంత విప్లవానికి రియాక్షన్‌గా వచ్చిన స్థూల సామాజిక శాస్త్ర సిద్ధాంతం ఆర్థిక, టెక్నాలజీ అవసరాలననుసరించి పెంపొందింది. సైబర్ నాటిక్స్‌కి, సిస్టమ్ థియరీకి నేడు ప్రాముఖ్యత వచ్చింది. సామాజిక శాస్త్ర సిద్ధాంతంలో సంఘర్షణ అభ్యుదయ నమూనా, రాజకీయ, నిరంకుశ, ఒత్తిడి, ఘర్షణ, ప్రభావాలు గమనించి అధ్యయనం చేసిన వారిచే ప్రతిపాదించి పెంపొందించబడింది. వ్యవస్థ ప్రకార్య నమూనా సమాజ మార్పు కోసం అభివృద్ధి గాంచింది. సామాజిక-మనో వైజ్ఞానిక నమూనా సైన్సుకు, వ్యక్తికి ప్రాధాన్యత కల్పించింది.

సామాజిక అవసరాల దృష్ట్యా, పరిస్థితుల దృష్ట్యా, (రాజకీయ, ఆర్థిక) సైన్సు ప్రభావంతో సైక్లికల్‌గా అవృతాలుగా సామాజిక శాస్త్ర సిద్ధాంతం అభివృద్ధి గాంచింది. మేథోపర ప్రభావం వివేచనత్వం, సెక్యులరిజమ్, సైన్సు, తత్వశాస్త్రం-మొదలుగునవన్నీ సామాజిక శాస్త్ర సిద్ధాంత పెంపుదలకు, అందులోని మార్పు దశలకు దోహదం చేశాయి. యూనివర్సిటీల ప్రోత్సాహం, ఎకడమిక్ వాతావరణం అనేక సమాజ శాస్త్ర నెల, సంవత్సర పత్రికలు మొదలగునవి ఎంపిరికల్‌గా సమాజ శాస్త్రం అభివృద్ధి గాంచడానికి వేనోళ్ల దోహదం చేశాయి.

ఆర్గానిక్ వ్యవస్థ-ప్రకార్య సిద్ధాంతం మధ్యతరగతి నేపథ్యంలో, ఘర్షణ సిద్ధాంతం నియంతల ఒత్తిడి పెరిగినపుడు పెంపొందాయి. మనోవైజ్ఞానిక సిద్ధాంతాలు కూడా మధ్యతరగతి వారి ఆలోచనా ప్రవంతి నుంచే వచ్చింది. సామాజిక అనుభవాలు, మేథోపర విలువల సామాజిక అవసరాల నేపథ్యంలో సామాజిక శాస్త్ర సిద్ధాంతాలు పెంపొందాయి. అదొక మేథోపర ప్రతిస్పందనాభివృద్ధి.

ఈ నమూనాలన్నీ సమాజాన్ని ప్రకార్య వ్యవస్థగా, ఎలైట్ ప్రభావంతో, మానవ అవసరారల సంస్థీకరణ ప్రక్రియతో, దైనందిన జీవితంలో నైతికత్వంతో కొన్ని ఆచార వ్యవహారాలతో కూడి ఉంటుందని భావించాయి. తేడాలు వివిధ సిద్ధాంత సమాజంలో ఉన్నప్పటికీ, వాటి మధ్య సమానాంతర భావాలు సామాజిక వ్యవస్థ, ప్రక్రియ గూర్చి నెలకొన్నాయి.

2.8 ముఖ్య పదాలు:

పెరాడిజమ్: కార్య కారణా సంబంధాన్ని వివరించే నమూనా.

సిద్ధాంతం: ఒక వాస్తవాన్ని పూర్వపదాలతో చర్చించి తీర్మానం చేయబడ్డది.

ఆర్గానిక్ స్ట్రక్చర్ ఫంక్షనల్: ఈ నమూనా సమాజంలో వివిధ భాగాల పరస్పర ప్రకార్యాన్ని గూర్చి విశదీకరిస్తుంది.

కాన్ఫిలిక్ట్, రాడికల్ పెరాడిజిమ్: ఈ నమూనా సంఘర్షణ సమాజ ప్రక్రియలో కేంద్రం అని భావిస్తుంది.

2.9 నమూనా ప్రశ్నలు:

1. సామాజిక సిద్ధాంతాన్ని పరిశీలించుము.
2. సమాజ శాస్త్ర నమూనాలను పోల్చుము.

2.9 చదవ దగిన గ్రంథాలు:

1. History of Social Thought - Jerry Szavki
2. An Introduction to the History of Sociology by Bames
3. Development of Sociological thought by Bogardus
4. Structure of Sociological Theory by Bogardus
5. Socilogical Theory by KinLoch

పాఠం-3

సామాజిక శాస్త్ర ఆలోచనకు ఆద్యుడు, ఆరాధ్యుడు-ఆగస్ట్ కొమ్టే

మానవాభివృద్ధి సూత్రాలు

3.0 లక్ష్యం:

నేర్చుకోబోయే ఈ పాఠం యొక్క ఆశయం కొమ్టే యొక్క మానవాభివృద్ధి సూత్రాలు లేక మూడు దశల సూత్రాలు గూర్చి అవగాహన చేసుకొనుట.

విషయ క్రమం:

3.1 పరిచయం

3.2 పురోగతి సూత్రం

3.3 ముఖ్యపదాలు

3.4 శాస్త్రాల వరుసక్రమాన్ని సూచించే ఆశయం

3.5 పరిచయం

3.6 ముఖ్యపదం

3.7 ప్రశ్నలు

3.8 చదవదగిన గ్రంథాలు

3.1 పరిచయం:

గతం నుంచి వాటిల్లిన అభివృద్ధిని గూర్చి, మరియు భవిష్యత్ గూర్చి చెప్పగలిగే సమాజ శాస్త్రాన్ని కొమ్టే రూపొందించదలిచాడు. ఆయన అన్ని చారిత్రక దశలలో సమాజం నిలకడగా ఉండే స్థితిగతులను వివరించడానికి కృషి చేశాడు. ఆయన ఆలోచనల్లో ప్రధానమైన సోషల్ స్టాటిక్స్ (స్థిరత), సోషల్ డైనమిక్స్ (గతిశీలన).

సైన్సు సబ్జెక్టుల మాదిరిగానే సమాజ శాస్త్రం కూడా సమాజాన్ని క్షుణ్ణంగా, పట్టుదలతో అధ్యయనం చేయాలని భావించాడు. మిగతా సృష్టిలాగా కాస్మస్ యూనివర్స్ లాగానే సమాజం కూడా మౌలిక సూత్రాలతో నడుస్తున్నది.

3.2 పురోగతి సూత్రం:

ఈ నూతన శాస్త్రాన్ని మొదట కామ్టే సోషల్ ఫిజిక్స్ అని నామకరించాడు. ఆ తర్వాత సమాజ శాస్త్ర పదాన్ని వాడాడు. లాటిన్ భాషలోని సొసైటీస్, గ్రీకు భాషలోని లాగోస్ అనే పదాలను కలిపి సమాజ శాస్త్ర పదాన్ని రూపొందించాడు. ఈ నూత్న శాస్త్రాన్ని, దాని ప్రకర్యాలను, పరిశోధనలను నాచురల్ సైన్సు మాదిరే నిర్వహించి వ్యక్తుల స్థితిగతులు మెరుగు పరచడానికి తోడ్పడాలని భావించాడు. 1822 సెయింట్ సైమన్ అనుచరునిగా ఉంటున్నప్పటి నుంచి వరుసగా, వెంట వెంటగా వాటిల్లిన మూడు అభివృద్ధి దశల గూర్చి కనిపెట్టాలని ఉవ్విళ్లూరుతూ, ఉత్సాహపడుతూ ఉండేవాడు కామ్టే. ఈ చారిత్రక దశల పోలికతో మానవ పురోగతిని గూర్చిన కేంద్ర సూత్రాన్ని కామ్టే ప్రతిపాదించాడు. మానవ

ఆలోచనా పరంపర పరిణామం మానవ మేథస్సు పరిణామంతో సమానాంతరంగా పెంపొందింది. మానవ జాతి ఆలోచనా ప్రవంతి అంతా మూడు దశలలో పెంపొందింది.

1. Theological or Fictitious

2. MetaPhysical or Abstract and Scientific or Positive.

కామ్టే ప్రకారం అవి:

1. మత పరమైన లేక ఊహాజనిత దశ
2. ఆది భౌతిక దశ లేదా ఆమూర్త దశ
3. వాస్తవిక లేదా శాస్త్రీయ దశ

మతపర లేక ఊహాజనిత దశలో కార్యాకారణ సంబంధాన్ని అతీతశక్తుల వల్ల ఏర్పడ్డవని మానసిక భావన ఏర్పడింది. ఆది భౌతిక దశలో మానసిక భావనల వల్ల సామాజిక దిగ్విషయాలుంటాయి.

వాస్తవిక లేదా శాస్త్రీయ దశలో చరాచర సృష్టి సామాజిక దిగ్విషయాలకు వెనువెంటనే వాటిల్లే దశల అధ్యయనానికి మనస్సును అప్లై చేయడం జరుగుతుంటుంది.

కామ్టే ప్రకారం ప్రతి పరిణామ, అభివృద్ధి దశలో క్రితం దశ కన్నా తేజస్సుగా మానవ మేథస్సు పెంపొందుతూ వచ్చింది. పాత వ్యవస్థ లక్షణాలు దిగజారినప్పుడే నూతన వ్యవస్థ వస్తుంది. పాత వ్యవస్థలో ఉన్న మానసిక స్థితి యొక్క శక్తులు మారినప్పుడే, పాత వ్యవస్థ పోయి కొత్త వ్యవస్థ ఉద్భవిస్తుందని, ఎంతటి మేథావి అయినా కూడా రాబోయే దశ లక్షణాలను ముమ్మందుగా గాక, ఆ లక్షణాలు బయటపడ్డాక, వెల్లడయ్యాక తెలుసుకుంటాడు. సామాజిక వ్యవస్థ యొక్క ప్రతి అభివృద్ధి దశ, పరిణామం దశ మానసిక పెంపుదలతో సమాంతరంగా వాటిల్లాయి. ప్రగతి పరంగా మానసిక అభివృద్ధితోబాటు సమాజ అభివృద్ధి జరిగింది. మానవ జాతి చరిత్ర సమస్తం నిండా క్లిష్టదశ, సాధారణ స్థితి దశలతో నిండి ఉంది. సాధారణ దశలో సమాజంలో నిలకడ, సమతుల్యం ఉంటుంది. క్లిష్ట దశలో సమాజంలో సమతుల్యం పోయి ఆ వ్యవస్థ ఏర్పడుతుంది. కామ్టే కాలంలో సమాజం అస్తవ్యస్తంగా ఉంది. ప్రతి సమాజ పరిణితి దశలో మానసిక స్థితి మార్పు దశలో ఏదో విధమైన ఆధిపత్యం ఉంటుందని కామ్టే భావించాడు. మత పర దశలో పురోహితుల ఆధిపత్యం, ఆది భౌతిక దశలో చర్చి, పెద్ద, లాయర్ల ఆధిపత్యం, శాస్త్రీయ దశలో సైంటిస్టుల, పారిశ్రామికవేత్తల ఆధిపత్యం ఉంటుంది. మానవ పురోభివృద్ధిలో మేథోపర క్రమాభివృద్ధి యొక్క పాత్ర గణనీయం. జనాభా పెరుగుదల, పని విభజన అనేవి కూడా సామాజిక అభివృద్ధికి తోడ్పడ్డాయి. ప్రేరేపణ శక్తి మానసిక అభివృద్ధి దశే అని కామ్టే భావించాడు.

3.3 ముఖ్య పదాలు:

1. Inedological Stage : మతపర దశ సామాజిక దిగ్విషయాలు అతీత శక్తుల వల్ల ఏర్పడింది.
2. Meta Physical Stage : ఆది భౌతిక దశ, ఈ దశలో మానసిక భావనలు సామాజిక దిగ్విషయాలకు కారణం అనే భావనుంటుంది.
3. Positive Stage : ఈ దశలో చరాచర సృష్టి, సామాజిక దిగ్విషల, దశల అధ్యయనానికి మనస్సును అప్లై చేయడం జరుగుతుంది.

వివిధ శాస్త్రాల క్రమం

3.4 ఆశయం:

పై టైటిల్ సూచిస్తున్నట్లు శాస్త్రాల వరుస క్రమాన్ని వివరించడమే ఈ పాఠ్యాంశం ఉద్దేశం.

3.5 పరిచయం:

ఆగస్ట్ కామ్టే మరొక గొప్ప విశేష ఆలోచన శాస్త్రాల వరుసక్రమం. ఈ క్రమం కామ్టే మానవాభివృద్ధి దశల సూత్రానికి పెనవేసుకుని ఉంది. ఎలాగంటే, కామ్టే సమాజ శాస్త్ర సిద్ధాంతంలో రెండు అంశాలున్నాయి. అవి. 1. మానవ పురోభివృద్ధి గూర్చి మూడు దశలు. 2. శాస్త్రాల వరుస క్రమం. ఈ వరుసలో సమాజ శాస్త్రం ప్రథం స్థానాన్ని పొందుతుంది.

వివిధ దశల గుండా మానవాభివృద్ధి వాటిల్లినట్టే, సైంటిఫిక్ జ్ఞానం కూడా అనేక దశలలో పెంపొందింది. వివిధ దశలలో వివిధ శాస్త్రాలు అభివృద్ధి గాంచాయి.

కామ్టే ప్రకారం శాస్త్రాలు కొన్ని సిద్ధాంత పరంగాను, మరికొన్ని ఆచరణాత్మకంగాను ఉంటాయి. సిద్ధాంత పరంగా ఉండే వాటిని వర్ణనాత్మకమైనవిగా మరియు జనరల్‌గా ఉండేవిగా పేర్కొనవచ్చు. ఆయా శాస్త్రాలు వివరించే దిగ్విషయాలను అనుసరించి వరుస క్రమ స్థానాన్ని ఆక్రమించుకుంటాయి. అడుగున మాథమాటిక్స్, అడుగు నుంచే ఆస్ట్రానమీ, ఫిజిక్స్, కెమిస్ట్రీ, బయాలజీ, ఆ శాస్త్రాల లిస్టులో ఉంటాయి. కామ్టే ప్రకారం ఆ లిస్టులో ప్రథమ స్థానాన్ని పొందే శాస్త్రం సమాజ శాస్త్రం. సమాజ శాస్త్రాన్ని శాస్త్రాలన్నింటికీ రాణి లాంటిదని కామ్టే భావిస్తాడు.

జ్ఞాన సంపద యొక్క మూడు దశలు కూడా మూడు పీరియడ్‌లలో పెరిగాయి. అన్ని శాస్త్రాలు ఆయా దశలలో ఒకేసారి ఏక కాలమందు వృద్ధి గాంచవు కానీ, పై స్థానాన్ని (వరుసలో) పొందిన శాస్త్రం దశలననుసరించి పెంపొందుతుంది. క్లుప్తీకరణలో స్వతంత్రతతో, జనరాలటాలో ప్రతి శాస్త్రం పాజిటివ్ దశకు అభివృద్ధి చెందుతుంది. కామ్టే ప్రకారం వివిధ శాస్త్రజ్ఞాన విభాగాలు పాజిటివ్ దశకు చేరాయి. సోషియాలజీ అవతరణతో ఆ లిస్టు సంపూర్తయింది.

సమాజ శాస్త్రం - (సాధారణత్వం తక్కువ, క్లుప్తీకరణ తక్కువ, ఎక్కువ సంక్లిష్టత)

బయాలజీ

కెమిస్ట్రీ

ఫిజిక్స్

ఆస్ట్రానమీ

మేథమాటిక్స్ (సాధారణత్వం ఎక్కువ, క్లుప్తీకరణ ఎక్కువ, అతి తక్కువ సంక్లిష్టత)

మానవ మేథస్సుకొక ఆయుధం మేథమేటిక్స్. ఆ శాస్త్రం అన్నిటికీ బేస్ లాంటిది. అంతేగాదు పురాతనమైంది కూడా! పైగా అది ఫర్‌ఫెక్ట్ శాస్త్రం. మాథమాటిక్స్‌లో అత్యుత్తమమైనది క్యాలుక్యులస్. శాస్త్రపరంగా క్యాలుక్యులస్ ప్రయోజనం ఎంతో ఉంది.

అంతరిక్షాన్ని అధ్యయనం చేసేది ఆస్ట్రానమీ, మేథమాటిక్స్ తర్వాత క్లుప్తీకరత్వం, సాధారణత్వం గల శాస్త్రం ఆస్ట్రానమీ. మేథమాటిక్స్‌ను బేస్ చేసుకుని ఆస్ట్రానమీ పెంపొందుతుంది. ఫిజిక్స్, కెమిస్ట్రీ కన్నా సాధారణత్వం ఎక్కువ పొంది ఉంది. ఫిజిక్స్ మొత్తాన్ని, మాస్‌ని అధ్యయనం చేస్తుంది. కాని మూలాంశాలను, పంచభూతాలను అధ్యయనం చేయదు. కెమికల్ దిగ్విషయం ఫిజిక్స్ సూత్రాల మీద ఆధారపడుతుంది. ఇన్ ఆర్గానిక్ అంశాలు ఆస్ట్రానమీ, ఫిజిక్స్,

కెమిస్ట్రీ అధ్యయనాంశాలుగా ఉంటాయి. ఆర్గానిక్ దిగ్విషయం వ్యక్తి, సమూహం అంశాలను అధ్యయనం చేస్తుంది. బయాలజీ కెమిస్ట్రీ, ఫిజిక్స్, మేథమాటిక్స్ మీద ఆధారపడతాయి.

సోషియాలజీ మిగతా సబ్జెక్టుల కన్నా ఆలస్యంగా వెలుగుచూసింది. ప్రతి సబ్జెక్టు గతంలో చెప్పబడిన మూడు దశల గుండా అభివృద్ధి చెందాయి. మేథమాటిక్స్ పాజిటివ్ దశకు చేరింది. సోషియాలజీ కూడా పాజిటివ్ దశకు చేరుతుంది. కామ్టే రాజకీయ శాస్త్రం, సమాజ శాస్త్రం మధ్య తేడాలను గుర్తించలేదు. ఆయనకు సమాజ శాస్త్రం పరిణితి చెందిన రాజకీయ శాస్త్రం. అతని రాజకీయ శాస్త్రపర ఆలోచనలు కూడా సైకాలజీ, థియాలజీ, ఎథిక్స్, ఎకనమిక్స్ లాంటి వాటితో సంబంధం కల్గిఉంటాయి. మానవాభివృద్ధి పరంపరలో కామ్టే ప్రకారం ప్రతి మానవీయ శాస్త్రం ఒక మౌలిక విశేష దశ.

సోషియాలజీ, మెథడాలజీ లక్షణాలు వేరేగా ఉంటాయి. బయాలజీలో సోషియాలజీలో మెథడాలజీ సంపూర్ణ రీతిలో ఉంటుంది. సైన్సు సబ్జెక్ల అధ్యయన అంశ్యాలకు, బయాలజీ, సోషియాలజీ అధ్యయన అంశాలకు తేడా ఉంది. ఇన్ ఆర్గానిక్ సైన్సులలో సామాన్యంగా తెలిసిన అంశాలే ఉంటాయి గనుక సూక్ష్మం నుండి కాంపౌండ్ దాకా అధ్యయనం జరపాలి. ఈ పద్ధతికి వ్యతిరేకంగా, వ్యక్తి-సమాజం అధ్యయనం సాగుతోంది. ఎందుకంటే వ్యక్తి-సమాజం మొత్తంగా సామాజిక వ్యవస్థగానే వివిధ భాగాల గురించి తెలుసుగన్క.

ఒకానొక విశిష్ట సంఘటన చారిత్రక పరిణామంలో అర్ధవంతమవుతుంది. ఉదాహరణకు 19వ శతాబ్దంలో ఫ్రెంచి సమాజాన్ని అర్ధం చేసుకోవడానికి ఫ్రాన్స్ చరిత్రలో చారిత్రక సంఘటనను ఫ్రెంచి చరిత్ర అధ్యయన సందర్భంలో విశ్లేషించాల్సిన అవసరం ఉంది. కామ్టే చారిత్ర దిగ్విషయాల పోలికల హెథడ్‌కు ప్రాముఖ్యతనిచ్చాడు.

కామ్టే తన క్రమానుగత శాస్త్రాల వర్గీకరణలో సామాజిక శాస్త్రానికి అత్యున్నత స్థానాన్ని ఇచ్చాడు. సమాజాన్ని మానవుని ప్రవర్తనను సమగ్రంగా అర్థం చేసుకోవడానికి పరిశీలన, పోలిక లాంటి శాస్త్రీయ పద్ధతుల ద్వారా ఫలితాలను రాబట్టవచ్చని భావంచాడు. సైంటిస్టు ఒక దిగ్విషయాన్ని గూర్చి ఎలా విశ్లేషిస్తాడని భావిస్తారో, అలాగే సమాజ శాస్త్రం కూడా దిగ్విషయాన్ని గూర్చిన వాస్తవాలను బహిరంగ పరిచి, విశ్లేషించాలని కామ్టే భావించాడు. కామ్టే వ్యక్తి స్వేచ్ఛ, సంకల్పానికి తక్కువ ప్రాముఖ్యం ఇచ్చాడు.

3.6 ముఖ్య పదం:

Entity Over Element: ఇన్ ఆర్గానిక్ సైన్సులలో భాగాలు, మొత్తం కన్నా వివరంగా ఉంటాయి. సోషియాలజీలో, బయాలజీలో భాగాలకన్నా మొత్తం బాగా తెలుస్తుంది.

3.7 ప్రశ్నలు:

1). మానవాభివృద్ధి యొక్క మూడు దశలను పోల్చి వివరింపుము?

2). కామ్టే భావన ప్రకారం సైన్సుల యొక్క వరుస క్రమాన్ని పరిశీలింపుము?

3.8 చదవదగిన గ్రంథాలు:

1. Masters of Socialogical Thought by Lewiscoger

2. Socialogical Theory by Timashef

3. Main currents in Socialogical thought by Aaron.R

పాఠం-3

సోషల్ స్టాటిక్స్ - డైనమిక్స్

4.0 లక్ష్యం:

సామాజిక స్థిరత, గతి శీలత కామ్టే యొక్క జమిలి ఆలోచనలు, సామాజిక స్థిరత గతి శీలతను అవగాహన చేసుకోవడం చదవబోయే పాఠం ఉద్దేశం.

విషయ క్రమం:

4.1 పరిచయం

4.2 స్టాటిక్స్ : సామాజిక వ్యవస్థ

4.3 డైనమిక్స్ : పరిణామం, అభివృద్ధి

4.4 డైనమిక్స్ : ప్రగతి యొక్క కారకాలు

4.5 డైనమిక్స్ : ప్రగతిలో దశలు

4.6 ముఖ్య పదాలు

4.7 కామ్టే యధార్థవాదాన్ని వివరించే ఆశయం

4.8 పరిచయం

4.9 పుట్టుక

4.10 భాగాలు - మొత్తం

4.11 విమర్శ

4.12 ముఖ్య పదాలు (కామ్టే పాజిటివిజమ్)

4.13 ప్రశ్నలు

4.14 చదవదగిన గ్రంథాలు

4.1 పరిచయం:

బయాలజీలో అనాటమీ, ఫిజియాలజీ అనే విభాగాల లాగానే కామ్టే సోషియాలజీని రెండుగా విభజించాడు. అవి.

1. సామాజిక స్థిరత
2. సామాజిక గతిశీలత

ఇలాంటి విభజన రెండు తరహాల యథాస్థితి గూర్చి కాకుండా సిద్ధాంతంలో రెండు కోణాలను గూర్చి చేయబడింది. ఈ విభజన కూడా స్థిరత్వం పురోభివృద్ధి భావన లాంటిదే. రెండు భావనలు కలిసిపోయే లాంటివే. ఆర్డర్ పదం సమతుల్యాన్ని, ప్రోగ్రస్ పదం అభ్యుదయాన్ని తెలియజేస్తుంది.

సామాజిక స్టాటిక్స్ లక్షణాలు

1. సమాజంలో నున్న స్థితిగతులను అధ్యయనం చేయడం
2. స్థిరత్వం ముఖ్యమైనది.
3. సమాజంలో వ్యక్తి, పరిస్థితుల మధ్య స్థిరత్వాన్ని గూర్చిన సిద్ధాంతం
4. విభజన, ప్రకార్యం అనేవి స్టాటిక్స్‌లో ఇన్వాల్వ్ అయ్యాయి. స్పెషలైజేషన్ రూపంలో పని విభజన సమాజ భాగాల మధ్య బాలన్స్ ప్రభుత్వం ద్వారా ఏర్పడతాయి. మొత్తం వ్యవస్థ భాగాల మధ్య సమన్వయం (ఉంటుంది) సూచిస్తుంది. ఆ సమగ్రత, సమన్వయం చెడిపోతే సామాజిక అవ్యవస్థ ఏర్పడుతుంది.

సామాజిక డైనమిక్స్ లక్షణాలు

1. వివిధ దశల సూత్రాలను క్రమానుగతంగా వాటిల్లే కదలిక యొక్క అధ్యయనం.
2. అభివృద్దే ముఖ్యం.
3. సమాజ అభివృద్ధి సిద్ధాంతం క్రమ పరిణామాన్ని సూచిస్తుంది.
4. మేథోపర పురోభివృద్ధి గూర్చిన మూడు దశల సూత్రాలలో ముఖ్య సిద్ధాంతం ఉంది. ఈ మూడు దశలలోనూ వ్యక్తి విద్య, జ్ఞానం, క్రమానుగతంగా సమాజ పరిణామం ఉంటుంది. ఏ సంస్థలైనా పూర్తి పర్‌ఫెక్షన్ స్థాయిని సాధించడం అసాధ్యం.

4.2 స్టాటిక్స్: సామాజిక వ్యవస్థ:

కామ్టే ప్రకారం కుటుంబం పాత్ర అద్వితీయం. వ్యక్తికి ఏ స్థానం లేదని భావిస్తాడు. కుటుంబాలే తెగలయి, జాతులవుతాయని, కుటుంబం ఐక్యతను, నైతికత్వాన్ని పెంచి, చెడుపోకడలను తగ్గించి చరిత్రలో స్టేట్ రూపొందడానికి వీలైన ప్రకార్యాన్ని నిర్వహిస్తుంది. స్టేట్, సామాజిక వ్యవస్థ సహకార కృషి వల్లనే ఏర్పడతాయి. ప్రతి మానవ సంఘాలకు కుటుంబమే మూలం. ఆధారం కూడా!

సంస్కృతిని కాపాడటానికి భాష ఎంతో దోహదం చేస్తుంది. భాష ఐక్యతను పెంపొందిస్తుంది. కామన్ భాష లేకుండా వ్యక్తులలో, సమాజంలో సమన్వయం, ఐక్యత, భావాల సమైక్యత రూపం ఏర్పడదు. భాష మార్గదర్శి కాదు. అదొక మాధ్యమం. మతం ఐక్యతను, వ్యక్తుల మధ్య ప్రేమను పెంచుతుంది. ప్రభుత్వ కమాండ్స్‌ను ఆమోదింపబడటానికి మతం తప్పనిసరయిన సంస్థ. మతం, భాషతో బాటు మూడో అంశమైన పని విభజన వ్యక్తుల మధ్య అవినాభావ సంబంధాన్ని, ఆధారపడే అవసరాన్ని పెంచి, వ్యక్తుల శక్తి యుక్తుల అభివృద్ధికి తోడ్పడుతుంది. అయితే కామ్టే పని విభజనను మెక్చుకొంటూనే ఆధునిక పరిశ్రమలలో వాటిల్లే చెడుని గూర్చి కలత చెందాడని లూయిస్ ఎ.కోసర్ భావించాడు.

ఐహిక విషయాల ఆసక్తి, స్పిరుచ్యువల్ పవర్ భవిష్యత్‌లో పరస్పర సంబంధాన్ని, ఐక్యతను కలుగజేస్తాయి. భాష, మతం, పని విభజన లాంటి సామాజిక సంస్థలు సమాజంలో ఆర్డర్‌ను పెంచడానికి దోహదం చేసే అంశాన్ని కామ్టే గుర్తించాడు. అందుచేత కామ్టేను తొలి ఫింక్షనల్ ఎనలిస్టుగా పరిగణించవచ్చు. కామ్టే తన పాజిటివ్ ఫిలాసఫీలో పేర్కొన్నట్టు ఎల్లప్పుడూ వివిధ భాగాల మొత్తం మధ్య సమన్వయం ఉండాలి. రాజకీయ సంస్థలు, సోషల్ మానర్స్, భావాల మధ్య కనెక్షన్ ఉండి, ఆ సమగ్రత మానవ జాతి పురోభివృద్ధికి, వికాసానికి దోహదం చేస్తుంది.

4.3 డైనమిక్స్ : పరిణామం, అభివృద్ధి:

సోషల్ స్టాటిక్స్, డైనమిక్స్ అధ్యయనం మానవ పరిణామం, పురోభివృద్ధి అధ్యయనంతో సమానమని, సమతుల్యమని కామ్టే భావించాడు. ఇంకా చెప్పాలంటే డైనమిక్స్ వ్యక్తుల పేర్లు లేని చరిత్ర అంటాడు కామ్టే. మానవ నాగరికత తాలూకూ విశేష మార్పులు క్రమానుగతంగా ఒకటి తర్వాత ఒకటి వాటిల్లాయి. సమాజ పురోభివృద్ధి ఏక ధృవలైనుగా ఉండదు. ఊగిసలాటలు, ముందుకెళ్లడాలు, వెనక్కు లాగడాలు ఉంటాయి. పురోభివృద్ధిని పురుష (మానవ) జోక్యంతో సరిచేయవచ్చని కామ్టే భావించాడు. సామాజిక పరిణామంలో మానవస్వభావం మార్పు చెందడం,

అభివృద్ధి చెందడం మాత్రమే గాక, నూత్న శక్తి యుక్తులు, సహజంగా ఉన్న వాటితో బాటు ఆవిష్కరించాయి. నూత్న పరిశోధనల (కన్సర్వేషన్) భద్రపరుచుటల మధ్య పరస్పర విరుద్ధ పరిస్థితులు ఏర్పడతాయి. అన్ని సమాజాలు ఒకే సూత్రాలను బట్టి గైడ్ చేయబడతాయి గనుక మానవ జాతిలో ముందస్తుగా తొలుతగా పురోభివృద్ధి గాంచిన దానిని సాధారణ సిద్ధాంతాలతో అధ్యయనం చేయవచ్చు. కామ్టేకి ఫ్రెంచి సమాజమే వాన్‌గార్డ్ లాంటిది.

4.4 డైనమిక్స్-ప్రగతి యొక్క కారకాలు:

ప్రకృతి మీద మానవుని ఆధిపత్యమే ప్రగతి. ప్రగతిని మూడు భాగాలు విభజింపవచ్చు. (ఇంటెక్చువల్, మెటీరియల్ మరియు మోరల్) అవి: మేథోపరమైన, వస్తుపర, నీతిపరమైనవి. మేథోపర ప్రగతి మూడు దశల అభివృద్ధి సూత్రాలలో, వస్తుగత ప్రగతి మానవ చర్యలలో అనగా తొలుత యుద్ధాలలో జయించడంలో, తర్వాత అంతర్గత శాంతిలో చివర్లో పరిశ్రమలలో నీతి పరమైన ప్రతగి కుటుంబంలో రాజ్య వ్యవస్థలో జాతిలో నెలకొంటుంది. ప్రగతికి చోదక శక్తులు కోరికలు, ఎమోషన్స్ కాగా, మేథస్సు గైడ్‌గా, కంట్రోల్ చేసేదిగా ఉంటుంది. మేథోపర అభివృద్ధి అన్నిటికీ ప్రధానం. అదే వస్తుపర అభివృద్ధికి మూలకారకం కూడా!

ప్రగతి కారకాలు చేసేటప్పుడు కామ్టే జనాభా తీవ్రత గూర్చి, స్పెషలైజేషన్ గూర్చి, పని విభజన గూర్చి ప్రస్తావిస్తాడు. అలాంటి స్థితిలో సమాజంలో నున్న వ్యక్తుల శక్తి యుక్తుల సద్వినియోగపరచుకోనేటట్లు సమాజపర కృషి జరుగుతుంది. జాతిలో తరతమ బేధాల తెల్లజాతి ఆధిక్యత, వాతావరణ ప్రభావం, తేడాలు రాజకీయ కార్యకలాపాలు మొదలుగునవి ప్రగతిని ఆటంకపరవచ్చు లేదా త్వరితగతిన వాటిల్లడానికి దోహదం చేయవచ్చు. కామ్టే ప్రకారం జాతి, వాతావరణం, ప్రభుత్వ చర్యలు సామాజిక తేడాలు ఏర్పడడానికి కారకాలుగా ఉంటాయి.

4.5 డైనమిక్స్ - ప్రగతిలో దశలు:

కామ్టే మేథోపర దశల మధ్య వస్తుపర అభివృద్ధి, వ్యవస్థలో ఉండే ఆర్డర్, సెంటిమెంట్లు మొదలగు వాటి మధ్య అవినాభావ సంబంధాలను గూర్చి వ్రాశాడు. ఆ భావాలు ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొనవచ్చు.

	మేథోపర దశ	వస్తుపర దశ	సోషల్ యూనిట్	ఆర్డర్ తరహా	సెంటిమెంట్
(1)	థియలాజికల్	మిలిటరీ	కుటుంబం	డొమెస్టిక్	ఆత్మీత
(2)	మెటాఫిజికల్	లీగల్ తరహా	రాజ్యం	సమిష్టి	విశ్వాసం, భక్తి
(3)	పాజిటివ్	పారిశ్రామికత	జాతి	అంతర్జాతీయత	పరోపకారం

కామ్టే ప్రకారం భవిష్యత్తులో సమాజం పూజారుల యొక్క స్పిరిచ్యువల్ శక్తియుక్లుతో గైడ్ చేయబడుతోంది. ఆ దశనే కామ్టే పాజిటివ్ రిలిజియన్‌గా మానవత్వ మతంగా భావిస్తాడు. ఈ సమాజ శాస్త్రవేత్తలు, పూజారులు వారి మేథో పరిజ్ఞానంతో సమాజ సభ్యుని విదా విషయాల అర్హతల అంశ్యాలలో మర్గదర్శకులుగా గైడ్‌గా ఉంటారు. భవిష్యత్తులో పాజిటివ్ సోషియాక్రసీలో మంచి, చెడు విచక్షణ కలిగిన మానవత్వమత పూజారులు వ్యక్తులు, వారి బాధ్యతలు నిర్వర్తించేటట్లు విద్రోహ చర్యలకు పాల్పడకుండా గైడ్ చేసి, బాధ్యతలకే కట్టుబడేటట్లు చేస్తారు. కామ్టే ప్రీతిపాత్రమైన ఫార్ములాను ఈ క్రింది విధంగా చెప్పవచ్చు.

ప్రేమే ప్రిన్సిపల్‌గా

ఆర్డర్ బేసిస్‌గా

ప్రగతి ఆశయంగా

వ్యక్తులలో ఆధిక్యతా భావన పోయి (ఆల్ట్రూయిజమ్) పరోపకార తత్వం వస్తుంది. స్వలాభాపేక్ష పాపం అని,

సేవే విముక్తికి మార్గం అని కామ్టే భావన.

కామ్టే తన జీవితత చివరి దశలో సోషల్ సైంటిస్ట్‌గానే కాక, ప్రధానంగా ప్రాఫిట్‌గా, మానవుల కష్టనష్టాల నుంచి విముక్తి ప్రసాదించే నూత్న మత ప్రవక్తగా భావించుకొన్నాడు.

పూజారి, ప్రీస్ట్ అనే పదం మామూలు అర్థంతో గాక విశేష అర్థంతో వాడాడు కామ్టే.

4.6 ముఖ్య పదాలు:

సోషల్ స్టాటిక్స్: "సమాజ వ్యవస్థ భాగాలను అధ్యయనం చేసేది''

సోషల్ డైనమిక్: "పురోభివృద్ధి దశలను అధ్యయనం చేసేది''

కామ్టే పాజిటివిజమ్ : యదార్థవాదం

4.7 ఆశయాలు:

కామ్టే యదార్థవాదాన్ని వివరించుట.

4.8 పరిచయం:

ఆగస్ట్ కామ్టే (ఆలోచనల వల్ల) వ్రాతల వల్లగాని సోషియాలజీ చరిత్రలో (19వ శతాబ్దంలో) యదార్థ వాదానికి, పాజిటివిజమ్‌కు ప్రత్యేక స్థానముంది. హెర్బర్ట్ మార్క్యూన్ పేర్కొన్నట్లు సోషియాలజీ పుట్టుక ఎంపిరికల్ సైన్సుగా రూపొందడం పాజిటివిజమ్‌లోనే జరిగింది.

4.9 పుట్టుక:

నాడు పాత విలువలు, ఆచారాలు ప్రజలను ప్రభావితం చేయలేక పోయినప్పుడు, సహమజంగా సమాజ అవ్యవస్థ పెరిగింది. ఆ దశలో నైతిక, మేథోపర వాతావరణం అవసరం కల్గింది. కామ్టే ఆ దశలో విశ్వవ్యాపిత సూత్రాలుంటాయని, ఆ సూత్రాలను నూత్న సైంటిఫిక్ విధానం ద్వారా కనుక్కోవచ్చని భావించాడు.

యదార్థవాద జ్ఞానం అనుభవాన్నుంచి నిజదిగ్విషయాల మీద ఆధారపడుతుంది. సోషియాలజీ శాస్త్రం యొక్క ఆరాధ్యుడు, ఆధ్యుడైన కామ్టే పాజిటివిజమ్ అనే పదాన్ని రూపొందించి, ఆ తత్వ ఆధారంగా సమాజ శాస్త్రాన్ని పెంపొందించాడు. పాజిటివిజమ్ వాదన తొలి ఛాయలు ఫ్రాన్సిస్ బెకన్, గెలీలియో, డిస్కార్ట్స్ రచనల్లో ఉన్నాయి. వీరంతా పాత ఆచారాలను కొట్టి పారవేసి, వాళ్ల రంగాలలో సత్యాలను కనిపెట్టడానికి కృషి చేశారు. కామ్టే వాచలతను అసంబద్ధ, అనవసర ఆలోచనలను విమర్శించి, పాజిటివ్ ఆలోచనా స్రవంతిని కావాలన్నాడు. అంతేగాక, దిగ్విషయ పరిశీలనకు, వర్గీకరణకు ప్రాముఖ్యతనిచ్చాడు.

నిజమైన సైన్సు మేథో పరమైన వ్యవస్థ వంటిదని, మిగతా వ్యవస్థలన్నింటికీ మేథోపరమైన వ్యవస్థే ఆధారం అని కామ్టే భావించాడు. కామ్టే వాదన రెండు తర్కనీయ వషయాల మీద ఆధారపడింది. అవి (1) చారిత్రక క్రమానుగత దశలైన మతపర దశ, ఆది భౌతిక దశ, వాస్తవిక దశ అనేవి మరియు తత్ సంబంధమైన ఆ తరహాల కోణాలతో నున్న సామాజిక వ్యవస్థ. (2) కామ్టే తన క్రమానుగత శాస్త్రాల వర్గీకరణలో మేథమాటిక్స్‌కు అతి దిగువ స్థానాన్ని సామాజిక శాస్త్రాన్ని అత్యుత్తమ స్థానాన్ని కల్పించాడు. పాజిటివ్ సైన్సును గమనించే, పరిశీలించే దిగ్విషయాలతోనే సంబంధం ఉంటుంది. సత్య పూరితమైన జ్ఞానం వర్గీకరణ, పరిశీలన, పోలిక, ఊహకల్పితం, ఎక్స్‌పరిమెంట్ మొదలగు వాటివల్ల ఏర్పడుతుంది. కామ్టే పాజిటివిజమ్ పెంపొందించాడు. అయితే అది కేవలం మేథోపర దృష్టితో ప్రపంచాన్ని చూస్తుంది. కామ్టే సైంటిఫిక్, నాన్ సైంటిఫిక్‌ల మధ్య తేడాను గుర్తిస్తాడు. పరీక్షకు నిలబడే సత్తా, ముందుగా చెప్పబడ్డ సూచించబడ్డ

వాటికి ఉన్నప్పుడే అవి సైంటిఫిక్ అవుతాయి. సైన్సు కేవలం విడివిడిగా ఉన్న (ఫ్రాక్ట్స్) సత్యాలే గాదు. సైన్సు పద్ధతి గల సాధారణ సూత్రాలు కూడా కల్గి ఉంటుంది. కామ్టే ఊహించి ముందుగా చెప్పబడ్డ సంగతులు మరియు వివరాల మధ్య సమతుల్యాన్ని సూచిస్తాడు.

కామ్టే ప్రకారం పరికల్పన రూపొందించి పరిశీలనతో పరీక్షిస్తాం. సైంటిఫిక్ సిద్ధాంతాలు పరిశీలించబడ్డ దిగ్విషయాల సత్యాలను మధ్య సంబంధాన్ని సూచిస్తాయి.

కామ్టే ప్రకారం పాజిటవిస్ట్‌లో జ్ఞానానికి బేస్ ప్రాక్టికల్‌గా అప్లై చేయబడే లక్షణమే. సైన్సును కామ్టే భౌతిక, సామాజిక స్థితిగతులను అజమాయిషీ చేసే ఆయుధంగా గుర్తించాడు. ఆ వాస్తవ జ్ఞానం ప్రజల దైనందిన జీవితాలలో ఉపయోగపడ్తుంది.

4.10 భాగాలు-మొత్తం:

కామ్టే ప్రకారం ఇన్ ఆర్గానిక్ సైన్సులలో భాగాలకు ప్రాముఖ్యత ఉంటుంది. బయాలజీ, సోషియాలజీలో మొత్తానికి ప్రాముఖ్యత ఉంటుంది. ఈ స్థితి రెండు విధాలైన అధ్యనాలను సూచిస్తుంది. (1) వివిధ భాగాలు కలిసియున్న సూత్రాలు (సోషల్ స్టాటిక్స్). (2) క్రమానుగతంగా వరుస క్రమంలో వస్తున్న సూత్రాలు, తద్వారా పెంపొందే దశ అంతకు ముందున్న దశ నుంచి వచ్చిన స్థితియే (సోషల్ డైనమిక్స్).

కామ్లే ప్రకారం పాజిటివిజమ్ సైన్సు మాత్రమే గాదు అదొక మతం కూడా కామ్టే ప్రకారం పాజిటవిస్ట్ సిద్ధాంతాల ద్వారా సమాజాన్ని నిర్వహించవచ్చు. పరోపకార తత్వంతో కూడిన పాజిటవిస్టిక్ సమాజాన్ని ఊహించాడు కామ్టే. ఆ సమమాజంలో అహం అనేది పరోపకార తత్వానికి లోబడిన స్థితి కల్గి ఉంటుంది. సమాజ పురోభివృద్ధి క్రమ పద్ధతిలో ప్రేమను గైడ్‌గా చేసుకొని నెలకొంటుంది. సోషియాలజీ పరిశీలన, పోలిక, ఎక్స్‌పరిమెంట్ పద్ధతి, చారిత్రక పద్ధతి అనే పరిశోధనా పద్ధతులను వాడుతోంది. పాజిటవిజమ్‌కు మూడు డివిజన్లున్నాయి. అంతేగాక, అది సైంటిఫిక్ సిద్ధాంతం. అది వస్తుగత, మేథేపర నైతిక సుఖశాంతులను మొదలగు వాటిని మానవ సమాజాలలో పెంపొందిస్తుంది. పాజిటవిజమ్ యొక్క మూడు భాగాలను ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొనవచ్చు.

(1). ఫిలాసఫీ ఆఫ్ సైన్స్

(2). సైంటిఫిక్ మతం మరియు నైతికత్వం

(3). పాజిటివ్ పాలిటిక్స్

1. ఫిలాసఫీ ఆఫ్ సన్సెస్ ప్రకారం మానవులు తమ సుఖశాంతులకు, వాళ్ల శ్రమ మీద ఆధారపడవలె. ఈ ఫిలాసఫీకి తోడ్పడే ఇతర సైన్సులు మేథమాటిక్స్, ఆస్ట్రానమీ, ఫిజిక్స్, కెమిస్ట్రీ, బయాలజీ, సోషియాలజీ.

2. సైంటిఫిక్ రిలిజియన్, ఎథిక్స్ ప్రకారం పాజిటివ్ మతానికి అతీత శక్తులకు ఏ సంబంధం లేదు. అదొక మానవుల రాజ్యం. 1848లో కామ్టే పాజిటివిజమ్‌ను మానవ మతంగా పెంపొందించాడు.

3. పాజిటివ్ పాలిటిక్స్ యుద్ధాన్ని అణిచి యూరోపియన్ రాష్ట్రాల కామన్‌వెల్త్ తయారు చేస్తుంది. అది హింసాత్మకతను తగ్గిస్తుంది. దీనికి ప్రేమ ప్రథమ ప్రిన్సిపాల్‌గా, ఆర్డర్ బేసిస్‌గా ప్రగతి అంతిమ ఆశయంగా ఉంటుంది. కామ్టే పాజిటివిజమ్‌ను సమాజ అధ్యయనం కోసం మొదలు పెట్టి దాన్ని మతంగా రూపొందించాడు. జీవిత చివరి దశలో, చరమాంకంలో మతం మత్తులో కూరుకుపోయాడు కామ్టే.

పూజారిత్వం:

పాజివిస్టిక్ సమాజంలో ముఖ్య వర్గం మత పూజారి వర్గం. సోషియాలజిస్టులు సమాజ సైంటిఫిక్ డైరక్టర్లుగా

ఉంటారు. వివేకవంతమైన రాజకీయ వ్యవస్థ పెంపొందుతుంది.

ప్రజాభిప్రాయం:

సామాజిక నియంత్రణ కోసం ప్రజాభిప్రాయం మంచి ఏజెన్సీగా పనిచేస్తుంది. మేథోపర, వివేకవంతమైన ప్రజా అభిప్రాయం లేనిదే సమాజ సంస్థల పునర్నిర్మాణం, సంస్కరణల అమలు సాధ్యం కావు.

స్త్రీల పాత్ర:

ప్రేమ, నైతికత్వం, జాతి ఆప్యాయత లక్షణాలు బాగా పొంది ఉంటారు గనుక వారు పురుషులను పిల్లలను గైడ్ చేయాలి. భావానికి (ఎమోషన్‌కు) ఫీలింగ్ తెలుసుకొనుటకు ప్రాముఖ్యతిచ్చాడు కామ్టే.

కామ్టే తన జీవిత చివరి దశలో మిస్టిసిజమ్, మరియు పాజిటివిజమ్, మతాన్ని గొప్ప చేయడం విమర్శకు గురయింది.

4.11 విమర్శ:

గమనించడం, చూడడం అనే అంశాన్ని సంపూర్తిగా వివరించలేకపోయాడు. 2. కామ్టే సమాజమే స్థిరమైన, నిలకడైన సీక్వెన్సులు పెంపొందిస్తాయని వాదించినప్పుడు, సమాజాన్ని యదార్థ భాగాలను తెలియజేసే భావంగా, ఇతరేతర దిగ్విషయాలకు కారణంగా వివరిస్తాడు. ఈ విధమైన వివరణ మెటాఫిజికల్‌గా తిరస్కరించబడాలి. (కామ్టే పాజిటివ్ ఫిలాసఫీలో వివరణ సరికాదు).

4.12 ముఖ్య పదాలు (కామ్టే పాజిటివిజమ్):

పాజిటివిజమ్: సైంటిఫిక్ దృష్టిలో గమనించడం మరియు ఆ దిగ్విషయాన్ని వివరించడం.

4.13 ప్రశ్నలు:

1). స్టాటిక్స్, డైనమిక్స్ భావాలను పోల్చి చర్చించుము?

2). కామ్టే పాజిటివిజమ్‌ను విమర్శనాత్మకంగా విశ్లేషించుము?

4.14 చదవవలసిన పుస్తకాలు:

1. Social Theory as Science by Keat Russel, John Urry

2. Idelogy and Development of Social Theory by Zeetlin Irving

3. History of Social Thoughts by Czacki, Jerzy

4. A short history of social thoughts by Swing Wood, Alaw

5. Theoretical Thinking in Sociology Hkidmore William

6. Development of social thoughts by Bogardus, Emory

7. Main currents in Sociological Thought by Aarow, Raymond

8. Foundations of Sociological Theory by Abel Theodore

9. Social Theory, its origin and growth by Timashef Nicholos

10. Masters of Sociological Thought by Coger, Lewis

పాఠం-5

హెర్బర్ట్ స్పెన్సర్ పరిణామ సిద్ధాంతం

5.0 ఆశయాలు

ఈ పాఠం ఉద్దేశం, ఆశయం పరిణామ సూత్రాలు తెలుసుకోవడం మరియు ఆర్గానిక్ లేక అంగిక నమూనా భావనను తెలుసుకోవడం.

విషయ క్రమం:

5.1 పరిణామ భావన

5.2 పరిణామ సూత్రం

5.3 విశ్వవ్యాపిత సత్యాలు

5.4 పరిణామం

5.5 రెండు ఆలోచనా ధోరణులు

5.6 మిలిటెంట్ సమాజం

5.7 సామాజిక వ్యవస్థ

5.8 ముగింపు

5.9 ముఖ్య పదాలు

5.10 ప్రశ్నలు

5.1 పరిణామ భావన:

హెర్బర్ట్ స్పెన్సర్ అన్ని దిగ్విషయాలను మూడు కేటగిరీలుగా విభజించాడు. అవి.

(1). ఇన్ఆర్గానిక్ లేక ప్రాణ రహిత వస్తు సముదాయం.

(2). ఆర్గానిక్ లేక ప్రాణంలో ఉన్నవి

(3). సూపర్ ఆర్గానిక్: సమాజాలుగా ప్రాణ జీవులుగా రూపొందడం.

స్పెన్సర్ ప్రకారం ఈ మూడింటి మధ్య కామన్‌గా కొన్ని విషయాలున్నాయి. అవన్నీ పరిణామ సిద్ధాంతం వల్ల గైడ్ చేయబడతాయి. స్పెన్సర్ ప్రకారం మూడు కూడా పరిణామ సిద్ధాంతం వల్ల నిర్వహించబడుతున్నాయి. పరిణామ సిద్ధాంతం అన్నిటికీ ప్రధానమైనది. దాని ప్రభావానికి లోనుకాకుండా, బద్ధుడు కాకుండా ఏదీ ఉండదు. అంటే సంభవించే ప్రతి స్థితి పరిణామం నిర్ణయిస్తుంది.

స్పెన్సర్ ప్రకారం పరిణామం ప్రాణ జీవులలోనూ, సమాజాలలో గమనం గనుక ఉంటుంది గనుక అవగాహనకు అనుకూలంగా ఉంటుంది. పరిణామ ప్రాసెస్‌ను అర్థం చేసుకుని దాని స్వభావాన్ని గూర్చి తెలుసుకోవచ్చు. (అయితే

దురదృష్టవశాత్తూ స్పెన్సర్ వ్యక్తులు సమాజాల పరిణామం, సమాజ స్వభావాన్ని పరిణామ ప్రాసెస్ దృష్టితో అధ్యయనం చేయాలి. సోషియాలజీ సైన్సుగా రూపొందించాలంటే, తప్పకుండా పరిణామ సిద్ధాంతాన్ని ఆధారంగా చేసుకోవాలని భావిస్తాడు.

5.2 పరిణామ సూత్రం:

అభివృద్ధితో స్వాతంత్రత ఉండి, ఒక దశకు మరియొక దశకు భిన్నత ఉండి, తర్వాత దశ అంతకు పూర్వపు దశ మీద అభివృద్ధిని సూచించే ప్రక్రియ పరిణామం. ఇది విశ్వవ్యాపిత లక్షణం. ప్రతిదానిలోనూ పరిణామము జరుగుతుంది. క్లుప్తంగా చెప్పాలంటే విశ్వంలో నున్న సమస్తం రూపాంతరం చెందుతుంది. ఈ విధమైన విశ్వవ్యాపిత పరిణామ భావన నేపథ్యంలో స్పెన్సర్ పరిణామ సిద్ధాంతాన్ని రూపొందిస్తాడు. ఫిజిక్స్ సూత్రాలననుసరించి సిద్ధాంతాన్ని అభివృద్ధి చేస్తాడు. జనరల్ పరిణామ సూత్రం అనే పేరుతో ఆ సూత్రం వస్తు సముదాయానికి, ప్రాణంతో ఉన్న వాటికి, వ్యక్తులకు, సమాజాలకు అన్వయించబడుతుంది. ఈ సూత్రం మూడు విశ్వ వ్యాపిత సత్యాలను, నాల్గు ప్రతిపాదనలను కల్గి, ఒకదాని మీద ఒకటి ఆధారపడి, అన్నీ పరిణామ సిద్ధాంతం మీద ఆధారపడి ఉంటాయి.

5.3 విశ్వవ్యాపిత సత్యాలు:

1. శక్తి యొక్క నిరంతరత్వం పరిణామం వాతావరణంలో ఉండే శక్తి ప్రేరణతో వాటిల్లుతూ, జ్ఞానాన్ని ఉన్నత దశకు పెంపొందిస్తుంది. అవి ఎల్లప్పుడూ ఉంటాయి. ఆ నిరంతరత్వం వల్లనే పరిణామం ఎల్లప్పుడూ సంభవిస్తుంది.

2. ద్రవ్య పదార్థం: ద్రవ్య పదార్థం యొక్క నాశనం లేని తనం పరిణామ ప్రాసెస్‌లో పదార్థ వినాశనం ఉంటుంది. ఆ వినాశనం పూర్తి పతనాన్ని కల్గజేయుదు. పైగా, మరొక దశలో ద్రవ్య పదార్థం సమన్వయం చెంది నాశనం లేని తనాన్ని ఋజువు చేసుకొంటుంది. ఏ విధమైన మార్పులలోనైనా ద్రవ్య పదార్థం ఉండటమే గాక లేకుండాపోదు.

3. పదార్థం నిరంతరత్వం: పదార్థం ఒక రూపం నుంచి మరొక రూపానికి మారుతున్నప్పుడు పదార్థంలో ఇమిడి ఉన్న శక్తి మొదటి రూపం నుంచి తర్వాత రూపానికి చేరుతుంది. పదార్థం రూపాంతరం చెందుతూ శ్తిని నిరంతరం కొనసాగిస్తూంటుంది.

ద్వితీయ ప్రతిపాదనలు: ఇవి నాలుగు. ఈ నాల్గు ప్రతిపాదనలను ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొనవచ్చును.

1) పరిణామాన్ని ప్రోద్బలం చేసే శక్తులు పరస్పర సంబంధితాయి ఉంటాయి. వాటి మధ్య సంబంధం తాత్కాలికం కాదు పర్మినెంటుగా నిరంతరం కొనసాగుతుంది.

2) పదార్థ శక్తులు పోవు పైగా సమానత్వాన్ని పొందుతాయి.

3) పరిణామ క్రమంలో పదార్థం ఏవిధమైన ఆటంకం ఏ శక్తి నుంచి ఉండని విధంగా పదార్థం మార్పు జరుగుతుంది.

4) ఈ విధమైన మార్పులో రిథమ్ ఉంటుంది. అన్వయించబడే భావాలు ఈ మూడు విశ్వవ్యాపిత సూత్రాలు నాలుగు ద్వితీయ ప్రతిపాదనలు కలిపి పరిణామ సిద్ధాంతం అవుతుందని స్పెన్సర్ భావించాడు. ఆ సిద్ధాంతం పరిపూర్ణం కావడానికి అతడు నాల్గ భావాలు కూడా కలుపుతాడు.

1) **సజాతీయమైన వాటిల్లో నిలకడలేని తనం:** సజాతీయమైన పదార్థంలో నిలకడలేని తనం ఉంటుంది. వాతావరణంలో మార్పు కలగజేసే ఈ శక్తుల ప్రభావం వల్ల అది సజాతీయత కోల్పోయి అనేక రూపాలయి తేడాలతో ఉంటుంది.

2) **ప్రభావాలు రెట్టింపు:** అనేక రరూపాలయి, తేడాలొచ్చాక అది జాయమెట్రిక్ రేషియోలో (అంటే 1, 2, 3 లాగా గాక 2, 4, 8 లాగా) రెట్టింపవుతుంది. స్వయం పోషకత్వంతోత క్లిష్టతరంగా తయారవుతుంది. చాలా భాగాలు పెరిగి అనేక తేడాలు కల్గి ఉంటాయి.

3) **వేరు చేయుట:** విబేధీకరణ ఒకసారి తటస్థించాక, యూనిట్లలో స్పెషలైజేషన్ పెరుగుతుంది. ఈ యూనిట్లు వేటికవే ప్రత్యేకంగా పనిచేస్తున్నా ఒక దశలో అవి మొత్తంగా తయారవుతాయి. ఒకే రకమైన యూనిట్లు కలిసి మొత్తంగా రూపొందుతాయి.

4) **సమతుల్యం:** మొత్తంగా తయారయినది మరల విడిపోయే ప్రాసెస్‌కు లోనవుతుంది. అయితే ఈ ప్రాసెస్‌లో కంట్రోల్ హద్దు ఉంటుంది. పదార్థం, వాతావరణం మధ్య సమన్వయం ఏర్పడ్డాక వాతావరణలోని వివిధ శక్తులకు పదార్థం చక్కగా సర్దుబాటు చేసుకొన్నాక విబేధీకరణ ప్రాసస్‌కు లిమిట్, హద్దు ఏర్పడుతుంది.

5.4 పరిణామం:

ఈ పై నాలుగు అన్వయించబడే భావాలతో స్పెన్సర్ యొక్క పరిణామ సిద్ధాంతం పూర్తవుతుంది. మరియు పరిణామ ప్రాసెస్ యొక్క పూర్తి చిత్రం రూపొందుతుంది. పరిణామ సిద్ధాంతం ప్రకారం ఏ పదార్థం అయినా తొలుత మిశ్రమము కాకుండా ఐక్యతగానే ఉంటుంది. సజాతీయమైన, అచ్చమైన పదార్థం అనివార్యంగా నిలకడలేని విధంగా ఉంటుంది. పదార్థం వాతావరణంలోని మార్పుకు అనుకూల శక్తుల ప్రభావానికి లోనవుతుంది. గనుక పాత స్థితిలో పదార్థం ఉండలేదు. మిశ్రమం కాని, అచ్చమైన పదార్థంలో విభేదీకరణ సంభవిస్తుంది. ఆ స్థితిలో వివిధ ప్రత్యేక తరహా యూనిస్టు పదార్థంలో నెలకొంటున్నాయి. ఈ ప్రాసెస్‌లో పదార్థం నానా విధాలైన రూపాలుగా తయారవుతుంది. ఒకే తరహా యూనిట్లన్నీ గుత్తగా, సమూహంగా తయారవుతాయి. ఆ సమూహం చక్రీయమైన విభేదీకరణతో మరియు మొత్తంగాను కొనసాగుతుంది. ఈ నిరంతతర ప్రాసెస (దీనినే పరిణామం అంటాడు స్పెన్సర్) సమతుల్యం దశ ఏర్పడేదాకా కొనసాగుతుంది.

సూపర్ ఆర్గానిక్ పదార్థం అయిన సమాజ వ్యక్తులు కూడా పరిణామం ప్రాసెస్‌కు లోనవుతారు. మొదట్లో సమాజం చిన్నదిగా ఒకే విధంగా, మొత్తంగా ఉండేది. కొద్ది భాగాలతో అటే వాటిల్లో తేడాలు లేకుండా, దాదాపు అవే ప్రకార్యాలు నిర్వరిస్తూ ఆ భాగాలుండేవి. విభాగం ఏవిధమైన ప్రకార్యాల నిర్వర్తించేది చెప్పగలిగే స్థాయి ఊడా లేదు. ఆ భాగాలకు కలిసి ఉండడంలో పొందిక ఈ సూపర్ ఆర్గానిక్ భాగాలలో ఉండదు. సమాజం ఏ బంధ:తో కలిసి ఉండదు. పైగా, సమాజ వ్యవస్థ ఖచ్చితంగా ఇదమిద్దంగా రూపొందలేదు. మొత్తాన్ని విడిపోకుండా ఏ రూలు గాని, పద్ధతి గాని లేదు.

స్వాభావికమైన పరిణామ సిద్ధాంతం ప్రభావంతో సమాజం పొందికలేని మొత్తం నుంచి ఖచ్చితమైన పొందిక గల వేర్వేరు లక్షణాలు గల దశకు చేరుతుంది. మార్పును ఆపాదించే, తెచ్చే శక్తుల ప్రభావం వల్ల మార్పుకు లోనయి పరిణామం వైపు మొగ్గు చూపుతుంది. స్పెన్సర్ తన ప్రిన్సిపుల్స్ ఆఫ్ సోషియాలజీలో ఈ క్రింది పరిణామ కారకాలను గుర్తిస్తాడు.

1) **ఒరిజినల్ బహిర్ కారకాలు:** వాతావరణం, పుష్ప వృక్ష, ఫల, సముదాయం, పర్వతాలు, సముద్రాలు మొదలయినవి.

2) **ఒరిజినల్ అంతర్గత కారకాలు:** భౌతిక, మేథోపర, ఎమోషనల్, ఉద్రేకపరమైన మానవుల లక్షణాలు

3) **ద్వితీయ కారకాలు:**

1. సమాజంచే వాతావరణాన్ని ప్రగతి శీల పరంగా సర్దుబాటు
2. జనసాంద్రత-సమాజ సైజు
3. వ్యక్తి-సమాజం పరస్పర ప్రభావం
4. వ్యక్తులు-సమాజంలో పోగైన సంపద

(ఎ) భౌతిక పర అప్లయన్సెస్ (బి) భాష (సి) జ్ఞాన పెంపుదల (డి) ఆచార వ్యవహారాలు, నీతి నియమాలు, సంస్థలు

(ఈ) సమాజం మరియు ఇరుగు పొరుగు సమాజాల మధ్య సంఘర్షణ

ఈ పై చెప్పబడిన నిరంతరంగా మార్పు తెచ్చే వివిధ శక్తుల ప్రభావ ఫలితంగా సమాజం మార్పుకు లోనవుతుంది. మొత్తంగా కలిసి మెలిసి ఉండే క్షణం పోయి వేర్వేరు అనేక రూపాలు, లక్షణాలు గలదిగా సమాజం రూపొందుతుంది. సమాజ భాగాల వ్యవస్థాపరమైనవే గాక కారకపరమైనవి. అవి పొందిక లేని కార్యక్రమాలు జరుపుతాయి. ఈ కార్యక్రమాలన్నీ వేరే వేరేగా స్పెషలైజ్డ్‌గా కూడా ఉంటాయి. ఒక కార్యక్రమం ఒకే భాగం నిర్వర్తిస్తుందే గాని మిగతా భాగాలు ఏ విధంగానూ భాగస్వాములు కావు. ఆ స్థితిలో మొత్తం అనేది ముక్కలుగా అయ్యే ప్రమాదం ఉంది. అంటే మొత్తంలో ఉన్న భాగాలు ఎప్పుడైతే వేటికవే పనిచేస్తూ ఉన్నప్పుడు సహజంగా ఆ మొత్తం అనివార్యంగా ముక్కలుగా అవుతోంది. అయితే, ఈ ప్రమాదం వివిధ భాగాల మధ్యనున్న కలివిడి నుంచి తప్పిపోయింది. భాగాలు వాటికవే పనిచేస్తున్నా ఈ భాగాలు కలిసి యూనియన్‌గా పనిచేస్తాయి. ఈ పరస్పర సంబంధమే సమగ్ర సమతుల్య మొత్తాన్ని రూపొందిస్తుంది.

సమగ్రమైన మొత్తం చక్రీయమైన తేడాలుగా, వేర్వేరు భాగాలుగా ఉంటుంది. ఈ ప్రక్రియ సమాజం, వ్యక్తులు మరియు వాతావరణంలోని మార్పు తెచ్చే శక్తుల మధ్య సమన్వయం, సమగ్రత ఏర్పడిన దాకా ఉంటుంది.

5.5 రెండు ఆలోచనా ధోరణులు:

స్పెన్సర్ సిద్ధాంతంలో రెండు ఆలోచనా ధోరణులున్నాయి. అందులో ఒకటి మరొక దానికన్నా కూడా స్పెన్సర్ పరిణామ సిద్ధాంతానికి అతి దగ్గరగా ఉంటుంది.

సింప్టి కాంపౌండ్ డబ్లీ కాంపౌండ్ ట్రిప్టీ కాంపౌండ్

మొదటి ఆలోచనా ధోరణి ప్రకారం పరిణామం సిద్ధాంతంలో సింపుల్‌గా ఉన్న సమాజం కాంపౌండ్‌గా రూపొందుతుంది. అంటే సమాజం చిన్న దశ నుండి పెద్ద దశకు చేరుతుంది. ఈ పరిణామ ప్రక్రియలో నాల్గు తరహా సమాజాన్ని గుర్తించడం జరిగింది. అవి సింపుల్, కాంపౌండ్, డబ్లీ కాంపౌండ్ మరియు ట్రిబ్లీ కాంపౌండ్ మొత్తంగా అదే ప్రక్రియలో ఈ తరహా సమాజం తయారవుతుంది. చిన్న తరహా సమాజాల నుంచి కాంపౌండ్ సమాజాలు, మరల డబ్లీ కాంపౌండ్ సమాజాలుగా ట్రిబ్లీ కాంపౌండ్ సమాజాలు పెంపొందుతాయి. ఏ తరహాకు అదే అంటే వ్యవస్థ సంక్లిష్టతననుసరించి ఒక సమాజం నుంచి మరొక సమాజాన్ని గుర్తించవచ్చు. వాటిల్లో నుండే క్లిష్టతను బట్టి వాటి ప్రత్యేకతను గమనించవచ్చు. సింపిల్ సమాజం కుటుంబాలను, కాపౌండ్ సమాజం (క్లాన్‌కు) గోత్రం గుంపును, డబ్లీ కాంపౌండ్ సమాజం తెగలను ట్రిబ్లీ కాంపౌండ్ సమాజం జాతులను రాష్ట్రాలను కల్గి ఉంటాయి.

సైజు, వ్యవస్థ పెరిగే కొద్దీ అధికార వ్యవస్థలో జీవన విధానంలో తేడాలొస్తాయి. చిన్న తరహా సమాజాలలో జీవితం దేశ దిమ్మరిగా ఉంటుంది. నియంతత్రణ కేంద్రం, ప్రజల మంచి కోసం ఉండదు. సమాజం కాంపౌండ్ అయ్యాక దేశ దిమ్మరితనం తగ్గుతుంది. పైగా సమాజ నియంతత్రణ కేంద్రం ఏర్పడుతుంది. ఇంకా సమాజం కాంపౌండ్ అయ్యాక, దేశ దిమ్మరితనం ఇంకా తగ్గాక, జీవితంలో స్థిరత్వం వస్తుంది. సమాజం ట్రిబ్లీ కాంపౌండ్ అయ్యాక జీవితంలో బాగా స్థిరత్వం ఏర్పడి, సమాజ వ్యవస్థ నిలకడగా, పక్కాగా ఉండి మంచి బలమైన గట్టి ప్రభుత్వం ఏర్పడుతుంది.

ఈ క్రింది చార్ట్ ద్వారా వివరాలు గ్రహించవచ్చు.

సమాజ రకం	హెడ్‌షిప్ లేక నాయకత్వం	జీవిత విధానం
చిన్న సమాజం	నాయకత్వం లేని (దశ)	దేశ దిమ్మరిత్వం
కాంపౌండ్ సమాజం	కథాజిత్తుగా అప్పుడప్పుడూ నాయకత్వం (ఏర్పడే దశ)	పూర్తిగా స్థిరపడని దశ
డబ్లీ కాంపౌండ్	నిలకడలేని నాయకత్వం	స్థిరపడని లేదా స్థిరపడిన దశ
ట్రిబ్లీ కాంపౌండ్	నిలకడ గల నాయకత్వం	స్థిరపడిన దశ

మిలిటెంట్ పారిశ్రామికమైన:

ఇంతకు ముందు, స్పెన్సర్ యొక్క రెండు ఆలోచనల ధోరణుల గూర్చి చెప్పుకొన్నాం. రెండో ఆలోచన ప్రకారం మరో రకమైన వేరే విధమైన పరిణామం ఏర్పడి మిలిటెంట్ సమాజం నుంచి పారిశ్రామిక సమాజం దశకు చేరుతుంది. ఆ వింగా రెండు తరహాలైన సమాజాలను గుర్తించడం జరిగింది. ఈ రెండు తరహా సమాజాలు మిలిటెంట్, ఇండస్ట్రియల్ దేనికదే పోలిక లేకుండా ఉంటాయి.

5.6 మిలిటెంట్ సమాజం:

మిలిటెంట్ సమాజం ఆ పదమే సూచిస్తున్నట్లు మిలిటరీ కార్యక్రమాల లక్షణాలతో ఉంటుంది. ఆ తరహా సమాజ వ్యవస్థకు మిలటరీ నాయకత్వం ఉంటుంది. ఆ నాయకత్వం ఆధ్వర్యంలో కార్యక్రమాలు సమాజంలో నిర్వహించబడుతూ ఉంటాయి. అన్ని అంశాలలో (మత పరమైనవి కూడా) మిలటరీ నాయకత్వం నిరంకుశంగా ఉంటారు. ప్రజలు క్రశిక్షణగా ఒక విధంగా చెప్పాలంటే ప్రజలు బానిసలుగా ఉంటారు. ప్రజల ప్రభుత్వం మధ్య బలవంతపు బాహ్మాణార్థం లాగా సహకారం ఉంటుంది. ప్రైవేట్ జీవితం, పలబ్లిక్ జీవితం మధ్య స్పష్టమగు ప్రత్యేక గుర్తింపు అతి దగ్గరగా ఉంటుంది. రాజ్యం ప్రైవేట్ జీవితంలోని అన్ని అంశాలలోనూ జోక్యం చేసుకొంటుంది. ఎప్పుడూ అవసరం అనుకొంటే అప్పుడు, వేళాపాళ లేకుండా సమయ సందర్భం కూడా లేకుండా ప్రైవేటు జీవితాల్లో జోక్యం చేసుకుంటుంది. మానవ, వ్యక్తిగత హక్కులుండవు. పైగా సమాజ సభ్యులు మొత్తం కోసం అంటే సమాజం కోసమే గానీ, మొత్తం భాగాలు కోసం కాదు అనే వాదన మిలిటెంట్ సమాజంలో వ్యక్తి స్వేచ్ఛ ఆటంకాలను, అవరోధాలను సమర్ధిస్తుంది.

5.7 సామాజిక వ్యవస్థ

సామాజిక వ్యవస్థ పనితీరు మిలిటరీ-పొలిటికల్ స్థితిననుసరించి క్రమపద్ధతిలో ఉంటుంది. ఏవిధమైన చలనశీలత లేకుండా వ్యక్తులు గ్రేడులలోకి, నిర్ణీత స్థానాల్లో ఉంచబడతారు.

పారిశ్రామిక తరహా సమాజం ఉన్నత దశకు చెందినదై ఉంటుంది. మిలిటెంట్ సమాజం లాగా ఉండదు. పారిశ్రామిక సమాజానికి మిలిటెంట్ సమాజానికి తేడా పరిశ్రమల సంఖ్యలో లేదు. ఎందుకంటే మిలిటెంట్ సమాజంలో కూడా పరిశ్రమలుంటాయి. అయితే తేడా రెండింటి మధ్య పారిశ్రామికాభివృద్ధి మీద కేంద్రీకరించడంలో ఉంది. పారిశ్రామిక సమాజంలో ముఖ్యమైనవి పరిశ్రమలు. పారిశ్రామిక విధానాలు మిలటరీ అంశాల కన్నా ప్రాముఖ్యతతో ఉంటాయి. మిలిటరీ కార్యకలాపాలు, రెగ్యులేటరీ సిస్టమ్, పారిశ్రామిక అంశాల కన్నా ప్రాముఖ్యత లేకుండా నేపథ్యంలోకి నెట్టి

వేయబడతాయి. అంటే పారిశ్రామిక అంశ్యాలకే ప్రాముఖ్యత ఉంటుంది. వ్యక్తి స్వేచ్ఛ, సృజనాత్మకత పారిశ్రామికాభివృద్ధికి మౌలికమైన అత్యవసరమైనవి గనుక రాజ్యం వ్యక్తి హక్కులను, సృజనాత్మకతను ప్రోద్బలిస్తుంది, ఊతమిస్తుంది. వ్యక్తి స్వేచ్ఛకు సృజనాత్మకతకు ప్రాముఖ్యత, తగిన గుర్తింపు ఉంటుంది. వ్యక్తుల పారిశ్రామిక కార్యకలాపాల్లో రాజ్యం జోక్యం చేసుకోకుండా ఉంటుంది. అతి తక్కువ, నామమాత్రమైన కంట్రోలు మాత్రమే ఉంటుంది. ఒక విధంగా సపోర్టు రాజ్యం నుంచి ఉంటుంది కూడా!

కంట్రోలు, ఒత్తిడి, ఆధిపత్యం, నియంతృత్వ పోకడలు లేనప్పుడు వ్యక్తుల సహకారం రాజ్యానికి సహజంగా ఉంటుంది. పెత్తందారీ పోకడలు రాజ్య వ్యవస్థలో లేనప్పుడు స్థిరీకరణలో కూడా సంక్లిష్టత, రెజిడిటీ కఠినత్వం ఉండదు. పైగా, వ్యక్తులు ఒక స్థానం నుంచి మరొక స్థానానికి స్వేచ్ఛగా గతిశీలత చెందుతుంటారు.

స్పెన్సర్ ప్రకారం భవిష్యత్తులో పారిశ్రామికత్వం పరిపక్వత చెందే కొద్దీ పరిణామ ప్రక్రియ బాగా వాటిల్లి నీతివంతమైన నైతిక విలువలతో ఉండిన రాజ్యం అవతరిస్తుంది. ఆ రెజీమ్‌లో ఆ ప్రభుత్వ ఆధ్వర్య దశలో మానవుని నైతిక తనం, స్వభావం సమాజ ప్రధాన ఆశయంగా ఉంటుంది.

5.8 ముగింపు:

రెండు విధాలైన పరిణామ స్కీమ్‌లు, స్పెన్సర్ ఉద్ఘాటించినా కూడా చిన్న సమాజ దశ నుంచి పెద్ద సమాజ దశ వరకు పరిణామం చెందే విధానమే అతని సిద్ధాంతంలో ప్రాముఖ్యత వహించింది. పరిణామ క్రమంగా, ప్రగతి పరంగా యూనిఫార్మ్‌గా, ఒకే విధంగా వాటిల్లుతోందనేది మౌలికమైన భావన, ప్రధానమైన భావన స్పెన్సర్‌ది.

అయితే, కొంతమంది విమర్శకుల ప్రకారం పరిణామం ఎల్లప్పుడూ ప్రగతి పరంగా ఉండదు. అప్పుడప్పుడు కొన్ని సమయాల్లో పరిణామానికి వ్యతిరేకంగా, యూనిఫారం కాకుండా మల్టీఫారంకు అనుకూలంగా ఉంటుందని విమర్శకులు వాదిస్తారు. నిజానికి స్పెన్సర్ కూడా పరిణామం ఎల్లప్పుడూ ప్రగతి పూర్వకంగానే ఉండకపోవచ్చని అంటారు. అనుకూల పరిస్థితులు, స్థితిగతులన్నప్పుడు మాత్రమే ప్రగతి పరంగా పరిణామం ఉంటుంది. సమాజాభిన్నత్వానికి అనుకూలంగా, మరియు సమాజ ప్రగతి పూర్వకంగా చర్యలున్నంత వరకు పరిణామం ప్రగతి పరంగా ఉంటుంది. లేనట్లయితే సమాజంలో వ్యతిరేక ప్రక్రియ నెలకొంటుంది.

5.9 ముఖ్యమైన పదాలు:

Compound Society	:	క్లిష్టతరమైన, విభేదీకరణ పరంగా ఉండే సమాజం. గోత్రాల ఏక వంశీయుల ప్రాతిపదికపై ఏర్పడ్డ బంధు సమూహం తరహా కుటుంబాలు కల్గి ఉంటుందా సమాజం.
Doubly Compound Society	:	కాంపౌండ్ సమాజం కన్నా ఎక్కువ క్లిష్టతరమైన, విభేదీకరణతో ఉన్న తరహా సమాజం.
Industrial Society	:	తెగలతో కూడిన సమాజం అది. మిగతా అన్నిటి కన్నా మిన్నగా పారిశ్రామిక కార్యకలాపాలే ఎక్కువగల సమాజం.
In Organic	:	జీవంలేనిది.
Millitant Society	:	మిలిటరీ కార్యకలాపాలు గల సమాజం.
Organic	:	జీవం కలది.
Simple Society	:	యూనిఫార్మ్‌గా ఉండి, విభేదీకరణ లేని సమాజం దీనిలో కొన్ని కుటుంబాలుంటాయి.

Super Organic	:	స్పెన్సర్ ప్రకారం జీవం గల వ్యక్తులతో కూడిన సాజం సూపర్ ఆర్గానిక్ సమాజం. విడి వ్యక్తుల కంటే అది ఎక్కువైనది.
Triply Compound Society	:	కాంపౌండ్ సమాజం కన్నా అధిక క్లిష్టతరమైన, విభేదీకరణ పొందిన సమాజం తెగల కలయిక వల్ల ఏర్పడిన జాతులను కల్గివున్న సమాజం.

5.10 ప్రశ్నలు:

1) పరిణామ సిద్ధాంత పరంగా స్పెన్సర్ యొక్క జనరల్ లా వివరింపుము?

2) సామాజిక పరిణామ సిద్ధాంతం స్పెన్సర్ పేర్కొన్న రెండు స్కీమ్‌లు పరిశీలిచుము?

పాఠం-6

జీవి - సమాజ పోలిక

(ORGANIC ANALOGY)

విషయ క్రమం:

6.0 పరిచయం

6.1 పోలికలు

6.2 తేడాలు

6.3 ముగింపు (జీవి-సమాజ పోలిక)

6.4 ముఖ్య పదాలు

6.5 ప్రశ్నలు

6.6 చదవదగిన గ్రంథాలు

6.0 పరిచయం:

వ్యవస్థ, ప్రకార్యం, నిర్వహణ సందరభంలో సమాజాన్ని ఎనలైజ్ చేయడానికి హెర్బర్ట్ స్పెన్సర్ అనుకూలమైన, తన వివరణలకు పనికివచ్చే, ఉపయోగపడే పనిముట్టులాంటిది పెంపొందించాడు. అదే, ఆ పనిముట్టు ఆర్గానిక్ ఎనాలజీ, సాజాన్ని-జీవిని పోల్చడం, 1830లో ప్రకటించిన తన సోషల్ స్టాటిక్స్ పుస్తకంలో సామాజిక జీవి సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించాడు. ఆ పుస్తకముల ముద్రణలో సమాజం-జీవి పోలికల్ని వివరించాడు.

స్పెన్సర్ సమాజాన్ని మానవ జీవితో, లేక జంతువుతో కూడా పోల్చదగినదిగా భావిస్తాడు. సమాజం కూడా వ్యక్తికున్న వ్యవస్థలాగానే నిర్వర్తించబడింది. అతని ప్రకారం రెండింటికీ ఒకే నిర్వచనం వాడవచ్చు, ఉపయోగించవచ్చు. జీవి లాగానే, సమాజం కూడా రూపం మారేటప్పుడు పెరగడం, వికసించడం, పతనమవడం దశలప్పుడు, జీవి లాగానే మార్పుకు లోనవుతుంది.

6.1 పోలికలు:

విశేషమేమంటే, ప్రత్యేకంగా స్పెన్సర్ సమాజం-జీవి మధ్య పోలికలు వ్రాశాడు.

1) జీవి-సమాజం ప్రాణరహిత వస్తువులలాగా కాకుండా సైజులో పెరుగుతూ ఉంటుంది.

2) జీవి-సమాజం సైజులో పెరిగి, ఆ రెండిటి వ్యవస్థలు క్లిష్టతరమవుతాయి. తొలిగా జీవి కేవలం ఒకే సెల్యులర్ ఎంటిటీగా, సైజు పెరిగాక సెల్స్ సంఖ్య పెరుగుతుంది. పైగా, వివిధ అంగాల మధ్య తేడా ఏర్పడుతాయి. సమాజంలోనూ అదే జరుగుతుంది. మొదట్లో, సమాజ వ్యవస్థ చిన్నదిగా, సింపుల్‌గా ఉండేది. ఆ చిన్న సమాజంలో ఒకటో, రెండో భాగాలుండేవి. ఆయా కొద్ది భాగాలు తేడా లేకుండా ఒకేరకంగా ఉండేవి. సమాజం పెరిగే కొద్దీ అందులోని భాగాలు తేడాలలో, పోలిక లేకుండా ఉంటాయి. ఫలితంగా సమాజం క్లిష్టతరమవుతుంది.

3) సమాజం-జీవిలలో అభివృద్ధితో గూడిన తేడాలున్న వ్యవస్థతోబాటు వాటి ప్రకార్యాలలో కూడా తేడాలుంటాయి. మొదట్లో అట్టి తేడాలతో లేని భాగాలు అన్నీ ఒకే విధమైన ప్రకార్యాలు నిర్వర్తిస్తుంటాయి. ఫలితంగా, ఏ భాగం ఏ ప్రకార్యాన్ని నిర్వరిస్తుందో కనుక్కోవడానికి వీలుగాదు. కానీ, భాగాలలో తేడాలొచ్చేసరికి, వాటి ప్రకార్యాలలోని తేడాలను గమనించవచ్చు. ప్రతియొక్క భాగం ఏదో ఒక ప్రకార్యాన్ని విడిగా, అంటే మిగతా భాగాల కన్నా నేరుగా నిర్వరిస్తుంది.

4) జీవి, సమాజంలో కూడా సైజులో, వ్యవస్థలో, ప్రకార్యాలలో వచ్చే తేడాలు కథాజిత్తుగ, ఎడాపెడా రావు, ఏర్పడవు. పైగా, ఆ రెండింటి స్వభావాలు పరిసరాల కారకాలకు సర్దుబాబు చేసుకొన్నాక, సర్దుబాటు అయ్యాక తేడాలు ఏర్పడతాయి. జీవి, సమాజం కూడా పరిసరాల సమస్యలను పరిసరాల సవాళ్లను ఎదుర్కొంటాయి. జీవి, సమాజం యొక్క స్వభావాలకు పరిసరాల సవాళ్లకు, సమస్యలకు పొందిక కుదిరినప్పుడు, ఆ పొందిక ఫలితంగా సైజులో, వ్యవస్థలో, ప్రకార్యాలలో తేడా సంభవిస్తాయి.

5) జీవి, సమాజం రెండూ కూడా విడి భాగాల జాతిగా ఉంటుంది దేనికదే. ఆ భాగాలు మొత్తంగా ఉన్నా, అవి వేటికవే పరిచేస్తాయి. అవి కొంత మేరకు స్వాతంత్ర్యం, కంటిన్యుటీ పొంది ఉంటాయి. మొత్తాన్ని వినాశనం చేసినప్పటికీ జీవి, సమాజంలో కొన్ని భాగాలు పనిచేస్తూనే ఉంటాయి. ఉదాహరణకు జీవి చనిపోయాక, కొన్ని భాగాలు ప్రాణంతో కొంతసేపు ఉండవచ్చు కానీ, అవి వాటి ప్రకార్యాలు నిర్వహించలేవు. అదే విధంగా సమాజం భూకంపం, యుద్ధం లేక ఏదైనా విపత్తు వల్ల నాశనం అయినా, సమాజం మొత్తం అవ్యవస్థకు లోనయినా కొన్ని భాగాలు పనిచేస్తూ ఉంటూ ఉంటాయి. ఉదాహరణకు కుటుంబాలు, మతపర ఆచారాలు, స్థానిక సమూహం.

6) జీవి, సమాజం మధ్య మరొక పోలిక ఉంది. జీవి తన ప్రకార్యాలు నిర్వర్తించడానికి కొన్ని వ్యవస్థలు బాధ్యత వహిస్తాయి. అంటే జీవి తన ప్రకార్యాలు చేయడానికి కారణం వ్యవస్థలే. జీవిలో జీర్ణవ్యవస్థ, నరాల వ్యవస్థ, రక్తప్రసార వ్యవస్థ ప్రధానమైనవి. అదే మాదిరిగా సమాజంలో కూడా రెగ్యులేట్ వ్యవస్థ (అంటే ప్రభుత్వం) దృఢముగా నిర్వహించు వ్యవస్థ (అంటే పరిశ్రమ మరియు వ్యవసాయం) మరియు పంపిణీ వ్యవస్థ (అంటే యాత్రా, ప్రసాద సౌకర్యాలు) ఉంటాయి. ఈ పై మూడు వ్యవస్థలు జీర్ణ వ్యవస్థ, రక్తప్రసారణ వ్యవస్థ, నరాల వ్యవస్థలు జీవిలో పనిచేసినట్టు, సమాజం పనిచేయడానికి సహాయం చేస్తవి, దోహదం చేస్తవి.

ఈ పై విధంగా స్పెన్సర్ జీవికి, సమాజానికి ఉన్న పోలికలను వివరించాడు. అయితే ఆ పోలిక వలన సమాజ స్వభావ వివరణ మీద పెద్దగా వెలుతురు ప్రసరించబడలేదు. అంటే సమాజ స్వభావాన్ని స్పెన్సర్ తన జీవి సమాజం పోలికలలో వివరణ సంపూర్ణంగా ఇవ్వలేదు. స్పెన్సర్ పోలికలు నిజానికి శృతిమించాయి. పోలికలు ఎంతవరకు లాగాడంటే, పొడిగించాడంటే ఇంగ్లాండులోని రాజు కౌన్సిల్‌ని మనస్సులోని ప్రధాన భాగమైన మెడుల్లా ఆబ్‌లాంగటాతో హౌస్ ఆఫ్ లార్డ్స్‌ని సెరిబిల్లమ్ మరియు హౌస్ ఆఫ్ కామన్స్‌ని సెరిబ్రమ్‌తో పోలుస్తారు. జీవి, సమాజం మధ్య పోపలికలను అతిగా చేసి చెప్పాడు స్పెన్సర్.

6.2 తేడాలు:

పోలికతోపాటు స్పెన్సర్ జీవి-సమాజం మధ్య ముఖ్యమైన తేడాలను గుర్తించాడు.

మొదటి తేడా ఏమంటే, జీవిలోని వివిధ భాగాలు సమగ్రంగా, మొత్తంగా, కలిసిమెలిసి ఉన్న భౌతిక అంశం లాగా ఉంటాయి. జీవిలో భాగాలు అతి సామీప్యంగా ఉంటాయి. సమాజంలో భాగాలు విడివిడిగా విసిరేసినట్లు ఉంటాయి.

ఉదాహరణకు కుటుంబాలు దేశంలో వివిధ ప్రాంతాల్లో విస్తరించి ఉంటాయి. అదే విధంగా స్కూళ్లు, వ్యాపార సంస్థలు, సమూహాలు, సంస్థలు కనెక్షన్ లేకుండా విడిగా, సెపరేట్‌గా ఉంటాయి. సమాజంలో రెండో తేడా ఏమనగా

జీవిలో చేతన చిన్న మొత్తంలో కేంద్రీకరించి ఉంటుంది. దానినే బ్రయిన్ అంటా. సమాజంలో చేతన మొత్తంలోకి విస్తరించబడి ఉంటుంది. సమాజంలో అన్ని భాగాలలో వాటి చేతన స్థానాలుంటాయి.

మూడో తేడా ఏమంటే జీవిలో ఏ భాగానికి ఉండే ప్రకార్య ఆ భాగానికి ఉంటుంది. ఒక భాగం బాధ్యత, పని ప్రకార్యం మరొక భాగం నిర్వర్తించదు. ఉదాహరణకు బ్రెయిన్ ఆలోచనా కేంద్రం ఆలోచించడం అనేది బ్రెయిన్ ఆలోచనా కేంద్రం అనేది బ్రెయిన్ మినహా మరో భాగం చేయలేదు. అలాగే జీర్ణకోశం జీర్ణకోశ వ్యవస్థను నిర్వర్తిస్తుంది, ఈ ప్రత్యేక కార్యక్రమాలను జీవిలో ఉన్న ఇతర భాగాలు ఏవీ చేయలేవు, చేయవు. పైగా, ఇన్‌సెన్సిటివ్‌గా ఉంటాయి. సమాజంలో పరిస్థితి వేర్వేరుగా ఉంటుంది. సమాజంలో ఏ భాగం స్పెషలైజ్‌డ్‌గా, ప్రత్యేకంగా అందుకోసమే ఆ పని కోసమే కేటాయించబడి ఉండదు. ఉదాహరణకు ప్రభుత్వం ఒక్కటే అథారిటీ కేంద్రంగా ఉండదు. అలాగే, మతం ఒక్కటే నమ్మకానికి కేంద్రంగా ఉండదు. కొంతమేరకు ప్రభుత్వం మతం బాధ్యతలను, పనులను, సమాజంలోనున్న మరికొన్ని ఏజెన్సీలు కూడా నిర్వర్తిస్తాయి.

నాల్గో తేడా ఏమంటే జీవిలోనున్న వివిధ భాగాలు మొత్తం యొక్క యోగక్షేమం కోసం పనిచేస్తాయి. జీవిలో మొత్తం అనేది భాగాల కన్న ప్రాముఖ్యంతో ఉంటుంది. భాగాలు మొత్తం కోసం పనిచేస్తాయి. మొత్తం అనేది పరమావధి కాని, మార్గం, మీన్స్ గాదు. పైగా దానికదే అంతం, జ్ఞానేంద్రియం, బుద్ధి ప్రతి భాగంలో విడిగా లేకుండా, కామన్‌గా ఉండడం వల్ల ఈ స్థితి నెలకొంటుండి. సమాజంలో మొత్తం భాగాల కోసం అంటే వ్యక్తుల కోసం ఉంటుంది. కామన్‌గా జ్ఞానేంద్రియం లేకుండా, వ్యక్తిగత జ్ఞానేంద్రియం వల్ల మొత్తం ముఖ్యగాందు. అంచేత, సహజంగా ఆ స్థితిలో మొత్తం యొక్క యోగక్షేమం మాత్రమే పరమావధిగా గాదు. ముఖ్యం ఏమిటంటే భాగ యోగక్షేమం.

స్పెన్సర్ చెప్పిన ఈ తేడాలోబాటు, ఆధునిక విమర్శకులు ఇంకా విశేషమైన తేడాలు జీవికి, సమాజానికి మధ్య ఉన్నాయని పేర్కొంటారు. ఒకవేళ సమాజం, జీవిలాగా ఉంటే సహజంగా అది పుట్టుక, పెరుగుదల, వృద్ధాప్యం, మరణం లాంటి దశలు ఎదుర్కొనాలి. కానీ, లెస్టర్‌వార్డ్ తదితర ఆధునిక తర్వాత రచయితలు పేర్కొన్నట్లు సమాజం మరణించడం జరగదు. సమాజంలో వ్యక్తులున్నంత వరకు, వారి మధ్య సంబంధాలు, చర్యలున్నంత వరకు, ప్రణాళికలున్నంత వరకు సమాజం మరణించడం అనే సమస్య ఉద్భవించదు.

స్పెన్సర్ జీవ-సమాజం మధ్య తేడాలు గుర్తించినా, పోలికలను కాదనలేదు. అతను వ్రాసిన పుస్తకంలో & రపిన్సిపల్స్ ఆఫ్ సోషియాలజీలో రెండో భాగంలోని సెంట్రల్ థమ్ జీవి-సమాజం పోలికే అయితే ఆ సిద్ధాంతానికి కట్టుబడి ఉన్నట్లు కాదంటాడు అతను, అతను తన భావనను ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొన్నాడు. "నేను జీవి సమాజ పోలిక సిద్ధాంతాన్ని మంచెలాగా, పరంజా, సారువలాగా వాడాను. మంచె, పరంజు తీసివేస్తే, వివరణకు మిగులుతుంది తన కాళ్లమీద". కానీ, దురదృష్టవశాత్తూ అతను ప్రయత్నపూర్వకంగా, నిరంతరంగా సోషల్ ఆర్గానిజమ్ అనే పదాన్ని సమాజం పదం స్థానంలో వాడతాడు. జీవి-సమాజం పోలికనేది స్పెన్సర్‌కు ఆబ్‌సెషన్ లాంటిది. అతని మనస్సులో అదే ఆలోచన నిరంతరంగా ఉండిపోయింది. పైగా, అతని ప్రిన్సిపల్స్ ఆఫ్ సోషియాలజీలో ఒకక చాప్టర్ పేరు "సొసైటీ ఈజ్ యాన్ ఆర్గానిజమ్".

6.3 ముగింపు (జీవి-సమాజ పోలిక):

స్పెన్సర్ సమాజాన్ని జీవిగా వివరించినా, నిజానికి అతనికి సమాజం జీవి కాదని, రెండిటి మధ్య తేడాలున్నాయని అతనికి అవగాహన ఉంది.

స్పెన్సర్ థియరీ మీద విమర్శ కేంద్రీకరణ దేనిమీద జరిగిందంటే, జీవి సమాజ పోలిక అనేది మంచెగాదని, ఆ పోలికే ఆధారం అని స్పెన్సర్ భావించడం అనే భావన మీద.

6.4 ముఖ్య పదాలు:

House of Commons	= బ్రిటీష్ పార్లమెంటులో లోయర్ హౌస్
House of Lordss	= అప్పర్ హౌస్
King's Cuncil	= బ్రిటీష్ మంత్రివర్గం
Organic Analogy	= జీవితో సమాజాన్ని పోల్చడం
Telic Concept	= అంతిమ ఉద్దేశం, గురి ప్రాముఖ్యతను చెప్పే భావన

6.5 ప్రశ్నలు:

1). స్పెన్సర్ యొక్క సమాజం-జీవి పోలికకు చెప్పిన ఆధారాలేవి?

2). స్పెన్సర్ సిద్ధాంతమైన సమాజం-జీవి పోలికను గూర్చి వ్యాఖ్యానించుము.

6.6 చదవదగిన గ్రంథాలు:

1) Sociological thought from to Sorokin by Abraham Francis and Norgan, John Henry.

2) An Introduction to the history of Sociology by Bames, Harry Elmer.

3) Masters of Social Thought Coser.

4) The making of Sociology Fletcher Ronald.

5) Sociological Theory its Nature, Growth Timasheff, Nicholas.

పాఠం-7

ఎమైల్ దుర్‌ఖైమ్-శ్రమ విభజన

7.0 ఆశయాలు:

ఈ పాఠ్యాంశం ఆశయం శ్రమ విభజన గుర్చి దుర్‌ఖైమ్ అభిప్రాయాలు వివరించడం

విషయ క్రమం:

7.1 పరిచయం

7.2 శ్రమ విభజన కారణం

7.3 ముగింపు

7.1 పరిచయం:

ప్రతి సమాజంలో సామాజిక జీవనంలో ప్రజలలో సంఘీభావం ఉంటుంది. సంఘీభావం సామూహిక వివేకం లేక మనస్సాక్షి ద్వారా వెల్లడించబడుతూ ఉంటుంది. అంటే, సామాన్య జనుల నమ్మకాలు, సెంటిమెంట్ల ద్వారా సమాజంలో వెల్లడించబడుతూ ఉంటుంది. సమిష్టి వివేకం వ్యక్తుల ద్వారా అమలు అవుతున్నా కూడా, అవివేకతనం వ్యక్తులకు విడిగా, స్వతంత్రంగా ఉంటుంది. క్లుప్తంగా అదొక సామాజిక వాస్తవికాంశం. అంతేగాక దానంతట అదే ఉంటుంది.

సమిష్టి వివేకం వ్యక్తులందరికీ చెందినదయినా, వ్యక్తుల మీద ప్రభావం చూపుతూ సమిష్టి వివేకాన్ని అమలు చేసేటట్లు ఒత్తిడి చేస్తుంది. ఇంకా వివరంగా చెప్పాలటే, సమిష్టి వివేకం వ్యక్తులను పెడదోవ పడకుండా నిర్బంధించి, వారిలో సమైక్యత పెంచుతుంది. సమైక్యత సమాజంలో సామూహిక వివేకం నమ్మకాల ద్వారా, సెంటిమెంట్ల ద్వారా సాధిస్తుంది. నమ్మకాలు, సెంటిమెంట్లు పోలికననుసరించి, సమానతననుసరించి సంఘీభావం ఉంటుఉంది. పోలిక, సమానత ఎక్కువగా ఉన్నప్పుడు సంఘీభావం బాగా ఉంటుంది. అలా లేనట్టయితే సంఘీభావం బలంగా ఉండదు.

దుర్‌ఖైమ్ ప్రకారం ప్రాచీన సమాజంలో, ఆదిమ సమాజాలలో నమ్మకాలు, సెంటిమెంట్లలో పోలికలు, సమానత ఎక్కువగా ఒకే విధంగా ఉంటుంది. ప్రజలు నైతికంగా, మానసికంగా ఒకే విధంగా తేడాలు లేకుండా అందరూ అవే విలువలను పాటిస్తూ ఒకే రకమైన వస్తువులను పవిత్రంగా ఆరాధిస్తూ, ఒకే రకమైన ఉద్యోగాలతో ఉంటారు. ఇలాంటి సమాజాలలో అన్ని పనులను అందరు వ్యక్తులు ఏ విధమైన ప్రత్యేకీకరణ లేకుండానే నిర్వహించగలుగుతారు. వ్యక్తులందరూ అన్ని పనులు సమానంగా చేస్తుండడం వల్ల వారి మధ్య సాన్నిహిత్యం, ఏకతాభావం నెలకొని ఉంటాయి. ఈ విధమైన ఏకతా భావం వల్ల ఇలాంటి సమాజాలలో సంఘీభావం సాధ్యమవుతుంది. ఈ రకమైన సంఘీభావాన్నే దుర్‌ఖైమ్ యాంత్రిక సంఘీభావమన్నాడు. సదృశ్యమైన భాగాలు కలిసి మెలిసి ఉండడం వల్లనే ఈ రకమైన సంఘీభావం సాధ్యమవుతుంది. ఇలాంటి సమయాలలో శ్రమ విభజన స్వల్పాతి స్వల్పంగా ఉంటుంది. ఈ రకమైన సమాజాలను గుర్తి మాత్రమే గాకుండా దుర్‌ఖైమ్ మరొక రకమైన సమాజాలలో శ్రమ విభజన గుర్చి చెప్పాడు. అవే భారీ పారిశ్రామిక సమాజాలు.

ఈ రకమైన భారీ పారిశ్రామిక సమాజాలలో వ్యక్తులు నిర్వహించే బాధ్యతలు భిన్న రీతులలో ఉంటాయి. ఫలితంగా సమాజంలో అన్ని భాగాలు భిన్నంగా కన్పిస్తాయి.

ఇలాంటి సమాజాలలోని సంఘీభావాన్ని దుర్ఖైమ్ జైనిక సంఘీభావం అన్నాడు. అసదృశ్య భాగాల మధ్య పరస్పర జైనిక ఆధారత ఉండడం వల్లనే ఈ విధమైన సంఘీభావం జైనిక సంఘీభావం అని దుర్ఖైన్ అన్నాడు. ఇలాంటి సమాజాలలో పారిశ్రామిక సమాజాలలోని శ్రమ విభజన అత్యున్నత స్థాయిలో ఉంటుంది.

7.2 శ్రమ విభజన కారణం:

యాంత్రిక సంఘీభావం సమాజాలలో వివిధ అంశాల మధ్య పరస్పర ఆధారిత కనిపించదు. ఇలాంటి సమాజాలలో అల్ప జనాభా ఉండడం, భౌతిక సాంద్రత అల్ప స్థాయి ఉండడం కన్పిస్తుంది. ఇటువంటి సాజాలలో సిష్టి వివేకం సర్వవ్యాప్తమై ఉంటూ అందరు సభ్యుల వ్యక్తిగత వివేకాన్ని కూడా మెరుగు పరిచేంత శక్తివంతంగా ఉంటుంది. అంతే కాక ఏది వైయుక్తికమో, ఏది సమిష్టి వివేకమో స్పష్టంగా తెలుసుకోలేనంతగా రెండు మిళితమై ఉంటాయి. సమిష్టి వివేకంలోని ప్రధానాంశం మత పరమైంది. దానికి కారణం మతం అనేది సామాజిక జీవితమంతటా వ్యాపించి ఉండే ఒక శక్తివంతమైన ప్రభావం. సమిష్టి వివేకం నిర్దిష్ట రూపంలో ఉంటూ స్థానిక పరిస్థితులుసరవర్గం, వాతావరణ ప్రతేత్యక లక్షణాలతో ముడిపడి ఉంటుంది. ఉదాహరణకు ఒక మృగం, ఒక వృక్షం, లేదా ఒక ప్రకృతి శక్తి మొదలైన వాటిలో ప్రత్యక్ష సంబంధం కలిగి ఉండేదే సమిష్టి వివేకం.

యాంత్రిక సంఘీభావం గల వ్యవస్థలో న్యాయసూత్రాలు, చట్టాలు అణచివేత, శిక్షా ప్రధాన లక్షణాలు కలిగిఉంటాయి. నేరస్తులను బాధించడం, నేరం మరోమారు జరుగకుండా అణచివేయడమే ప్రధాన లక్ష్యంగా ఉంటుంది. సమిష్టి వివేకానికి విఘాతం కలిగించే ప్రవర్తనను నేరంగా దుర్ఖైమ్ భావించాడు. అంటే సమిష్టి వివేకాన్ని ఎదిరించే ఏ చర్య అయినా నేరమే. అందువల్ల దానిని అణచివేయడానికి ప్రయత్నించడం జరుగుతుంది. ఒక చర్య సమిష్టి వివేకానికి విఘఘాతం కలిగించడం వల్ల నేరంగా పరిగణించబడుతుందే కానీ, నేరం జరిగినందు వల్ల సమిష్టి వివేకానికి విఘాతం కలుగదు. ఒక చర్య నేరమైనందు వల్ల నిందార్హం కాదు. ఆ చర్య నిందార్హం కావడం వల్ల దానిని నేరంగా పరిగణించడం జరుగుతుందని దుర్ఖైమ్ వివరించాడు.

జనాభా పరిణామం పెరిగిన కొద్దీ భౌతిక, నైతిక సాంద్రతలు పెరుగుతాయి. అయితే జనాభా పరిమాణం సాంద్రత పెరిగినందు వల్ల ఉత్పన్నమయ్యే అవసరాలను శ్రమ విభజన ద్వారా శాంతియుత మార్గంలో తీర్చుకోవచ్చునని దుర్ఖైమ్ భావించాడు. ఇట్లా అధికమైన శ్రమ విభజన జైవిక సంఘీభావానికి దారితీస్తుంది. అయితే జైవిక సంఘీభావం పెరుగుదలలో సమిష్టి వివేకం అనేది తగ్గుముఖం పడుతుంది. సమాజంలో శ్రమ విభజన త్రేకీకరణగా మారి కొద్దీ సమిష్టి వివేకం పాత్ర తగ్గుతూ వస్తుంది. ఇంతకు ముందే పేర్కొన్నట్టు దుర్ఖైమ్ కొంతమంది శాస్త్రజ్ఞుల పని విభజనను గూర్చిన అభిప్రాయాలను తిరస్కరించాడు. జాన్ స్టువర్టు మిల్ ఉత్పత్తి పెంచుకోవడానికి పని విభజన అనే రేషనల్ పద్ధతిని ప్రజల అభివృద్ధి చేసుకొన్నారనే భావన వెలిబుచ్చాడు. మిల్ వివరణను దుర్ఖైమ్ తిరస్కరించాడు. హెర్బర్ట్ స్పెన్సర్ మరియు ఇతర ఆర్థికవేత్తల అభిప్రాయాలను కూడా ఖండించాడు. దుర్ఖైమ్ కాంట్రాక్టు స్థిర భావాలను తిరస్కరించాడు. ఆధునిక సమాజం కాంట్రాక్టు మీద ఆధారపడిలేదు. ఒక వేళ అలా ఉంటే, వ్యక్తుల ప్రవర్తన దృష్ట్య వివరించబడాలి. వ్యక్తిగత ప్రవర్తనను సమాజం కండిషన్ చేస్తుంది. అంచేత ఆధునిక సమాజానికి కాంట్రాక్టు గానీ, వ్యక్తిగత ప్రవర్తన బేసిస్ కాదని దుర్ఖైమ్ భావన అయితే ఆధునిక సమాజాలలోని కాంట్రాక్టులను దుర్ఖైమ్ తిరస్కరించడు. వ్యక్తుల మధ్య అవి ఉంటాయి. ఎగ్రిమెంట్లు వ్రాసుకోవడానికి వ్యక్తులకు సమాజం అనుమతిస్తుంది. పని విభజనే కావలసిన భూమిక కాంట్రాక్టుకు ఏర్పాటు చేస్తుంది. అంతేకానీ, కాంట్రాక్టు పని విభజనకు అవకాశం ఇవ్వడంలేదు. పని విభజన కాంట్రాక్ట్ నుంచి వచ్చిందనే భావనను దుర్ఖైమ్ ఏవగింపుతో చూస్తాడు. కాంట్రాక్టు సభ్యుల ఇష్టాయిష్టాలతో రూల్స్ ప్రకారం టర్మినేట్ చేసుకోవచ్చు. పని విభజన ఒక సామాజిక వాస్తవాంశం. వ్యక్తి

ఇష్టాయిష్టాలతో సంబంధం లేకుండా స్వతంత్ర ప్రతిపత్తిగలది. అలాగే, కాంట్రాక్ట్ తరహా సంబంధాలకు పని విభజన సంబంధం లేకుండా స్వతంత్రంగా ఉంటుంది.

దుర్‌ఖైమ్ హెడోనిస్ట్ వాదనను కూడా ఖండిస్తాడు. సుఖజీవనానికి, శ్రమ విభజనకు ఏవిధమైన కనెక్షన్ లేదని భావిస్తాడు. ఆదిమ సమాజాలలో ప్రజలు ఆధునిక సమాజాల కన్నా తక్కువ సుఖంగా ఉన్నారనడానికి తగిన ఆధారాలు ఏమీ లేవని అతని భావన.

దుర్‌ఖైమ్ ప్రకారం పని విభజన అనేది సామాజిక దిగ్విషయం. అతని మౌలిక అభిప్రాయం ఏమిటంటే వ్యక్తుల సంఖ్య నైతికత్వం యొక్క కలయిక మొత్తం ఘనపరిమాణం. ఈ ఘన పరిమాణం వ్యక్తులు, నైతికత్వం పని విభజన అవదు. విశాలమైన పెద్ద సమాజంలో అనేక వనరులు కల్గి ఉన్నా కూడా (వాల్యూమ్) ఘనపరిమాణం పెరిగినా విభేదీకరణ పని విభజన అభివృద్ధి చెందవలెనని లేదు. సమాజంలో ప్రజలెక్కువగా ఉన్నప్పుడు వారి మధ్య పోటీ ఎక్కువగా నెలకొని ఉంటుంది. ఘనపరిమాణం వాల్యూమ్ తక్కువైనప్పుడు వ్యక్తులు తక్కువగా ఉంటారు. వనరులు ఆర్థిక కార్యకలాపాలు వ్యక్తులకు సరిపడా ఉంటాయి. వనరులు ఎక్కువగా ఉన్నప్పుడు పోటీ తక్కువగా ఉంటుంది. వనరులు తక్కువై జనం ఎక్కువైతే వారి మధ్య వనరుల కోసం పోటీ ఎక్కువై, విరుద్ధ భావనలు, తగాదాలు ఏర్పడుతాయి. ఈ పరిస్థితి అధిగమించడానికి ఏదో ఒక మెకానిజమ్ కావాలి. ఆ మెకానిజమ్ ద్వారా వ్యక్తులలో అనైక్యత, విరోధాలు పోగొట్టి, ఐక్యత పెంచి, కలిసి ఉండేలా చేయవచ్చు. ఈ సందర్భంలో 'పని విభజన' దోహదం చేస్తుంది. ఉన్న ప్రకార్యాలను, అనేక పనులుఆ, బాధ్యతలుగా విభజించి, వ్యక్తులకు పంచి ఇచ్చినప్పుడు, వాళ్లందరకు, అందరి వ్యక్తులకు ఏదో బాధ్యత, పని వాళ్ల జీవన భృతికి ఉంటుంది. ఆ విధంగా బాధ్యతలు వ్యక్తులందరకు పంచినప్పుడే, పని విభజన వాటిల్లి ఒక వ్యక్తితో మరొక వ్యక్తి పోటీ పడనక్కరలేదు. పైగా ఒకరినొకరు నిర్మూలించు కోనవసరం లేదు.

పరిమాణము, జన సంఖ్య, వస్తువులు, నీతితత్వం పెరిగే కొద్దీ పని విభజనలకు లోనవుతుంది. తత్ఫలితంగా పని విభజన సంక్లిష్టంగా అవడమేగాక, వ్యక్తుల మధ్య విభేదీకరణ వాటిల్లుతుంది. ఈ ప్రక్రియలో వ్యక్తుల మధ్య సహకారంతోబాటు స్వతంత్రత ఏర్పడుతుంది.

7.3 ముగింపు:

చివరగా, ముగింపుగా దుర్‌ఖైమ్ భావన ఈ క్రింది విధంగా వెల్లడిస్తాడు. ఒకవేళ పని విభజన లేనట్లయితే వ్యక్తులు, వస్తువులు పెరిగే సందర్భంలో వ్యక్తుల మధ్య బ్రతుకు తెరువు కోసం ఘర్షణ ఏర్పడి ఉండేది. వనరుల కోసం వ్యక్తులు పోటీపడి, ఒకరితో మరొకరు తగాదా, ఘర్షణ పడతారు. పని విభజన ద్వారా సమాజం ఒక శాంతియుత పరిష్కారం కనిపెట్టినట్లయి, వ్యక్తుల మధ్య బ్రతుకు తెరువు కోసం ఏర్పడే ఘర్షణను లేకుండా చేయగల్గింది.

పాఠం-8

ఆత్మహత్య

8.0 ఆశయాలు:

ఈ పాఠ్యాంశం యొక్క ఆశయం ఏమంటే, ఆత్మహత్యకు సామాజిక శాస్త్ర పరంగా వివరణ ఇవ్వడం.

దుర్ఖైమ్ ప్రకారం ఆత్మహత్య కారణాలు సరిగా వివరించేటట్లయితే సమాజ శాస్త్రానికి అధిక ప్రాచుర్యం లభిస్తుంది.

విషయ క్రమం:

8.0 ఆశయాలు

8.1 పరిచయం

8.2 సామాజికేతర వివరణలు

8.3 ఆత్మహత్యలలో రకాలు

8.4 ముఖ్య పదాలు

8.5 ప్రశ్నలు

8.6 చదవదగిన గ్రంథాలు

8.1 పరిచయం:

1897లో దుర్ఖైమ్ ప్రచురించిన మూడవ గ్రంథం "Suicide". సమిష్టి వివేకం తాలూకూ సామాజిక పరిమితులకు సంబంధించిన సైద్ధాంతిక గ్రంథం. ఈ గ్రంథం భావనాపరమైన అంశాలను, అనుభవైక పరిశోధనా పద్ధతులను మేళవించి రూపొందించిన గ్రంథంగా పేరొందింది. ఇది ఈ దిశలోని ఒకానొక ప్రముఖ మైలురాయి. దుర్ఖైమ్ ఆత్మహత్యను విశ్లేషించడంలో గణాంక వివరాలను విస్తృతంగా ఉపయోగించాడు. గణాంక విశ్లేషనను ప్రధానంగా రెండు కారణాల వల్ల ఉపయోగించడం జరిగింది. అవి 1. మనోవిజ్ఞానం, జీవశాస్త్రం, జన్యుశాస్త్రం, వాతావరణ భౌగోళిక శాస్త్రాంశాలపై ఆధారపడిన సిద్ధాంతాలను తిరస్కరించడం. 2. ఆత్మహత్యకు సామాజిక వివరణ ఇచ్చే క్రమంలో అనుభవైక సాక్ష్యాధారాలకు మద్దతు ఇవ్వడం.

8.2 సామాజికేతర వివరణలు:

ఆత్మహత్యలను సమాజేతర అంశాల ఆధారంగా వివరించే సిద్ధాంతాలను తిరస్కరించడానికి కూడా గణాంక విశ్లేషణను విస్తృతంగా ఉపయోగించాడు. సేకరించిన గణాంక వివరాల విశ్లేషణల ఆధారంగా సమాజేతర అంశాలకు, ఆత్మహత్యలకు ఏదైనా సహసంబంధం ఉందేమో తెలుసుకోవడానికి దుర్ఖైమ్ గణాంక విశ్లేషణను వాడుకొన్నాడు. ఉదహరణకు ఉన్మాదం, ఆత్మహత్యల రేటుకు, వాతావరణంలోని మార్పులకు, ఆత్మహత్యల రేటుకు, అనుకరణకు, ఆత్మహత్యల రేటుకు ఉన్న సంబంధాన్ని పరీక్షించడానికి దత్తాంశ విశ్లేషణ చేశాడు. దుర్ఖైమ్ పరిశీలించిన పై అంశాల

మధ్య ఏవిధమైన సానుకూల సంబంధం (Positive Corelation)లేదని, రుజువైనందు వల్ల సమాజేతర కారణాల ఆధారంగా ఏర్పడిన సిద్ధాంతాలను తిరస్కరించాడు.

ఆత్మహత్యలకు మానసిక అంశాలను కారణంగా దుర్ఖైమ్ తిరస్కరించకపోయిన మానసిక పూర్వాభిమానులు సామాజిక నిర్ధారణ వంటి మధ్య విభేదాన్ని స్పష్టంగా వివరించాడు. జాతి, జాతీయలతో నిమిత్తం లేకుండా కాథలిక్ మతం వారిలో ప్రొటెస్టెంట్ మతం వారి కంటే ఆత్మహత్యల నిష్పత్తి బేధం చాలా స్వల్పమని దుర్ఖైమ్ వివరించాడు. ఈ రెండు మతాల ఆత్మహత్యలను గర్హించిన కాథలిక్ మతం తన సభ్యులను మరింత సమైక్య పరిచింది. కాబట్టే ఆ మత అనుయాయులలో ఆత్మహత్యల రేటు చాలా తక్కువ. ఇందుకు భిన్నంగా ప్రొటెస్టెంట్ శాఖ స్వేచ్ఛా పరిశీలనను వ్యక్తి స్వేచ్ఛను ప్రోత్సహిస్తుంది. ఆ వ్యవస్థలో క్రమానుగత శ్రేషి ఉండకపోవడం, అందరికీ సమానమైన నమ్మకాలు, ఆచారాలు లోపించడం వల్లనే ఆత్మహత్యల రేటు అధికంగా ఉంటుందని దుర్ఖైమ్ ప్రతిపాదించాడు. కాథలిజమ్ దీనికి భిన్నమైన మత వ్యవస్థ. ఇది ఒక ఆదర్శప్రాయమైన మతం అని నిరభ్యంతరంగా అందరి ఆమోదం పొందటమే కాక ఈ వ్యవస్థలో క్రమానుగత శ్రేణి ఉంటుంది. ఆచార వ్యవహారాలలో ఏవిధమైన భిన్నత్వానికి తావుండదు. అంటే సంఘటితమైన వ్యవస్థ కాదు కాబట్టి ప్రొటెస్టెంట్లలోఆత్మహత్యల రేటు కాథలిక్కులలో కంటే అధికంగా ఉంటుందన్న మాట. మతం మాదిరిగానే కుటుంబ వ్యవస్థ కూడా ఆత్మహత్యలను వ్యతిరేకించే ఒక శక్తివంతమైన సాధనం. అవివాహ స్థితి ఆత్మహత్యల రేటు పెరగడానికి దోహదం చేస్తే, వివాహ వ్యవస్థ వల్ల ఆత్మహత్యల రేటు సగానికి సగం పడిపోతుందని దుర్ఖైమ్ భావించాడు. ఇలా ఆత్మహత్యల రేటును తగ్గించే మరో అంశం కుటుంబ పరిమాణం. కుటుంబ సభ్యుల సంఖ్య పెరిగిన కొద్దీ ఆత్మహత్యల రేటు తగ్గుతుంది.

దుర్ఖైమ్ అనువంశికత, శీతోష్ణస్థితి, జాతి లక్షణాలు అనుకరణ వంటి సమాజానికి అతీతమైన ఆత్మహత్య కారకాలుగా తిరస్కరించాడు. నిజానికి వైయక్తిక ద్విగ్విజయం మాదిరి కనిపించే ఆత్మహత్యకు సమాజపరమైన వివరణ ఇచ్చే వీలుందంటాడు. సమాజ నిర్మితతి, అది నిర్వహించే వివిధప్రకార్యాల కారణంగా ఆత్మహత్యలు సంభవించడమే కాక వాటికి అనువైన పరిస్థితులను కల్పించడం, ఆత్మహత్యల రేటు పెచ్చు పెరగడానికి కూడా కారణమమవుతుందని దుర్ఖైమ్ చర్చంతా ఆధారపడి ఉంటుంది. అతని అభిప్రాయంలో ప్రతి సమాజంలోను దాని అస్థిత్వానికి అనువైన మౌలిక పరిస్థితులున్నంత వరకు ఆత్మహత్యల పట్ల ఉమ్మడి అభిప్రాయం ఒకటి ఉంటుంది. ఆ సమాజంలో ఆత్మహత్యల రేటు కూడా స్థిరంగా ఉంటుంది.

8.3 ఆత్మహత్యలలో రకాలు:

అనేక సమాజాలు, సంస్కృతుల నుంచి సేకరించిన దత్తాంశ విశ్లేషణల ఆధారంగా దుర్ఖైమ్ ఆత్మహత్యలను మూడు రకాలుగా గుర్తించాడు. అవి: 1. అహంభావంతో కూడిన ఆత్మహత్యలు (Egoistic Sucide). 2. పరుల క్షేమేచ్ఛతో కూడిన ఆత్మహత్యలు (Altruistic Sucide). 3.అనియతి కారణంగా ఆత్మహత్యలు (Anomic Sucide). ఈ మూడు రకాల ఆత్మహత్యలను గురించి క్లుప్తంగా చర్చించడం జరిగింది.

1. **అహంభావంతో కూడిన ఆత్మహత్యలు:** ఒకవ్యక్తి తన సామాజిక సమూహంతో సమైక్యం కానప్పుడు ఇటువంటి ఆత్మహత్య సంభవిస్తుంది. వ్యక్తులు సమాజంలో సమైక్యం కావడంలో ముఖ్యంగా మతం, కుటుంబం, రాజకీయ, జాతీయత సముదాయాలలో తరతమ బేధాలుంటాయని, వ్యక్తులకు బతుకు భారం తగ్గించుకోవడానికి ఆత్మహత్యే మార్గాంతరమని అభిప్రాయం కలగడానికి సమైక్యతా స్థాయే కారణమని దుర్ఖైమ్ అభిప్రాయం. పైన పేర్కొన్న వాటితో సమైక్యత అధికమైన కొద్దీ ఆత్మహత్యల రేటు తగ్గుతుందని ఇతని వాదం. కుటుంబం పరిమాణం పెద్దదైన కొద్దీ సమైక్యత అధికంగా ఉంటుంది. అదే ఆత్మహత్యల విషయంలో రక్షణ కవచంలా పనిచేస్తుంది. రాజకీయ ఉత్పాతాలు అనేక ఆత్మహత్యలకు దారితీస్తాయనే సామాన్య అభిప్రాయాన్ని దుర్ఖైమ్ అంగీకరించకపోగా సామాజిక అలజడులు, యుద్ధాల వంటివి సమిష్టి భావనను

ప్రేరేపించడమే కాక దేశభక్తిని, జాతీయ భావాన్ని కలిగిస్తాయి. ప్రజలు తమ మధ్య ఉన్న తరతమ బేధాలను విస్మరించి ప్రమాదాలు అడ్డుకొనేటట్లు చేస్తాయి. ఇలా చేయడమే కాక పైన పేర్కొన్న విపరీత పరిస్థితులు వ్యక్తులు సమాజాల మధ్య సమైక్యత నెలకొల్పడానికి, ఆత్మహత్యల రేటును గణనీయంగా తగ్గించడానికి తోడ్పడతాయి.

2. **పరుల క్షేమేచ్ఛతో కూడిన ఆత్మహత్యలు:** ఒక వ్యక్తి తన సామాజిక సమూహంతో సమైక్యత చెందడంలో మోతాదు మించినప్పుడు ఇటువంటి ఆత్మహత్యలు సంభవిస్తాయి. వ్యక్తి జీవితం పూర్తిగా ఆచార వ్యవహారాలు, ఆలవాట్ల ఆధీనంలో ఉన్నప్పుడు, ఉన్నత ఆదేశాల కోసం తన ప్రాణాన్నే తీసుకుంటాడు. ఇందుకు ఉదాహరణలుగా భారతదేశంలో కనిపించే 'సతి' ఆచారం వృద్ధాప్యంలో డేనిష్ యోధులు తమ ప్రాణాలను త్యజించడం. సమాజ మరణాన్ని తప్పించుకోవడానికి ఎత్తయిన ప్రదేశాల నుంచి దూకి ప్రాణాలు కోల్పోయే గోత్‌ల (Goths)ను చెప్పవచ్చు. ఇలాంటివే కాక కొన్ని ఐచ్ఛికమైన ఆత్మహత్యల రకాలు కూడా ఉన్నాయి. అలాంటి వాటిలో ఆత్మార్పణ (Self Suicide)లేదా ఆత్మ పరిత్యాగం (Self Remensiation) వంటివి, ఉదాత్తమైన, హర్షించదగ్గ చర్యలుగా దుర్‌ఖైమ్ పేర్కొంటాడు. ఇలాంటి వాటికి ఉదాహరణలుగా జపాన్ దేశస్తులలో కనిపించే హరాకిరి బౌద్ధ బిక్షువులలో కనిపించే ఆత్మహుతి దళాలు. ఇవన్నింటినీ చెప్పవచ్చు.

దుర్‌ఖైమ్ తన నిర్ధారణను సైనికులలో కనిపించే ఆత్మహత్యల విశ్లేషణ బలపడిందని భావించాడు. సైన్యం ఎదుర్కొనే కఠినమైన జీవితం, క్రమశిక్షణ, స్వేచ్ఛారహిత్యం వంటివి వారిలో ఆత్మహత్యలకు దారితీస్తాయన్న సాధారణ అభిప్రాయాన్ని తిరస్కరించాడు. ఒక మామూలు సిపాయితో పోలిస్తే అధికార వర్గాల వారికి సైన్యంలో జీవితం అంత కఠినంగా ఉండదు. అయితే అధికారులలోనే సిపాయిలలో కంటే ఆత్మహత్యలు కనిపిస్తాయి. అలాగే బలవంతంగా సైన్యంలో చేరిన వారి కంటె స్వచ్ఛందంగా సైన్యంలో చేరిన వారు, సైన్యంలోకి పున:ప్రవేశించిన వారిలోనే ఆత్మహత్యల రేటు అధికంగా ఉంటుందంటాడు దుర్‌ఖైమ్. అంటే పరుల క్షేమేచ్ఛతో కూడి ఆత్మహత్యలకు ఆమోదం ఉన్న సమూహంలో వ్యక్తి ఒక గొప్ప ఆశయం కోసం, ఆదర్శం కోసం, విలువల కోసం తన ప్రాణాన్నైనా తీసుకుంటాడన్న మాట.

3. **అనియతి కారణంగా ఆత్మహత్యలు:** సమాజంలో ప్రమాణాలు, కట్టుబాట్లు లేని పక్షంలో ఇటువంటి ఆత్మహత్యలు కనిపిస్తాయి. పారిశ్రామిక, ఆర్థిక సంక్షోభాలు నెలకొన్న సమయంలో అనియతి కారణంగా ఆత్మహత్యలు జరుగుతున్నాయి. ఇవి దారిద్ర్యానికి కారణాలు అయినందు వల్ల ఇలా జరుగదు. ఎందుకంటే దారిద్ర్యం ఎన్ని సమస్యలు సృష్టించగలదో సౌభాగ్యం కూడా అన్నింటినే సృష్టించగలదు. హఠాత్ సౌభార్యం వల్ల కానీ, దౌర్భాగ్యం వల్ల కానీ ఏర్పడిన సామాజిక అలజడి నియమ రాహిత్యానికి దారితీయడమే కాక స్వచ్ఛంద మరణానికి వ్యక్తులను ప్రేరేపిస్తాయి.

ఇలాంటి అనియతి కారణంగా సంభవించే ఆత్మహత్యలు పరిమితమై ఆంక్షలు, నియంత్రణ శక్తులు విఫలం కావడం వల్ల ఏర్పడతాయి. చరిత్ర ఆది నుంచి మానవుడి ఆకాంక్ష పెరుగుతూనే వస్తున్నాయి. మానవుడి జైవిక నిర్మితిలో కానీ, మానసిక వ్యవస్థలో గానీ పెరుగుతున్న ఆకాంక్షలు పగ్గం వేసే ఏ యంత్రమూ లేదు. సామాజిక కోరికలను నైతిక శక్తి ద్వారానే అదుపు చేయవచ్చు. అందుకే సంఘటిత శక్తి ఒక్కటే సామాజికుల సామాజిక, నైతిక అవసరాలను సమర్థవంతంగా అదుపు చేయగలదు. అయితే కొన్ని సమయాలలో ఈ నియంత్రణా యంత్రాంగం పనిచేయనప్పుడు ప్రమాణాలు నశించి అనియతి నెలకొంటుంది.

8.4 ముఖ్య పదాలు:

Altruistic Suicide	=	వ్యక్తి బాగా సమాజంలో సమైక్యతయి, సమాజ సేవ కోసం చేసుకొనే ఆత్మహత్య
Anomic Suicide	=	సమాజ అవ్యవస్థ ఏర్పడినప్పుడు, సమాజ నియతి దెబ్బతిన్నప్పుడు, వ్యక్తులు తమ పునాదులు కదిలినట్లు అనుకొని చేసుకొనే ఆత్మహత్య
Egoistic Suicide	=	సమాజ పరిస్థితులతో సమన్వయం పొందలేనప్పుడు, వ్యక్తులు తమ ఇగోకి, చేతనకు ప్రాముఖ్యత తెచ్చినప్పుడు చేసుకొనే ఆత్మహత్య
Fatalistic Suicide	=	అధికంగా బయట ఒత్తిడి లేక కష్టమైన రూల్, నిబంధనలు వల్ల వ్యక్తులు చేసుకొనే ఆత్మహత్య
Harakeri	=	అవమానాలు జరిగిన, జరిగే సందర్భంలో జపనీయులు చేసుకొనే ఆత్మహత్య
Suicidogenic Tendency	=	చేతనలో ఆత్మహత్యకు ఉండే అనుకూల భావన

8.5 ప్రశ్నలు:

1) ఆత్మహత్యను డుర్క్ హైమ్ సామాజికాంశంగా ఎలా పరిగణించాడో వివరించుము?

2) డుర్క్ హైమ్ పేర్కొన్న వివిధ రకాల ఆత్మహత్యలను వివరించుము?

8.6 చదవదగిన గ్రంథాలు:

Books = Aron Raymond=Main currents in Sociological Thought

Coser Lewis.A = Masters of Sociological Thought

Nisbet Robert.A = The Sociology of Emile Durkheim

Timasheff Nicholass = Sociological Theory Abraham, Francisand Morgan,

John Henry = Sociological Thought from Comte to Sorokin.

పాఠం-9

మతపర జీవితం యొక్క ప్రాథమిక రూపాలు

(Elementary Forms of Religions Life)

9.0 ఆశయం:

వ్యక్తులు తమ, తమ జీవితాల్లో అనేక అనుభవాలకు, అనుభూతులకు, వివిధ రకాల ఘటనలకు లోనవుతారు. సమస్యలను, వస్తువులను కూడా వారు ఎదుర్కొంటారు. అవన్నీ విభిన్నమైనవైనా కూడా అవన్నీ దుర్‌ఖైమ్ ప్రకారం, రెండు కేటగిరీలకు చెందుతాయి. వాటిని (1) ప్రొఫేన్ పవిత్రం కాని (2) సేక్రెడ్ పవిత్రమైన అని దుర్‌ఖైమ్ పిలుస్తాడు. జీవితంలో సాధారణమైన, మామూలుగా ఉండే వాటిని ఫ్రోఫేన్, అని భయభక్తులు, గౌరవం కలుగజేసే వాటిని సేక్రడ్ అని అంటాడు దుర్‌ఖైమ్. సేక్రడ్ లేక పవిత్రంగా భావించబడే వస్తువులు వేరేగా ఉంచబడి వాటిని తాకకుండా మామూలు భావనతో చూడకుండా ఉంచబడతాయి. సేక్రెడ్ వస్తువులు ఘనమైనవి, గొప్పవి. వాటిని పవిత్రం కానివి ముట్టరాదు. కొంటెతనంగా తాకరాదు అని దుర్‌ఖైమ్ భావించాడు.

విషయ క్రమం:

- **9.1 పవిత్రమైనవి**
- **9.2 సేక్రెడ్‌కు సంబంధించినవి**
- **9.3 మత పుట్టుక**
- **9.4 ఆదిమ మత ఎన్నిక**
- **9.5 టోటమిజమ్**
- **9.6 ముగింపు**
- **9.7 ముఖ్య పదాలు**
- **9.8 ప్రశ్నలు**

9.1 పవిత్రమైనవి:

దుర్‌ఖైమ్ ప్రకారం సాధారణంగా మాతం, జ్ఞానానికి అవగాహనకు మించిన వస్తువులు పొంది ఉంటుంది. సేక్రెడ్ లేక పవిత్ర వస్తువులు అవగాహనకు, జ్ఞానానికి అందకుండా ఉంటాయి గనుక అవన్నీ మతంకు చెందుతాయి. ప్రొఫేన్ వస్తువులు అర్థం చేసుకోవడానికి వీలుగా, మామూలుగా ఉంటాయి. పవిత్ర వస్తువులు అసాధారణమైనవి గనుక అవి మామూలుగా అర్థం చేసుకోవడానికి వీలు కానివి, జ్ఞానానికి అతీతంగా ఉంటాయి. అంచేత అవి మతానికి చెందుతాయి. మరియు మతానికి కేంద్ర బిందువుగా రూపొందుతాయి.

పవిత్రత కేవలం వస్తువు తనలో కల్గిఉండదు. సమాజం వస్తువుకు పవిత్రత ఆపాదిస్తుంది. సమాజం కొన్ని వస్తువులను పవిత్రంగా నిర్వచిస్తుంది, కేటాయిస్తుంది. ఒకసారి అలా కేటాయించబడ్డాక, నిర్వచించబడ్డాక ఆ వస్తువులను వేరేగా ఉంచబడి, కొన్ని నిషేధాలు అప్లై చేయబడుతూ ఉంటాయి.

దైనందిన జీవితం మంచి, పవిత్రంగా చెప్పబడ్డ వస్తువులు విడిగా, ప్రత్యేకంగా ఉంచబడతాయి. అలాగ ఉంచబడ్డవి గౌరవం, భయభక్తులు పొందుతాయి. ఈ యొక్క శక్తి (గౌరవం పొందడం, భయభక్తులు పొందడం) పవిత్ర వస్తువులను, పవిత్రత లేని మామూలు వస్తువులకు వేరేగా, విడిగా ఉంచుతోంది. సర్కిల్ అంతా ఒకేసారి (పవిత్ర వస్తువులది) నిర్ణయించబడదు. పవిత్రం కాని మామూలు వస్తువులు కూడా కొన్ని ప్రత్యేక పరిస్థితులలో పవిత్రంగా భావించబడి, చేయబడి, ఇదివరకే ఉన్న పవిత్ర వస్తువుల గణంలో, లిస్టులో చేర్చబడతాయి.

దుర్ఖైమ్ ప్రకారం ప్రోఫేన్, సేక్రెడ్ మధ్య తేడా ఉండడం, కొన్ని వస్తువులను సేక్రెడ్ స్థాయికి లెవల్కి చేర్చబడటమే మతం యొక్క సారాంశం. మతం సేక్రెడ్గా భావించబడే వాటి చుట్టూ, వాటి మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. దుర్ఖైమ్ అతీత శక్తిని గాని, భగవంతుని గాని మతం యొక్క సారాంశంగా, కేంద్రబిందువుగా అంగీకరించడు. మతాన్ని అతీత శక్తిగా, భగవంతునిగా చెప్పబడే భావాన్ని దుర్ఖైమ్ తిరస్కరిస్తాడు. ఎందుకంటే అలాంటి అభిప్రాయాలు మతానికి ద్వితీయంగా ఉంటాయి. కొన్ని మతాలలో అలాంటి భావనలు కూడా లేవు. బుద్ధిజమ్, జైనిజమ్ కన్ఫూసియసిజమ్ లాంటి మతాలు భగవంతుని భావన లేకుండా ఉన్నాయి. ఉదాహరణకు బుద్ధిజమ్ భగవంతుడున్నాడనే భావనను తిరస్కరిస్తుంది.

9.2 సేక్రెడ్కు సంబంధించినవి:

సేక్రెడ్కు సంబంధించినటువంటివి రెండు దృశ్యాలుగా రూపొందుతాయి. అవి. 1) నమ్మకాలు 2) ఆచారాలు, కర్మలు, నమ్మకాలనేవి సేక్రెడ్ అనే వాటి విశేషాలను, స్వభావాలను, శక్తుల గూర్చిన భావనలు. అంతేగాక, ఆ భావాలు నమ్మకాల, ఆచారాల మధ్య సంబంధాన్ని మరియు ప్రోఫేన్ వస్తువులతో ఉన్న సంబంధాన్ని గూర్చి వివరిస్తాయి. సేక్రెడ్ వస్తువుల ఎడల వ్యక్తులు ఎలా ప్రవర్తించాలనే నియమావళిని విధివిధానాలను, ఆచారాలను నియమిస్తాయి, లిఖిస్తాయి. నమ్మకాలు, ప్రజలు సేక్రెడ్ వస్తువుల గూర్చి అనుకొనే భావాలను గూర్చి తెల్పుతాయి. ఆచారాలుఉ, కర్మలు, వ్యక్తులు సేక్రెడ్ వస్తువుల ఎడల ఉండవలసిన, ప్రవర్తించవలసిన తీరుతెన్నుల గూర్చి వివరిస్తాయి.

సేక్రెడ్వస్తువులకు సంబంధించిన ఈ రెండూ (అంటే నమ్మకాలు, ఆచారాలు) మతంగా ఆవిర్భవిస్తుంది, రూపొందుతుంది. సేక్రెడ్ వస్తువుల ఎడల ఉండే నమ్మకాల, ఆచారాలు, కూడలి వ్యవస్థే మతం అని దుర్ఖైమ్ మతాన్ని నిర్వచిస్తాడు. దుర్ఖైమ్ ప్రకారం సెపరేట్గా ఉంచబడి నిషేధించబడ్డవి అనేవి సేక్రెడ్ వస్తువులు. నమ్మకాలు, ఆచారాలు పరస్పరం సంబంధం కల్గిఉంటాయి. అవి ఒక అంశాన్ని సూచిస్తాయి. అదేమంటే నమ్మకాల నుంచి ఆచారాలు అభివృద్ధి చెందుతాయి. ఆ ఆచారాలు సేక్రెడ్ వస్తువుల ఎడల ప్రజల బాధ్యతలను, డ్యూటీలను తెలియజేస్తేవి. ఎప్పటికప్పుడు గుర్తుచేస్తవి. నమ్మకాలు, ఆచారాలు సేక్రెడ్ వస్తువులకు కట్టుబడి ఉంటాయి.

సేక్రెడ్ వస్తువులు సమాజాన్ని సామూహికంగా ప్రాతినిధ్యం వహిస్తాయి. కాబట్టి, సేక్రెడ్ వస్తువులకు సంబంధించిన నమ్మకాలు, ఆచారాలు సహజంగా ప్రజలందరూ చేయవలసినవిగా ఉంటాయి. సమాజమే సేక్రెడ్ వస్తువులను సృష్టించింది గను, సుప్రీమమ్ శక్తిగా నైతిక ఆధారంగా సమాజం నమ్మకాలను, ఆచారాలను ప్రజల మీద ఉంచుతుంది. రుద్దుతుంది. తత్ ఫలితంగా ప్రజలు బాధ్యత వహించి నమ్మకాలకు, ఆచారాలకు కట్టుబడి ఉంటారు. ఈ ప్రక్రియలో & రపజలు నైతిక కమ్యూనిటీగా చర్చిగా రూపొందుతారు. నిజానికి మతమే వాళ్లందర్నీ ఒకే నైతిక కమ్యూనిటీగా కలిపింది, తయారు చేసింది కూడా!

9.3 మత పుట్టుక:

దుర్ఖైమ్ మతం యొక్క జన్మస్థానం ఏది అనేది ముఖ్యమైన అంతిమ ప్రశ్నగా మిగిలింది. మతం పుట్టుకను గూర్చి అంతకు పూర్వం ఉన్న సిద్ధాంతాలను తిరస్కరించి, నేతి, నీతి అనే లాజిక్కును అనుసరించి దుర్ఖైమ్ తన సిద్ధాంతాన్ని ప్రవచిస్తాడు. ఎడ్వడ్ టైలర్ తన యానిమిజమ్ సిద్ధాంతంలో ఆత్మను పూజించే విధానం నుంచి మతం వచ్చిందని భావించాడు. మాక్స్ ముల్లర్ మహనీయుని భావన ప్రకారం మతం ప్రకృతి శక్తుల ఆరాధన నుంచి వాటి భయాన్నింటి పుట్టింది. ఈ పై రెండు సిద్ధాంతాలను ఖండించి దుర్ఖైమ్ తిరస్కరిస్తారు. ఎందుకంటే ఈ రెండు సిద్ధాంతాలు కూడా మతానికి ముఖ్యమైన ప్రోఫేస్, సేక్రెడ్ అంశాల తేడాను గూర్చి వివరించవు. పైగా, ఈ రెండూ కూడా మతాన్ని భ్రమలాగా అభివర్ణిస్తాయి. గనుక ఆత్మలను, భయం వల్ల ప్రకృతిని ఆరాధించడం అనే మతానుభవాన్ని సామూహిక భ్రమలాగా ఉంటుందని దుర్ఖైమ్ భావిస్తాడు.

మతం, దుర్ఖైమ్ ప్రకారం భ్రమ కాదు. అదొక సత్యం. అదొక సామాజిక వాస్తవిక అంశం. అది ప్రాక్టికల్ యాస్పెక్ట్ పొంది ఉంది. ప్రతి సామాజిక వాస్తవికాంశం వ్యక్తికి బహిర్గతంగా ఉండి సమాజంలో దాని పునాదులు పొంది ఉన్నట్టే, మతం కూడా వ్యక్తికి బహిర్గతంగా ఉండి, సాజంలో దాని పుననాదులు కల్గిఉంటుంది. మత పుట్టుకను అవగాహన చేసుకోవడానికి మనస్సు ఆవల డేటా కావలసి ఉంటుంది. కాబట్టి మత పుట్టుక స్థానాన్ని మత పునాదులు తెలుసుకోవడానికి సమాజంలోనే వెతకాలి. కానీ, వ్యక్తిలో కాదు అని దుర్ఖైమ్ భావిస్తాడు.

9.4 ఆదిమ మత ఎన్నిక:

మత పుట్టుక అధ్యయనం చేయడానికి, దుర్ఖైమ్ ఆదిమ సమాజాన్ని పరిశోధనకు ఈ క్రింది కారణాల వల్ల ఎన్నుకొంటాడు. మొదటగా అతను మతం యొక్క అసలు స్వభావాన్ని, విశేష జ్ఞానాన్ని నిజరూపాన్ని తెలుసుకోవాలంటే ఆధునిక సమాజ అధ్యయనం నుంచి గాక, ఆదిమ లక్షణాలతో నున్న సమాజ స్టడీవల్ల వీలవుతుందని భావిస్తాడు. ఆదిమ సమాజలో మతం ఒరిజినల్గా, బయటి వాటి ప్రభావానికి లోను కాకుండా ఉంటుంది. దాని నిజస్వభావం, నూడ్ రూపం గమనించవచ్చు. రెండోది ఆదిమ మతం, సిద్ధాంత వ్యవస్థలు ఆధునిక మత సిద్ధాంతాలులాగా విశేషంగా అభివృద్ధి చెంది ఉండవు. అందుకే (Obbuscation) భ్రమ పరచడం, కన్ఫ్యూజ్ చేయడం తక్కువ ఉంటుంది. ఆదిమ మతంలో దుర్ఖైమ్ భావించినట్లు రెండోది ప్రధాన అంశాలను దాచే పరిస్థితి ఆదిమ మతంలోకి రాలేదు. ఇంక మూడోది ఆధునిక మతం వివిధ రూపాలలో ఉంటే, ఆదిమ మతం ఒకే రూపంలో ఉంటుంది. అందుచేత ఏవిధంగాను చెడనటువంటి రూపంలో నున్న మతాన్ని ఆదిమ మత అధ్యనం వల్ల తెలుసుకోవచ్చని దుర్ఖైమ్ భావిస్తాడు. చివరగా ఆదిమ మతాన్ని దుర్ఖైమ్ ఆ మతం రూపంలో ఆసక్తి ఉండిగాక, మతపర మానవ స్వభావాన్ని తెలుసుకోవడానికి అధ్యయనం గావిస్తాడు. మతాన్ననుసరించే మానవ స్వభవాన్ని గ్రహించాలంటే, ఆధునిక మత స్టడీ ఏమీ సహాయపడదు. కేవలం ఆదిమ మత అధ్యయనం వల్లనే సాధ్యపడుతుంది.

9.5 టోటమిజమ్:

దుర్ఖైమ్ ఆదిమ మత సెలక్షన్ ఎట్టకేలకు ఆస్ట్రేలియన్ తెగ అయిన అరున్టా యొక్క మత అధ్యయనానికి కుదించబడుతుంది. ఎందుకంటే ఈ భూగోళం మీద అరుంటాలు మాత్రమే అతి పురాతనమైన కమ్యూని-ఈ అని దుర్ఖైమ్ భావిస్తాడు. గనుక ఆ తెగను గూర్చి ప్రకటించబడ్డ డేటాను ఉపయోగించి, స్టడీ చేసి, ఆ తెగ యొక్క మత జీవితాన్ని గూరి& అవగాహనకు వస్తాడు. ఆ తెగ వారు టోటమిజమ్ అనే మతాన్ని అనుసరిస్తున్నారు. టోటమిజమ్ అనేది ఒక మత వ్యవస్థ. ఆ మత వ్యవస్థ ప్రకారం కొన్ని ప్రత్యేకంగా జంతువులు, మొక్కలు, పక్షులు సేక్రెడ్ వస్తువులుగా పరిగణించబడతాయి. టోటమిజమ్ ఆదిమ సామాజిక ఆర్గనైజేషన్ అయిన గోత్ర వ్యవస్థతో కలిసి ఉంటుంది. అన్ని తెగలలో లాగా అరుంటా కమ్యూనిటీ అనేక గోత్రాలుగా విభజించబడింది. ప్రతి గోత్రం జంతువు, పక్షి యొక్క

లాంటి ఏదో ఒక సింబల్‌తో గుర్తింపబడటం జరుగుతుంది. ఉదాహరణకు ఒక గోత్రం 'ఇచిడ్నా' అని మరొకటి 'పారట్' అని లేక 'యాన్‌ట్రిప్లెక్స్' అనే పేర్లతో పిలవబడుతూ ఉంటాయి. టోటమ్ సింబల్ నుంచి గోత్ర సభ్యులు ఐక్యతా భావాన్ని పెంచుకొంటారు. అంతేగాక, గోత్ర సభ్యులను గుర్తించడానికి సింబల్ తోడ్పడుతుంది. జాతికి జాతీయ జెండా ప్రతీకగా టోటమ్ ఆ గోత్రానికి ప్రతీకగా ఉంటుంది. ఇతర గోత్రాలతో నున్న ఒక గోత్రం గుర్తింపు టోటమ్ సింబల్ ద్వారా జరుగుతుంది. టోటమ్ గోత్రానికి ప్రతీకగా ఉంటుంది. మరొక విధంగా చెప్పాలంటే గోత్రం భావన నివశిస్తున్న జీవిగా రూపొంది, పర్సానిఫై అయి, టోటమ్ సింబల్‌గా పొంది ఉంటుంది. క్లుప్తగా టోటమ్ సింబల్ అనేది గోత్ర భావన జీవిగా రూపొందుతుఉంది. భక్తి భావంతో గోత్ర సభ్యులు టోటమ్ సిబంల్ ఎడల ఉంటారు. టోటమ్ సింబల్ అయిన చెట్టుకి, జంతువుకి, పక్షికి హానిచేయరు. ఒకవేళ ఆ టోటమ్ సింబల్‌ను చంపాల్సిన నాశనం చేయవలసిన పరిస్థితి నెలకొంటే, చంపబోయే ముందు, నిర్మూలించబోయే ముందు సామూహిక క్షమాపణ ఆఫర్ చేస్తారు. టోటమ్ సింబల్ దానంతట అదే చనిపోతే, నాశనమైతే గోత్ర సభ్యులంతా శోకిస్తారు. వాళ్లకు, వాళ్ల యొక్క టోటమ్ జాతిని ఎల్లెడల రక్షించుకోవడానికి ఆచారాల వ్యవస్థ ఉంటుంది. ఫలితంగా గోత్రం యొక్క టోటమ్ డివైన్ వస్తువుగా, దైవత్వం ఉన్న వస్తువుగా కనబడుతుంది, అనిపిస్తుంది.

గోత్రానికి దైవంత్వం దాని యొక్క ప్రతీక ద్వారా వచ్చింది. అంటే పవిత్ర వస్తువుగా సేక్రెడ్ వస్తువుగా దేవుడుగా సామూహిక ప్రాతినిధ్యం కల్గిన సభ్యులందరి భక్తి భావంతో ఏర్పడింది. టోటమ్‌ను దైవ్తం కల్గిన దానిగా, దేవుడుగా ఆరాధించడం ద్వారా టోటమ్ ప్రత్యేకత్వంతోనున్న సమాజాన్ని పూజిస్తారు. ఆ విధంగా టోటమిజానికి గోత్రం సొర్సుగా వివరించి, దుర్‌ఖైమ్ తన వాదనను సమర్ధించి బలపరుచుకొంటాడు. దుర్‌ఖైమ్ వాదన ఏమిటంటే మతం పునాది సమాజంలో ఉంది. దర్‌ఖైమ్ ప్రకారం నమ్మకాల పుట్టుకలను కనిపెట్టగలిగితే మానవులకున్న మత సెంటిమెంట్ పుట్టుకకు, పెరుగుదలకు కారణం కనిపెట్టవచ్చు.

9.6 ముగింపు:

ముగింపుగా, దుర్‌ఖైమ్ మతాన్ని సమాజ ప్రతిబింబంగా పరిగణిస్తాడు. ఇంకా ఖచ్చితంగా చెప్పాలంటే సామూహిక ప్రాతినిధ్యంగా మతాన్ని పరిగణిస్తాడు. మతానికి గౌరవం అంటే పరోక్షంగా సమాజానికి గౌరవమే.

9.7 ముఖ్య పదాలు:

Animism	=	జీవాత్మ వాదం, ఆత్మలను కొలిచే ఆరాధనా మత వ్యవస్థ
Religions Belief	=	మతపర నమ్మకం అంటే దేన్నైనా పవిత్రంగా భావించడం
Clan	=	గోత్రం, ఏకవంశీయుల ప్రాతిపదికపై ఏర్పడ్డ బంధు సమూహం
Collective Representation	=	సామూహికత్వానికి ప్రాతినిధ్యం వహించేది
Naturism	=	భయం చేత ప్రకృతి శక్తులను పూజించే విధానం
Religions Ritual	=	మత సంబంధమైన ప్రతీకాత్మక సంస్కారాలు
The Profane	=	పవిత్రమైనవి కాని వస్తువులు
The Sacred	=	పవిత్రమైన వస్తువులు, భక్తి భావంతో పూజనీయమైనవి
Totemism	=	గిరిజన సముదాయాలలో తమ వంశం ఒక చెట్టు నుండి లేదా జంతువు నుండి ఉద్భవించిందనే నమ్మకం కల్గి వాటికి సంబంధించిన చిహ్నాలను వ్యక్తులు ధరించడం, పూజించడం, ఆరాధించడం జరిగే పద్ధతి.

9.8 ప్రశ్నలు:

1). దుర్ఖైమ్ యొక్క మత సిద్ధాంత ప్రత్యేక లక్షణాలను వివరించండి?

2). మత పుట్టుకను గూర్చి దుర్ఖైమ్ యొక్క వివరణను కూలంకుషంగా చర్చించండి?

3). సామాజిక వాస్తవాలను నిర్వచించి, దాని లక్షణాలను పేర్కొనుము?

4). సామాజిక వాస్తవాలలోని వివిధ కారకాలను పేర్కొనుము?

పాఠం-10

ఎమైల్ దుర్ఖైమ్ - సామాజిక వాస్తవాలు

(Emaile Durkheim : Social Facts)

10.0 ఆశయాలు:

ప్రస్తుత పాఠ్యాంశం యొక్క ఆశయాలు

1) సామాజిక వాస్తవాలను వివరించడం

2) వివిధ భాగాల లేక మూలాల గూర్చి తెలుసుకోవడం

విషయ క్రమం:

10.0 ఆశయాలు

10.1 లక్షణాల వివరణ

10.2 భౌతిక-అభౌతిక వాస్తవికాంశాలు

10.3 సాధారణ మరియు అవ్యవస్థా వాస్తవికాంశాలు

10.4 ముఖ్యమైన పదాలు

దుర్ఖైమ్ ప్రకారం సమాజ శాస్త్రం విశేషమైన, నిష్పక్షపాత సైన్సే అయినప్పటికీ, సమాజ శాస్త్రం రియల్, నిక్కచ్చితమైన సైన్సుగా రూపొందాలంటే అది ఇతతర సైన్సుల యొక్క మాదిరిగానే ఉండాలి. ఈ ఆశయ సాధనకు అది రెండు అంశాలు నిర్వర్తించాల్సిన అవసరం ఉంది. ఒకటేమిటంటే, సమాజ శాస్త్రం అంశాలు స్పెసిఫిక్‌గా ఉండాలి. సమాజ శాస్త్రం సైన్స్ అయినప్పటికీ మొత్తం సామాజిక జీవనం మీద అధ్యయన పరిధిని కల్గిఉండరాదు. మిగతా సైన్సులలాగా దాని అధ్యయన అంశాలుగా సామాజిక జీవనంలో ప్రత్యేకమైనవి లేక ప్రత్యేక సామాజిక చర్యలు లేక ముఖ్యఘటనలు ఉండాలి. సమాజ శాస్త్రానికి ఒక నిర్దిష్ట అధ్యయనాంశం ఉండటమే గాక అది పరిశీలించడానికి అనువుగా ఉండాలి. అంతేగాదు, అది వివరించడానికి అనుకూలంగా ఉండాలి కూడా. మిగతా సైన్సుల యొక్క అధ్యయనాంశాలు పరిశీలనకు, వివరణకు అనువుగా ఉన్నట్లే సోషియాలజీలో కూడా ఉండాలి.

సమాజ శాస్త్ర అధ్యయనానికి సామాజిక వాస్తవాంశాలను దుర్ఖైమ్ సూచిస్తాడు. సామాజిక వాస్తవాంశాన్ని వస్తువుగా (వస్తువును) పరిగణిస్తాడు. నమ్మకాల వ్యవస్థలను, ఆచారాలను సంస్థలను కూడా అన్ని వస్తువులు ఘటనలాగానే పరిగణించాలి. అంచేత, సామాజిక వాస్తవాంశాలను నేరుగా పరిశీలించవచ్చు. సామాజిక వాస్తవికాంశాలు వ్యక్తుల చేతనలోకి చొరబడ్డా, వ్యక్తులకు సామాజిక వాస్తవాంశాలు బహిర్గతంగానే ఉంటాయి. ఉదాహరణకు భాష, నమ్మకాల వ్యవస్థలు, వ్యక్తుల దృష్టి ప్రభావాన్ని చేసినా సామాజికాంశాలు వ్యక్తులకు బహిర్గతమైనవే, స్వతంత్ర్యమైనవే. అవి వ్యక్తులకు ఆవల ఉంటాయి. గనుక పక్షపాత రహజతంగా, బయట అన్ని వస్తువులను అధ్యనం చేసినట్టు సామాజిక వాస్తవిక అంశాలను అధ్యయనం చేయవచ్చు. సమాజాన్ని దుర్ఖైమ్ వాస్తవంగా భావించాడు. సమాజ స్వభావం సభ్యుల స్వభావానికి భిన్నంగా ఉంటుంది. ఇలాంటి సమాజాన్ని అధ్యయనం చేసే శాస్త్రమే సమాజ శాస్త్రం అని దుర్ఖైమ్ భావించాడు.

దుర్ఖైమ్ సామాజిక వాస్తవాంశాలను ఈ క్రింది విధంగా నిర్వచించాడు. "ఆలోచన, నడక, ఉద్వేగం అనేవి వ్యక్తిని బహిరంగంగా ప్రభావితం చేసే శక్తులు. ఇవి సహజంగా సమాజమంతా వ్యాపించి ఉంటాయి. పైగా వ్యక్తులను అవి ప్రభావితం చేసినా, సామాజిక వాస్తవ అంశ్యాలు స్వతంత్రమైనవి".

ఇంతకు ముందే, ప్రస్తావించినట్లు సామాజిక వాస్తవాంశాన్ని దుర్ఖైమ్ వస్తువుగా (Thing Object) పరిగణిస్తాడు. అది బహిర్గతంగా దానంతట అది ఉంటుంది. అంటే వ్యక్తిగత చేతనకు సంబంధం లేకుండా స్వతంత్రంగా ఉంటుంది. ఈ భావనను ఆధారం చేసుకుని సామాజిక వాస్తవాంశాలను ఆలోచనా విధానాలను భావనలను థింగ్స్‌గా (Things Objects) వస్తువులుగా ఉంటాయని చెప్పాడు దుర్ఖైమ్.

లక్షణాలు: దుర్ఖైమ్ యొక్క సామాజిక వాస్తవాంశాల యొక్క మూడు లక్షణాలను ఈ క్రింది విధంగా చెప్పవచ్చు.

(1) బహిర్గత

(2) సాధారణ

(3) నియంత్రణ లేక పరిమితి

10.1 లక్షణాల వివరణ:

(1) వ్యక్తికి సామాజిక వాస్తవాంశాలు బహిర్గతంగా ఉంటాయి. ఒకవేళ అవి చేతనలో వ్యక్తి లెవల్లో ఇంటర్నల్, అంతర్గతం అయినా కూడా సామాజిక వాస్తవాంశాలు వ్యక్తి చేతనకు స్వతంత్రంగానే ఉంటాయి. అవి అతని బహిర్గతాలైనటువంటివి. ఉదాహమరణకు విలువలు, మతపర నమ్మకాలు, ఆచారాలు ఇంటర్నలైజ్ అయినా కూడా సామాజిక వాస్తవాంశాలు బహిర్గతలే. శాసనాల్లో, ఆచారాల్లో మతంలో స్పష్టంగా వివరించి, నిర్వచించబడిన వాస్తవాంశాలున్నాయి. వ్యక్తి ఆయా వాస్తవాంశాలన్నీ తనకు తెలిసి, తన భావాలకు అనుగుణంగా ఉన్నా కూడా వాటిని వ్యక్తి సృష్టించనంత వరకు అలాంటి వాస్తవికాంశాలన్నీ బహిర్గతాలే. ఆ వ్యక్తి పుట్టుకకు ముందే అవి ఉన్నాయి. రెడీమెడ్‌గా అవి ఉన్నాయని గమనించి వాటిని గూర్చి సామాజికీకరణ ప్రక్రియ ద్వారా తెలుసుకుని నేర్చుకొంటాడు. ఈ సామాజిక దిగ్విషయాలు వ్యక్తి కన్నా ముందు ఉంచడమే గాక, బహిర్గతమైనవి. బయట నుండి అతనికి అవి వస్తాయి. అంటే, క్లుప్తంగా సామాజిక వాస్తవాంశాలు నిరంతరాయంగా కొనసాగుతూనే ఉంటాయి.

(2) పరిమితి లేక నియంత్రణ: మరో కోణం ప్రకారం సామాజిక వాస్తవాంశ్యాలకు నియంత్రణ అధికారం ఉంటుంది. ఎందుకంటే వ్యక్తి ఆలోచనలతో నిమిత్తం లేకుండా అవి ఉంటాయి. సామాజిక వాస్తవాంశాలు బహిర్గతాలు, వాస్తవాలు అవి కూడా భౌతిక బయలాజికల్ పరిసరాల లాగానే వ్యక్తిని నియంత్రణ లేక పరిమితి చేస్తాయి. ఈ విధమైన నియంత్రణ ప్రక్రియ లక్షనం వల్లనే సామాజిక వాస్తవాంశాలకు కట్టుబడి చర్యలు ఉంటాయి. ఎడమ వైపు వాహనాలను నడపడం, కుడిచేత్తో ఆహారం తీసుకోవడం, బట్టలు ధరించడం లాంటివి చిన్నతనం నుంచి వ్యక్తులు చేస్తారు కానీ, వాటినివ వ్యక్తులు నిర్ణయించలేదు. అయితే, అలా ఆ బీపనులు చేయడానికి బద్ధులై, అలవాటయి ఉంటారు. సామాజిక వాస్తవాంశాలకు కట్టుబడి ఉన్నంత కాలం వ్కర్తులు వాటి నుంచి నియంత్రణ ఫీల్ కారు. వాటిని అమలు చేయనప్పుడే వాటి తాలూకూ నియంత్ర ఫీల్ అవుతార వ్యక్తులు. ఆచార వ్యవహారాలను, శాసనాలను వ్యక్తులు అధిగమించి, అశ్రద్ధ చేసి, అమలు చేయనప్పుడు ప్రజాభిప్రాయం చెక్ చేస్తుంది. ఎగతాళి చేయడం, వెలి వేయడం విక్ష లాంటివి చెక్స్ లాగా పనిచేసి, వ్యక్తులు సామాజిక వాస్తవాంశాలను అతిక్రమించకుండా ఆటంకపరుస్తాయి.

దుర్ఖైమ్ ప్రకారం సామాజిక సత్యాలన్నీ సమాజ పరమైనవే. ఎందుకంటే, సమాజం వాటికి ఆధారం గనుక సామాజిక సత్యం నిలదొక్కుకున్నాక, సంస్థాపరమైనాక వ్యక్తులతో ఇన్వాల్స్ కాకుండా ప్రత్యేకంగా ఉంటుంది. ఈ భావనకు అనుకూలంగా దుర్ఖైమ్ నాల్గు రకాల ఉదాహరణలు ఇస్తాడు. మొదటిది : ఆపాదించబడ్డ వ్యక్తుల విభేదీకరణ మరియు సామూహిక మనస్సు. వ్యక్తులు ఎవరికి వారే అయినా, వారికి సామూహిక మనస్సుంటుంది. ఈ నూత్న స్థితి వ్యక్తుల ఆలోచనల, చర్యల మీద ప్రభావం చూపుతూ మార్పుకు లోను చేస్తుంది.

మూడవ తరహా ఉదాహరణ సోషల్ స్టాటిక్స్ ఒకే విధంగా ఉండే విధానాన్ని అనుసరించి వస్తుంది. చాలావరకు నేరాలు, పెళ్లిళ్లు, ఆత్మహత్యలు లాంటి సామాజిక వాస్తవాంశాలు ప్రతి సంవత్సరం దాదాపు అవే సంఖ్యలో ఉంటాయి. సామాజిక వాస్తవాంశకాలు వ్యక్తులతో సంబంధించిందే, కానీ అవి ఒకే విధంగా వ్యక్తుల లక్షణాలను, కోరికలను అనుసరించి ఉండవు.

నాల్గో తరహా ఉదాహరణ కెమికల్ ఎలిమెంట్స్ మరియు వాటిని కలిపితేత వచ్చిన మొత్తాన్ని గూర్చిన సంబంధం నుంచి తీసుకోబడింది. కెమికల్ ఎలిమెంట్స్ కలిసినప్పుడు కొత్తది తయారవుతుండిది. ఈ క్రొత్తది ఒరిజినల్ ఎలిమెంట్స్లో లేదు. పైగా మొత్తం కలపడం వల్ల వచ్చింది. అదే విధంగా సమాజం వ్యక్తుల మనస్సుల పరస్పర చర్యల వల్ల పెంపొందుతుంది. అయినా అది వ్యక్తుల కన్నా గొప్పదిగా ఉంటుంది. భాగాల కన్నా మొత్తం గొప్పదిగా ఉన్నట్లు ఉంటుంది. సమాజం వ్యక్తుల కన్నా కూడా గొప్పది.

జనరాలటీ: సామాజిక వాస్తవాంశాలు జనరల్గా ఉంటాయి. సమాజంలో విడివిడిగా ఉంటాయి. సామాజిక వాస్తంవాంశాలు జనరల్గా ఉన్నా కూడా, జనరల్గా ఉన్నవన్నీ సామాజిక వాస్తవాంశాలు కావు. గాబ్రియేల్ టార్డ్ అనుకరణను సామాజిక వాస్తవాంశంగా పరిణగిస్తాడు. కానీ, దుర్ఖైమ్ అనుకరణ సామాజిక వాస్తవికాంశం కాదంటాడు.

బహిర్గతంగా నున్న సామజిక వాస్తవాంశం ఉమ్మడిదై ఉంటుంది. అంతేగాక, సమాజంలోని వ్యక్తులు మీద అది ఆధిపత్యం కల్గి ఉంటుంది. సామాజిక వాస్తవాంశాలు ఆధిపత్యం కల్గిగున్నా, అవి అన్నీ సంస్థాగతంగా ఉండవు. అవి రెండు రకాలు సంస్థాపరంగా, సంస్థాపరంగా లేనివి.

సంస్థాగతంగా ఉన్న సామాజిక వాస్తవాంశాలు జనరల్గా ఉండి, సమాజం అంతా విస్తరించి ఉంటాయి. అవి క్రిష్టలైజ్డ్ రూపంలో ఉంటాయి. సమాజం మొత్తం సామూహిక చేతనకు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తారు. ఈ కేటగిరీ క్రింద సమాజంలో లీగల్, నీతిపర నిబంధనలు, మతపర సిద్ధాంతాలు, నమ్మకాలు, ఆచార వ్యవహారాలు వస్తాయి. సంసాత్థపరం గాని సామాజిక వాస్తవాంశాలు కూడా దాదాపుగా జనరల్ ఉండి సమాజం మొత్తానికి వ్యాపించి ఉంటాయి. అవి క్రిస్టలైజ్డ్ రూపం పొందవు. తాత్కాలికంగా అవి నెలకొన్నా వ్యక్తులను తమ గుప్పిటలో పెట్టుకొంటాయి. ఏదైనా ప్రత్యేక పరిస్థితి నుంచి వచ్చే అధికోత్సాహం యుద్ధంలో విజయం ముఖ్య సమస్య మీద ఆందోళన ఏదైనా ప్రత్యేక సంఘటన ఎడల జాలి, దయ కల్గడం లాంటివి. సామాజిక వాస్తవాంశాలు అఖండంగా, నిరంతరంగా ఉంటాయి. అవి కొన్ని నిర్మితీయమైనవి, స్వరూప సంబంధమైనవి. సామూహిక జీవితంలో అవి అంతర్భాగంగా ఉంటాయి. ఉదా: జనాభా పంపిణీ, కమ్యూనికేషన్ వ్యవస్థ.

10.2 భౌతిక, అభౌతిక వాస్తవికాంశాలు:

దుర్ఖైమ్ సామాజిక వాస్తవాంశాలలో మరో రెండు విధాల సామాజిక వాస్తవాంశ్యాలు గూర్చి వ్రాసాడు. అవి. (1) భౌతిక, (2) అభౌతిక వాస్తవికాంశాలు. ఆర్కిటెక్చర్, లా అనేవి భౌతిక వాస్తవికాంశ్యాలు అంతర్గతం కాకుండా, బలవర్ధకాలుగా, క్లియర్గా లేకుండా ఉంటాయి. కార్యనిర్వాహకుల మనస్సులో అవి ఉంటాయి. అభౌతిక సామాజిక

వాస్తవికాంశాల ఉదాహరణలుగా దుర్ఖైమ్ విలువలను పద్ధతులను పేర్కొంటాడు. అవి మానసిక దిగ్విషయాలకు సంబంధించి ఉన్నా, సైకాలజీకి సంబంధం లేనివి దుర్ఖైమ్ రెండు రకాల సామాజిక వాస్తవికాంశాలలో భౌతిక రమైన వాటికే ప్రాముఖ్యతనిస్తాడు. భౌతిక పరమైన వాటిల్లో మార్పులు, భౌతికేతర సామాజిక వాస్తవికాంశాలలో ప్రతిబింబిస్తాయి. అంచేత సమాజ శాస్త్రవేత్త, భౌతిక పరమైన వాటిని అభౌతికేతర వాటిని అవగాహన కోసం అధ్యయనం చేయాలి.

10.3 సాధారణ మరియు అవ్యవస్థా సామాజిక వాస్తవికాంశాలు:

దుర్ఖైమ్ చేసిన మరో ముఖ్యమైన విభజన ఏమిటంటే సాధారణ, అవ్యవసాథ్ సామాజిక వాస్తవాంశాల మధ్య తేడా సామాజిక వాస్తవాంశం సాధారణంగా ఎప్పుడు ఉంటుందంటే అది సమాజ అవసరాలకు ప్రయోజనం చేకూర్చినప్పుడు నేరం అనేదాన్ని మనం అవ్యవస్థా స్థితిగా భావిస్తాం. కానీ, సైంటిఫిక్‌గా నేరం అసాధారణమైంది కాదని దుర్ఖైమ్ వాదిస్తాడు. అన్ని సమాజాలలో నేరం ఉంటుంది. మామూలుగా ఉండే పాత పద్ధతుల్లో మార్పు లేకపోతే వ్యక్తుల ప్రవర్తనలో మార్పు ఉండదు. నేరం నైతికత్వంను పెంచడానికి దోహదం చేస్తుందని చూపించడానికి దుర్ఖైమ్ సోక్రటీస్ ఉదాహరణ పేర్కొంటాడు. సోక్రటీస్ ఆనాటి శాసనాల ప్రకారం నేరస్థుడు. సోక్రటీస్ నేరం కేవలం ఆలోచనా విధానంలో స్వతంత్ర విధానం ఉండాలనడం. సోక్రటీస్ నేరం ఏథెన్సుకు ప్రయోజనం చేకూర్చింది. ఈనాడు మానవ జాతి స్వేచ్ఛా వాయువులు పీలవడానికి సోక్రటీస్ లాంటి వారి పుణ్యమే.

సామాజిక వాస్తవాంశం ఎందుకు సాధారణం లేక అసాధారణం అవుతోంది? నేర ప్రవృత్తి చర్యలు విపరీతమైనప్పుడు స్థిరంగా ఉన్న స్థితి అసాధారణంగా తయారవుతుంది. అలాగే, ఆత్మహత్య అనేది సాధారణ వాస్తవికాంశమే. ఆత్మహత్యలు బాగా ఎక్కువైనప్పుడు, ఆ స్థితి అసాధారణ సామాజిక వాస్తవికాంశం. ఆ స్థితి బాధాకరమైనది కూడా. దుర్ఖైమ్ సాధారణ, అసాధారణ సామాజిక వాస్తవాంశాల అధ్యయనంలో ఆసక్తి కనబరిచాడు. అతని ప్రకారం రెండు రకాల వాస్తవికాంశాల అధ్యయనం వల్ల వాటి స్వభావం తెలుస్తుంది. వైద్యులు మానవ శరీరాన్ని రోగ లక్షణాలను పరిశీలించే పద్ధతిని దుర్ఖైమ్ సామాజిక వాస్తవికాంశాల అధ్యయనానికి అప్లై చేస్తాడు.

10.4 ముఖ్య పదాలు:

Institutionalised Social Fact	=	స్పటికం లాగా గడ్డ కట్టుకుని, సమాజంలో నిలదొక్కుకుని ఉన్న సామాజిక సామాజికాంశము.
Material Social Fact	=	భౌతిక సామాజిక వాస్తవాంశం వివరంగా చూడడానికి తగినట్లు ఉండే సామాజిక వాస్తవికాంశములు.
Non Institutional Social Fact	=	సాధారణంగా ఉండి, విశాలంగా విస్తరించి, ఘనీభవించకుండా ఉన్న సామాజిక వాస్తవాంశాలు.
Non Materal Social Fact	=	వివరంగా లేకుండా, కేవలం చర్యల ద్వారా వెల్లడయ్యే, అవగాహనయే భౌతికేతర సామాజిక వాస్తవికాంశం
Paterogical Social Fact	=	అసాధారణ ఫలితాలు కలుగజేసే, అస్పష్టతా సామాజిక వాస్తవికాంశం.
Social Fact	=	ఒక సామాజిక దిగ్విషయం లేక ఖచ్చితమైన సామాజిక చర్య. దుర్ఖైమ్ భావన ప్రకారం అది బహిర్గతమైనది.

పాఠం-11

మార్గదర్శక ఆలోచనాపరులు

మాక్స్ వెబర్::ఆదర్శ నమూనాలు, సామాజిక శాస్త్రాల మెథడాలజీ

11.0 లక్ష్యం:

ఈ పాఠం చదివిన తరవాత మీరు ఈ విషయాలు గురించి తెలుసుకుంటారు.

- మార్క్స్ వెబర్ యొక్క ఆదర్శన భావన, మెథడాలజీ గూర్చి విద్యార్థికి పరిచయం చేయడం

- వెబర్ రచనలోని సామాజిక చర్య నమూనా వివరణ, ప్రాముఖ్యతను తెలియజేయడం

విషయ సూచిక:

11.1 పరిచయం

11.2 మానవీయ శాస్త్రాల మెథడాలజీ

11.3 సామాజిక చర్య యొక్క ఆదర్శన భావన నమూనా

11.4 కఠిన పదాలు

11.5 నమూనా ప్రశ్నలు

11.6 చదవదగిన గ్రంథాలు

11.1 పరిచయం:

ఈ యూనిట్లలో సామాజిక శాస్త్రానికి ఆధ్యులైన, మూలపురుషులలో ఒకరై మాక్స్ వెబర్ (1864-1920) రచనలను విద్యార్థికి పరిచయం చేయడం జరుగుతుంది. మొదటి పాఠం తొలి భాగంలో ఆదర్శ నమూనాలను గూర్చి మరియు మానవీయ శాస్త్రాలలో ఆదర్శ నమూనా భావనల ప్రయోజనాల వాడకాన్ని గూర్చి వివరించడం జరుగుతుంది. మొదటి పాఠం మలి భాగంలో సామాజిక శాస్త్రాలలో మెథడాలజీ గూర్చి వెబర్ భావనలను తెలియజేయడం జరుగుతుంది. మార్క్స్ వెబర్ సంపద కలిగిన కుటుంబంలో జన్మించాడు. లా, ఆర్థిక శాస్త్రాలలో మాక్స్ వెబర్ విశ్లేషమైన తర్ఫీదును పొందాడు. అతని తండ్రి జర్మనీ దేశ రాజకీయాలలో నేషనల్ లిబరల్ పార్టీలో చురుకుగా పాల్గొనేవాడు. 1893లో వెబర్ ఫ్రైయిర్ బర్గ్ విశ్వవిద్యాలయంలో ఆర్థిక శాస్త్ర ప్రొఫెసర్‌గా నియమింపబడి, ఆ తరువాత హెడిల్ బర్గ్ విశ్వవిద్యాలయంలో చేరాడు. 1900లో వెబర్ మానసికంగా దెబ్బతిని విద్యా వ్యాసాంగాలను మానివేశాడు. ఈ దశలో వెబర్ యునైటెడ్ స్టేట్స్ దర్శించాడు. ఆ టూర్ అతనికి ఎన్నో వ్యాసాలు, పుస్తకాలు రాయడానికి ఊపును, ఉత్సాహాన్నిచ్చింది. మానవీయ శాస్త్రాలలో మెథడాలజీ ప్రొటెస్టెంట్ ఎథిక్స్ మరియు కకాపిటలిజమ్ స్పిరిట్ మీద వ్యాసాలు ఈ సందర్భంలో వ్రాశాడు. ఇంకా ఫాక్టర్ రాజకీయ అంశాలను అధ్యయనం చేశాడు. టానీస్, సిమ్మేల్‌తో కలిసి జర్మన్ సోషియాలాజికల్ సొసైటీని స్థాపించాడు. వెబర్ జాతీయ వాది అయినప్పటికీ జర్మనీ నాయకుల పాలసీలను, యుద్ధాన్ని వ్యతిరేకించాడు. స్వేచ్ఛా రాజకీయ వ్యవస్థను అభిలషించాడు. 1918-29 లలో వెబర్ జర్మనీ రాజకీయాలలో చురుగ్గా

పాల్గొన్నాడు. 1919లో వర్శిల్స్ శాంతి సమావేశానికి వెళ్లి ఆ ప్రతినిధి బృందానికి సలహాదారుడుగా ఉన్నాడు. 1915-20లలో వెబర్ తన రచనలు పూర్తి చేశాడు.

- రెలిజియన్ ఆఫ్ చైనా

- కన్ఫూసియానిజమ్ అండ్ టావోజిమ్ 1915లో

- ది రెలిజియన్ ఆఫ్ ఇండియా

- ది సోషియాలజీ ఆఫ్ హిందూయిజమ్, బుద్ధిజమ్ 1916-1917లో ఏన్షియంట్ జూడాయిజమ్ 1916లో ప్రకటించబడ్డాయి.

- 1920 జూన్ 14న వెబర్ కాలధర్మం చెందాడు.

మొదటి నుంచి వెబర్‌కు మానవుల చర్యలను, మానవుల మధ్య సంబంధాలను శాస్త్రీయబద్ధంగా విశ్లేషించే అవసరం గూర్చి ఎంతో ఆసక్తి ఉండేది. వెబర్ ప్రకారం మానవ ప్రవర్తనకు సంబంధించిన శాస్త్రీయ అధ్యయనాలు, వివరణలు సైంటిఫిక్ ఎనాలసిస్ కొరకు ఒక అంశంగా చేర్చవలెను. వెబర్ దృష్టిలో సమాజ శాస్త్రంలో వ్యక్తి జ్ఞానం, ఆలోచనా ప్రవంతి వ్యక్తి చర్యను, అవగాహనను అనుసరించి ఉంటుంది. సమాజ శాస్త్ర సైంటిఫిక్ ఎనాలసిస్ యొక్క కేంద్ర బిందువు లేక ప్రధాన వాస్తవం వెబర్ ప్రకారం చర్య, కొలత అనే వాటి మిశ్రమమైన లక్షణాలే. సమాజ శాస్త్రం ఒక సైన్స్. ఆ సైన్సు సామాజిక చర్యను గూర్చిన వివరణాత్మకమైన అవగాహన ద్వారా చర్య యొక్క కోర్సు ఫలితాలను వివరించేదిగా వెబర్ సామాజిక శాస్త్రాన్ని నిర్వచించాడు. వెబర్ పెట్టుబడిదారీ విధానాన్ని, పుట్టుకను గూర్చి తెలుసుకోవడానికి ఎంతో ఆసక్తి చూపి, కృషి చేశాడు. వెబర్ ఆధునిక ప్రపంచ ప్రత్యేక లక్షణం గూర్చి మరియు ఆ ప్రత్యేక లక్షణంతోనున్న ఆధునిక ప్రపంచం పెంపొందడానికి పెట్టుబడిదారీ విధానం యొక్క మహత్తర పాత్రలను గూర్తి కన్విన్స్ అయ్యాడు.

క్రొత్త ప్లాటోనిజమ్, డిల్తీ యొక్క హిస్టోరిజమ్- సామాజిక తదితర అంశాల ఎనాలసిస్‌లో చరిత్ర సోర్స్‌ను పరిగణలోకి తీసుకునే విధానం-మరియు కెనిటియన్ మిటాఫిజిక్స్ అనే సిద్ధాంతాల మిశ్రమ ప్రభావం, వెబర్ యొక్క మహత్తర విశ్లేషణ సామాజిక సిద్ధాంత అభివృద్ధికి ఐడియల్ టైప్ సిద్ధాంతానికి - దోహదం చేసింది. 1904లోని వ్యాసంలో ఈ క్రింది విధంగా వెబర్ పేర్కొంటాడు. "ఎకనామిక్స్ థియరీలో స్వేచ్ఛ, పోటీ, రేషనల్ ప్రవర్తన ఉన్న మార్కెట్‌లో వస్తు సముదాయ మార్కెటింగ్ యొక్క ఐడియల్ పిక్చర్ ఇస్తుంది. ఈ భావనా ధోరణి కొన్ని సంబంధాలను, ఘటనలను అంతర్గత పొందికున్న వ్యవస్థగా తలంచబడుతుంది. మార్కెట్ వాస్తవ పరిస్థితిని ఐడియల్ టైప్ రిఫరెన్స్‌తో అర్థం చేసుకోవచ్చు".

వెబర్ చరిత్రకారుడు వెబర్‌కు సాంస్కృతిక సందర్భాలలో సాంస్కృతిక విభాగాల మీద బాగా ఆసక్తి ఉంది. వెబర్‌కు సామాజిక దృగ్విషయాల మీద, దాని జనరల్ వివరణల మీద ఆసక్తి వెబర్ అనుసరించాడు. ఆదర్శ నమూనా ద్వారా వాస్తవ పరిస్థితిని అధ్యయనం చేయడానికి వినియోగించాడు.

వెబర్ ప్రకారం ఏ శాస్త్రీయ విధానమైనా మొత్తం వాస్తవాన్ని యధాతథంగా, దృగ్విషయాలలో నున్న సర్వ కోణాలను సంపూర్తిగా అవగాహన చేసుకోలేదు. అన్ని శాస్త్రాలు సెలక్ట్ చేసుకుంటాయి. భావన, మోడల్‌ను నిర్ణయించుకునేటప్పుడు సోషల్ సైంటిస్ట్‌తోచని స్థితిలో ఉంటాడు. సోషల్ సైంటిస్ట్ యొక్క భావనలు జనరల్‌గా ఉన్నప్పుడు వాటిలో అసమానమైనవి, ప్రత్యేకమైన వాటిని వదిలివేసే అవకాశం ఉంది. ఒకవేళ అతను సాంప్రదాయకమైన భావన ఉపయోగిస్తే దృగ్విషయాన్ని స్పెషల్, ప్రత్యేకంగా చేస్తే అప్పుడు సంబంధిత దృగ్విషయంతో పోలిక చేయడం కుదరదు. ఈ క్లిష్ట పరిస్థితి నుంచి తప్పుకొనే మార్గాన్ని ఆదర్శ భావన నమూనా కల్పిస్తుంది.

సామాజిక చర్య అధ్యయనంకు వెబర్ భావనను అనుసరించి ఆదర్శ నమూనా భావన కావాలి. వెబర్ దీనిని కవినూత్న పరిశోధనగా భావించలేదు. పైగా, సైంటిఫిక్ స్టడీలో నిత్యం మామూలుగా వాడే ప్రొసీజర్‌గా పరిగణించాడు.

ప్రొసీజర్‌ను తన ముందు వారి నుండి ప్రత్యేకంగా కార్ల్‌మార్క్స్ రచనల నుండి తీసుకున్నాడు. ఈ విషయం వెబర్ కృతజ్ఞతతో ఒప్పుకుంటాడు. పరిశోధనకుని దృష్టిలో ఆ సంస్కృతిలో విలువ ఆదర్శ నమూనా భావన తయారీలో ప్రవేశించవచ్చు.

షిల్స్ మరియు ఫిన్చ్ ప్రకారం ఆదర్శ నమూనా భావన అంటే ఒకే ఆలోచనా ధోరణి లేక అనేక ఆలోచనా విధానాలను మరియు వివిధ గొప్ప దృగ్విషయాలను సమన్వయం చేసే ప్రత్యేక దృష్టితో ఎరేంజ్ చేయబడింది.

ఆదర్శ భావన యధాతథంగా ఉన్న వాస్తవానికి అచ్చుగుద్దినట్టు ప్రతిగా ధీటుగా ఉండదు. కానీ, కొద్దిగా ఆవలకుంటుంది. రియాలిటీతో కూడాన విభాగాలతో నిర్మితమై సంక్లిష్టంగా రూపొందుతుంది. నిజానికి, ఈ స్థితి రియాలిటీలో ప్రొటెస్టెంట్ ఎథిక్ యొక్క ఎంపరిక్ రూప్సగాని ఆదర్శవంతమైన ప్రాఫెట్ గానీ, సమ్మోహన కెరిస్మాటెక్ నాయకులు గాని ఎప్పుడూ లేరు.

ఆదర్శ భావన నమూనా పరిశోధకునికి పరికల్పన ఏర్పరచుకోవడానికి దోహదం చేస్తుంది. ఆదర్శ భావననమూనా జరిగిన ఈవెంట్‌తోటి పరిస్థితులతో ఫలితాలతో సంబంధం ఏర్పడేటట్లు చేస్తుంది. ఆధునిక పెట్టుబడిదారీ విధానం మత పునాదులు అధ్యయనం చేయాలని భావించినప్పుడు రిఫర్మేషన్ కాలంలో పెంపొందిన కాల్వినిజమ్ ప్రిస్ బైటేరియనిజమ్ లక్షణాలలో నున్న ప్రొటెస్టెంట్ మతంను ఆదర్శ భావన నమూనాగా రూపొందించుకోవాలి. అప్పుడు 17వ శతాబ్దంలో ఇంగ్లాండులోని ప్రొటెస్టెంట్స్ నమూనా పోలి ఉన్నాడా లేక తేడాగా ఉంది అనే అంశం నిర్ణయించవచ్చు. ఈ విధమైన నమూనా ద్వారా ప్రొటెస్టెంట్ కాథలిసిజమ్ అనుసరించిన వారిని కూడా విభజించవచ్చు.

జూలియన్ ఫ్రూయన్డ్ ప్రకారం ఆదర్శ నమూనా భావన మన మనోగత భావనకొక పద్ధతి చూపిస్తుంది. ఈ పద్ధతితో నిజమైన అభివృద్ధిని మరియు వాస్తవ పరిస్థితులలో ముఖ్యమైన భాగాలను వివరించవచ్చు.

ఆదర్శ భావన నమూనా సామాజిక ఎనాలసిస్‌తో అవసరమైన స్టాసిస్టికల్ యావరేజ్‌తో విభేదిస్తుంది. ఆదర్శ నమూనా భావన ప్రత్యేకమైన నియమావళి ప్రవర్తనా పద్ధతికి ప్రాముఖ్యతనివ్వడానికి అడ్డం పడుతుంది.

ఆదర్శ నమూనా భావన పరికల్పనగాదు. అదొక పనిముట్టు. ఆ పనిముట్టు చారిత్రక ఘటనలను, పరిస్థితి వివరించడానికి ఉపకరిస్తుంది. దానిని సంక్షిప్త భావనలు, నిర్వహింపబడిన స్టాండర్డ్స్ కావాలి. ఆదర్శ నమూనా భావన వాస్తవాన్ని వివరించేది గాదు. కానీ, ఆది ఆ వివరణకు స్పష్టతతో కూడిన ఎక్స్‌ప్రెషన్స్‌కు మార్గం సుగమం చేస్తుంది. క్లుప్తంగా ఆదర్శ నమూనా భావన పరికల్పన గాదు. యావజరేజ్ గాదు. వాస్తవ వివరణ గాదు. పైగా, మోడల్ కూడా గాదు. వేటినైతే పరిశోధకుడు దృగ్విషయం యొక్క లక్షణాలని భావిస్తాడో వాటిని మరియు వాస్తవ పరిస్థితులలో గమనించలేని వాటిని తెలియజేస్తుంది ఆదర్శ నమూనా భావన.

వెబర్ యొక్క మూడు విధానాలైన ఆదర్శ నమూనా భావనలను వాటి సారాన్ని బట్టి విభజింపవచ్చు. అభ్యు వాస్తవాన్ని వెబర్ ఆదర్శ నమూనా భావన పోలి ఉండదు. కానీ, ఒక అడుగు అవతల ఉంటుంది. ఆ ఆదర్శ నమూనా భావన వాస్తవాంశాల నుంచి, లాజికల్, క్లుప్తంగా నిర్మించబడిందే కానీ, అతీత శక్తుల మీద నమ్మకాల ఆధారంతో గాదు.

వెబర్ ప్రకారం రేషనలైజేషన్ అంటే ఊహకందని, మర్మమైన శక్తుల పాత్ర కాకుండా, ఒకే ప్రిన్సిపల్ ద్వారా అన్నింటిని లెక్క ప్రకారం సాధన పొందడం. అతీత శక్తుల మీద నమ్మకం ఉన్నా అది మానవుడి లాగా మంత్ర, తంత్రాలతో తోడ్పాటు తీసుకోనక్కర్లేదు.

వెబర్ ప్రకారం రేషనలైజేషన్ అంటే పశ్చిమ దేశాల సమాజాల సాంస్కృతిలో పెంపొందిన సైంటిఫిక్ స్పెషలైజేషన్ మరియు టెక్నాలజీ రేషనలైజేషన్ వెబర్ పరిపూర్ణతకు ప్రయత్నించడం జీవిత విధానం నాగరిత పరచడం, మెరుగు పర్చడం మరియు బాహ్య ప్రపంచంపై ఆధిపత్యం వహించడంగా వివరిస్తాడు. నమ్మకాలలో మార్మికత్వం లేకుండా,

సెక్యులర్ ఆలోచనలు, నమ్మకాలు రేషనలైజేషన్‌కు ప్రధానమైనవి. రేషనలైజేషన్‌లో చట్టాలు, వ్యవస్థలు క్రమపద్దతిలో ఉంటాయి.

ఆధునిక పశ్చిమ దేశాల సమాజాలలో రేషనలైజేషన్ లక్షణాలు జ్విక్రియేషన్ చర్యలలో - ఈ అంతిమ ఆశయాల సాధన చర్యలలో - నిఖిడీకృతమై ఉంటాయి. అందుకు రేషనలైజేషన్ పరిధి ఆర్థిక, రాజకీయ మతపర వ్యవస్థలకు కూడా విస్తరించబడింది. వెబర్ రేషనలైజేషన్ భావనను అతని సామాజిక చర్యలు, వివిధ ప్రక్రియలు, వ్యవస్థలు, సంస్థల అధ్యయనాలలో వినియోగించాడు. రేషనాలిటీని వెబర్ సైంటిఫిక్ పరిశోధనలలో రీతిగా, మోడ్‌గా విధానంగా వాడాడు. వెబర్ రేషనాలిటీని తన రచనల్లో రెండు ప్రధాన మార్గాలలో, విధానాలలో వాడారు. చర్చించాడు. వాటిని ఈ క్రింది విధంగా చెప్పవచ్చు. (ఎ) రేషనాలిటీ ప్రక్రియగా సమాజం (బి) అనుపూర్వక పరికరంగా రేషనాలిటీ.

(ఎ) **రేషనాలిటీ ప్రక్రియ:** కొద్ది స్థాయిలో, పాత విధానాలతోనున్న వివేకత్వం, నత్న, అధికమైన వివేకత్వ స్థాయికి, రేషనల్ స్థాయికి పరివర్తన చెందుతుంది. ఈ ప్రక్రియను రేషనలైజేషన్‌గా వెబర్ రీజన్ చరిత్రలో ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తుంది. ప్రొటెస్టాంటానిజమ్, కాపిటలిజమ్ మరియు బ్యూరోక్రసీ అనేవి రేషనలైజేషన్ యొక్క క్రమమైన పద్ధతులు.

(బి) **అనుపూర్వక రేషనాలిటీ:** రేషనాలిటీని వెబర్ పరిశోధనా పరికరంగా, సిద్ధాంతంగా, ఎంక్వయిరీ ఎత్తుగడగా కూడా భావిస్తాడు. అతని ఆశయం ఏమిటంటే వివిధ వ్యవస్థల పద్ధతుల, ప్రక్రియల లాజిక్‌ను అవివేకత్వంతో లేక ఇర్రేషనల్‌గా ఉన్నప్పటికీ నాన్ రేషనల్‌గా ఉన్నప్పటికీ సంపూర్తిగా వివరించడం. ఈ విధంగా ఉన్న రేషనాలిటీ అనేది ఒక ఎంక్వయిరీ విధానం. ఆ విధానం రీజన్‌ను కారణాన్ని సామాజిక అభివృద్ధిలో కనిపెడుతుంది.

వెబర్ మూడు విధాలైన ఆదర్శ భావన నమూనాలను అభివృద్ధి చేస్తాడు. వాటిని సారాంశం దృష్టిలో ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొనవచ్చు.

(1) చారిత్రక వివరాలతో గూడి ఆదర్శ భావన నమూనా. ఈ ఆదర్శ భావన నమూనా ఆధునిక పశ్చిమ నగరం ప్రొటెస్టెంట్స్ ఎథిక్స్, ఆధునిక పెట్టుబడిదారీ విధానం లాంటి ప్రత్యేకతతో కూడిన చారిత్రక సత్యాలను పరిశోధిస్తుంది. తెలియజేస్తుంది.

(2) బ్యూరోక్రసీ, ఫ్యూడలిజమ్ లాంటి సంస్కృతి చారిత్రక సందర్భాలతో నున్న చారిత్రక వాస్తవాలను పరిశోధిస్తుంది, తెలియపరుస్తుంది.

(3) ప్రత్యేక ప్రవర్తనను పునర్నిర్మించే విధానాన్ని రేషనలైజ్ చేసేది మూడో ఆదర్శ భావన నమూనా. ఆర్థిక సిద్ధాంతాల ప్రతిపాదనల వివరాలు ఈ ఆదర్శ భావన నమూనాతో ఉంటాయి.

ఆదర్శ భావన నమూనా వాడంలో ఈ క్రింది లోటుపాట్లు జరుగవచ్చు.

(ఎ) వాస్తవ సత్యాల దృష్టిలో ఆదర్శ భావన నమూనా నిర్మించేటప్పుడు కన్‌ఫ్యూజ్ కావొచ్చు.

(బి) సేకరించిన డేటాను అనుసరించి ఆదర్శ భావన నమూనాను ఫిట్ చేద్దామనుకోవడం.

(సి) పరికల్పన వాస్తవ శక్తుల రూపం దాల్చవచ్చు.

పైన చెప్పిన ప్రమాదాలను తప్పించుకుంటే ఆదర్శ భావన నమూనా చాలా ప్రయోజనకరమైన పనిముట్టు. ఆదర్శ భావన నమూనా గతాన్ని అభివృద్ధి చెందుతున్న దశలను వివరించే నమూనాగా నిర్మించవచ్చు. ఆదర్శ భావన నమూనాను ప్రతికల్పనగా రూపొందించవచ్చు.

సృజనాత్మకతతో కూడిఉన్న వెబర్ యొక్క రెండు ప్రధాన భావన ధోరణులు కలగడం వల్ల వర్‌స్‌టేహెన్ మరియు కాజుయల్ వివరణ ఆదర్శ భావన నమూనా రూపొందింది.

11.2 మానవీయ శాస్త్రాల మెథడాలజీ:

వెబర్, భౌతిక మానవీయ శాస్త్రాల ఆశయాలు ఒకే విధంగా ఉంటాయనే పాజిటివిస్ట్ వాదనను తిరస్కరించాడు. వ్యక్తిని బయట ప్రవర్తనను బట్టి గాక, వ్యక్తి ప్రవర్తన వెనుకనున్న హితువును, ఆలోచనను, మోటివ్‌ను బట్టి కూడా అతని ప్రవర్తనను అవగాహన చేసుకోవచ్చని వెబర్ తలంచాడు. వెబర్ జర్మనీ హిస్టారిసిస్ట్ సిద్ధాంతమైన మానవుల చర్యల గూర్చిన విశ్లేషణను తిరస్కరిస్తాడు.

వెబర్ ప్రకారం సైన్స్ మెథడ్ దాని అంశాలు వ్యక్తులు గాని, వస్తువులు గాని, సారాన్ని బట్టి గాని, జనరలైజేషన్ బట్టి రూపొందుతుంది. భౌతిక శాస్త్రాల, మానవీయ శాస్త్రాల మధ్య తేడాలు పరిశోధకుని ఆకాంక్షలు, ఆసక్తులను బట్టి ఉంటాయి గాని, మానవ చర్యల సైంటిఫిక్ అధ్యయనం నుంచి పెంపొందిన సూత్రాలు అప్లై చేయలేకపోయి ఉన్నందువల్ల గాదు. భౌతిక, మానవీయ శాస్త్రాల మధ్య తేడా పరిశోధనా పద్ధతుల్లోనున్న తేడా వల్ల ఏర్పడ్డ తేడా గాదు. ఆ తేడా కేవలం పరిశోధకుడ్ని అభిలాష వల్ల పెంపొందింది.

రెండు విధాలైన సైన్సులు వాస్తవాంశాల నుండి సారాన్ని పొందుతాయి. పైగా, భౌతిక, మానవీయ శాస్త్రాలలో ఎన్నిక, సెలక్షన్ ఉంటుంది. ప్రకృతిలో, చరిత్రలో వాస్తవాలు కోకొల్లలు. సంపూర్తి వివరణ ఏ శాస్త్రాల్లోనైనా ఫెయిలవుతుంది. ఫిజిక్స్‌లో కూడా, భవిష్యత్‌ను అన్ని వివరాలతో నిర్ధారణ చేయడం అసాధ్యం.

ఏ సైంటిఫిక్ మెథడ్ అయినా వాస్తవాంశాల నుంచే సెలక్టు చేసుకోవాలి. సామాజిక శాస్త్రవేత్త యొక్క జనరలైజేషన్ వాస్తవాంశాల అధ్యయనం నుంచి పెంపొందుతాయి. నిర్ధారించబడు వ్యక్తుల చర్యను కేస్‌ల పరిగణించబడతాయి. అవి జనరల్ సూత్రీకరణలలో మిళితం అవుతాయి. వ్యక్తిగత పూర్వకమైన పద్ధతిలో జనరల్ అంశాలను అశ్రద్ధ చేసి, చారిత్రాత్మకమైన పాత్రధారుల ప్రత్యేకమైన లక్షణాలకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం వాటిల్లుతుంది.

సెర్చ్ టాపిక్ సెలక్షన్ దానిని గురించి వివరణ పరిశోధకుని విలువలు, ఆసక్తులను అనుసరించి ఉంటాయని వెబర్ భావన. సమస్య ఎన్నుకోవడం అనేది ఎల్లప్పుడూ విలువకు సంబంధించే ఉంటుంది. అంచేత, భౌతిక, మానవీయ శాస్త్రాల ప్రొసీజర్స్‌లో ఎడతెగని బహుదూరపు అగాధం లేదు. కానీ, వారు విషయ గ్రహణంలో, గమనించడంలో, ఆసక్తులలో, వివరణలో విభేదిస్తారు.

వెబర్ ప్రకారం ప్రకృతిని గూర్చి జ్ఞానం వివరాలు బయటి నుంచి రావలెను. బయటి వాటిల్లే ఘటనలను గమనించి, ఘటనల పోలికలను నమోదు చేయగలుగుతాం. మానవ చర్యలను కేవలం సీక్వెసీస్‌ను రికార్డు చేయడమే గాక, మానవ చర్యలు మాటలు వెనుకనున్న మోటివ్‌లను అర్థం చేసుకోవడం జరుగుతుంది. సమాజ వాస్తవాలు, అవగాహన చేసుకోదగ్గ వాస్తవాలు.

పాత్రధారులు తమ చర్యలను, ఇతర పాత్రధారుల చర్యలను వారి ప్రవర్తనకు పాత్రధారులు ఆపాదించే అర్థాన్ని లోతుగా పరిశీలించి అవగాహన చేసుకోవచ్చును. మానవ సమూహాల సమాజ శాస్త్రానికి ఇతర శాస్త్రాల కన్నా ఒక సదుపాయం లాభం, ప్రయోజనం ఉంది. అదేమంటే వ్యక్తుల ప్రవర్తనను లోతుగా దాని అంతర్గత అర్థాన్ని, మోటివ్‌ను తెలుసుకోగలగడం, గమనించగలగడం. అంచేత వెబర్ సమాజ శాస్త్రాన్ని, సమాజ ప్రవర్తనను అవగాహన చేసుకుని, ఆ ప్రవర్తనకు కారణాలు, ఫలితాలు, కోర్సులు వివరించ గలిగే శాస్త్రంగా అభివర్ణిస్తాడు.

తొలుత చరిత్రకారులైన డ్రోసన్, డిల్తీ అనే వారితో అవగాహనతో వివరణ అనే భావన మొదలైంది. వారు ఆత్మజ్ఞానానికి రేషనల్ కార్యకారణ వివరణ కన్నా ప్రాముఖ్యతను ఇచ్చారు. కానీ, ఏ సిద్ధాంత వివరణనైనా కాజుయల్ వివరణగా అయితేనే ఆ వివరణ సైంటిఫిక్ ప్రతిపాదన అవుతుంది. ఆత్మజ్ఞాన అర్థాలు, వివరణలు అన్నీ ఆమోదించబడే,

చెల్లుబడి అయ్యే జ్ఞానంగా సిద్ధాంతీకరణ అయిన వ్యవస్థలుగా రూపొందినప్పుడే వీలవుతుంది. పరిశోధకుని విలువలు, పరిశోధన యొక్క వివరణ మీద ప్రభావం చూపుతాయి అనే విమర్శకు వెబర్, పరిశోధన వివరణల నిరూపణకు, ఋజువుకు, సబ్మిట్ చేయవచ్చని భావించాడు. ఇక పరిశోధనాంశం సెలక్షన్‌లలో భౌతిక శాస్త్రాల పరిశోధకుడు కూడా తన విలువల ప్రభావం నుంచి తప్పుకోలేడు.

వెబర్ విలువలు, పరిశోధన అనే అంశం మీద బాగా ఆసక్తి చూపాడు. పరిశోధకుని విలువ తప్పకుండా సెర్చ్ టాపిక్ సెలక్షన్‌ను ప్రభావితం చేస్తుందని వెబర్ నమ్మకం. పరిశోధకుడు తన నైతికతత్వాన్ని అనుసరించాలి. కానీ, ఈ స్థితి సామాజిక శాస్త్రాల నిష్పక్షపాతాన్ని రుజువు చెయ్యవు. విలువ టాపిక్ సెలక్షన్ సందర్భంలో ప్రభావం చూపుతుంది. కానీ, పరికల్పన వివరణ సందర్భంలో విలువ ప్రభావం ఉండదు.

విలువ యొక్క అన్వయం, సంబంధం మొదలగు వాటిని విలువ వీటి యొక్క నిక్షిప్తమైన మధ్యస్తముగా నున్న స్థితి నుండి విడిగా పరిగణించాలి. ఎందుకంటే ఆ రెండు వేర్వేరు భావనా ప్రవంతులను రిఫర్ చేస్తాయి గనుక నైతికత్వ నిష్పక్షపాత స్థితిని అనుసరించి, సామాజిక శాస్త్రవేత్త స్వంత విలువలు పెండింగ్‌లో ఉంచి, సేకరించిన డేటాను బట్టి ప్రొసీడ్ కావాలి. స్వంత విలువలను అతడు డేటా మీద కానీ, ఫలితాల మీద, తీర్మానాల మీద రుద్దకూడదు. ఒకవేళ తన విలువలకు వ్యతిరేకంగా ఫలితాలు వచ్చిన, ఏ డేటాను తప్పుగా వివరించకూడదు.

పక్షపాత రహిత విలువ మరొక అంశాన్ని కూడా రిఫర్ చేస్తుంది. అదేమంటే వాస్తవాల, విలువల మధ్య నిమిత్తమాత్రమైన లక్షణం కలిగి ఉండడం. అనుభవైక ప్రామాణ్యమున్న సైన్సు, వెబర్ ప్రకారం, ఎన్నడూ కూడా పలానిది చేయమని సలహా ఇవ్వలేదు. కానీ, ఆ సైన్సు ఏమీ చేయవలె. లేక ఏమి చేయగల్గి ఉందో అనే విషయం క్లారిఫై చేస్తూ సహాయకారిగా ఉండగలదు.

వెబర్ ప్రకారం శాస్త్రవేత్తలు బహుశా జరుగబోయే ఫలితాలను అంచనా వేయవచ్చు. కానీ, విలువతో కూడాన తీర్పులను ఇవ్వలేరు. సైన్సు, వెబర్ ప్రకారం ఈనాడు వృత్తి వ్యాపారం అయింది. స్పెషల్ డిసిప్లైగా వ్యవస్థీకరించబడి అనేక వాస్తవిక జ్ఞానాలను పొంది ఉంది. నీటిపర విలువలు భగవంతుని సంబంధించినవి అయినవి. ఏం చేద్దాం? అనే ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పగల స్థితిలో నేడు సైంటిస్టులు లేరు. మేథోపర భవిష్యత్ జ్యోస్యం వివేకవంతమైన సముదాయాన్ని తయారు చేయలేదు. సైంటిస్టులు నాయకత్వానికి ప్రయత్నించరాదు. సైంటిస్టు సత్యాన్వేషణలో డిగ్నిటీ కనుగొంటాడు.

11.3 సామాజిక చర్య-ఆదర్శ భావన నమూనా:

మాక్స్ వెబర్ యొక్క సమాజ శాస్త్ర భావనలు, సామాజిక చర్య గూర్చిన వివరమైన, విస్తారమైన సైన్సు తన కన్నా ముందన్న శాస్త్రవేత్తలు సామాజిక వ్యవస్థల మీద ఫోకస్ చేస్తే, వెబర్ చర్యలు నిర్వర్తించే వారి మీద ఫోకస్ చేశాడు. స్పెన్సర్, డుర్కే హైమ్, మార్క్స్ సిద్ధాంతాలకు భిన్నంగా, వెబర్ తనకన్నా ముందు చెప్పబడిన దానికన్నా విశేషంగా మానవులు తమ చర్యలకు సామాజిక చారిత్రక స్థితిలో ఇచ్చే అర్థాన్ని గొప్పగా వివరించాడు. తమ, తమ చర్యలకు, ప్రవర్తనకు సామాజిక చారిత్రక స్థితిలో ఇచ్చే అర్థం లేకపోతే, ఆ ప్రవర్తన సమాజ శాస్త్ర పరిధికి ఆవలకు చెందుతుంది.

వెబరీయన్ ఆదర్శ భావన నమూనాలు నాల్గు రకాలుగా పేర్కొనబడ్డాయి. అవి: (1) వ్యక్తులు ఉద్దేశపూర్వకంగా లేక ఒక ఆశయంతో చేసే వివేకవంతమైన చర్య. (2) వివేకంతో విలువలు కల్గిన చర్య. (3) మానవులు ఉద్వేగ భావనతో చేసే ఎమోషనల్ చర్యలు. (4) వ్యక్తులు నిమగ్నమయ్యే సాంప్రదాయక చర్యలు. ఒక ఆశయంతో చేసే రేషనల్ చర్యలలో అంతిమ ఆశయం, మార్గం వివేకంతో ఎన్నుకోవడం జరుగుతుంది. ఉదాహరణగా మంచి టెక్నిక్‌తో అంతిమ ఆశయంతో మంచి మార్గంలో ఇంజనీర్ వంతెనని నిర్మించడం పేర్కొనవచ్చు. విలువలతో కూడిన రేషనాలిటీలో మార్గం వివేకవంతముగా ఉంటుంది. అంతేకానీ, కేవలం అంతిమ ఆశయం వివేకవంతముగా ఉండదు. ఉదాహరణగా

సతి సహగమనంలో భర్త చితిపైనే భార్య సహగమనం చేయడం మానవులు ఉద్వేగంతో చేసే చర్యలో కార్యనిర్వాహకులలో ఎమోషనే ప్రధానంగా ఉంటుంది గాని చర్యను గూర్చిన వివేకత్వాన్ని గూర్చిన ఆలోచనుండదు. ఉదాహరణగా మతపర కార్యకలాపాలలో పాల్గొనడం, తల్లి బిడ్డను ముద్దాడడం పేర్కొనవచ్చు. సాంప్రదాయక చర్యలు గతం నుంచి వస్తున్న ఆచారాలను అనుసరించి గైడ్ చేయబడతాయి. ఉదాహరణగా యూదులు, ఆర్థడాక్స్, బ్రాహ్మణులు నిర్వర్తించే చర్యలు.

సామాజిక చర్యను క్లాసిఫై చేయడం వల్ల వెబర్ ఆదర్శ భావన నమూనాను కనిపెట్టడానికి వీలు కల్గుతుంది. అంతేగాక పశ్చిమ సమాజాల చారిత్రక అభివృద్ధి ప్రక్రియను, కోర్సును అధ్యయనం చేయానికి సామాజిక చర్యను క్లాసిఫైఐ చేయడం వలల్ల ఆధారం దొరికింది. వెబర్ పశ్చిమ సమాజాల అధ్యయనానికి తన దృష్టిని (ఆశయ సాధనకు) రేషనాలిటీ మీద నిలిపాడు. వివేకత్వాన్ని రీజన్‌ను జీవితంలో వివిధ చర్యలకు, వివిధ విభాగాలకు అప్లై చేయడం అనే ప్రక్రియను రేషనాలిటీ అంటారు.

వెబర్ ప్రకారం ఆధునిక ప్రపంచం వివేకత్వం రేషనాలిటీ అనే లక్షణాన్ని ప్రధానంగా కల్గివుంది. వివేకత్వ లక్షణం, వివేకత్వంతో కూడిన శక్తుల అవగాహనతో, తోడ్పాటుతోనే ఆధునిక సమాజాన్ని అర్థం చేసుకోగల్గుతామని వెబర్ వెల్లడించాడు. ఆధునిక ప్రపంచం వెబర్ ప్రకారం రేషనాలిటీల లక్షణంతో కూడి ఉంది. అంతేగాక, ఆధునిక కాలంలో వ్యఉక్తల చర్యలు పద్ధతైన క్యాలుక్యులేషన్ వల్ల నిర్వర్తించబడతాయి. గతంలో వ్యక్తుల చర్యలు సాంప్రదాయం అనే హేతువు మీద ఆధారపడి జరుపబడుతూ ఉండేవి. వెబర్ యొక్క పశ్చిమ దేశాలేతర సమాజాల అధ్యయనాలు పశ్చిమ దేశాలలో పెంపొందిన రేషనాలిటీని హైలెట్ చేయడానికి ఉద్దేశింపబడ్డాయి. కార్ల్ మార్క్స్, హైమ్ పేర్కొన్నట్లు మాక్స్ వెబర్ చేసిన విశేష కృషి అంతా పశ్చిమ సమాజాల నాగరికతలో రేషనలైజేషన్ రావడానికి ఏయే సామాజిక శక్తులు కారకాలు దోహదం చేశాయి అనే ప్రశ్నకు సమాధానం ఇవ్వడానికి డైరెక్టర్ చేయబడ్డది.

ఆధునిక సమాజంలో రాజకీయాలలో గాని, ఆర్థిక అంశాలలో గాని, లా లో గాని, వ్యక్తిగత సంబంధాల్లో గాని, అంతిమ ఆశయమే ప్రధానమైనది. పరిమాణమును గణించుట, రాబోవు దానిని ముందుగా తెలియజేయు, రెగ్యులేటరీ అనేవి ముఖ్యముగా రూపొందాయి.

వ్యక్తులు ఎక్కువగా లాజిక్, రీజన్, క్యాలుక్యులేషన్ మీద ఆధారపడతారు. కానీ, సాంప్రదాయం మీద, నమ్మకాల మీద గాదు.

11.4 కఠిన పదాలు:

Idial Type	=	ఆదర్శ భావన నమూనా వెబర్ దానినే తన అధ్యయనాలకు మెథడాలజికల్ టూల్‌గా వాడాడు. సామాజిక శాస్త్రవేత్త ఉన్న వాస్తవాన్ని పోల్చడానికి వాడతాడు.
Value	=	విలువ
Vaerstenhen	=	అవగాహన జర్మన్ పదం
Wertrational	=	విలువలతో కూడిన రేషనల్ చర్య
Zweerational	=	అంతిమ ఆశయం కోసం చేసిన రేషనల్ చర్య
Affective Action	=	భావోద్వేగంతో చేసిన చర్య
Traditional Act	=	సాంప్రదాయకంగా చేసిన చర్య
Rationality	=	వివేకత్వం

11.5 నమూనా ప్రశ్నలు:

(1) వెబర్ యొక్క ఆదర్శ భావన నమూనాను వివరింపుము.

(2) వివరణాత్మక అవగాహన సోషల్ సైంటిస్టుకు ఎలా ప్రయోజనకారి అవుతుంది.

(3) వెబర్ సామాజిక చర్య యొక్క ఆదర్శ భావన నమూనా ప్రాముఖ్యతను వివరింపుము.

11.6 చదవదగిన గ్రంథాలు:

(1) A Short History of Sociological Thought : Alano Swing Wood

(2) Max Weer-Frank Parkinson

(3) Ideology and Development of Sociological Theory

(4) Master's of Sociological Thought-Low'es Coser

(5) Sociological Theory. Its Origin and Growth-Nicholas Timosheff

(6) Main Currently in Sociological Thought-Raymond Arrow

పాఠం-12

మాక్స్ వెబర్ భావనలో వర్గం - పవర్ - హోదా

12.0 లక్ష్యం:

వర్గం, హోదా, పవర్ గూర్చిన వెబర్ భావనలు విద్యార్థి గ్రహించేలా వివరించడం మరియు కార్ల్‌మార్క్స్, మాక్స్ వెబర్ భావనల మధ్య తేడాను వివరించడం ఈ పాఠం యొక్క లక్ష్యం.

విషయ సూచిక:

12.1 పరిచయం

12.2 వర్గ ఆసక్తుల నుండి సముదాయ చర్య

12.3 స్టేటస్ గ్రూపులు

12.4 పార్టీలు

12.5 ముఖ్య పదాలు

12.6 నమూనా ప్రశ్నలు

12.7 చదవదగిన గ్రంథాలు

12.1 పరిచయం:

ఈ పాఠంలో విద్యార్థికి వర్గం, పవర్, హెూదా గూర్చి వెబర్ యొక్క ఆలోచన, తలంపును పరిచయం చేయడం జరుగుతుంది. కార్ల్‌మార్క్స్ వలె గాక, మాక్స్ వెబర్ సామాజిక స్తరీకరణకు మరో రెండు ప్రమాణాలను, కోణాలను కలుపుతాడు. వెబర్ యొక్క స్తరీకరణకు మొత్తం మీద మూడు ప్రమాణాలు ఉన్నాయి. అవి: 1. ఆర్థిక 2.సామాజిక, 3.రాజకీయ ప్రమాణాలు. వెబర్ ప్రకారం వర్గాలు, సమూహాలు, పార్టీలు ఈ మూడు ప్రమాణాల ననుసరించి స్తరీకరణ చెందుతాయి. వెబర్ స్తరీకరణ పునాదిని, ఆధారాన్ని విస్తృత పరిచాడు.

నిజానికి వెబర్‌కు చిన్నతనం నుంచి కూడా వర్గతత్వం వర్గ చేతనత్వం స్థాయి, పవర్ మొదలగునవి విశదమైన అంశాలే గానీ, నూత్నమైనవి కాదు. స్తరీకరణ, రాజకీయాలు, ఆర్గనైజేషన్ లాంటి విషయాల ఎడల వెబర్‌కు ఆసక్తి మెండు. ఎవరైతే ఆర్థిక, రాజకీయ, సాంస్కృతిక అంశాలలో ఆసక్తులు ఒకే విధంగా కల్గిఉంటారో వారంతా సామాజిక సంబంధాలు కల్గిఉంటారని వెబర్ తలంచాడు. ఆ తరహా సంబంధాలున్న సమూహాలు, గ్రూపులు వేరే ఏఆసక్తులు గల సమూహాలతో విభేదిస్తాయి.

కాలిన్స్, మాకో విస్కీ స్తరీకరణను గూర్చి వెబర్ భావనను ఈ క్రింది విధంగా వర్ణించారు. అదొక గ్రూపు తయారీకి వివరించే సిద్ధాంతమే గాక, వివిధ వ్యక్తులు ఐక్యతా సమూహాలుగా తయారయ్యే పరిస్థితులను గూర్చి వివరించే హైపోథీసిస్ కూడా.

వెబర్ కేవలం కార్ల్‌మార్క్స్ వర్గ సిద్ధాంతానికి తిరస్కరించడమే గాక, వర్గ సిద్ధాంతాన్ని పూర్తి వివరణ ఇచ్చి వెబర్ ఆ సిద్ధాంతానికి సామాజిక రాజకీయ ప్రమాణాలు, కోణాలు కలిపి, స్టేటస్ గ్రూపులు, పార్టీలు అనే నూత్న భావనను ప్రవేశపెట్టాడు.

వెబర్ సామాజిక ఆర్థిక, రాజకీయ వ్యవస్థలకు పరిపడు వర్గం, స్థాయి, పవర్ అనే మూడు కోణాలను, ప్రమాణాలను స్తరీకరణ అంశంలో విశదపరుస్తాడు.

వెబర్ వర్గాన్ని కొంతమంది వ్యక్తులు వర్గ స్థాయిని, క్లాస్ స్టేటస్‌ను పొంది ఉండడంగా నిర్వచించాడు. వర్గస్థాయి అనగా (ఎ) వస్తు సముదాయాన్ని పొంది ఉండే స్థితి (బి) జీవిత బాహ్య పరిస్థితులు (సి) వ్యక్తుల లేక సమూహాల వ్యక్తిగత, సామూహిక తృప్తి లేక నిరసన, నిస్పృహలు పొంది ఉండే స్థితి. వస్తు సముదాయాలు, వాటి సేవలు అనే వాటి మీద వ్యక్తులు ఆధిపత్యం కలిగి ఉండడం లేక ఆధిపత్యం లేకుండా ఉండడం మీద వర్గ స్థాయి ఆధారపడి ఉంటుంది.

ఈ క్రింది విధంగా వర్గాలను విభజించవచ్చు.

1. ఆస్తి, దాని మీద హక్కులు సభ్యులు పొంది ఉండడాన్ని బట్టి ఆ వర్గం సంపద వర్గమై ఉంటుంది.

2. సేవలు వినియోగించుకునే అవకాశంననుసరించి ఒక వర్గం ఎక్విజిషన్ క్లాస్ అవుతుంది.

3. సామాజిక వర్గ వ్యవస్థ వ్యక్తుల మార్పు లేదా తరాల మార్పు వర్గ స్థాయిలను పొంది ఉంటుంది.

ఈ మూడు విధాలైన క్లాస్ స్టేటస్ సంబంధాల ప్రక్రియలో, ఒకే వర్గ ఆసక్తులు గల వారి మధ్య కార్పోరేట్ క్లాస్ వ్యవస్థ పెంపొందించవచ్చు కూడా.

వర్గ భావన, వర్గ స్థాయి, ఒక వాస్తవాన్ని తెలియజేస్తుంది. అదేమంటే, వ్యక్తులు, సమూహం వారి ఆసక్తుల పోలికను లేక ఒకే విధమైన లక్షణాన్ని వర్గ భావన, స్థాయిలో ఉండడం అనే స్థితి. కొద్దిపాటి తేడాతో మరియు కాంబినేషన్‌తో వర్గస్థాయి వస్తు సముదాయాలు, ఉత్పత్తి విధానాలు, పెట్టుబడి, కొన్ని తరహా శక్తియుక్తులు మొదలగు వాటి మీద ఆధిపత్యం పొందినప్పుడు కలుగుతుంది. నేర్పరితనం లేని, ఆస్థిపాస్తులు లేని, నిలకడ ఆదాయం లేని ఉద్యోగస్తులు ఖరాఖండిగా ఒకే వర్గస్థాయిలో ఉంటారు. వర్గస్థాయి మార్పు వాటిల్లినప్పుడు, వ్యక్తి వేరే వర్గానికి చెందుతాడు. అంచేత, సామాజిక వర్గాలు సాపేక్షమైనవి.

ఎక్కడైతే కొంతమంది స్టాఫ్ శారీరక లేక మానసిక ఒత్తిడి పద్దతులు వినియోగించి ఆర్డరు అమలు చేస్తారో అక్కడ 'లా' నెలకొంటుంది. లీగల్ వ్యవస్థ పవర్‌ను ఆర్థిక తదితర అంశాలను నిర్ణయిస్తుంది. పవర్ అంటే ఒక వ్యక్తి లేక వ్యక్తులు ఇతరుల ఇష్టాయిష్టాలతో నిమిత్తం లేకుండా, తమ అభీష్టాన్ని అమలు చేసే చర్యలు ఇష్టంలేని వారిని కూడా పాల్గొనేటట్లు చేయగలగడం. ఆర్థికంగా ఏర్పడే పవర్, పై చెప్పబడిన పవర్ లాంటిది గాదు. ఆర్థిక పవర్ ఇతరేతర పవర్ పరిస్థితి ఫలితంగా రావొచ్చు. అన్ని రకాల పవర్‌లు సామాజిక గౌరవాన్ని, మర్యాదను ఇవ్వవు. కేవలం ఆర్థిక పవర్, డబ్బు పవర్ సమాజంలో గౌరవ మర్యాదలకు బేసిస్ గాదు. అలాగే, పవర్ మాత్రమే సమాజ గౌరవ మర్యాదలకు బేసిస్ గాదు. ఒకప్పుడు సామాజిక గౌరవ మర్యాదలు, రాజకీయ, ఆర్థిక పవర్‌కు బేసిస్ కావొచ్చు. పవర్, గౌరవం లీగల్ ఆర్డరు వల్ల రూఢీగా ఏర్పడుతుంది గానీ; పవర్, గౌరవానికి అదొక్కటే ప్రథమ సోర్స్ కాదు. లీగల్ ఆర్డర్ ఒక కారకం మాత్రమే. అది పవర్‌ను, మర్యాదను పెంపొందేటట్లు దోహదం చేస్తుంది, కానీ వాటిని పొందేలాగా చేయదు.

ఒక సముదాయంలో లేక నివాస ప్రాంతంలో సామాజిక గౌరవం పంపకాననుసరించిన పద్దతిని సామాజిక ఆర్డర్ అంటారు. సామాజిక ఆర్డర్ ఆర్థిక ఆర్డర్ రెండూ లీగల్ ఆర్డర్‌కు సంబంధం కలిసి ఉంటాయి. కానీ, సామాజిక మరియు ఆర్థిక ఆర్డర్ అలాంటి సంబంధం కలిగి ఉండవు. ఆ వస్తు సముదాయాలు, సేవలు పంపకం చేసిన విధానాన్ని,

వాడే విధానాన్ని ఆర్థిక, సామాజిక ఆర్డర్ ఆర్థిక ఆర్డర్‌ను అనుసరించి కండీషన్ కాపాడుతుంది. పైగా, దానిమీద ప్రభావం కలిగి ఉంటుంది. వర్గాలు, అంస్థులు, సమూహాలు, పార్టీలు కమ్యూనిటీలోని పవర్ పంపక లక్షణాలు గల దృగ్విషయం. వర్గాలు సముదాయాలు కావు. కానీ, అవి సముదాయ చర్యలకు కావలసిన ఆధారాలకు ప్రాతినిధ్యం వహించవచ్చు. ఈ క్రింది లక్షణాలున్నప్పుడు వర్గాలున్నట్లు చెప్పవచ్చు.

1. అనేక మంది వారి జీవిత అవకాశాలలో ఒకే విధమైన కాంపోనెంట్ కల్గి ఉండడం.

2. ఈ కాంపోనెంట్ వస్తు సముదాయాలు పొందడంలోనూ మరియు ఆదాయ వనరులు పొందే అవకాశంలోనూ ఆర్థిక ఆసక్తులకు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తుంది.

3. లేబర్ మార్కెట్లు, వస్తువుల మార్కెట్లనున్న స్థితిగతుల్లో ప్రాతినిధ్యం వహించడం

ఈ అంశాలు వర్గ స్థితిని రిఫర్ చేస్తాయి. ఉన్న ఆర్థిక వ్యవస్థలో వస్తు సముదాయం సప్లైకి ఒక విధమైన అవకాశం, పవర్ కలిగి ఉండడం లేదా ఆదాయం కోసం నేర్పరితనంతో ఉడడం లేదా వస్తు సముదాయాలు అమ్మడానికి పవర్ లేకపోవడం అనే అంశం వర్గ స్థితి పొంది ఉంటుంది. ఒకే వర్గ స్థితిలో ఉన్న వ్యక్తుల సముదాయాన్ని వర్గం అంటారు.

వ్యక్తులు ఆస్తి కలిగివుండడం, దాన్ని మార్పిడి చేసుకునే అవకాశం, హక్కు పొంది ఉండడం అనే స్థితి నుంచి లైఫ్ ఛాన్సెస్, జీవిత అవకాశాలు ఏర్పడతాయి. ఈ విధమైన జీవి అవకాశాల పంపకం కొంత మందికే గుత్తాధిపత్యం కల్పిస్తుంది. ఈ విధమైన పంపకం కొంత మందికి ధరల విషయంలో ఆస్థిలేని వారి ఎడల అధిక శక్తిని ఇస్తుంది. ఈ విధమైన పంపకం ఆస్థి కలవారికి తమ ఆస్థిని కాపిటల్ గూడ్స్ రంగంలోకి మార్చుకునే అవకాశం కల్పిస్తుంది. ఆ స్థితి ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్ తత్వాన్ని పెంచి పెట్టుబడి నుంచి వచ్చే సమస్త అవకాశాలను ఉపయోగించుకునే అవకాశం కల్పిస్తుంది. ప్యూర్ మార్కెట్ లక్షణాలు ఉన్నప్పుడు పైన చెప్పబడిన అంశం రుజువవుతుంది. అంచేత, ఆస్థి కల్గి ఉండడం, లేకుండా ఉండడం అనేవి వర్గ స్థితులకు మౌళిక లక్షణాలు మరియు కేటగిరీలు.

వర్గ స్థితిగతును ఈ క్రింది విధంగా విభజించవచ్చు.

1. ప్రతిఫలాన్ని ఇచ్చే ఆస్థి తరహాను బట్టి,

2. మార్కెట్‌లలో లభించే సేవలను బట్టి.

ఈ క్రింది విధంగా

(ఎ) భవనాలు, ఉత్పత్తి కేంద్రాలు, గిడ్డంగులు, వ్యవసాయ భూములు.

(బి) గనుల మీద, పశుసంపద మీద, బానిసల మీద యాజమాన్యపు హక్కులు, ఉత్పత్తి పరికరాలు, పెట్టుబడి.

(సి) ప్రత్యేకంగా డబ్బు లేదా డబ్బుకు మారకం చేసుకునే వీలున్న వస్తువుల మీద సర్వహక్కులు.

ఆ విధంగానే...

(ఎ) శ్రమశక్తితో చేసిన వస్తు సముదాయం అమ్ముకోగల్గి ఉండడం.

(బి) ఆధిపత్యం, హక్కు కల్గిన ఇతరేతరమైన వాటి అమ్మగల్గడం.

పైన పేర్కొన్న ప్రత్యేక లక్షణాలన్నీ, ఆస్తి కలవారి వర్గ స్థితిని విభజిస్తాయి. ఆస్తి కలవారు రెంటియర్ వర్గానికి లేక ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్‌ల వర్గానికి చెంది ఉంటారు.

ఆస్థి లేని వారు వారందించే, చేసే సేవలను అనుసరించి విభజించబడి ఉంటారు. వర్గ స్థితి చివరకు, మార్కెట్ స్థితి అవుతుంది.

పశువులను పెంచే వారు పశు సంపద ఆసామి బానిస లేక సెర్ఫ్ మీద కూడా ఆధిపత్యాన్ని పొందడం అనేది వర్గానికి ఉదాహరణ. పశు సంపద పొంది ఉన్న సముదాయాల్లో, పశువుల మీద అప్పులు గానీ, ఆయా అప్పుడు ఇచ్చే పద్దతులు, శాసనాలు, పశువులను, బానిసలను కలిగి వుండడం. పొందడం అనేదాన్ని అనుసరించి ఉంటుంది. నగరంలో అప్పు ఇచ్చే మార్కెట్ వ్యవస్థల్లో అధిక వడ్డీ పద్దతుల్లో అప్పు ఇచ్చే వారి, తీసుకునే వారి మధ్య సంబంధమే వర్గ స్థితులకు బేసిస్‌గా ఉంటుంది. అక్కడ వర్గ పోరాటం మొదలవుతుంది.

వస్తు సముదాయాలను స్వతగా వాడే అవకాశం లేని బానిసలు టెక్నికల్‌గా వర్గం కాదు. కానీ, వారొక స్టేటస్ గ్రూపు.

14.2 వర్గ ఆసక్తుల నుండి సముదాయక చర్య:

ఆర్థిక ఆసక్తి, అభిలాష వర్గాన్ని సృష్టిస్తుంది. ఆ ఆసక్తులన్నీ మార్కెట్టులో ఉంటాయి. నిజానికి, వర్గ ఆసక్తి స్పష్టతలేని భావన. పరిస్థితి మరియు మిగతా పరిస్థితులు అలాగే ఉన్నప్పుడు, కార్మికుని ఆసక్తుల సాధన డైరెక్షన్, అతని అర్హతలననుసరించి ఉంటుంది. అలాగే, ఆసక్తుల డైరెక్షన్ సముదాయక చర్యలననుసరించి లేక ట్రేడ్ యూనియన్ ననుసరించి ఉంటుంది. ట్రేడ్ యూనియన్ వర్గస్థితి నుంచి పెంపొందింది. అయితే, ట్రేడ్ యూనియన్ నుంచి వ్యక్తి మంచి ఫలితలు ఆశించవచ్చు లేకపోవచ్చును కూడా.

సముదాయాక చర్యలో వ్యక్తులకు, మనమంతా ఒకే అనే భావన ఇమిడి ఉంది. సమాజ పరమైన చర్యలో వివేకత్వం గూడిన సర్దుబాటుతత్వం ఇమిడి ఉంటుంది. వర్గ స్థితి నుంచి సముదాయక లేక సామాజిక చర్య విశ్వవ్యాపితమైనదిగాదు.

సముదాయక చర్య లేక సామాజిక చర్య ఏ మేరకు, ఉద్భవిస్తుందనేది, వర్గ సభ్యుల సంస్కృతి ననుసరించి, మేథోపరిస్థితిని అనుసరించి ఉంటుంది. సముదాయక లేక సామాజిక చర్య ఒప్పందాల పెంపుదలననుసరించి ఉంటుంది. వివిధ జీవితావకాశాలు వర్గ స్థితిని లేక సముదాయక చర్య పెంపొందిస్తుంది. వర్గ స్థితి ఫలితాలను గుర్తించినప్పుడు జీవత అవకాశాల మధ్య తేడా లేక పోలికలు ఈ క్రింది వాటి వల్ల ఏర్పడి ఉండవచ్చని భావించవచ్చు. 1. ఆస్థిపాస్తులు పంపక స్థితి లేక 2. ఆర్థిక ఆర్డర్ వ్యవస్థ.

ప్రజలు వర్గ వ్యవస్థ మీద వివేకతత్వ గానీ, ప్రొటెస్టుల ద్వారా రియాక్టు కావొచ్చు. ఇలాంటి ప్రొటెస్టుల కూడా రేషనల్ అసోసియేషన్ ఫోరంలోనే ఉండవచ్చు. మొదట తరహా వర్గస్థితి, మధ్యయుగాలలో నగర కేంద్రాలలో వ్యాపారం, పారిశ్రామిక ఉత్పత్తుల లాభాలు పెరిగినప్పుడు పెంపొందింది. గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థలో వ్యవసాయం లాభాపేక్ష దృష్టితో చేయబడుతుంది. ఆధునిక ప్రొలిటేరియల్ రెండో తరహా వర్గ స్థితికి ఉదాహరణ.

వర్గం దానంతట అదే సముదాయంగా రూపొందదు. వర్గాన్ని సముదాయానికి సమానంగా పరిగణించడం వాస్తవాన్ని వ్యక్తికీరించడమే. వర్గాలు సముదాయాలు కాకున్నా, వర్గ స్థితి సముదాయక స్థితి ఆధారంగా ఉద్భవిస్తుంది. సముదాయక స్థితి, వర్గ స్థితిని పెంపొందించడం అనేది నిజానికి వివిధ వర్గాల సభ్యుల మధ్య చర్య కానేకాదు.

వర్కర్, ఎంటర్‌ప్రిన్యుర్ల వర్గ స్థితిని లేబర్ మార్కెట్, వస్తువుల మార్కెట్, పెట్టుబడిదారీ ఎంటర్‌ప్రైజ్‌లలో డైరెక్టుగా సముదాయక స్థితి నిర్ణయం చేస్తుంది.

నెలకొనే పెట్టుబడిదారీ ఎంటర్‌ప్రైజ్ విధానంలో ప్రతి సముదాయక చర్య, వస్తు సముదాయాలను రక్షించే వీలుగా ఏర్పాట్లు కల్పిస్తుంది. అంతేగాక, ఉత్పత్తి విధానాలను వ్యక్తి అమ్ముకునే పవర్ కూడా కల్పిస్తుంది. ప్రత్యేకమైన లీగల్ ఆర్డర్ ఉండుట వలనే పెట్టుబడిదారీ ఎంటర్‌ప్రైజ్ నెలకొంటుంది.

ప్రతి వర్గ స్థితి ఆస్తిపాస్తుల పవర్ మీద ఆధారపడి ఉన్నప్పుడు తత్తిమా తరహా ఇచ్చి పుచ్చుకునే సంబంధాల మూలకారకాలు నిర్మూలింపబడతాయి. ఆ విధంగా ప్రాపర్టీ పవర్ వినియోగం మార్కెట్‌లలో ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తుంది.

వర్గాల మధ్య వివిధ చారిత్రక దశలలో వైరం, అనేక తరహాలుగా రూపాంతరం చెందింది. రుణ బాధ విముక్తి పోరాటం నుండి మార్కెట్‌లో పోటీ తత్వానికి మరియు లేబర్ మార్కెట్‌లో ధరవరల యుద్ధానికి వర్గ స్థితి పోరాటాలు మళ్లాయి. ప్రాచీన కాలంలోని వర్గ పోరాటాలు నిష్కళంక, స్వచ్ఛమైనవి. తొలుత అవి రుణబాధతో నున్న రైతులచే చేతి వృత్తుల వారిచే నిర్వహించబడ్డవి. సముద్రతీర నగరాలు ఉన్న భాగ్యవంతమైన స్థితికి మిగతావి ఉన్న ఆర్థిక స్థితికి ఉన్న తేడా వల్ల రుణం ఏర్పడ్డది, పెరిగింది. పశు పెంపకందార్ల మధ్య కూడా ఇదే స్థితి నెలకొంది. అప్పు సంబంధం వర్గ చర్యను పెంపొందించేటట్లు చేసింది.

ఈ పరిస్థితితోబాటు, వాహన రాకపోకల సదుపాయం పెరిగి, నగరానికి ఆహార పదార్థాల సప్లై ఎక్కువయినప్పుడు, జీవన పోరాటం మరీ ఎక్కువైంది. ఈ విధమైన జీవన పోరాటం బ్రెడ్ లభ్యం కావడం, మరియు ఆ బ్రెడ్ ధరవరల చుట్టూ కేంద్రీకృతమైనది. ఇదే స్థితి మధ్య యుగాల వరకు నెలకొన్నది. సహజంగా, ఆ స్థితి లేనివారు కృత్రిమ కొరతను సృష్టించే వారితో ఘర్షణకు సమాయాత్తమయ్యారు. పూర్వం మరియు మధ్య యుగాలలో కూడా జీతభత్యాలు తగవుల గూర్చి చర్చలు జరిగాయి. చర్చలు చేసే ధోరణి ఆధునిక కాలంలో పెరిగింది. అయితే, గతంలో అవి బానిసల తిరుగుబాటుకు మార్కెట్టులో వస్త్ర సముదాయాల కోసం ఘర్షణలకు ద్వితీయ పాత్ర మాత్రమే వహించాయి.

పురాతన కాలంలో మధ్య యుగాలలో బీదవారు, ఆస్థి లేని వారు, మోనావలి ఆధిపత్యాన్ని, వస్తు సముదాయాన్ని కొని మార్కెట్‌లోకి చేరకుండా దాచిపెట్టడం, సరుకు రేటు పెంచుకోవడం కోసం, దాచిపెట్టి కృత్రిమ కొరతను సృష్టించడం మొదలైన పద్ధతులకు వ్యతిరేకంగా ప్రొటెస్ట్ చేస్తారు. ఈ నాడు ప్రధాన సమస్య ఏమిటంటే ధరను, కార్మికుల వేతన నిర్ణయమే. అయితే, నేడు ఆ పరిస్థితులలో మార్పు వచ్చింది. మార్కెట్‌లోకి ప్రవేశం కొరకు పోరాటం, ఉత్పత్తికి సరయిన రేటు కోసం పోరాటం లాంటివి జరుగుతూ ఉన్నాయి.

మార్కెట్‌లోని పరిస్థితి వల్ల ప్రభావితం అయ్యి కండిషన్ కాబడ్డ వర్గ వైరుధ్యాలు ఉధృతమైన ధరవరల యుద్ధాలలో శత్రువుల్లాగా వర్గాల వారు పాల్గొంటారు. వర్గ శత్రుత్వం మార్కెట్ స్థితిననుసరించి ఉంటుంది. ఆ వర్గ శత్రుత్వం ధరవరల యుద్ధాలలో వ్యతిరేకులుగా నేరుగా పాల్గొనే వారి మధ్య ఉంటుంది. వర్కర్లు అసమ్మతిని, శాపనార్థాలను కోపతాపాలను తట్టుకోవలసినది బ్యాంకర్లు, షేర్ హోల్డరుగాదు, తయారీదారుడు, వ్యాపార ఎగ్జిక్యూటివ్ వాటిని భరించాల్సి ఉంటుంది. నిజానికి, లాభాలు షేర్ హోల్డర్లు, బ్యాంకర్లు పొందుతూ ఉన్న వర్కర్ల అసమ్మతి నుంచి దూరంగా ఉంటారు. ఈ స్థితే చాలా సందర్భాలలో వర్గస్థితికి, రాజకీయ పార్టీల ఏర్పాటులో కీలకపాత్ర వహిస్తుంది. అనేక సందర్భాలలో స్టేటస్ గ్రూపులు ప్రొలిటేరియర్‌తో, వర్కర్లతో బూర్జువా వర్గాలకు వ్యతిరేకంగా ఏలియన్స్ ఈ స్థితే తోడ్పడింది. ఎన్నో విధాలైన పాట్రెయర్కల్ సోషియాలజీ ఉద్భవించడానికి ఈ స్థితి వీలు కల్పించింది.

12.3 స్టేటస్ గ్రూపులు:

ఇవి-స్టేటస్ గ్రూపులు, సామాన్యంగా సముదాయాలుగా ఉంటాయి. నిర్మాణం గాకుండా ఇవి ఉంటాయి. వ్యక్తి జీవిత భవిష్యత్ సమాజపర పాజిటివ్, నెగటివ్ గౌరవపర అంచనాను అనుసరించి ఉంటుంది. ఈ గౌరవం ఇతరేతర గుణాత్మకతతో భాగం పొంది, సంబంధం పొంది ఉండవచ్చు. మరియు వర్గస్థితి కూడా పెంపొంది ఉండవచ్చు.

వర్గ విభజనలు వివిధ విధాలుగా గౌరవ మర్యాదలతో సంబంధం కల్గి ఉంటాయి. ఆస్థి దానంతట అది హోదా, గౌరవం లాంటి అర్హతలను ఇచ్చుదానిగా గుర్తింపబడలేదు. కానీ, కాలవ్యవధిలో ఆస్థి అర్హతలను ఇవ్వవచ్చు. హోదా గౌరవ మర్యాదలు ఉండడం వేరు, కేవలం ఆస్థి పొంది ఉండడంలేదు.

ఆస్థి కలవారు, లేని వారు ఒకే స్టేటస్ సముదాయానికి చెంది ఉండవచ్చు. ఇరువురి సమాన హోదా అంశంలో కాలంగడిచే కొద్ది మార్పులు సంభవించి అస్థిర పరిస్థితి ఏర్పడవచ్చు.

స్టేటస్, గౌరవ ప్రతిపత్తులు, జీవిత విధానాన్ని బట్టి వెల్లడవుతూ ఉంటాయి. ఒక సర్కిల్‌కు చెందిన వారంతా, ఒక విధమైన జీవిత విధానాన్ని మెయిన్‌టెయిన్ చేస్తుంటారు. జీవిత విధానంతోబాటు, సామాజిక కలివిడిలో కొన్ని నియమాలు, కట్టుబాట్లు ఉంటాయి. ఈ కట్టుబాట్లు, నియమాలు పెళ్లిళ్లలో అమలయి, ఎండాగమస్ వివాహాలు పొందవచ్చు. ఒక వీధిలో, పేటలో వారే సంబంధ బాంధవ్యాల నిర్వహణకు, నెరపడానికి అర్హత కల్గి ఉన్నారని అనుకోవడం, భావించడం వల్ల ఆ వీధిలో వారితో పరస్పర చర్యలు గడపడం, వారినే కలవడం, ఆహ్వానించడం జరుగుతూంది. ఈ తేడా ఆచరణలో ఉండుటవల్ల సమాజంలో ఫ్యాషన్ లాంటి పద్దతి వర్ధిల్లుతుంది. ఇండియా బ్రాహ్మణులు, వర్జీనియా తొలి కుటుంబాలు లాంటి సమూహహాలు స్టేటస్ గౌరవ ప్రతిపత్తులు ఆపాదించుకొంటాయి. స్టేటస్ పెంపుదల అనేది స్తరీకరణ అంశానికి చెందినదై ఉన్నది.

సోషల్ ఆర్డర్‌లోని స్తరీకరణ ఆర్థిక పవర్ పంపకాన్ననుసరించి నిలకడ స్థాయి పొందుతుంది. ఫలితాలు సంపూర్తిగా గుర్తించబడినటువంటి స్టేటస్ సమముదాయం 'కాస్ట్' సంవృతకులంగా రూపొందుతుంది. స్టేటస్ తేడాలు, విభజనలు ఆనవాయితీలు, శాసనాల వల్లనే గాక మత సంబంధమైన ప్రతీకారాత్మ కార్యాల వల్ల కూడా గుర్తింపు, గారంలో పొందడం జరుగుతుంది. అంతస్తుల ఆధారంగా స్తరీకరణ చెందిన సంవృత సమాజాలలో తక్కువ స్థాయి కులసభ్యులతో ఎక్కువ అంతస్తు గల సభ్యులు తాకడం గాని, శారీరక కాంటాక్టు గానీ జరిగితే అపవిత్రంగా భావించబడి దానికి ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకోవడం జరుగుతుంది. కులానికి చెందిన వారు కులదేవతలను లేక దేవుళ్ల అవతారాలను ఆరాధిస్తారు.

నరవర్గ తేడాలు, వివిధ సాంప్రదాయాలకు, విలువలకు సంబంధించిన తేడాలు అంతర్గతంగా ఉన్నప్పుడు, స్టేటస్ వ్యవస్థ పరాకాష్ట దశకు, చివరి దశకు చేరుతుంది. వివిధ సాంప్రదాయాలు గల సముదాయాలు ప్రక్క ప్రక్కనే నివశిస్తున్నప్పుడు కులం సాధారణంగా, మామూలుగానే ఉంటుంది.

ఈ వివిధ నరవర్గ సమూహాలు రక్త సంబంధాన్ని నమ్ముకొని, బహిర్ వివాహాలను సామాజిక సంబంధ బాంధవ్యాలను మానుకొంటారు. ఇది 'పేరయ్య' విషయంలో నిజమైంది. ఊరికి దూరంగా ఉండే కులం వారు ప్రపంచం అంతటా ఉన్నారరు. వీరు సముదాయాలుగా రూపొంది ప్రత్యేక ఆచార బద్దమైన వృత్తులు చేపట్టి, వారి సాంప్రదాయాలు, విలువల మీద నమ్మకం ఉంచుతారు. వీరు సామాన్యంగా విడిగా, సెపరేట్‌గా ఉంటారు. ఈ సమూహాలు ఆర్థికంగా మిగతా సమాజానికి తప్పక కావాలి గనుక భరిస్తున్నారు. ఓర్పు వహిస్తున్నారు. (యూదులు, జపాన్‌లో ఈటా, ఇండియాలో హరిజనులు).

స్టేటస్ స్థితి సమాన స్థాయిలోనున్న సమూహాలను ఎక్కువైనవిగా తక్కువైనవిగా ఉన్న సామాజిక వ్యవస్థగా మారుస్తుంది. కుల వ్యవస్థ కొన్ని కులాలకు పైస్థానాన్ని ఆపాదించి కొన్ని కులాలకు తక్కువ స్థానాన్నిస్తుంది. ప్రతి సమూహం వాటి నమ్మకాలను ఆచరిస్తూ, గౌరవ ప్రతిపత్తులు పొందుతూ ఉంటుంది.

పరువు, మర్యాదల భావనలలో స్టేటస్ సమూహాలు నెలకొని ఉంటూ ఉంటాయి. ఇలాంటి పరువు ప్రతిష్టల భావనలు భవిష్యత్ జీవితాన్ని కూడా రిఫర్ చేస్తుంది. గత వైభవాన్ని తలచుకుంటూ చెప్పుకొంటూ, సమూహాలు నేటి కాలంలో నివశిస్తూ ఉంటాయి.

తక్కువ స్థాయి గల సముదాయపు డిగ్నిటీ భావన భవిష్యత్తును ప్రస్తావిస్తూ, రిఫర్ చేస్తూ, ప్రస్తుతాన్ని అశ్రద్ధ చేస్తూ మరోజన్మను గూర్చి ఆశాజనకంగా ఉండే ఆలోచన చేస్తూంటుంది. భగవంతుని వద్ద ప్రత్యే గౌరవం పొందుతూంది అనే నమ్మకంతో ఆ సమూహం ఉంటుంది.

ప్రతి స్తరీకరణకు, స్టేటస్ సరిసమానంగా ఉంటూ, అవకాశాలు, వస్తు సముదాయాలపై ఆధిపత్యం పొంది ఉండడం జరుగుతుంది. వస్తు సముదాయం మీద ఆధిపత్యాన్ననుసరించి స్టేటస్, గౌరవ ప్రతిపత్తులుంటాయి. ప్రత్యేక దుస్తులు ధరించడం, ఆయుధాలు పట్టుకుని తిరిగే అవకాశం, సంగీత సాధన చేయడం మొదలగు ప్రత్యేక హక్కులుంటాయి ఆ స్టేటస్ సముదాయానికి.

స్టేటస్ సర్కిల్‌లోనే వివాహ సమస్య ఉండనే ఉంది. స్టేటస్ సమూహంలోని ప్రధాన పదవులు పొంది అవకాశాలు కొద్దిమందికే ఉంటుంది. అలాగే వస్తు సముదాయం మీద ఆధిపత్యం స్టేటస్ సమూహానికి ఉంటుంది.

జీవిత విధానంలో స్టేటస్ గౌరవ ప్రతపత్తుల పాత్ర అంటే స్టేటస్ సముదాయాలు ఆచార వ్యవహారాలను క్రమపద్ధతిలో ఆచరిస్తారు. కంటిన్యూటీ పోకుండా ఆచరిస్తూ ఉంటారు. స్టైలేజేషన్ స్టేటస్ సముదాయాలలో పెంపొంది ఎడతెగకుండా కొనసాగుతూ ఉంటుంది. ఎట్టి పరిస్థితులలో కూడా, స్టేటస్ సముదాయం ప్రత్యేక లక్షణాలు వెల్లడిస్తూ ఉంటుంది. స్టేటస్ సముదాయంలోని వారు శారీరక శ్రమతో గూడిన పనులకు దూరంగా ఉంటారు.

క్లుప్తంగా చెప్పాలంటే స్టేటస్ ఆర్డర్ అనగా స్తరీకరణే. స్తరీకరణ పొందిన స్టేటస్ సముదాయానికి గౌరవ ప్రతిపత్తులు, జీవిత విధానంలో ఒక స్టైల్ ఉంటుంది. స్టేటస్ ఆర్డర్‌లో ఆసక్తి గల అన్ని సముదాయాలు డబ్బు సంపాదన గూర్చిన నటనలు రియాక్టు అవుతాయి. చాలా సందర్భాలలో రియాక్టు కావడం తీవ్రంగా ఉంటే, భయపడడం కూడా అంత తీవ్రంగా ఉంటుంది.

స్టేటస్ ఆర్డర్‌ను ఉంచి సాధారణ ప్రభావం ఏమిటంటే, స్టేటస్ సముదాయాలు మోనోపలీ పొందిన వస్తువులు, స్వేచ్ఛా మార్కెట్టు పొందడం జరుగదు. ప్రతిచోటా, స్టేటస్ సముదాయాలు వస్తుత సంపద మీద ఆధిపత్యం పొందడం జరుగుతుంది. వర్గాలు తత్ఫలితంగా, ఉత్పత్తితో మరియు వస్తు సముదాయం పొందడంతో, స్తరీకరణ చెందితే స్టేటస్ సముదాయం జీవిత విధానంలో స్టైల్ మరియు లగ్జరీ వస్తువులు వాడే విధానాన్ని బట్టి స్తరీకరణ చెందుతాయి.

ప్రతి వృత్తి సముదాయం స్టేటస్ సముదాయమే. ఎందుకంటే జీవిత విధానంలో స్టైల్‌ననుసరించి సామాజిక గౌరవ ప్రతిపత్తులపై హక్కును ఆపాదించుకొంటాయి. ఆయా సముదాయాలు, వర్గాల, స్టేటస్ సముదాయాల మధ్య తేడాలు ఇదమిద్దంగా ఉండవు. వాటి మధ్య తేడాలు ఓవర్‌లాప్ అవుతూ ఉంటాయి.

వస్తు సముదాయం పొందడం విషయంలో నిలకడ ఉంటే ఆ స్థితి స్టేటస్ పరమైన స్తరీకరణకు దోహదం చేస్తుంది. ప్రతి టెక్నలాజికల్ ఫలితం, ఆరర్థిక మార్పు స్టేటస్ స్తరీకరణను థ్రెటన్ చేసి బలహీనపరిచిన వర్గాలను బలపరుస్తాయి. మారుతున్న ఆర్థిక స్తరీకరణ బలహీనపడినప్పుడు స్టేటస్ వ్యవస్థలు పెరిగి, సామాజిక గౌరవ ప్రతిపత్తుల పాత్ర మళ్లా రివైస్ అవుతుంది.

12.4 పార్టీలు:

వర్గాల స్థానం ఆర్థిక ఆర్డర్‌లో స్టేటస్ సముదాయాల స్థాని సోషల్ ఆర్డర్‌లో నెలకొంటుంది. ఈ వర్గాలు స్టేటస్ సముదాయాలు పరస్పరం ప్రభావితం చేసుకొంటూ మరల ఆ రెండు లీగల్ ఆర్డర్‌ను ప్రభావిత చేస్తాయి. లీగల్ ఆర్డర్ మలర వర్గాల స్టేటస్ సముదాయాలను ప్రభావితం చేస్తుంది.

పార్టీలు ఎల్లప్పుడూ పవర్ అనే భవనంలో ఉంటాయి. పార్టీలు చర్యలన్నీ పవర్ పొందే దిశగా, ధ్యేయంగా ఉంటాయి. పవర్ కోసం పార్టీలు సామాజిక చర్యలను ప్రభావితం చేస్తుంటాయి. పార్టీలు రాజ్యంలోనూ, సామాజిక క్లబ్బులోనూ ఉంటాయి. వర్గాలు, స్టేటస్ సముదాయాలుగా కాకుండా, పార్టీలు చేసే సామాజిక చర్యలు ప్లాన్ ప్రకారం ఉంటాయి. పార్టీలు చేసే ఆయా చర్యలు ఒక నిర్దిష్ట అంతిమ ఆశయం కోసం జరుపబడుతాయి. ఆ ఆశయం పవర్ కోసం గాని, అనుచరుల నాయకుని గౌరవం కోసం గానీ, ఏదైనా కారణం కోసం గాని ఉండవచ్చు. పార్టీ చర్యలు పైన చెప్పబడిన వాటి అన్నింటి సాధన కోసం ఒకేసారి కృషి చేయవచ్చు.

పార్టీలు సామాజికీకరణ అయినటువంటి వివేకత్వం గల సమూహాలలో కూడా ఉండవచ్చు. పార్టీ అనుచరుల నుంచి స్టాఫ్‌ను ఎన్నుకుంటుంది. పార్టీలు అనుచరులను ప్రభావితం చేస్తాయి. పార్టీలు వర్గస్థితి, స్టేటస్ స్థితి ఆసక్తులను ప్రాతినిధ్యం వహిస్తాయి. పార్టీలు తమ అనుచరులను వర్గం నుంచి మరియు స్టేటస్ సముదాయాల నుంచి కూడా తీసుకొంటాయి. వారు కేవలం వర్గం నుంచే గాదు, స్టేటస్ సముదాయాల నుంచే గాదు, అనుచరుల స్టేటస్‌కు వర్గానికి చెంది ఉండవచ్చు. కొన్ని సమయాలలో దేనికీ చెందని వారై ఉండవచ్చు.

పార్టీలు తాత్కాలికమైనవి కావచ్చు లేక ఎల్లప్పుడూ ఉండగలిగే వ్యవస్థ పొంది ఉండవచ్చు. పార్టీలు పవర్ కోసం ఎన్నో విధాలైన మార్గాలను అనుసరిస్తారు. హింసలతో కూడినవి లేక ప్రచారంతో కూడినవి లేక డబ్బు ప్రభావంతో కూడినవి. ఉపన్యాసాలతో కూడినవి, సూచనలతో కూడినవి. పార్లమెంటరీ బాడీలలోకి సభ్యులుగా చేరనీయకుండా చేయడం, క్రూడ్ పద్ధతులు అనుసరించడం మొదలగు అనేక రకాల వర్గాలను పార్టీలు అనుసరిస్తాయి.

పార్టీలు, వ్యవస్థలు సామాజిక, సామూహిక చర్యలననుసరించి మారుతూ ఉంటుంది. సముదాయం స్టేటస్ లేక వర్గంననుసరించి స్తరీకరణ పొందినా, పార్టీలు భిన్నంగా ఉంటాయి. మారుతూ ఉంటాయి. సముదాయంలోని ఆధిపత్య వ్యవస్థ మార్పుననుసరించి పార్టీలు మారుతూ ఉంటాయి. ఎందుకంటే, పార్టీ నాయకులు సముదాయాన్ని జయించాలనే ప్రయత్నంలో ఉంటారు గనుక. ఆధుఇక కాలం ఆధిపత్య పద్ధతుల ప్రొడక్టులవారు.

పార్టీలు అధికారం, ఆధిపత్యం కోసం కృషి చేస్తుంటాయి. గనుక వాటి వ్యవస్థలు అథారిటేటివ్ ఫ్యాషన్‌గా ఉండి, ప్రజాస్వామ్యంగా ఉండనేరవు.

వర్గాలు, స్టేటస్ సముదాయాలు, పార్టీలు సామాజికీకరణను ప్రత్యేకంగా రాజకీయ అంశాలలో పొంది ఉంటాయి. పార్టీల ఆశయం ఏమిటంటే నూత్న అంతర్జాతీయ, రాజకీయ, టెర్రిటోరియల్ ఆధిపత్యం ఏర్పరచడం, మరీ ప్రధానంగా, ముఖ్యంగా వాటి ప్రధాన ఆశయం ఏమంటే వాటి అధికారం క్రింద ఉన్న ఏరియాని ప్రభావితం చేయడం.

12.5 ముఖ్యమైన పదాలు:

Authority : పవర్ న్యాయమైన, ధర్మమైన ఆమోదం పొందాక రూపొందే అథారిటీ

Class : వర్గం

Party : అధికార వాంఛతో పనిచేసే గ్రూపు

Power : ఇతరుల ఇష్టాయిష్టాలతో సంబంధం లేకుండా వారి మీద అధికారం చూపించే అథారిటీ

Status Group : జీవిత విధానంలో స్టైయిల్ మెయిన్‌టేన్ చేస్తూ ఉండే అంతస్థు సమూహాలు

12.6 నమూనా ప్రశ్నలు:

1. మాక్స్ వెబర్ భాషలో వర్గం, పవర్ హోదాని వివరించండి?

12.7 చదవదగిన గ్రంథాలు:

1. Sociological Thought - Abraham and Morgan
2. From Max Weber Essays in Sociology - Gester abd Wright Mills
3. The Theory of Social and Economic Organisation - Max Weber

పాఠం-13

పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ స్పిరిట్ మరియు ప్రొటెస్టెంట్ నీతి

13.0 లక్ష్యం:

మార్క్స్ వెబర్ యొక్క శ్రేష్టమైన, విశేషమై థీసిస్‌ను విద్యార్థికి అవగాహన అయ్యేలా వివరించడం. ప్రొటెస్టెంట్ నీతి, పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థకు తోడ్పడిన తీరును విద్యార్థికి తెలియజేయడమే ఈ పాఠం యొక్క లక్ష్యం.

విషయ సూచిక:

13.1 పరిచయం

13.2 వెబర్-మార్క్స్

13.2.1 పని ఎడల దృక్పథం

13.2.2 కాలింగ్ భావన

13.2.3 వడ్డీ వసూలుకు శాంక్షన్

13.2.4 ఆల్కహాల్ వాడకంపై నిషేధం

13.3 సెలవుల మీద పరిమితులు

13.4 సోషియాలజీలో మత్తాన్ని గూర్చిన పరస్పర పోలిక అధ్యయనాలు

13.5 ముఖ్యపదాలు

13.6 నమూనా ప్రశ్నలు

13.7 చదవదగిన గ్రంథాలు

13.1 పరిచయం:

క్లాసికల్ పీరియడ్‌లో జర్మనీలో సమాజ శాస్త్రాభివృద్ధి పాత్రలో, మాక్స్ వెబర్ ప్రబలమైన ఉన్నతమైన స్థానాన్ని పొందాడు. వెబర్ అమోఘమైన, చెరిగిపోని ప్రభావాన్ని సమకాలీనులపై మరియు ముందు తరం సమాజ శాస్త్రజ్ఞుల మీద చూపాడు. ముఖ్యంగా, వెబర్ యొక్క మేథోపర ఆలోచనాలు, నమ్మకాలు రెండు. అవి:

మొదటిది: ప్రత్యేకమైన విశ్లేషమైన నేటి ఆధునిక ప్రపంచ స్వభావం.

రెండవది: ఆధునిక ప్రపంచాభివృద్ధిలో పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ ప్రధాన, ముఖ్యమైన పాత్ర. కాపిటలిజమ్ పుట్టుకే, వెబర్ ప్రకారం, ఆధునిక ప్రపంచాభివృద్ధికి నాంది ప్రస్తావన కల్పించింది.

13.2 వెబర్-మార్క్స్:

మార్క్స్‌కు వ్యతిరేకంగా భిన్నంగా వెబర్ చరిత్రలో భవాల పాత్రకు ప్రాముఖ్యమిస్తాడు. మానవులు చేతనావస్థ ఆర్థిక అంశాల మీద, వ్యవస్థ మీద ఆధారపడి ఉందని మార్క్స్ భావించాడు. వెబర్ మార్క్స్ యొక్క ఏకపక్ష వాదమైన ఆర్థిక వాదాన్ని తిరస్కరించి, ఆర్థిక ప్రక్రియలు కూడా మానవుల విలువలు, నమ్మకాలు మొదలైన వాటి మీద ఆధారపడి ఉంటాయని భావించాడు. వెబర్ భావన ప్రకారం, మేథోపర, మానసిక, రాజకీయ, సైంటిఫిక్ మత రంగాల పెంపుదల, అభివృద్ధి స్వాతంత్ర, స్వచ్ఛందత కలిగి ఉంటాయి. అయినా కూడా అవన్నీ ఒకదానికొకటి, ఒక రంగం మీద మరొక రంగం ప్రభావం చూపడం జరుగుతుంది.

వెబర్ ప్రొటెస్టెంట్ మతం యొక్క నీతికి, ఒక విధమైన పెట్టుబడిదారీ స్పిరిట్ లేదా మనస్తత్వానికి సంబంధాన్ని పేర్కొంటాడు. రేషనల్ కాపిటలిజమ్ రెగ్యులర్ మార్కెట్‌ను నియంత్రించి, లీగల్ పద్ధతుల ద్వారా లాభాలు పొందడానికి దోహదకారిగా బుక్ కీపింగ్ సిస్టమాటిక్‌గా వాడుతుందని, వినియోగిస్తుంది. రేషనల్ కాపిటలిజమ్ ఫ్రీ లేబర్‌కు ఉద్యోగ అవకాశాలు కల్పించి, ప్రొలిటేరియట్ క్లాస్‌ను సృష్టిస్తుంది. ఈ లక్షణం, వెబర్ ప్రకారం, పశ్చిమ కాపిటలిజమ్‌ది. అది నెలకొనడానికి ప్రత్యేక పరిస్థితులు కావాలి. ప్రొటెస్టెంట్ రిఫర్మేషన్ పెట్టుబడిదారీ ఆర్థిక వ్యవస్థ పెంపుదలకొక ఊపునిచ్చింది. ఆదర్శ భావన నమూనా పద్ధతిని వెబర్ ప్రొటెస్టెంటానిజమ్ మరియు పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ మధ్య సంబంధాన్ని అధ్యయనం చేయడానికి అభివృద్ధి చేస్తాడు. పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ మార్కెట్ దశలో రేషనల్ బ్యూరోక్రటిక్ ఆర్గనైజేషన్ కలిగి, లాభాలు పొందడానికి కృషి చేసింది.

వెబర్‌కు ప్రొటెస్టెంటిజమ్ యొక్క వేదాంత శాస్త్ర అంశాల మీద ఆసక్తి లేదు. కానీ, ప్రొటెస్టెంటిజమ్ ఆర్థిక నీతి అంశాల మీద వెబర్‌కు ఆసక్తి ఉంది. ప్రొటెస్టెంట్ నీతి, సుఖం కొరతకు పసితనానికి ప్రపంచంలోనే చక్కటి ఉదాహరణ. సుఖాన్వేషణ కోసం కాకుండా, డ్యూటీ నిర్వహణ కోసం ప్రొటెస్టెంట్ నీతి అమలు చేయబడుతుంది.

ప్రొటెస్టెంటిజమ్ స్పిరిట్‌తో నిర్వహించే ఆర్థిక చర్యల దృష్టి కాపిటలిజమ్ స్పిరిట్‌కు అనుగుణంగా ఉంటుంది. సర్ బెంజిమన్ ఫ్రాంక్లిన్ ఆటోబయోగ్రఫీలో పేర్కొన్న నీతి సూత్రాలలో ఆర్థిక నీతి వివరణలు ఉన్నట్లు వెబర్ గమనిస్తాడు. భావిస్తాడు. అమెరికన్ విద్యార్థులకు అతని నీతి సూత్రాలు బాగా తెలిసి ఉంటాయి. ప్రతి ఇంట్లో, ప్రతి స్కూల్ గదిలో ఆయా నీతి సూత్రాలు ఉంటాయి. ఒక పెన్ని పొదుపు చేస్తే, అది పెన్ని ఆదాయం చేసిన దానితో సమానం, కాలం డబ్బు అంతా విలువైనది. పెందళాడే నిద్రపోయి, వేకువనే మేల్కొనుట వ్యక్తిని తెలివిగలవానిగా, భాగ్యవంతునిగా, ఆరోగ్యవంతునిగా చేస్తుంది. మొదలైన సూక్తులు పనిచేయడం మేలైన పద్ధతిని మరియు సంపాదించి పొదుపు చేయడం ఉత్తమమైన పనిగా ఉద్బోధిస్తున్నది.

పశ్చిమ దేశాల సంస్కృతి, నాగరికత కల్గి చరిత్రలో కష్టపడి పనిచేయడం అనే భావన నూత్నమైంది. ఈ నూత్న భావన ప్రొటెస్టెంట్ ఆలోచనే గానీ, కాథలిక్ ఆలోచన గాదు. కాథలిక్ ఆలోచనల్లో లీజర్‌కు ప్రథమ స్థానం ఇవ్వబడింది. పని, కాథలిక్ ఆలోచన ప్రకారం, ఆదమ్ ఆదిలో చేసిన పాప ఫలితమే. ప్రొటెస్టెంట్ నీతి ప్రకారం కష్టపడి పనిచేయడం దేవున్ని స్తుతించి, గొప్పదనాన్ని కీర్తించడానికి దోహదం చేస్తుంది. ఈ విధమైన ఆలోచన ప్రవంతి రిఫర్మేషన్ అనంతరం ప్రొటెస్టెంట్ సమాజంలో నెలకొంది.

13.2.1 పని ఎడల దృక్పథం: మొదటగా పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థకు ప్రొటెస్టెంటిజమ్ అంశదానం ఇచ్చినదే పని ఎడల మారిన మంచి దృక్పథం. ప్రొటెస్టెంట్ నీతి లాభాలు తెచ్చిపెట్టే ఎంటర్‌ప్రైజ్‌ను, వైఖరిని సమర్థిస్తుంది. ఈ వైఖరి దృక్పథం ప్రొటెస్టెంట్ నమ్మకాలు, అలవాట్లు ఆచారాలలో అంతర్గత భాగంగా రూపొందింది.

13.2.2 కాలింగ్ భావన లేక ముందుగా విధి నిర్ణయించబడే సిద్ధాంతం: ఈ భావన జాన్ కాల్విన్ స్థాపించిన కాల్వినిజమ్‌తో పెంపొందింది. కాల్వినిజమ్‌నే నేడు ప్రిస్ బైటేరియనిజమ్‌గా భావిస్తారు. కాల్వినిజమ్ ప్రకారం ఈ క్రింది అంశాలుంటాయి.

1. ప్రపంచాన్ని సృష్టించిన భగవంతుడు సర్వోత్కృష్టుడు, సర్వాధికారియై ఉన్నాడు. అయితే, మానవుల మనస్సులకు ఆయన గ్రాహ్యం కాడు. పైగా, అందుబాటులో ఉండడు.

2. భగవంతుడు ఈ ప్రపంచాన్ని తన శోభ కొరకు సృష్టించాడు.

3. అది శక్తిమంతుడైన భగవంతుడు మనందరి విధిని ముందుగానే నిర్ణయించాడు. పుట్టకముందే నిర్ణయించబడ్డ భగవంతుని డిక్రీని మనం మన కార్యకలాపాలచే మార్చలేం.

4. భగవంతుడ్ని శోభ కొరకు, ప్రకాశం కొరకు మానవుడు పనిచేయాలి. భూమ్మీద భగవంతుని రాజ్యం ఏర్పాటు చేయడానికి కృషి చేయాలి.

5. మానవ స్వభావం, ఐహికమైన విషయాలు పాపానికి, మరణానికి సంబంధించినవి కానీ, సాల్వేషన్ మానవునికి భగవంతుని దయవల్లే సాధ్యమవుతుంది.

6. వ్యక్తి పనిలో జయప్రదం అవడమంటే స్వర్గానికి చేరే అర్హత నిర్ణయించబడినట్టు సూచన భగవంతుడు చేశాడు. ప్రతి వ్యక్తి కష్టించి పనిచేయాలి. మతాన్ని చర్చిలోగాని, మార్కెట్టులో గాని ప్రాక్టీసు చేయవచ్చు. కష్టపడి పని చేయడం ముఖ్యంగాని, సన్యాసం పుచ్చుకోవడం, యాత్రలు చేయడం, పేదరికంలో నివశించడం మొదలైనవి ప్రధానం కాదు.

13.2.3 వడ్డీ వసూలుకు శాంక్షన్: రిఫర్మేషన్ ముందు కాలంలో వడ్డీ వసూలు చేయడం అన్యాయంగా, అక్రమంగా భావించబడింది. కాథలిక్ మతాధిపతులు, నీతి శాస్త్ర కోవిదులు అధికంగా వడ్డీ వసూళ్లను పాపకార్యంగా అభివర్ణించారు. ఫలితంగా క్రిస్టియన్ వడ్డీ వ్యాపారస్తులు వాళ్ల వడ్డీకి డబ్బు ఇవ్వడం అనే కార్యక్రమాన్ని బహిరంగంగా నిర్వర్తించలేకపోయారు. **1545**లో జాన్ కాల్విన్ వడ్డీ వసూళ్లకు మతపర ఆమోదాన్ని తెలిపాడు. అదిగో అప్పటినుంచి పెట్టుబడిదారులు భగవంతునికి ఆగ్రహం కల్గించకుండా పెట్టుబడిని పెంచుకోగలిగారు.

13.2.4 ఆల్కహాలు వాడకంపై నిషేధం: యూఎస్‌లో మద్యపాన నిషేధం ఉద్యమాలు ఒక విధంగా ప్రొటెస్టెంట్ ఉద్యమమే. బాప్టిస్టులు, మెథోడిస్టులు ఆ ఉద్యమానికి నాయకత్వం వహించారు. లిక్కర్ వాడకంలో కాథలిక్‌లు లిబరల్‌గా ఉంటారు. మైకం కమ్మకోకుండా కొద్ది మద్యం పుచ్చుకోవడం ప్రొటెస్టెంట్ల మంచి లక్షణం.

13.2.5 బైబిల్‌ను ప్రతి వ్యక్తి స్వయంగా చదువుకోవాలి గాని ప్రస్టలీ బోధనల మీద ఆధారపడరాదు అనే భావన వయోజన విద్యా వ్యాప్తికి ఉపకరించింది. మార్టిన్ లూథర్ బైబిల్ అనువాదాలు పెట్టుబడిదారీ వివేకత్వాన్ని పెంచుతాయి.

13.3 సెలవుల మీద పరిమితులు:

సెయింట్స్‌ని గూర్చి స్మారక దినోత్సవాల కోసం కాథలిక్ క్యాలెండర్ సెలవులతో నిండి ఉంటుంది. భగవంతుడ్ని ప్రార్థించడానికి, గౌరవించడానికి లీజర్ కావాలనే నమ్మకం కాథలిక్కులది. కానీ, భగవంతుని కీర్తించడానికి, స్తుతించడానికి కష్టపడి పనిచేయడమే సరైన పద్ధతని ప్రొటెస్టెంట్ భావనయై ఉంది. అధిక సెలవులుంటే ఫ్యాక్టరీలు బాగా పనిచేయలేవు. సెలవులు ఎక్కువగా ఉన్నప్పుడు పెట్టుబడిని కూడా సంపూర్తిగా వినియోగించడానికి వీలుగాదు. ప్రొటెస్టెంట్ క్యాలెండర్ మరియు పని ఎడల ప్రొటెస్టెంట్ దృక్పథం పెట్టుబడిదారి ఎంటర్‌ప్రైజ్ యొక్క శక్తియుక్తిని పెంచింది. వెబర్ థీసిస్ ప్రాక్టికల్ ప్రొటెస్టెంట్ దేశాలలో నిజమని రుజువైంది. ఇంగ్లాండు, యూఎస్ఏ దేశాలలో పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ పరాకాష్ట స్థాయికి చేరుకుంది. కాథలిక్, ప్రొటెస్టెంట్ మతాలు గల జర్మనీ లాంటి దేశాలు కూడా పారిశ్రామిక విప్లవ ఛాలెంజ్‌కు బాగానే స్పందించాయి. ఆయా దేశాలలోని ప్రొటెస్టెంట్లు వ్యాపారంలో నేర్పరితనాన్ని చూపి రాణించారు. స్పెయిన్ కాలనీల కన్నా ఇంగ్లాండు కాలనీలు పెట్టుబడిదారు లక్షణాలు బాగా పెంపొందించుకున్నాయి, కనబరిచాయి.

13.4 సోషియాలజీలో మతాన్ని గూర్చిన పరస్పర పోలికల అధ్యయనాలు - హిందూ మతం - జైన మతం:

అంతిమంగా వెబర్ చైనాలో, ఇండియాలో, ఆదిమ జుదాయిజమ్‌లో, ఇస్లామిక్ దేశాలలో సామాజిక పరిస్థితులు పశ్చిమ దేశాల తరహా పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ పెంపొందడానికి ఏ మేరకు అనుకూలంగా ఉన్నాయనే అంశాన్ని తన అధ్యయనంలో పరిశీలించాడు. పెట్టుబడిదారీ లక్షణాలు పశ్చిమేతర దేశాలలో ఉన్న లాభాల కోసం తీరని దాహం, తపన మరియు పనిలో రేషనల్ డిసిప్లైన్ కలబోసిన, కలిసిపోయిన మంచి తరుణం చరిత్రలో ఒక్కసారే వచ్చింది. పశ్చిమ దేశాల మతంతో గూడిన జీవిత విధానం దాని ఫలితంగా పెంపొందిన ఆర్థిక ప్రవర్తన వల్ల పెట్టుబడిదారీ ఆర్థిక వ్యవస్థలు పశ్చిమ దేశాలలో పెంపొంది, వర్ధిల్లాయి. పశ్చిమేతర దేశాలలో ఈ కారకం లేని స్థితి ఆయా దేశాలలో పెట్టుబడిదారీ ఆర్థిక వ్యవస్థలను పెంపొందించలేదు. పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ నిర్మాణానికి, పెంపుదలకు పశ్చిమ దేశాలలో అనుకూల పరిస్థితులను మత ఉద్యమాలు, భావాలు కల్పించాయని వెబర్ భావించాడు. ఆచారాలను ప్రభావితం చేసే రేషనలైజన్ ఆధునిక పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థకకు పారిశ్రామికాభివృద్ధికి దోహదం చేసిందని వెబర్ భావించాడు. ఫలితంగా సామాజిక వ్యవస్థలు మరొక నూత్న ఆకారాన్ని పొందాయని వెబర్ తలంచాడు. వెబర్ తన రచనలలో చూపిన ప్రతిభ అమోఘం, అద్వితీయం, వెబర్ ఇంకా కొన్ని తన రచనలు పూర్తి కావడానికి ముందు చనిపోవడం బాధాకర విషయం.

13.5 ముఖ్య పదాలు:

Calvinism	=	ప్రొటెస్టెంటిజమ్‌లోని ఒకానొక ముఖ్య శాఖ
Capitalism	=	లాభాల దృష్టిలో ప్రైవేటు యాజమాన్యంలో నడుపబడే ఆర్థిక వ్యవస్థ పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ
Catholic Church	=	రోమ్ చర్చిగా పిలవబడేది. ప్రధాన కార్యాలయం. వాటికల్ సిటీలో ఉంది.
Capital Accumalation	=	వనరుల కేంద్రీకరణ.
Reformation	=	16వ శతాబ్దంలోని మతపర విప్లవం.

13.6 నమూనా ప్రశ్నలు:

1 మార్క్స్ వెబర్ మతం, ఆర్థిక వ్యవస్థకు సంబంధాన్ని ఎలా అన్వయించాడు?

13.7 చదవదగిన గ్రంథాలు:

1. Main Currents in Sociological Thought - Aron, Raymond
2. Masters of Sociological Thought - Coser Lewis
3. Ideology and the Development of Sociological Theory - Zeitlin Irvin
4. Social Order - Biersdt
5. Foundations of Sociological Theory - Abel.T

పాఠం-14

మార్గదర్శక ఆలోచనా పరులు
కార్ల్‌మార్క్స్ (1818-1883)

14.0 ఆశయాలు:

సామాజిక సిద్ధాంతాలు ప్రవచించి వారిలో అగ్రగణ్యుడయిన కార్ల్‌మార్క్స్ రచనలు విద్యార్థికి పరిచయం చేయడమే ఈ పాఠ్యాంశం ఉద్దేశం. (కార్ల్‌మార్క్స్) వర్గం, గతి తార్కి భౌతికవాదం గూర్చి కార్ల్‌మార్క్స్ భావనలు విద్యార్థికి తెలియజేయడం ఈ పాఠ్యాంశం మరో ఆశయం.

విషయ క్రమం:

14.0	**ఆశయాలు**
14.1	**వర్గం గతి తార్కిక భౌతికవాద సిద్ధాంతం**
14.2	**మార్క్స్**
14.3	**క్లుప్తంగా మార్క్స్ భావనలు-అంచనా**
14.4	**గతి తార్కిక భౌతికవాదం-మార్క్స్ సిద్ధాంతం**
14.5	**చారిత్రక భౌతికవాదం**
14.6	**ముఖ్య పదాలు**
14.7	**చదవదగిన గ్రంథాలు**
14.8	**ప్రశ్నలు**

14.1 వర్గం, గతి తార్కిక భౌతికవాద సిద్ధాంతం:

తత్వవేత్తలు ప్రపంచాన్ని ఎన్నో విధాలుగా వివరించారు, వ్యాఖ్యానించారు. అయితే అసలు ముఖ్యమైన పాయింట్ ఏమంటే ఈ ప్రపంచాన్ని మార్చడం.

14.2 మార్క్స్:

ఈ శతాబ్దం మీద మార్క్స్ ప్రభావం అమోఘం అద్వితీయం. ఏ వ్యక్తి అంత ప్రభావం కల్గించలేదు. అయితే మార్క్స్‌ను ఇరవయ్యో శతాబ్దం వ్యక్తిగా చెప్పవచ్చు. ఆయన సోషలిస్టు, ఆర్థిక సిద్ధాంత వేత్త, ఆర్గనైజర్, ప్రపంచ స్థాయి విప్లవోద్యమానికి ఆధ్యుడు, ఆరాధ్యుడు, గొప్ప రచయిత, బహుముఖ ప్రజ్ఞావంతుడు. ఆర్థిక, చరిత్ర, తత్వ శాస్త్రాలలో గొప్ప స్కాలర్. అంతేకాక అతను సోషల్ ప్రాఫెట్ మరియు యుటోపియన్. ప్రపంచాన్ని ఊపేటి, మేధావులందరిన్నీ ఆలోచింపజేసి, బహుళ ప్రచారం పొందిన రచనలు కమ్యూనిస్టు మ్యానిఫెస్టో (ఇది ఏంజల్స్‌తో 1848లో కలిసి వ్రాశారు) దాస్ కాపిటల్ (1867-1894) మరియు పశ్చిమ సమాజాల గూర్చి సామాజిక భావనలు.

మార్క్స్ పెట్టుబడిదారీ సమాజం యొక్క ఫాక్టరీ వ్యవస్థలోని ఆర్థిక మనిషిని ప్రొలిటేరియట్‌గా రూపొందించాడు. ఆర్గనైజ్ చేసుకునే హక్కు గల వానిగా దోపిడీకి, సామాజిక అన్యాయానికి, ఒత్తిడికి వ్యతిరేకంగా ఉద్యమించే వానిగా తయారు చేశాడు. పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ బీదవారికి కనీస డిగ్నిటీ లేకుండా గనూ దాని సాధనే నూత్న సామాజిక, ఆర్థిక నెలకొనాలని ఊహిస్తాడు. అతని భావాలన్నా, పేరు అన్నా అమయాయులకు, అభిమానుకు ఉద్వేగం కల్గితే, శత్రువులకు కలవరం పుడుతుంది. సోవియట్ యూనియన్ పడిపోక ముందు ఆ దేశ పార్టీ చేసిన వ్యాఖ్యలు, అఫిషియల్ మార్క్సిస్టు సిద్ధాంతాలు ఉండేవి. నేడు చైనా, వియత్నాం తమ దేశ సామాజిక వ్యవస్థకనుగుణంగా మార్క్స్ బోధనలను అమలు చేస్తున్నాయి. నేడు అభివృద్ధి చెందిన దేశాల మీద కూడా మార్క్స్ బోధనల ప్రభావం ఎంతో ఉంది. ప్రత్యేకంగా సమాజ శాస్త్రం మీద మార్క్స్ రచనల ప్రభావం ఎనలేనటువంటిది, గణనీయమైనది. ఇక ముందు పేజీలలో ఈ క్రింది అంశాల అవగాహన చేసుకొందాం.

1. మార్క్స్ జీవిత చరిత్ర : అతని కంట్రిబ్యూషన్స్

2. మార్క్స్ మీద ఇతరుల ప్రభావం

3. వర్గం, వర్గఘర్షణ

4. గతితార్కిక భౌతికవాదం

తర్వాతి 3.2 పాఠంలో మార్క్స్ దృష్టిలో సామాజిక మార్పుల గూర్చి, 3.3 పాఠంలో మార్క్స్ యొక్క భావనలైన అదనపు విలువ, పరాయీకరణను గూర్చి తెలుసుకొందాం. ఆయన సిద్ధాంతాల మీద విమర్శ కూడా తెలుసుకొందాం.

9.3 క్లుప్తంగా మార్క్స్ భావనలు-అంచనా

కట్టె, కొట్టె, తెచ్చే అనే పద్ధతిలో చెప్పుకోవాలంటే ఈ క్రింది విధంగా ముఖ్యమైన పాయింట్స్ పేర్కొనవచ్చు.

1. ఇంతవరకు వచ్చిన సమాజాల చరిత్ర అంతా వర్గ సంఘర్షణ చరిత్రే.

2. వ్యక్తుల చైతన్యం మానవ అస్థిత్వాన్ని నిర్దేశించదు. సామాజిక అస్థిత్వం అతని చైతన్యాన్ని నిర్దేశిస్తుంది.

3. ఏ యుగంలోని ప్రాబల్య భావనలు అయినా, పాలకవర్గ భావనలై ఉంటాయి.

4. సామాజిక అభివృద్ధి దశల గుండా జరుగుతుంది.

5. సమాజంలో అస్థివ్యవస్థా స్వరూపం చాలా ముఖ్యమైనది.

6. ఆర్థిక నిర్ధారణ వాదం.

7. దిధావర్గ విభజన వర్గ సంఘర్షణ

8. అదనపు విలువ సిద్ధాంతం, దరిద్రీకరణ

9. విప్లవం

10. కమ్యూనిస్ట్ సమాజ అవతరణ, వర్గరహిత సమాజం, రాజ్యం లేకుండా పోవడం.

మార్క్స్ మీద ఇతరేతర రచయిత, తాత్వికుల ప్రభావం బాగా ఉందని చెప్పవచ్చు. హెగెల్, ఆడమ్ ఫెర్గూసన్, ఆడమ్ స్మిత్, డేవిడ్ రియార్డో, జాన్ స్టూవర్ట్ మిత్, సైయింట్ సైమన్, ఫొరియల్, ప్రొథక్‌లూవిస్ బ్లాంక్, డార్విన్ మొదలగు వారి రచనల ప్రభావం మార్క్స్ రచనల మీద ఉంది.

ఆనాటి సామాజిక అవ్యవస్థా స్థితిగతులు కూడా మార్క్స్ రచనలను ప్రభావితం చేశాయి. మార్క్స్ కాలంలోని మేథో పరవాతావరణం కూడా మార్క్స్ భావాలను ప్రభావితం చేశాయి. 'జ్యూయిస్' పరిసరాల ప్రభావం మార్క్స్ భావనల మీద మార్క్స్ తొలి దశలలో లేకపోలేదు. సత్య జీవితం మీద ఎడతెగని అభిమానం మార్క్స్‌కుండేది. జీవితం కాంతి, చీకటి మధ్య ఘర్షణ అనే భావనతోబాటు, వెలుతురు, చీకటి అనే వాటి మధ్య రాజీ ఉండదనే భావన కూడా మార్క్స్‌కుండేది. పనికిరాని, ఉపయోగం లేని ప్రభుత్వాలను, మతాలను, సామాజిక నీతులను మార్క్స్ ద్వేషించాడు.

నాలుగు దశాబ్దాలపాటు నిత్యం కార్మికవర్గ కార్యాచరణతో సంబంధంలో ఉంటూనే మరోవైపు ఆనాటి యూరోపియన్ సైద్ధాంతిక భావజాల రంగంలో అవిశ్రాంతమైన కృషి సలిపి, వేలాది పేజీల ఆలోచనలు, వాదనలు, విశ్లేషణలు, వివరణలు, నూతన సైద్ధాంతిక ఆవిష్కరణలు వెలువరించిన మార్క్స్ మానవ మేథో చరిత్రలో అసాధారణమైన ప్రభావం చూపారు, చూపుతున్నారు.

కార్ల్ మార్క్స్ సహచరుడు ఫ్రెడరిక్ ఎంగెల్స్ మాటల్లో చెప్పాలంటే సేంద్రీయ ప్రకృతి అభివృద్ధి సూత్రాన్ని డార్విన్ కనిపెట్టినట్టుగానే మానవ చరిత్ర అభివృద్ధి సూత్రాన్ని మార్క్స్ కనిపెట్టాడు. మానవ సమాజ పురోగతి ఏ చ లన సూత్రాల మీద ఆధారపడి సాగుతున్నదో మార్క్స్ విశ్లేషించాడు. గత సమాజ గతి సూత్రాలను విశ్లేషించిన తర్వాత అవే గతి సూత్రాల ఆధారంతో భవిష్యత్ మానవ సమాజం ఏ దిశగా పయనిస్తున్నదో మార్క్స్ పరికల్పన చేశాడు. ఆ సామమాజిక చలన సూత్రాలు ప్రకృతి చలన సూత్రాల వలెనే అనివార్యమైనవని ఆయన ఊహించారు.

మార్క్స్ సామాజిక, తాత్విక, ఆర్థిక, రాజకీయ, తదితర రంగాలలో చేసిన ఆలోచనలను మొత్తం ఆయన ప్రతిపాదించిన సామాజిక సిద్ధాంతాన్ని మార్క్సిజం అని పిలుస్తున్నాం. అన్యోన్యమైన సాహచర్యం వల్ల భావాలలో, ఆచరణలో అపూర్వమైత్రి వల్ల ఎంగెల్స్ స్వతంత్రంగా చేసిన రచనలను కూడా మార్క్సిజంలో భాగంగానే పరిగణించడం జరుగుతోంది.

ఇప్పటి యూరోపియన్ , ప్రధానంగా బ్రిటీష్, జర్మన్ పెట్టుబడిదారీ సమాజాల నేపథ్యంలో 1840 ల నుంచి 1890ల దాకా (మార్క్స్ మరణం 1883, ఎంగెల్స్ మరణం 1895) వెలువడిన మార్క్స్, ఎంగెల్స్‌ల రచనలు ఆ తర్వాత ఒకటిన్నర శతాబ్దాలు గడిచిన తర్వాత కూడా ఆలోచనల మీద ప్రభావం చూపుతున్నాయి. ఆచరణకు ప్రేరేపిస్తున్నాయి. భావాలు భౌతిక శక్తిగా మారుతాయి. అవి వారు చేసిన నూత్నీకరణ ఆ తర్వాత గడిచిన శతాబ్దానికి పైబడిన కాలంలో ఎన్నోసార్లు రుజువైంది. మనిషిని మనిషి దోపిడీ చేయడానికి వీలులేని సాజాన్ని మనుషులే రూపొందించుకోగలరని వాళ్లు కన్న స్వప్నం ఇవాల్టికి ఎందరినో ఉత్తేజితులను చేస్తోంది. దోపిడీ, పీడన, దౌర్జన్యం, అసమానత కొనసాగినంత కాలం వాటి రద్దును కలగన్న మార్క్సిజానికి సంబద్ధత ఉంటుంది.

ఈ సంబద్ధత సాధించడానికి మార్క్సిజంలోని మూలధారమైన అంశాలేమిటి? మార్క్సిజం ఎంత విస్తృతమైన ప్రభావ కలిగి ఉన్నదోఅంత విస్తృతమైన అపార్ధానికి లోనయింది.

జీవిత విశేషాలు:

సమకాలీన సమాజాన్ని ప్రభావితం చేసిన సమాజ శాస్త్రవేత్తల్లో కార్ల్‌మార్క్స్ (1818-1883) అగ్రగణ్యులు. ఆయన ప్రతిపాదించిన సిద్ధాంత, దృక్పథాలు సామాజిక సంబంధాలకు కొత్త నిర్వచనం ఇచ్చాయి. కార్ల్‌మార్క్స్ 1818వ సంవత్సరం మే 5వ తేదీన జర్మనీలోని ప్రష్యాలో జన్మించాడు. ఆయన తండ్రి హెర్బెర్ మార్క్ లెవీ ఒక నిరుపేదల న్యాయవాది. మార్క్స్ బాల్యం చాలా కాలం పేదరికంలోనే గడిచింది. స్థానిక పాఠశాలలో ప్రాథమిక విద్యాభ్యాసం అనంతరం మార్క్స్ తన పదిహేడవ ఏట న్యాయశాస్త్ర అధ్యయనం కోసం బాన్ విశ్వఇద్యాలయానికి వెళ్లారు. అయితే అక్కడ మార్క్స్ చదువు పట్ల శ్రద్ధ చూపకపోవడంతో అతన్ని అక్కడి నుంచి అతని తల్లిదండ్రులు బెర్లిన్ తరలించారు. బెర్లిన్ విశ్వవిద్యాలయంలో తత్వశాస్త్రం చదివిన కార్ల్‌మార్క్స్ అనంతరం అదే విశ్వవిద్యాలయంలో పీహెచ్‌డీ కూడా

పూర్తి చేశారు. గ్రీకు తత్వశాస్త్రంలో పీహెచ్‌డీ చేసిన మార్క్స్ బెర్లిన్ విశ్వవిద్యాలయంలో లెక్చరర్ కావాలని కలలుగన్నాడు. అయితే, అతనిలోని విప్లవభావాలు, రాడికల్ ధోరణులను గమనించిన విద్యా శాఖ అతనికి ఉద్యోగం రాకుండా చేయడంతో మార్క్స్ జర్నలిజంలోకి ప్రవేశించాడు. కార్ల్‌మార్క్స్ 1842 నాటికి రెనిష్ గెజిట్ పత్రికకు సంపాదకుడిగా బాధ్యతలు చేపట్టాడు. జర్మన్ రైతుల కష్టాలను, ప్రష్యన్ పాలకుల దోపిడీని వివరిస్తూనే అనేక వ్యాసాలు ప్రచురించిన ఈ పత్రిక ఎంతో కాలం నిలబడలేదు. మార్క్స్ సంపాదకీయాలు పాలకులకు కంటగింపుగా మారాయి. దీంతో ఏడాది తిరక్కుండానే ఆ పత్రిక మూతపడింది. అయితే, ఈ పత్రికా రచన పుణ్యమాని మార్క్స్‌కు 1842లో ఎంగెల్స్‌తో పరిచయం ఏర్పడింది. ఫ్రెడ్రిచ్ ఎంగెల్స్ ఒక సంపన్న కుటుంబానికి చెందిన వాడు. అనేక ఫ్యాక్టరీలకు యజమాని. మార్క్స్ ఆర్థికంగా నిలదొక్కుకునేందుకు, ఆయన ఆలోచనలను ముందుకు తీసుకెళ్లేందుకు ఎంతగానో తోడ్పడ్డ వ్యక్తి. 1844 నాటికి పారిస్‌కు మారిన మార్క్స్ అక్కడ మరో పత్రిక ప్రారంభించాడు. మార్క్స్ రాతల్లోని రాడికల్ ధోరణులు నాటి ప్రభుత్వాన్ని ఇబ్బంది పెట్టాయి. పారిస్ మాన్యుస్క్రిప్ట్స్‌గా ప్రాచుర్యం పొందిన ఈ రచనలపై సెన్సార్‌షిప్ విధించడమే కాక ప్రభుత్వం మార్క్స్‌ను అరెస్టుకు ఆదేశించింది. అనంతరం మార్క్స్‌ను పారిస్ నుంచి బహిష్కరించింది.

మార్క్స్ మూడేళ్లపాటు బ్రస్సెల్‌లో ప్రవాసంలో ఉండాల్సి వచ్చింది. అక్కడి నుంచి 1847 ప్రాంతంలో యూరప్‌లో వస్తోన్న కమ్యూనిస్టు ఉద్యమానికి ఆకర్షితుడైన మార్క్స్, ఎంగెల్స్ లండన్ వెళ్లి కమ్యూనిస్టు లీగ్ రెండో మహాసభకు హాజరయ్యారు. ఆ మహాసభల్లోనే కమ్యూఇనస్టు మేనిఫెస్టో రచన బాధ్యత మార్క్స్-ఎంగెల్స్‌లకు అప్పగించారు. 1848లో వారు కమ్యూనిస్టు మేనిఫెస్టోను ప్రచురించారు. జర్మన్ విప్లవంలో పాల్గొనేందుకు మార్క్స్ 1848లో ఎంగెల్స్‌తో కలిసి జర్మనీలోని కొరోన్ వెళ్లి కొంతకాలం అక్కడే న్యూరెనిష్ గెజిట్ అనే పత్రిక సంపాదకత్వం వహించారు. పూర్తిగా కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంతాలకు కట్టుబడి నడిచిన ఈ పత్రికను కొనసాగనివ్వకుండా అధికారులు అడ్డుకున్నారు. ఏడాది తిరిగేలోగా ఆ పత్రిక మూతపడింది. ఇలా ఇటు జర్మనీలో అటు ఫ్రాన్స్‌లో, బ్రస్సెల్స్‌లో ఒకవైపు పత్రికలు నడిపిస్తూనే మరోవైపు మార్క్స్ ప్రజా ఉద్యమాలకు వెన్నుదన్నుగా నిలిచారు. స్థానిక తిరుగుబాట్లకు మద్దతు తెలుపడం, ఉద్యమకారులకు ఆయుధాలు కొనివ్వడం వంటి వాటికి ఆయన తన తండ్రి ఆస్థిలో తన వాటాను అమ్మేసుకోవలసి వచ్చింది. అంతేకాక అప్పులో మునిగిపోవలసి వచ్చింది.

మార్క్స్‌పై కత్తిగట్టిన కొరోన్ పాలకులు ఆయన తన పత్రికల్లో రాసిన రాతలు రాజ్యవ్యవస్థను, పాలకులను కించపరిచే విధంగా వున్నాయని ఆయన కేసు నమోదు చేశారు. అప్పటికే ఫ్రాన్స్, బెల్జియం (బ్రస్సెల్స్)ల ఆగ్రహానికి గురైన మార్క్స్ జర్మనీలో కూడా తనకు చోటు లేదని గ్రహించి శరణార్థిగా లండన్ చేరుకున్నాడు.

లండన్‌లో కార్ల్‌మార్క్స్, ఆయన సతీమణి జెన్నీ అనేక కష్టాలు ఎదుర్కొన్నారు. పూర్తిగా వలస కార్మికులతో, శరణార్థులతో నిండివుండే సొహొ (సెంట్రల్ లండన్)లో ఒక చిన్న ఇంట్లో అద్దెక్కున్న మార్క్స్ దంపతులకు ఆ అద్దె చెల్లించడం కూడా కష్టమై పోయింది. ఇంటి యజమాని మార్క్స్ కుటుంబాన్ని బయటికి గెంటివేశాడు. రోడ్డున పడ్డ మార్క్స్ కుటుంబం తిండిలేక అల్లాడిపోయింది. కటిక పేదరికం, రోగాల బారినపడి మార్క్స్ ముగ్గురు పిల్లలు బాల్యంలోనే మరణించారు. పరిస్థితి తట్టుకోలేక జెన్నీ తన మిగతా పిల్లల్ని తీసుకుని కొంతకాలం జర్మనీ వెళ్లిపోయింది. అయినా మార్క్స్ ఇవేవీ పట్టించుకోలేదు. తన రచనా వ్యాసాంగం ఆపలేదు. రోజుల తరబడి అలా రాస్తూనే ఉండిపోయేవాడు. చదవడం, రాయడం తప్ప మార్క్స్‌కు వేరే వ్యాపకం ఉండేదికాదు. ఈ కాలంలో మార్క్స్ రాజకీయ అర్థశాస్త్రంపై దృష్టి సారించాడు.

లండన్ జీవితం మార్క్స్‌ను మరో వైపు విప్లవ రాజకీయాలలో మమేకం చేసింది. 1864 నుంచి 1872 వరకు మార్క్స్ పూర్తిగా కార్మికోద్యమాలలో పనిచేశాడు. ఇంటర్నేషనల్ వర్కింగ్ మెన్ అసోసియేషన్‌కు పూర్తికాలం వెచ్చించారు. కార్మికుల హక్కుల కోసం పనిచేసిన సంస్థ ప్రపంచ కార్మికులను కూడగట్టే ప్రయత్నం చేసింది. ఇలా ఉద్యమాల రూపకల్పనతో పాటు మార్క్స్ తన రచనలను ప్రచురించే పనిని కూడా వేగిరం చేశాడు. సమాజగతిని పూర్తిగా మార్చివేసిన పెట్టుబడి మొదటి సంపుటాన్ని 1867లో తొలిసారిగా ప్రచురించారు. ఇది జర్మనీలో ప్రచురితమైంది.

తరువాత 1872లో రష్యన్ భాషలోకి అనువదించారు. పెట్టుబడి ఇంగ్లీషులో అనువాదం కావడానికి ఇరవయ్యేళ్లు పట్టింది. ఈ పుస్తకం కోసం మార్క్స్ రెండు దశాబ్దాలు కష్టపడ్డా అది పూర్తికాలేదు. తరువాత ఏంగెల్స్ 'పెట్టుబడి' రెండు, మూడు సంపుటాలను వరుసగా 1885, 1894లో ప్రచురించాడు. ఈ రెండు సంపుటాలు మార్క్స్ మరణానంతరమే వెలుగులోకి వచ్చాయి.

1883 మార్చి 14వ తేదీన తన చదువుకొనే గదిలో మార్క్స్ కన్నుమూశారు. అప్పటికే భార్య జెన్నీ, కూతురు చనిపోవడంతో బాధ, ఒంటరితనంతో కుంగిపోయిన మార్క్స్ పుస్తకం చదువుకుంటూనే చనిపోయారు. మార్క్స్ జీవితంలో రచనల్లో కష్టసుఖాల్లో ఎంగెల్స్ ఒక విడదీయరాని భాగంగా ఉన్నారు. మార్క్స్ కృషిని విశ్లేషిస్తూ ఆయన 'మానవజాతి వికాస క్రమాన్ని అర్థం చేసుకునే మౌలిక సూత్రాన్ని ఆవిష్కరించిన మహా మేధావి' అని ఎంగెల్స్ కొనియాడారు. ఇది సత్యం కూడా. మార్క్స్ చనిపోయి శతాబ్దాలు గడుస్తున్నా ఇప్పటికీ సామాజిక, ఆర్థిక, రాజకీయ విశ్లేషణ అంతా ఆయన సిద్ధాంత చట్రంలో తిరగుతుండడమే అందుకు తిరుగులేని సాక్ష్యం.

14.4 గతితార్కిక భౌతిక వాదం: మార్క్స్ సిద్ధాంతం:

యూరోపియన్ తాత్విక ధారలో భిన్నంగా ఉంటూ వచ్చిన భౌతిక వాద దృక్పథాన్ని గతి తార్కి సంవిధానాన్ని ఏకం చేసి గతితార్కి భౌతికవాద ఆలోచనా ధోరణిని సుసంపన్నం చేసిన ఘనత కార్ల్‌మార్క్స్‌కు దక్కుతుంది. క్రీస్తుపూర్వం నుంచి కూడా యూరోపియన్ తాత్విక చర్చలలో గతితార్కి పద్ధతి అమలులో ఉన్నది. భౌతికవాద దృథపు బీజాలు కూడా క్రీస్తు పూర్వపు యూరోపియన్ తాత్విక దృక్పథంలో మాత్రమే కాక భారతీయ తాత్విక చింతనతో సహా అనేక ప్రాచీన సంప్రదాయాలలో ఉంటూ వచ్చింది.

గతితర్కం అనేది ఒక తార్కి పద్ధతి. ఒక విషయాన్ని చర్చించడానికి, వాద ప్రతివాదాలతో ప్రశ్న జవాబులతో నిర్ధారణలకు రావడానికి ఉపయోగించే తార్కి పద్ధతిని సోక్రటీస్, ప్లేటో అరిస్టాటిల్‌లతో సహా గ్రీకు తత్వవేత్తలు గతితర్కంగా అభివర్ణించారు. కాల క్రమంలో ప్రకృతితో సమాజంలో, దృగ్గోచరాంశాల అభివృద్ధిని, విధ్వంసాన్ని విశేషించడానికి-అంటే ఒక క్రమాన్ని విశ్లేషించడానికి కూడా గతి తార్కి పద్ధతి ఉపయోగపడుతుందని యూరోపియన్ తత్వవేత్తలు భావించారు. ఈ పద్ధతిని అత్యున్నత స్థాయిలో ఉపయోగించి చైతన్యం నుంచి గతితార్కి సూత్రాలను కనిపెట్టిన ఘనత పందొమ్మిదో శతాబ్దపు జర్మన్ తత్వవేత్త హెగెల్‌కు దక్కుతుంది.

అయితే, హెగెల్ ప్రధానంగా భావవాది. తత్వశాస్త్ర దృక్పథాలన్నింటినీ స్థూలంగా రెండు శిబిరాలుగా విభజిస్తే భావవాద, భౌతికవాద దృక్పథాలుగా విడగొట్టవచ్చు. భావవాదం ప్రకృతి, ప్రపంచం, మానవ సమాజం ఒక సంకల్పం నుంచి, భావం నుంచి, పరమాత్మ నుంచి ఉద్భవించాయని భావిస్తుంది. భౌతికవాదం ప్రకృతి, సమాజం ప్రాథమికమైనవి, భౌతిక జగత్తు నుంచే భావాలు, చైతన్యం ఉద్భవిస్తాయని భావిస్తుంది. పదార్థం, చైతన్యం ఈ రెండింటిలో పదార్థం ప్రాథమికమని భౌతికవాదం ప్రతిపాదించగా, చైతన్యం ప్రాథమికమని భావవాదం ప్రతిపాదిస్తుంది.

గతితర్కం ప్రధానంగా ప్రకృతికి, పదార్థానికి చలన నియమమని, దాన్ని భ్వావవాదంతో జోడించడం అసమంజసమని మార్క్స్, ఎంగెల్స్ వాడి గతితార్కి పద్ధతిని పూర్తిగా తలక్రిందులు చేయడం ద్వారా, అంటే భావవాద దృక్పథాన్ని వదిలి, భౌతికవాద దృక్పథానికి అనుసంధానం చేయడం ద్వారా మాత్రమే ప్రకృతికి, సమాజానికి, మానవ మేథకూ గల చలన సూత్రాలను వాస్తవికంగా అర్థం చేసుకోవచ్చునని మార్క్స్, ఎంగెల్స్‌లు భావించారు. హెగెల్‌ను, యువ హెగెలియన్ల నాయుడైన ఫ్యూయర్‌బాను విమర్శించి, వారి సిద్ధాంతానికి ప్రత్యామ్నాయంగా మార్క్స్, ఎంగెల్స్‌లు ప్రతిస్పందించిన సిద్ధాంతాన్ని గతితార్కిక భౌతికవాదం అని పిలుస్తారు.

గతి తార్కిక భౌతికవాదం ప్రాకృతిక, సామాజిక పరిణామానికి గల సూత్రాలను సాధారణ ఆమూర్తస్థాయిలో ప్రకృతిలో సమాజంలో ప్రతి వస్తువూ, ప్రతి దృగ్గోచరాంశమూ ఒక దానితో ఒకటి కలిసి ఉన్నాయని, ఒక దానిపై

మరొకటి ఆధారపడి ఉన్నాయని, ఒక దాన్ని మరొకటి నిర్ణయిస్తున్నాయని, గతి తార్కి భౌతికవాదం విశ్లేషిస్తుంది. నిరతరాయంగా మార్పు చెందుతూ ఉండడమే వాస్తవిక సూత్రమని గతి తార్కి భౌతిక వాదం అంటుంది, ప్రకృతిలోనూ, మానవ ప్రంచంలోనూ కూడా ఏ ఒక్కటి జఢాత్మకంగా ఉండజాలదని, పరివర్తన కూడా క్రమానుగతంగా మాత్రమే గాక, హింసాత్మకంగా, విప్లవాత్మకంగా, గంతుల రూపంలో ఉంటుందని గతి తార్కి భౌతికవాదం అంటుంది.

ప్రకృతిని, సమాజాన్ని మానవ మేథస్సును విశ్లేషించడానికి సమర్ధవంతమైన పరికరంగా గతి తార్కి భౌతిక వాదాన్ని మార్క్స్, ఎంగెల్స్‌లు తమ రచనలన్నింటిలోనూ వాడుకున్నారు. ఎంగెల్స్ గతితార్కి భౌతిక వాదానికి మూడు మూల సూత్రాలున్నాయని వివరించాడు.

వస్తువులో మార్పుకు మూలం అంతర్గతంగా ఉంటుండదని, ప్రతి వస్తువులోనూ రెండు విరుద్ధాంశాలు ఉంటాయని, ఆ రెండు విరుద్ధాంశాల మధ్య ఐక్యత, ఘర్షణ కొనసాగుతుండడమే గతితార్కి భౌతికవాదపు మొదటి సూత్రమని ఎంగెల్స్ వివరించాడు. రెండు పరస్పర విరుద్ధాంశాలుగా విభజించడానికి వీలులేని వస్తువేది ప్రకృతిలో లేదు. పదార్థం ఒక విశిష్ట వస్తువుగా ఉనికిలో ఉండడానికి అవిరుద్ధాంశాల ఐక్యత వీలు కల్పిస్తుండగా, ఆ వస్తువు అభివృద్ధి చెందడానికి ఘర్షణ వీలు కల్పిస్తుంది. రెండు విరుద్ధాంశాలలో ఒకటి యధాతథ స్థితిని నిలిపి ఉండడానికి ప్రయత్నిస్తుండగా, మరొకటి పూర్తిగా భిన్నమైన స్థితిని సాధించడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. అందువల్ల ఏర్పడే ఘర్షణ ఫలితంగా వస్తువు గుణాత్మకంగా కొత్త స్థితిని పొందుతుంది. మళ్లీ కొత్త వైరుధ్యాలు ఆ స్థితిని కూడా మార్చడానికి ఘర్షణ పడుతాయి.

గతి తార్కిక భౌతిక వాదపు రెండో సూత్రంగా ఎంగెల్స్ 'వ్యతిరేకించినదీ వ్యతిరిక్తమవుతుంది' అనే సూత్రాన్ని నిర్వచించారు. మొదటి సూత్రం ప్రకారం ఒక స్థితిని రద్దు చేసి మరొక స్థితి ఉనికిలోకి రావడం ప్రకృతి చలన సూత్రం కాగా, కొత్త స్థితిని కూడా రద్దు చేసి మరొక వైరుధ్యం దాని గర్భంలోనే పుట్టి పెరగడం అనివార్యమైన నియం. వ్యతిరేకించడమనేది వాస్తవి అభివృద్ధిలో అనివార్యమైన అంతర్భాగమని మార్క్స్ అన్నాడు. 'ఏ రంగంలోనైనా సరే, ఇతఃపూర్వ మనుగడ స్థితిని వ్యతిరేకించకుండా, రద్దు చేయకుండా, అభివృద్ధి, సాధ్యం కాదు' అని మార్క్స్ అన్నాడు.

వ్యతిరేకించినది వ్యతిరిక్తం కావడం రద్దు చేసినది తాను కూడా రద్దయిపోవడం అనే తగి తార్కిక భౌతికవాద సూత్రానికి క్రృతిలోనూ, సమాజాలలోనూ మానవ మేథలోనూ ఎన్నో ఉదాహరణలున్నాయి. ఈ రద్దు చేయడమనేది కూడా ఒక వస్తువు మీద బయటి నుంచి పడే ప్రభావ ఫలితం కాదు. అంతర్గత కారణాల వల్లనే ఈ మార్పు జరుగుతుంది. అంతేకాకా, రద్దయిన తర్వాత ఏర్పడే వస్తువులో పాత వస్తువు నుంచి ఎంతో కొంత కొనసాగింపు కూడా ఉంటుంది.

మార్పు క్రమం అనేది సాధారణంగా ఉండదని, సంక్లిష్టంగా ఉంటుందని, ప్రతి మార్పులోనూ మొదటి పరిమాణాత్మక మార్పును, ఆ పరిమాణం ఒక దశకు చేరినప్పుడు విప్లవాత్మకంగా గుణం మారిపోయి, కొత్త వస్తువు ఏర్పడే మార్పును గుర్తించవచ్చునని గతి గార్కి భౌతికవాదం అంటోంది.

14.5 చారిత్రక భౌతిక వాదం:

చరిత్ర పట్ల భౌతికవాదం దృక్పథం అనుసరించి చేసే విశ్లేషణను చారిత్రక భౌతికవాదం అంటారు. చరిత్రను రాజవంశాల చరిత్రగానో, తారీఖులు, దస్తావేజులు గానో, ఆయా కాలాల పాలకుల, ప్రజల మంచి చెడ్డల ఫలింగానో చూడకూడదని, చరిత్రకు భౌతిక పునాది ఉన్నదని మార్క్స్ నిరూపించాడు. భౌతిక జీవితావసరాల ఉత్పత్తి & రకమంలోనే మానవ సమాజం పురోగమిస్తున్నదని, ఉత్పత్తి సాధనాలను ఉపయోగిస్తూ, మారుస్తూ అభివృద్ధి చేస్తూ ప్రజలు తమ సామాజికాచరణల ద్వారా కొన్ని సంబంధాలలోకి వస్తారని, ఈ ఉత్పత్తి శక్తుల, ఉత్పత్తి సంబంధాల సమూహాన్నే సమాజం అంటున్నామని మార్క్స్ అన్నారు. సామాజిక పరిణామ క్రమంలో ఉత్పత్తి శక్తులలో ప్రధాన భాగమైన ప్రజల చైతన్యం పెరుగుతుండగా, ఉత్పత్తి సాధనాలలో శాస్త్ర ప్రయోగాల వల్ల మార్పులు వస్తుండగా, ఉత్పత్తి సంబంధాలలో మాత్రం

మార్పులను అడ్డుకునే శక్తులు ఉంటాయని మార్క్స్ అన్నారు. కొనసాగే ఉత్పత్తి సంబంధాల వల్ల లాభపడుతున్న వర్గం యథాస్థితిని నిలిపి ఉంచడానికి ప్రయత్నిస్తుందని తత్ఫలితంగా ఉత్పత్తి శక్తులకూ, ఉత్పత్తి సంబంధాలకూ మధ్య ఘర్షణ ఏర్పడుతుందని మార్క్స్ అన్నాడు. ఆ క్రమంలో ఉత్పత్తి శక్తుల అభివృద్ధికి ఉత్పత్తి సంబంధాలే ఆటంకంగా నిలిచినప్పుడు ఒక గుణాత్మకమైన గంతు ద్వారా విప్లవాత్మకమైన మార్పు ద్వారా ఉత్పత్తి శక్తులు పాత ఉత్పత్తి సంబంధాలను రద్దు చేసి కొత్త ఉత్పత్తి సంబంధాలను నెలకొల్పుతాయి.

మార్క్స్ 1859లో ప్రచురించిన ఏ కాంట్రిబ్యూషన్ టు ద క్రిటిక్ ఆఫ్ పొలిటికల్ ఎకానమీ, గ్రంథం ఉపోద్ఘాతంలో ఈ చారిత్రక భౌతికవాద అవగాహనను స్పష్టంగా వివరించాడు.

చారిత్ర భౌతికవాదం ప్రకారం సామాజిక చరిత్ర ఇప్పటికి నాలుగు దశలు గడించి అయిదో దశకు ప్రవేశించడానికి సిద్ధంగా ఉంది. మొట్టమొదటి దశ ఆదిమ కమ్యూనిస్టు సమాజం అప్పుడు ఉత్పత్తి సాధనాలు అతి ప్రాథమికమైనవి. ఉత్పత్తి శక్తులు అభివృద్ధి చెందలేదు. అందువల్ల ఏర్పడిన ఉత్పత్తి సంబంధాలలో కూడా సహకారం, పరస్పరర సహకారం, సమానత్వం ఉంటూ ఉండేవి. ఉత్పత్తి సాధనాల మీద వ్యక్తిగత యాజమాన్యం ఉండేది కాదు. ఆదిమ తెగల మానవులు అటు ఆహార సేకరణ దశలో కానీ, పశుపోషణ దశలో గానీ, ఆదిమ వ్యవసాయ దశలో గానీ ఉత్పత్తి సాధనాలను ఉమ్మడిగా, సమిష్టిగా వాడుకునేవారు. ఉత్పత్తిర సాధనాలలో రాతి, కర్ర సాధనాల నుంచి లోహ సాధనాలు రావడం ఈ సమాజంలో ఒక ముఖ్యమైన ముందడుగు. కొత్త ఉత్పత్తి సాధనాల వల్ల ఉత్పాదకత పెరిగింది. కుటుంబం, సొంత ఆర్థి అనే భావనలు తలెత్తి మిగులును అనుభవించడం, శ్రమలో పాల్గొనకుండా ఇతరుల శ్రమను అనుభవించడం అనే పద్ధతులు ఉనికిలోకి వచ్చాయి. సమాజంలో ఉమ్మడి తత్వం, సహకారం రద్దు కావడం మొదలయింది. ఉమ్మడి, సామూహిక ఉత్పత్తి సంబంధాలకు ఉత్పత్తి సాధనాల మీద, మిగులు ఎమీద వ్యక్తిగత ఆధిపత్యానికి మధ్య ఘర్షణ పెరిగింది. ఈ ఘర్షణ తీవ్రతరమై ఆదిమ కమ్యూనిస్టు సమాజం రద్దయిపోయింది.

ఆదిమ కమ్యూనిస్టు సమాజంలోని సమాన సంబంధాల స్థానంలో అసమ సంబంధాలతో మొదటి వర్గ సమాజమైన బానిస సమాజం ఏర్పడింది. ఉత్పత్తి సాధనాల మీద ఆధిపత్యం ఉన్న బానిస యజమానులు, ఉత్పత్తి సంబంధాల మీద ఆధిపత్యం లేని బానిసలను కూడా తమ సొంత ఆస్తిగా భావించారు. మనుషుల, శ్రమజీవులు కూడా ఆస్తిగా, సంపదగా భావించబడిన ఈ సమాజంలో ఉత్పత్తి శక్తులు అభివృద్ధి చెందుతున్న కొద్దీ కొనసాగుతున్న అమానుషీయ సంబంధాలతో ఘర్షణ పెరిగింది. ఎన్నో బానిస తిరుగుబాట్లు జరిగాయి. ఉత్పత్తి శక్తులలో ప్రధాన భాగమయిన బానిసలు తమ జీవితాలకు, భద్రతకు, అభివృద్ధికి ఆటంకంగా మారిపోయిన బానిసత్వ సంబంధాలను బద్దలు కొట్టడానికి ఎన్నో పోరాటాలు చేశారు.

ఆ పోరాటాల ఫలితంగా, ఉత్పత్తి శక్తుల వికాస ఆకాంక్షలు పెల్లుబికి కాలం చెల్లిన ఉత్పత్తి సంబంధాలను రద్దు చేసిన ఫలితంగా, మూడో సామాజిక దశ అయిన భూస్వామ్య దశలోకి మానవ సమాజం అడుగు పెట్టింది. భూస్వామ్య దశలో ఉత్పత్తి శక్తులు గణనీయంగా అభివృద్ధి చెందాయి. వ్యవసాయంలో నీటిపారుదల, వాయుశక్తి వంటి కొత్త ఉత్పత్తి సధనాలను వాడడం ద్వారా ఉత్పాదకత పెరిగింది. మిగులు పెరిగింది. భూక్షేత్రాలే ప్రధాన ఉత్పత్తి సాధనాలు కాగా, వాటి మీద సంపూర్ణ ఆధిపత్యం ఉండిన భూస్వాములు వ్యవసాయ భూములలో తగిన ఫలితం లేకుండా కట్టుబడి శ్రమ చేయవలసిన రైతు కూలీలు భూస్వామ్య సమాజంలో ప్రధాన వర్గాలు.

కానీ, భూస్వామ్య సమాజంలో ఉత్పాదకత, మిగులు పెరిగిన కొద్దీ పట్టణాలు, అదనపు వృత్తులు, వర్తక వాణిజ్యాలు పెరిగిపోయాయి. ఆ విధంగా భూస్వామ్య సమాజ గర్భం నుంచే పాత ఉత్పత్తి సంబంధాలను రద్దు చేయదలచిన కొత్త వర్గాలు పుట్టుకురావడం మొదలైంది. భూస్వాముల దగ్గర అర్ధబానిసలుగా బతుకుతున్న రైతు కూలీలు కొన్ని చోట్ల పట్టణాలకు పారిపోవడం, కొన్ని చోట్ల భూస్వాముల మీద తిరుగుబాటు చేయడం మొదలైంది.

ఈ ఘర్షణ పరిమాణాత్మకంగా పెరిగి పెరిగి ఒక దశకు చేరేసరికి గుణాత్మక మార్పుగా మారి భూస్వామ్య సమాజాన్ని కూలదోసి పెట్టుబడిదారి సమాజం ఉనికిలోకి వచ్చింది.

కార్ల్‌మార్క్స్ ప్రధానమైన విశ్లేషణావస్తువు పెట్టుబడిదారీ సమాజమే. పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో ఉత్పత్తి శక్తుల అభివృద్ధి కనీవినీ ఎరుగనంత విస్తారంగా, వేగంగా జరిగింది. కానీ, ఉత్పత్తి సంబంధాలలో పెట్టుబడిదారుకూ, వేతన శ్రామికుడికి మధ్య అసనుసంబంధాలు ఇంక తీవ్రతరమయ్యాయి. పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో ఉత్పత్తి ప్రక్రియ అంతకు ముందెన్నటికంటె ఎక్కువగా సామాజికమవుతుంది. లక్షలాది మంది, కోట్లాది మంది వేతన కార్మికులు భారీ కర్మాగారాలలో సంఘటితంగా పనిచేస్తుంటారు. కానీ, అదే సమయంలో శ్రమ ఫలితాన్ని అనుభవించడం, ఉత్పత్తి సాధనాల మీద యాజమాన్యం అనేది అంతకంతకూ ఎక్కువగా వ్యక్తిగతమవుతూ గుత్తాధిపత్యంగా మారుతుంటుంది.

పెట్టుబడిదారీ ఉత్పత్తి విధానంలో ప్రధానమైన వైరుధ్యం సామాజిక ఉత్పత్తి ప్రక్రియకు, వ్యక్తిగత యాజమాన్యానికి మధ్య ఉండేదే. ఈ వైరుధ్యం ఘర్షణకు, ఆర్థిక సంక్షోభాలకూ, నిరుద్యోగానికి దారితీస్తుంది. కార్మికవర్గం సంఘటితమయ్యే అవకాశం పెరగడంతో వారిలో వర్గ చైతన్యం పెరిగి, క్రమ శిక్షణాయుతమైన సమీకృత పోరాటాలు పెరుగుతాయి. అంటే కార్మికవర్గం అనే ఒక వర్గాన్ని సృష్టించడం ద్వారా పెట్టుబడిదారీ వర్గం తన సమాధి తవ్వే వాళ్లను తన గర్భంలోంచే సృష్టించుకొంటుందని మార్క్స్ అన్నారు. ఈ ఘర్షణలు, పోరాటాలు మార్పులకు దారితీస్తూ చివరికి ఒక గుణాత్మక గంతుగా కార్మికవర్గం పెట్టుబడిదారీ వర్గాన్ని కూలదోసి పెట్టుబడిదారీ సమాజానికి చరమగీతం పాడుతుంది.

పెట్టుబడిదారీ సమాజం తర్వాత కొత్త సమానత్వ సమాజం-ఆర్థిక సామమాజిక వ్యవస్థ ఏర్పడుతుంది, అందులో మొదటి దశలో పాతవర్గ సమాజ అవశేషాలు కొనసాగుతాయని మార్క్స్ అన్నారు. ఈ మొదటి దశను సామ్యవాద సమాజం అని పిలుస్తారు. పాత యాజమాన్య శక్తులు తిరిగి అధికారంలోకి రావడానికి ప్రయత్నిస్తారు. కనుక ఆ ప్రయత్నాలను అడ్డుకోవడానికి ఈ దశలో శ్రామికవర్గ నియంతృత్వ పాలన అవసరమవుతుంది. ఈ పాలన అన్ని ఉత్పత్తి సాధనాలను ప్రజల పరం చేసి, వ్యక్తిగత యాజమాన్యాన్ని రద్దు చేసి, ఉత్పత్తి ఫలితాన్ని ప్రజల అవసరాల మేరకు పంపిణీ చేస్తుంది. ఉత్పత్తి శక్తుల అభివృద్ధిపై ఆటంకాల్ని తొలగించడం, ఉత్పత్తి సంబంధాల్ని సమానత్వంతో నింపడం ఈ దశలో సాగుతాయి. ఆ తర్వాత వర్గాలే లేని వ్యవస్థ రూపొందుతుంది. అంటే రాజ్యాంగ యంత్రాంగం గానీ, శ్రామికవర్గ నియంతృత్వం గానీ అవసరంలేని స్థితి వస్తుంది. ఈ దశను కమ్యూనిస్టు సమాజం అంటారు.

14.6 ముఖ్య పదాలు:

వర్గం : ఉత్పత్తి సాధనాలకు సంబంధించిన స్థాయి కలిగినది. ఇది ఒక ముఖ్యమైన సమూహం.

ప్రొలెటేరియన్ : సముదాయము యొక్క నిమ్న సామాజిక, ఆర్థిక వర్గ ప్రతినిధి.

14.7 ప్రశ్నలు:

1. మార్క్స్ గతితార్కిక భౌతివాద భావనను చర్చింపుము. మార్క్స్ చారిత్రక భౌతికవాద సిద్ధాంతం ద్వారా చరిత్రను ఏవిధంగా విశ్లేషించాడో తెలియజేయుము?

2. మార్క్స్ ప్రకారం వర్గం అనగానేమి? వర్గాలు ఏవిధంగా రూపొందుతాయో చర్చింపుము?

3. వర్గ పోరాటం ఏవిధంగా ఏర్పడుతుంది, వర్గపోరాట పరిణామాలను వివరింపుము?

14.7 చదవదగిన గ్రంథాలు:

1) Althusser L. (1971) ‘Lenin and Philosophy and other Essays’ London, New Leff Books.

2) Bell D. (1976) ‘The Cultural Contradictions of Capitalism’, London Heinemann.

3) Bottomore, T. and Rubel, M (1963) ‘Karl Marx G Selected Writings Harmondsworth, Pen

4) Habermas, J. (1976), ‘Legitimation Crisis, London, Heinemann.

పాఠం-15

వర్గ పోరాటం - విప్లవం - సామాజిక పరివర్తన

15.0 ఆశయం:

వర్గ పోరాటం-పరివర్తన గూర్చి తెలుసుకోవడం

పెట్టుబడిదారి విధానం ఉత్పత్తిని సామాజికం చేసినందువల్ల, సంఘటితం చేసినందువల్ల కార్మిక వర్గానికి చైతన్యం పంచుకునే అవకాశం కలుగుతుంది. తాము ఒక వర్గం అన్న స్పృహ, తమ ప్రయోజనాల పరిరక్షణకు పోరాడాలన్న స్పృహ పెరుగుతాయి.

బానిస సమాజం నాటి నుంచి సమాజంలో వర్గాలు ఉన్నప్పటికీ, ఏదో ఒక స్థాయిలో వర్గాల మధ్య ఘర్షణ ఉన్నప్పటికీ పెట్టుబడిదారి సమాజంలో వర్గ పోరాటానికి స్పష్టత అనివార్యత వస్తాయి. పెట్టుబడిదారి సమాజంలో వర్గ విభజన నిశితంగా జరుగుతుంది.

కేవలం ఉత్పత్తిని సంఘటితం చేసినంత మాత్రానే సామాజిక వర్గాల అభివృద్ధి పూర్తికాదని, ప్రజా బాహుళ్యం భౌతికంగా విభజన జరగవలసి ఉంటుందని, ఆర్థిక ఫలితాలు పంపిణీ విషయంలో పదే పదే ఘర్షణలు జరగవలసి ఉంటుందని, తద్వారా వర్గ చైతన్యం పెంపొందవలసి ఉంటుందని మార్క్స్ అన్నాడు. పెట్టుబడిదారి సమాజంలో ఈ అన్ని పరిస్థితులూ సాధ్యం అవుతాయి.

విషయ క్రమం:

15.1 **వర్గ ప్రమాణాలు**

15.2 **సిద్ధాంతం - ఆచరణ ఐక్యత**

15.3 **సమ సమాజం**

15.4 **సారాంశం, విమర్శ**

15.5 **ముఖ్య పదాలు**

15.6 **చదవదగిన గ్రంథాలు**

15.7 **ప్రశ్నలు**

15.1 వర్గం-ప్రమాణాలు:

ఆ విధంగా వర్గ విభజన జరిగేటప్పుడు అది కేవలం ఉత్పత్తి సాధనాలతో సంబంధం మీద మాత్రమే నిర్ణయమవుతుంది. మరి ఇతర లక్షణాలలో వర్గాన్ని గుర్తించడం సాధ్యం కాదు. మార్క్స్ వర్గ భావనను బెండిక్స్, బిప్‌సెట్‌లు వివరిస్తూ వర్గాన్ని నిర్ధారించడానికి అయిదు ప్రమాణాలను వివరించారు. అవి:

1. ఆర్థిక ఫలితాల పంపిణీ గురించి వర్గాల మధ్య ఘర్షణ ఉంటోంది.

2. ఒక వర్గం ప్రజల మధ్య సమాచార వినిమయం సులభంగా సాధ్యమవుతుంది. అందువల్ల భావాలను, ఆచరణ ప్రణాళికలను సులభంగా ప్రచారం చేయడం వీలవుతుంది.

3. ఒక వర్గానికి చెందిన ప్రజలు తమ మధ్య సంఘీభావాన్ని, తమ చారిత్రక బాధ్యతలను గుర్తించగలుగుతారు. అంటే వారిలో వర్గ చైతన్యం పెంపొందుతుంది.

4. ఆర్థిక వ్యవస్థను తాము అదుపు చేయలేకపోతున్నామని, అందువల్ల దోపిడీకి గురవుతున్నామని ఒక వర్గం ప్రజలలో తీవ్రమైన అసంతృప్తి పెరిగిపోతుంది.

5. ఆర్థిక వ్యవస్థను బట్టి ఒక రాజకీయ నిర్మాణాన్ని ఏర్పరచుకోవడం అది చారిత్రక స్థితికి, వర్గ చైతన్య పరిణతికి తగినట్టుగా ఉండడం జరుగుతుంది.

ఈ విధంగా వర్గ విభజన స్పష్టంగానూ, లోతుగానూ జరిగిన తర్వాత, ఆ మేరకు వర్గ పోరాటం కూడా నిశితమవుతుంది. సమాజంలో వర్గ పోరాటాన్ని మార్క్స్ ప్రవేశపెట్టలేదు. మార్క్స్ కోరుకోలేదు. చరిత్రలో, సమాజంలో అది నిరంతరాయంగా వేర్వేరు రూపాల్లో జరుగుతున్నదని మార్క్స్ నిర్ధారించి చూపాడు. పెట్టుబడిదారి సమాజంలో ఆ వర్గ పోరాటం మరింత తీవ్రతరమయ్యే అవకాశం ఉందని ఆయన వివరించారు. అధికారంలో ఉన్న వర్గాలు తమ అధికారంను అంత సులువుగా వదులుకోవని, అందువల్ల ఆ వర్గాలు హింసకు, అణచివేతకు పాల్పడతాయని, అధికారంలోకి రాదలచుకున్న వర్గం దాన్ని ఎదిరిస్తుందని ఆయన అన్నారు. అందువల్ల హింస విప్లవానికి మంత్రసానిగా పనిచేస్తుందని ఆయన అన్నారు. అందువల్ల ఆయన చారిత్రక సూత్రాన్ని వెల్లడించాడు.

ఈ ఘర్షణ వర్గపోరాటం ఫలితంగా సమాజం మరొక మెట్టుపైకి ఎదిగి సామాజిక పరివర్తన సాగుతుంది. చరిత్ర క్రమం మొత్తం సామాజిక వరివర్తనలన్నీ ఇట్లా వర్గ పోరాట ఫలితంగానే జరిగాయి.

15.2 సిద్ధాంతం - ఆచరణ ఐక్యత:

మార్క్స్ సామాజిక సిద్ధాంతంలో అతి ముఖ్యమైన అంశం సిద్ధాంతానికి, ఆచరణకు అవినాభావమైన ఐక్యత, తత్వవేత్తలు సమాజాన్ని వ్యాఖ్యానించారని, కానీ సమాజాన్ని మార్చడం ముఖ్య అని అన్నప్పటి నుంచి కూడా మార్క్స్ ఆచరణకు ఎంతో ప్రధాన్యతనిచ్చారు. ఆచరణ నుంచే సిద్ధాంతం రూపొందుతుందనేది మార్క్స్ చెప్పిన భౌతికవాద అవగాహనకు అనుగుణమైనదే. అయితే యాంత్రిక భౌతికవాదం ఈ ఏకముఖ చర్యను ప్రతిపాదించగా మార్క్స్ గతితార్కిక భౌతికవాదం సిద్ధాంతానికి, ఆచరణకు మధ్య పరస్పర ప్రతిచర్యలను ప్రతిపాదించారు. అందుకే మార్క్స్ భావాలు భౌతిక శక్తిగా మారతాయి అని అన్నారు. ఆచరణ సిద్ధాంతం ఆచరణ అనే నిరంతర చక్రంలో ఆచరణ సిద్ధాంతాన్ని సృష్టిస్తుందని, సిద్ధాంతం ఆచరణకు దారిచూపుతుందని ఆయన వర్తులాకార అభివృద్ధిని ఊహించారు.

ఈ తాత్విక అవగాహనను సామాజిక చరిత్రకు అన్వయించినప్పుడు వర్గ విభజనే, వరర్గ పోరాటమే ఒక సైద్ధాంతిక అవగాహనను కల్పిస్తుందని, ఆ సైద్ధాంతిక అవగాహన మళ్లీ వర్గ పోరాటాన్ని ఉన్నత స్థాయికి తీసుకుపోవడానికి ప్రణాళిక సిద్ధం చేస్తుందని అర్థం చేసుకోవలసి ఉంటుంది.

పెట్టుబడిదారి సమాజంలో కార్మిక వర్గం నిరంతర పోరాటాల క్రమంలో తనదైన సిద్ధాంతాన్ని ఆవిష్కరించుకుంటుంది. ఆ సిద్ధాంతం వెలుగుల్లో మరింత నిశితమైన కార్యాచరణకు పూనుకుంటుంది. ఈ సిద్ధాంతం-ఆచరణ ఐక్యత పరస్పర ప్రభావం నిరంతరం సాగుతూ సామాజిక అవగాహనకు, పురోగతికి తోడ్పడతాయి.

15.3 సమ సమాజం-శాస్త్రీయ సామ్యవాదం:

పెట్టుబడిదారి సమాజంలో నిశితమయ్యే వర్గపోరాట ఆచరణను, దాని నుంచి అభివృద్ధి అయ్యే వర్గ పోరాట సిద్ధాంతాన్ని ఆ రెండింటి మధ్య గతితార్కిక ఐక్యతతో పరిశీలించినప్పుడు అవి మరింత ఉన్నతీకరించబడిన ఆచరణగా, సిద్ధాంతంగా అంటే సమసమాజంగా, శాస్త్రీయ సామ్యవాద భావనగా పరిణమిస్తాయి.

పెట్టుబడిదారి ఉత్పత్తి, విధానాన్ని కూలదోసిన తరువాత వచ్చే సమాజం సోషలిస్టు సమాజం. దీన్ని తెలుగులో సమసమాజమని పిలుస్తున్నాం. కానీ, ఇది నిజానికి పూర్తిస్థాయిలో సమానత్వం కొనసాగే సమాజం కాదు. ఎందువల్లంటే సోషలిస్టు ఉత్పత్తి విధానంలో కూడా వర్గాలు కొనసాగుతూనే ఉంటాయి. సోషలిస్టు ఉత్పత్తి విధానంలో సామాజికంగా ఉత్పత్తి అయ్యే సంపదను ఏకొందరి సొంత ఆస్తిగానో ఊహించక సామాజికంగా పంపిణీ చేసే వ్యవస్థ అమలువుతుంది. ఉత్పత్తి సాధనాల మీద యాజమాన్యం సమిష్టిగా ఉంటుంది తప్ప వ్యక్తిగతంగా ఉండదు. ఉత్పత్తి అనేది సామాజిక అవసరాల కోసం జరుగుతుందే తప్ప వ్యక్తిగత లాభాపేక్షతో జరుగదు. కొంతవరకు కార్మికుల అదనపు శ్రమ చేయవలసిన అవసరం ఉంటుందని కానీ, ఆ అదనపు శ్రమ ఫలితాన్ని సామాజిక శ్రేయస్సు కోసం వినియోగిస్తారని వ్యక్తిగత భోగానికి, సంపద కూడబెట్టుకోవడానికి వినియోగించరు. అందువల్ల సోషలిస్టు ఉత్పత్తి విధానంలో అనవసరమైన సరుకులను ఉత్పత్తి చేయడం రద్దయిపోయి, అంతకుముందు వ్యర్థమైపోయిన వనరులెన్నో ప్రజా ఉపయోగానికి సమకూరుతాయి. అట్లాగే, మానవ శ్రమను, మానవ అవసరాలను సంతృప్తి పరచడానికి ఇంకా ఎక్కువగా వినియోగించే వీలు కలుగుతుంది. సోషలిస్టు సమాజం ఆరోగ్యం, విద్యా, ఆహారం, ఆశ్రయం వంటి నిత్య జీవితావసరాలను తీర్చడం మాత్రమే గాక, సిద్ధాంత స్థాయిలోనే ఈ అవసరాలను సరుకులుగా గుర్తించడానికి నిరాకరిస్తుంది. ఇవన్నీ మానవ అవసరాలనే భావిస్తుంది.

ఈ సమసమాజ ఆచరణ భావాలను సైద్ధాంతీకరించిన ఫలితంగా శాస్త్రీయ సోషలిజం అవగాహన రూపొందింది. సమానత్వాన్ని, సమసమాజాన్ని ఆదర్శంగా, ఊహగా, స్వప్నంగా భావించి ఎంతో మంది ఊహాజనిత సోషలిస్టు ఆలోచనాపరులను ఎదుర్కొంటూ మార్క్స్, ఎంగెల్స్ ఈ శాస్త్రీయ సోషలిస్టు భావనను నిర్మించారు. సమానత్వమనేది, సమసమాజమనేది ధార్మిక, నైతిక భావన కాజాలదని, దానికి సామాజిక, రాజకీయార్థిక మూలాలున్నాయని, అది చారిత్రక అనివార్యత అని రుజువు చేసిన సిద్ధాంతమే శాస్త్రీయ సోషలిజం.

మార్క్స్, ఎంగెల్స్‌ల తర్వాత శాస్త్రీయ సోషలిజం భావనను ఆచరణలోనూ, సైద్ధాంతికంగాను పరిపుష్టం చేసిన వాళ్లు, అభివృద్ధి చేసిన వాళ్లు వి.ఐ.లెనిన్, జే.వి.స్టాలిన్, మావోసేటుంగ్ తదితరులు.

కమ్యూనిజం:

పెట్టుబడిదారీ విధానం నుంచి సోషలిజానికి పరివర్తన గురించి ఎంతో స్పష్టంగా, ఎంతో నిర్ధారణగా విశ్లేషించారో, అంత స్పష్టంగా సోషలిజం నుంచి కమ్యూనిజానికి, పరివర్తన గురించి మార్క్స్, ఎంగెల్స్‌లు విశ్లేషించలేకపోయారు. సోషలిస్టు సమాజంలో పరిమాణాత్మక మార్పులు జరిగిన తరువాత, ఉత్పత్తి విధానంలో ఆచరణతోపాటే, ప్రజల భావజాలంలో మార్పులు తెచ్చే సైద్ధాంతిక కృషి కూడా జరిగిన తరువాత 'ప్రజలందరూ ఒకేసారి మూకుమ్మడిగా కార్యాచరణలోకి దిగినప్పుడు మాత్రమే కమ్యూనిజం సాధ్యమవుతుంది' అని మార్క్స్ రాశారు.

పెట్టుబడిదారీ విధానం క్రింద ఉత్పత్తి శక్తుల విప్లవాత్మక పరివర్తన అనివార్యంగా సోషలిజానికి ఎట్లా దారితీస్తుంతో కాపిటల్‌లో రుజువు చేసినంత ఖచ్చితంగా, సోషలిజంలోని ఉత్పత్తి శక్తులు కమ్యూనిజంలోకి ప్రయాణానికి ఎందుకు కోరుకుంటాయని ఆయన వివరించలేకపోయారు. ప్రజలు సహజంగానే మరింత ఉన్నతమైన సమానత్వాన్ని కోరుకుంటారని, దోపిడీ, పీడనలను రద్దు చేసినట్లుగానే అసమానత్వాన్ని కూడా రద్దు చేయదల్చుకుంటారనే నమ్మకంతో సోషలిజం క్రమంగా కమ్యూనిజంగా మారిపోతుందని ఆయన ఊహించారు.

కమ్యూనిస్టు సమాజం, మార్క్స్ దృష్టిలో నిజంగా ఒక ఊహాస్వర్గం. వర్గ సమాజంలో మానవ చరిత్రకు చేసిన అన్యాయాలన్నింటినీ అది కడిగేస్తుంది. మనిషిని మనిషి దోపిడీ చేయడానికి, పీడించడానికి, అణచివేయడానికి ఉన్న మూలాధారాలన్నింటినీ అది రద్దు చేస్తుంది. ఉత్పత్తి సాధనాల మీద యాజమాన్యాన్ని సమాజపరం చేయడంతో వర్గాల అస్థితత్వమే రద్దయిపోయి కమ్యూనిస్టు సమాజం వర్గరహిత సమాజంగా ఆవిర్భవిస్తుంది. మార్క్స్ సమాజ పురోగతి

వర్తులాకార ఊర్ధ్వ చలనంగా ఉంటుందని ఊహించారు. గనుక ఆదిమ కమ్యూనిస్టు సమాజంలోని సమానత్వమే విపరీతంగా అభివృద్ధి చెందిన ఉత్పత్తి శక్తులతో తిరిగి ఉనికిలోకి రావడం సాధ్యమేనని, అనివార్యమని ఆయన భావించారు.

కమ్యూనిస్టు సమాజంలో వర్గాలు రద్దు కావడం మాత్రమే కాక ఉత్పత్తి విధానంలో నియమిత శ్రమ, విభజన పద్ధతి కూడా రద్దయిపోతుంది. కమ్యూనిస్టు సమాజంలో ఏ ఒక్క మనిషికి నిర్ణీతమైన కార్యాచరణ రంగం ఉండదని, కానీ సమాజం మొత్తంగా సామాజిక ఉత్పత్తిని నియంత్రిస్తుందని మార్క్స్ అన్నారు. కమ్యూనిస్టు సమాజంలో శ్రామికులు ఒక రంగం నుంచి మరో రంగానికి పర్యవేక్షణ కోసం వెళ్తారని, ఏ పని ప్రత్యేకమైన నైపుణ్యం అవసరమై ఉండదని, ఏ వృత్తీ ఏ ఒక్కరి గుత్తాధిపత్యంలో ఉండదని మార్క్స్ అన్నారు. సాంకేతిక పరిజ్ఞానం, అత్యున్నతంగా అభివృద్ధి చెందినందువల్ల శ్రమ విభజన అవసరంలేని స్థితి వస్తుందని ఆయన అన్నారు.

అటువంటి స్థితిలో రాజ్యాంగ యంత్రాంగ అవసరమే ఉండదు. కాబట్టి రాజ్యాంగ యంత్రాంగం కృశించి, తనంతట తానే అదృశ్యమైపోతుందని మార్క్స్ ఊహించారు.

రాజ్యాంగం యంత్రం:

మార్క్స్ ఆలోచనల్లో రాజ్యాంగం యంత్రానికి చాలా ప్రాధాన్యత వుంది. సమాజంలో దోపిడీ, పీడనలు కొనసాగడానికి వర్గ విభజన, శ్రమ విభజన, పరాయికరణ, సొంత ఆస్థి వంటి కారణాలు మాత్రమే కాక అవన్నీ బలపడడానికి రాజ్యంగ యంత్రం మద్దతు కారణమవుతుంది.

రాజ్యాంగ యంత్రం గురించి మార్క్స్, ఎంగెల్స్‌ల అవగాహన నిర్దిష్టంగా, క్లుప్తంగా కమ్యూనిస్టు పార్టీ ప్రణాళికలో వ్యక్తమయింది. "ఆధునిక రాజ్యపు కార్యనిర్వాహ వర్గం మొత్తంగా బూర్జువా వర్గపు ఉమ్మడి వ్యవహారాలను నిర్వహించే సమితి మాత్రమే". **1848**లో చేసిన ఈ విశ్లేషణ తరువాత ఎన్నో రచనల్లో మార్క్స్, ఎంగెల్స్‌ను రాజ్యం పట్ల తమ భావనను విస్తరించి ప్రకటించారు. ఎంగెల్స్ 'కుటుంబం, వ్యక్తిగత ఆస్థి, రాజ్యం పుట్టుక'లోనూ, లెనిన్ 'రాజ్యం-విప్లవం'లోనూ రాజ్యం పట్ల మార్క్సిస్టు అవగాహనను సమగ్రంగా వివరించారు.

రాజ్యం అనేది పాలకవర్గాల చేతిలోని ఒక సాధనం అని, ఉత్పత్తి సాధనాల మీద యాజమాన్యం అదుపు ఉండే వర్గం రాజ్యాంగ యంత్రాన్ని తన చేతిలో ఉంచుకుంటుందని మార్క్స్, ఎంగెల్స్‌ను భావించారు. ఆర్థికంగా బలసంపన్నమైన వర్గాల ప్రయోజనన్ని కాపాడే రాజ్యం వర్గ ఘర్షణను నియంత్రించి, అణచివేసి సాంఘీక వ్యవస్థ భద్రతను కాపాడుతుంది. అంటే యథాస్థితికి రక్షణగా నిలుస్తుంది. రాజ్యం అనుమాతితో, రక్షణలో సాగే వర్గపాలన ఎన్నెన్నో రూపాలలో వ్యక్తమవుతుంది. (ప్రజాస్వామిక గణతంత్రం). పాలన నుంచి నియంతృత్వం దాకా ఏ రూపంలోని పాలనలైనా రాజ్యం పాత్ర, దాని వెనుకనున్న యాజమాన్యాల పాత్ర ఒకే రకంగా ఉంటాయి. రాజ్యాంగ యంత్రానికి అణచివేత సాధనంగా ఉండే పాత్రే ప్రధానమైనది.

కమ్యూనిస్టు సమాజం వర్గరహిత సమాజంగా ఉంటుంది గనుక రాజ్యం అవసరం ఉండదని మార్క్స్, ఎంగెల్స్‌లు భావించారు. కానీ, పెట్టుబడిదారీ విధానం తర్వాత వెనువెంటనే వచ్చే సోషలిస్టు సమాజంలో రాజ్యం పాత్ర ఏవిధంగా ఉంటుందని మార్క్సిస్టులు ఆలోచనా విధానంలో చాలా చర్చ జరిగింది. **1871**లో ప్యారిస్‌లో శ్రామికవర్గం తిరుగుబాటు చేసి పారిస్ కమ్యూన్ ఏర్పరచుకున్నప్పుడు చుట్టూ **14** పెట్టుబడిదారీ రాజ్యాలు దాని మీద దాడి చేసి **70** రోజుల తరువాత కూలదోశాయి. ఈ అనుభవం తరువాత సోషలిస్టు రాజ్యం ఇంటా, బయట శత్రువులన్నీ అంటే పెట్టుబడిదారీ సమాజాన్ని పునరుద్ధరించదలచుకున్న వారిని అడ్డుకోవాలంటే దృఢమైన రాజ్యాంగంగా ఉండాలని, తొలిదశలో శ్రామిక వర్గ నియంతృత్వ రాజ్యాంగంగా ఉండాలని మార్క్స్, ఎంగెల్స్ భావించారు.

15.4 సారాంశం-విమర్శ:

మార్క్స్, ఎంగెల్స్‌ల రచనలు యాభై సంపుటాలలో నలభై వేల పేజీలలో విస్తరించినది. రాజకీయార్థిక శాస్త్రం, చరిత్ర, కళలు, సాహిత్యం, శాస్త్రీయ సోషలిజం, కార్మికవర్గ పోరాట నిర్మాణ పద్ధతులు, సామాజిక శాస్త్రం, భౌతిక శాస్త్రాలు, సామాజిక సమస్యలు, సమకాలీన సంఘటనలు, సంస్కృతి, మతం వంటి అనేక విషయాలలో మార్క్స్, ఎంగెల్స్, లోతైన సున్నిశితమై, విలువైన విశ్లేషణలెన్నో చేశారు. పై వివరించిన అంశాలు మార్క్స్, ఎంగెల్స్‌ల సామాజిక అవగాహనలలో ప్రధానమైనవి మాత్రమే.

మార్క్సిజంలో నాలుగు ప్రధానాంశాలు ఉన్నాయి. అవి: 1. రాజకీయ ఆర్థిక విశ్లేషణ, 2. భవిష్యత్ సామాజిక దృష్టి, 3. సంవిధానం, 4. ఆచరణకు మార్గదర్శి.

మార్క్సిజంలో విడివిడిగా కొన్ని అంశాలు సంపూర్ణం కావనిపించిన, సామాజిక మార్పులు వల్ల కొన్ని అంశాలు ఇంకా అభివృద్ధి చెందవలసి వున్నట్టు కనబడిన, మార్క్సిస్టులు ఆచరణలో కొన్ని వైఫల్యాలు ఉన్నా ఈ నాలుగు ప్రధానాంశాలు మార్క్సిజాన్ని ఒక శాస్త్రంగా, సజీవంగా ఉంచుతున్నాయి. శాస్త్రం అన్నప్పుడే ఒకరోజుతో దాన్ని సైద్ధాంతిక ప్రవచనాలు పూర్తయిపోవని, కాలక్రమంలో దానిలో ఎన్నో మార్పులు, చేర్పులు జరుగుతుంటాయని అర్థం. ఆ విధంగా మార్క్స్, ఎంగెల్స్‌లతో ప్రారంభమైన మార్క్సిజం అనే శాస్త్రానికి లెనిన్, స్టాలిన్, మావో వంటి ఎందరో మార్క్సిస్టులు ఎన్నో కొత్త అంశాలను చేర్చారు. పాత అంశాలనే అభివృద్ధి చేశారు. పరిపుష్టం చేశారు.

ముఖ్యంగా మావో సేటుంగ్ చైనా సమాజం వంటి ఒక వెనుకబడిన వ్యవసాయ సమాజం పరివర్తన, సోషలిస్టు నిర్మాణం ఎట్లా జరుతుందో సైద్ధాంతిక స్థాయిలోనూ ఎన్నో ప్రయోగాలు చేశారు. అవగాహనలను ప్రకటించారు. సామాజిక అనుభవాన్ని పెంపొందించారు.

మార్క్స్ అభిప్రాయంలో ఆధునిక పెట్టుబడిదారీ సమాజం దానంతట అదే క్షీణించి తన గర్భం నుంచి ఒక సరికొత్త సమాజ శిశువుకు ఆవిష్కరిస్తుంది. కానీ, అనేక సమాజాల్లో అట్లా జరగలేదు. అంటే అనివార్యమైన చారిత్రక సత్యాలంటూ ఏవీ లేవన్నమాట. వర్గ సంఘర్షణకు దారితీయకుండా, వర్గ చైతన్యం మధ్యలోనే కుంట పడింది. పెట్టుబడిదారీ సమాజంలోని పర్యవేక్షణ, నిర్వాహక, సాంకేతిక స్తరాలలోని ఉద్యోగులు చాలా సంతృప్తి, సమూహంగా బతుకుతున్నారు.

ఆధునిక కార్పొరేషన్లలో యాజమాన్యం చేసే వాళ్ల వేరు, నియంత్రించే వారు వేరు. నియంత్రణ చేసే నిర్వాహకులు కొత్త సమూహం ఒకటి బయల్దేరుతుంది. ఉత్పత్తి సాధనాల యాజమాన్యాలు (బూర్జువాలు) పరోక్షంగా ఉంటారు. రంగం మీద అన్ని విషయాలు నిర్ణయించే వారు మేనేజింగ్ డైరెక్టర్, బోర్డు సభ్యులు, జనరల్ మేనేజరు మొదలైన వారు మాత్రమే. ఈనాడు మార్క్స్ భావించినట్టు మార్పులు విప్లవ మార్గం ద్వారా రావడంలేదు. అది లేకుండానే శ్రామికులు సామాజిక నిర్ణీతితో, సంబంధాలలో తమ సంఘటిత శక్తి ద్వారా న్యాయబద్ధమైన సామాజిక మార్పులను, రాజకీయ పరివర్తనలను తెస్తున్నారు.

పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ పరిణీత దశలో శ్రామిక మార్గం దారిద్రీకరణకు, బాధలకు గురి అవుతుందనే వాదం కూడా తప్పని తేలింది. ఎందుకంటే శ్రామికవర్గం అలాంటి నికృష్ట స్థితిలో ఉన్నట్టు మనకు ఎక్కడా కనిపించడం లేదు. అందుకు భిన్నంగా శ్రామిక వర్గం బాగా అభివృద్ధి చెందిన పెట్టుబడిదారీ సమాజాలలో సుఖశాంతులతో ఉండడం కనిపిస్తున్నది.

శ్రామిక ఉత్పాదన అనేది అదనపు విలువల సృష్టికి ముఖ్యాతి ముఖ్య కారణంగా భావించవచ్చు. వెనుకబడి ఉన్న దేశాలలో శ్రామిక ఉత్పాదన, దోపిడీ పెట్టుబడిదారీ సమాజాల కంటే తక్కువ స్థాయిలో ఏమీ జరగడం లేదు. అలాగే, ఈ నాటి సోషలిస్టు సమాజంలో విలువల సంచయం అధికంగానే ఉంది కదా!

మామూలుగా కార్మికుల్లో వ్యాపించే వైమనస్యాన్ని గురించి మార్క్స్ తప్పుడు అంచనాలు వేశాడు. తమ సమకాలీన ధనస్వామ్య సమాజంలో మార్స్ చూసిన నైరాశ్యం, ప్రగాఢ వైమనస్యం ప్రతి ధనస్వామ్య సమాజానికి తప్పదని, అనివార్యమని మార్క్స్ భావించాడు. కానీ, అలాంటి ద్విగ్విషయం మనకు ఈనాటి పరిణత ధనస్వామ్యం సమాజంలో కనిపించడంలేదు. అంతేకాకుండా కార్మికులు, ఒక ఆర్థిక జగత్తులోనే సభ్యులు కారు. వారు అనేక సామాజిక జగత్తులలో ఏకకాలంలో సభ్యులుగా ఉంటారు. వాళ్లల్లో వర్గ, విశ్వాసాలతోపాటు మత, జాతి, వృత్తి, నివేశ విశ్వాసాలు ప్రగాఢంగా ఉంటాయి. దాని అర్థం అసలు వైమనస్యం లేదని కాదు. వైమనస్యానికి కారణాలు వేరేవి కావొచ్చు. అవి పరిపాలన వ్యవస్థ నుంచి ముఖాముఖి సంబంధాలు లేని జనసంచయ సమాజం నుంచి జనించవచ్చు.

పెట్టుబడిదారీ సమాజం విశ్లేషణలో మార్క్స్ ఆర్థిక నిర్ణితికి చాలా ప్రాముఖ్యాన్ని ఇచ్చాడు. రాజకీయ సత్తా, అధికారమూ ఆర్థిక శక్తుల నుంచే జనిస్తాయని భావిస్తూ దీని వెనుకల ఉండే ఇతర కారణాలను అప్రధానం చేశాడు. ఇది కాకుండా పెట్టుబడిదారీ సమాజ పతనాన్ని గురించి మార్క్స్ చెప్పి జోస్యాలు నిజం కాలేదు. తప్పయ్యాయి. ఆయన విశ్వాసం పరిణత ధనస్వామ్యం సమాజంలో కాకుండా పెట్టుబడిదారీ సంబంధాలు ఎక్కువగా అభివృద్ధి చెందిన వ్యవసాయ దేశాలలో సామాజిక విప్లవాలు విజయవంతమయ్యాయి. ఇంతే కాకుండా కమ్యూనిస్టు సమాజాన్ని గురించి మార్క్స్ అల్లుకున్న ఊహలు, స్వప్నాలు యధార్థానికి భిన్నంగా, విర్ధుంగా కనిపిస్తున్నాయి.

సమాజంలోని పాలకవర్గం ఈ సమాజాలను వర్గరహిత సామాజిక, రాజకీయ వ్యవస్థ వైపు నడిపించడానికి తీసుకునే చర్యలు , పథకాలు కనుచూపు మేరలో ఎక్కడా కానరావడం లేదు. దీనికి భిన్నంగా మిలోవన్ జీలాస్ చెప్పినట్టు నామమాత్రంగా మిగిలిన సోషలిస్టు సమాజాలలో కమ్యూనిస్టు పార్టీ పాలన యంత్రాంగంలోని సభ్యులు కుమ్మక్కై ఒక కొత్త శాసన వర్గంగా రూపొందారు. అసలు అధికార వ్యవస్థ లేకుండా ఏ ప్రజలైనా బతకగలరా? ఏ సమాజమైనా మనగలదా? ఇది చాలా జటిలమైన ప్రశ్న. మనకు తెలిసినంత వరకు సామాజిక సంబంధాల నిర్మాణం, నియంత్రణ, అధికార నిర్మితి ద్వారా సామాన్యంగా అన్ని సమాజాలలోనూ జరుగుతున్నది. అసలు పాలకవర్గము, పాలిత జనసందోహము లేకుండా కమ్యూనిస్టు సమాజ నిర్మాణం సాధ్యమవుతుందని భావించడం మార్క్స్ ఊహాశక్తిని, కల్పనికతను ప్రదర్శిస్తుందే కానీ, అతని రాజకీయ విజ్ఞతను సూచించదేమోనని విమర్శకుల అభిప్రాయం.

మార్క్స్ వర్గ సిద్ధాంతం స్తరీకరణ వివరించే సిద్ధాంతం కాదు. అది బహూత్తర స్థాయిలో సామాజిక పరివర్తనను విశదీకరిస్తుంది. మార్క్స్ రచనలలోని వైశిష్ట్యాన్ని బాటోమోర్ ఇలా ఉల్లేఖించాడు. "మారుతున్న సామాజిక విధానాలలో అంతర్గతంగా వైధుర్యాలు, సంఘర్షణలు ఉంటాయి. వీటి నుంచే మార్పులు జనిస్తుంటాయి. ఈ మార్పులు అనేక సందర్భాలలో పునరావృతమవుతున్నట్లు గమనిస్తే అప్పుడు ఈ మార్పుల గురించి మార్పుల కార్యకారణ సంబంధాలను గురించి సాధారణీకరణాలు చేయవచ్చునే దృక్పథమే''. మార్క్స్ సమాజ శాస్త్రీయ దృక్పథమని చెప్పాడు బాటోమోర్.

సమాజ శాస్త్ర అభివృద్ధి ఎందుకంటే అది సామాజిక వ్యవస్థ, మార్పుల గూర్చి సిస్టమాటిక్ సిద్ధాంతాన్ని రూపొందించడానికి ప్రయత్నించింది. మార్క్సిస్టుల సిద్ధాంతం సామాజిక మార్పు ఒకే కారకానికి ప్రాముఖ్యత ఇచ్చింది.

ఈ సిద్ధాంతం ప్రకారం సామాజిక మార్పు వర్గ భావన మరియు వర్గ సంఘర్షణ భావనలతో అంతర్ సంబంధం కలిగివుంది. చరిత్రలో మోటార్ ఫోర్స్ మానవాతీత ఏజెన్సీలలో కాకుండా, మానవుల్లోనే ఉంటుందని మార్క్స్ భావించాడు. చరిత్ర నిర్మాతలు ప్రజలే. మానవులు ప్రకృతిని మారుస్తారు. మంచి కోసం ప్రకృతిని మార్చే ప్రక్రియ సందర్భంలో మానవులు కూడా మారతారు. ప్రకృతిని జయించే ప్రక్రియలో మానవులు ఉత్పత్తి, విధానాలను పెంపొందించి, సామాజిక వ్యవస్థను నిర్మించుకుంటారని మార్క్స్ భావించాడు. సామాజిక క్రమాభివృద్ధిలో మార్క్స్ ప్రకారం సామాజిక మార్పుకు, ప్రగతికి ఆర్థిక కారకం నిర్మాణాత్మక పాత్ర వహిస్తుంది.

మానవ స్వభావం, మార్క్స్ ప్రకారం ప్రధానంగా మంచిది. కానీ, పరిస్థితుల ప్రభావం నుంచి వ్యక్తులు చెడు పనులు చేస్తారు. సామాజిక వ్యవస్థ దారిద్ర్యాన్ని, అన్యాయాన్ని పెంపొందిస్తుంది. ఈ సమస్యలకు పరిష్కారం వ్యక్తుల లోటుపాట్లలో కాకుండా, సామాజిక వ్యవస్థలో, పరిస్థితులలో కనుగొనవచ్చని మార్క్స్ భావించాడు.

మార్క్స్ యొక్క సామాజిక మార్పు సిద్ధాంతం ముగింపు:

1) మార్క్స్ ప్రకారం చరిత్ర గతితార్కి పద్ధతి ననుసరించింది.

2) మార్పుకు ప్రధాన ఫోర్స్ ఆర్థిక కారకం

3) మరొక సమాజ ముఖ్య లక్షణం సామాజిక వర్గాఉ

4) ఉత్పత్తి విధనంతో ఉన్న సంబంధాన్ని అనుసరించి సామాజిక వర్గాలలో వ్యక్తుల స్థానం ఉంటుంది.

సమాజ శాస్త్ర విభాగాలలో సోషియాలజీ ఆఫ్ నాలెడ్జ్ అనేది ఒకానొక విభాగం. సమాజానికి ఆలోచనా ప్రవంతికి, జ్ఞానానికి ఉన్న సంబంధాన్ని వివరిస్తుంది. పరాయి కరుణ ఉన్న సమాజంలో వ్యక్తుల చేతన, మానసిక స్థితులను ఉత్పత్తి విధానాలు నిర్ణయిస్తాయి. ఈ అంశం సోషియాలజీ ఆఫ్ నాలెడ్జ్‌కి చెందినది. మార్క్స్, ఎంగెల్స్ తమ జీవిత చివరి దశలలో వ్రాసిన వాటిల్లో కొంత మేరకు లీగల్, రాజకీయ, మత, సాహిత్య, కళ మొదలగు వాటి పాత్ర ఉంటుందని గుర్తించారు.

15.5 ముఖ్యమైన పదాలు:

Ancient mode of production	:	బానిసల శ్రమను దోచే వ్యవస్థ
Ansiatic mode of production	:	భూమిపై హక్కు సమాజ పరంగా ఉన్న సమూహం యొక్క ఉత్పత్తి విధానం
Bourgeoisie	:	ఉత్పత్తి విధానం మీద ఆధిపత్యం గల పెట్టుబడిదారీ వర్గం
Feudal Model of production	:	లార్డ్‌లు, సెర్ఫ్‌ల వద్ద నుండి అధిక శ్రమను పొందే ఉత్పత్తి విధానం
Serbs	:	ఆనాటి ఏజెంట్స్

15.6 ప్రశ్నలు:

1) మార్క్స్ ప్రకారం సమాజాభివృద్ధిలో ఆర్థిక కారకమే ప్రధానంశం-వ్యాఖ్యానించుము?

2) మార్క్స్ యొక్క సామాజిక మార్పు సిద్ధాంతాన్ని ఉదహారణలతో చర్చించుము.

3) సామాజిక వాతావరణము, పరిస్థితులు సామాజిక సమస్యలకు ఎలా కారణమవుతాయో చర్చించుము?

15.7 చదవవలసిన పుస్తకాలు:

Maincurrents in Sociological thought-Rayond

Marxist Sociology-Bottomore

Masters of Sociological Thought-Live

Collected works Vol.6-Engels

పాఠం-16

దోపిడీ భావన - మిగులు విలువ

16.0 ఆశయాలు:

శ్రమ క్రమంలో పరాయీకరణ అనే తాత్విక సామాజిక భావనను రాజకీయార్థిక పదజాలంతో విశ్లేషిస్తే దోపిడీ భావన, దోపిడీ పారిభాషిక రూపమైన అదనపు విలువల భావన వస్తాయి. ఈ భావనను గూర్చి తెలుసుకుందాం.

విషయ క్రమం:

16.1 పరిచయం

16.2 లాభాల రేటు - తరుగుదల సూత్రం

16.3 పరాయీకరణ భావన

16.4 ముఖ్యమైన పదాలు

16.5 చదవదగిన గ్రంథాలు

16.6 ప్రశ్నలు

16.1 పరిచయం:

మార్క్స్ కన్నా ముందు రాజకీయార్థిక శాస్త్రం వినమయంలో, వ్యాపారంలో మాత్రమే మిగులు వస్తుందని భావించేది. అందువల్ల ఉత్పత్తి సాధనాల మీద యాజమాన్యం ఎవరిదనే సమస్య ముఖ్యం కాలేదు. వర్గాలను గుర్తించినప్పటికీ వర్గ పోరాటం ఎందుకు అనివార్యమవుతుందనే అవగాహన రాలేదు. మార్క్స్ తన విశ్లేషణను శ్రమ క్రమం దగ్గర, ఉత్పత్తి దగ్గర, కార్మికుడి దగ్గర ప్రారంభించాడు. కనుక మిగులు, అదనపు విలువ, ఉత్పత్తి క్రమంలోనే వెలువడతాయని, అక్కడే దోపిడీ భావన, అదనపు విలువ గురించి అవగాహన కీలకమైనవి.

పెట్టుబడిదారులు కార్మికుల శ్రమను దోపిడీ చేయడం ద్వారా లాభాలు సంపాదిస్తారు. ఏ సరుకు విలువైన ఆ సరుకును ఉత్పత్తి చేయడానికి అవసరమైన శ్రమ పరిమాణంతో నిర్ణయమవుతుంది. 'కార్మికుడు ఒక సరుకును ఉత్పత్తి చేయడానికి ఎంత శ్రమ కాలాన్ని వెచ్చిస్తాడో, అందుకు అతను వేతనంగా పొందే ప్రతిఫలం ఆశ్రమ కాలం కన్నా తక్కువకు మాత్రమే సరిపోతుంది. ఉదాహరణకు ఒక శ్రామికుడు తన వేతనానికి సరిపోయిన ఉత్పత్తిని అయిదు గంటల శ్రమ కాలంలోనే తయారు చేస్తాడనుకుందాం. కానీ, ఆ శ్రామికుడు రోజుకు పది గంటలు పనిచేస్తాడు. అంటే, ఆ కార్మికుడు రోజుకు అయిదు గంటలు మాత్రమే తన కోసం పనిచేస్తూ, మిగిలిన అయిదు గంటలు యాజమాన్యానికి లాభాలు సమకూర్చి పెట్టడానికి పనిచేస్తున్నాడన్నమాట! అవసరమైన శ్రమ కాలం కన్నా ఎక్కువగా కార్మికుడు పనిచేసి సృష్టిస్తున్న విలువను నిర్వహించడానికి "అదనపు విలువ'' అనే మాట వాడుదాం. అవసరమైన శ్రమ కాలం అనేది కార్మికుడు పొందిన వేతనానికి తగిన విలువను సృష్టించడానికి అవసరమైన శ్రమ కాలం అన్నమాట అని మార్క్స్ ఈ భావనను విశ్లేషించాడు.

ఉత్పత్తి సాధనాల మీద యాజమాన్యులకే గుత్తాధిపత్యం ఉంటుందని గానుక వాళ్లు కార్మికులను ఎక్కువ గంటలు పనిచేసేలా, ఎక్కువ అదనపు విలువ సృష్టించేలా ఒత్తిడి చేస్తారు. కార్మికులను ఎంత దోపిడీ చేస్తే, యాజమాన్యుల లాభాలు అంతగా పెరుగుతాయి.

16.2 లాభాల రేటు తరుగుదల సూత్రం:

మార్క్స్ రాజకీయార్థిక శాస్త్రంలో కనిపెట్టిన ముఖ్యమైన అదనపు విలువ సూత్రంతో పాటే దానికి కొనసాగింపుగా చెప్పవలసినది లాభాల రేటు తరుగుదల సూత్రం. ప్రధానంతో ఈ రెండు సూత్రాలతో సామాజిక పరిణామంలో ఫలితాలు ఉండడం వల్ల సామాజిక శాస్త్ర అధ్యాయనంలో వీటికి ప్రధాన్యత ఉంది. పెట్టుబడిదారీ ఉత్పత్తి విధానం అంతర్గత కారణాల వల్లనే విచ్ఛిన్నమైపోతుందని మార్క్స్ ఆర్థిక, సామాజిక, రాజకీయ రంగంలో కూడా నిర్ధారించాడు. పెట్టుబడిదారీ విధానం రద్దయిపోతుందని మార్క్స్ చెప్పింది జ్యోతిష్యమో ఆయన కోరికో కాదు. పూర్తిగా ఆర్థిక కారణాల మీద ఆధారపడి, పెట్టుబడిదారీ విధాన చరిత్ర సమాచారాన్ని విశ్లేషించి ఆయన ఈ నిర్ధారణకు వచ్చారు.

పెట్టుబడిదారు తన కర్మాగారంలో ఉత్పత్తిని కొనసాగించడానికి పెట్టు పెట్టుబడిలో రెండు భాగాలు ఉంటాయి. అవి: స్థిర పెట్టుబడి, చర పెట్టుబడి. స్థిర పెట్టుబడి అంటే యంత్ర సామాగ్రికి దానిని మార్చడానికి పెట్టే ఖర్చు. ముడిసరుకులు, ఇంధనాలు కొనడానికి పెట్టే ఖర్చు. స్థిర పెట్టుబడిని 'సి' అని సూచిస్తారు. చర పెట్టుబడి అంటే కార్మికులకు ఇచ్చే వేతనం. దాన్ని 'వి' అని సూచిస్తారు. ఒక పెట్టుబడిదారు మొత్తంగా ఈ రెండు ఖర్చులు మాత్రమే పెట్టి ఉత్పత్తి సాగించినప్పటికీ అతని ఆదాయంలో మాత్రం 'ఎస్' అనే అదనపు విలువ నిరంతరాయంగా చేరుతూనే ఉంటుంది.

పెట్టుబడిదారు ఎప్పుడైనా మొత్తంగా లాభం ఎంత వస్తుందనే కన్నా ఎక్కువగా లాభం రేటు ఎంత అన్న దాని మీద కేంద్రీకరిస్తాడు. అంతే తాను ఉత్పాదకాల మీద ఖర్చు పెట్టిన ప్రతిపైసా ఎంత అదనపు విలువను సంపాదిస్తుందని ఆలోచిస్తాడు. లాభాల రేటును లెక్కగట్టడానికి ఈ క్రింది సూత్రాన్ని వాడతారు.

లాభాల రేటు:

ఈ మాత్రంలో సికి నానాటికి పెరిగిపోయే లక్షణం ఉంటుంది. సాంకేతిక పరిజ్ఞానం పెరుగుతున్న కొద్దీ స్థిరపెట్టుబడి ఎక్కువ వెచ్చించవలసి వస్తుంది. యంత్ర సామాగ్రిక, మడిసరుకులకు ధరలు పెరిగిపోతాయి. ఎక్కువ ఖరీదైన యంత్ర సామాగ్రిని, సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని కొనకుండా ఒక పరిశ్రమ పోటీని తట్టుకోవడం కష్టమవుతుంది.

ఆ స్థాయిలో చర పెట్టుబడి పెరగడం సాధ్యం కాదు. అదనపు విలువ కేవలం చర పెట్టుబడిలో భాగంగా మాత్రమే వచ్చేది గనుక ఈ మాత్రంలో అంతకంతకూ లాభం తగ్గిపోతూ భారం పెరుగుతూ ఉంటుంది. అంటే ఒక సంవత్సరపు లాభాల రేటు కన్నా మరుసటి సంవతత్సరం లాభాల రేటు మరింత తగ్గుతుంది.

లాభాల రేటు తగ్గడమనేది పెట్టుబడిదారి విధానం సంక్షోభంలో పడడానికి దారితీస్తుంది. అందువల్ల అధికోత్పత్తి-మాంద్యం-నిరుద్యోగం అనే వ్యాపార వలయాలు క్రమం తప్పకుండా వస్తుంటాయి. ఈ పరిమాణాత్మక మార్పులు కార్మికవర్గ చైతన్యంలో కలిసినప్పుడు ఉత్పత్తి విధానాన్నే రద్దు చేసే గుణాత్మక మార్పుగా పర్యవసిస్తాయి.

16.3 పరాయీకరణ భావం:

మార్క్స్ ఆలోచనలలో సామాజిక పరిణామానికి, సామాజిక ఘర్షణకు కీలకమైన పరాయీకరణ భావన ముఖ్యమైనది. మార్క్స్ తొలి రచనలలో ఒకటయిన ఎకనమిక్ అండ్ మానుస్క్రిప్ట్ 1844లో ప్రధానంగా హెగెల్ ప్రభావంతో వ్యక్తమైన ఈ భావన ఆ తరావతి రచనలలో ఇంకా విస్తరించబడుతుంది. పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో కార్మికుడు పరాయీకరణకు గురవుతాడని, నిత్య జీవితాచరణలో ఈ పరాయీకరణను గుర్తించినందువల్లే ఆ

పరాయీకరణ నుంచి బయటపడడానికి పోరాడతాడని మార్క్స్ తాత్విక స్థాయిలో వివరించాడు. ఈ తాత్విక విశ్లేషణ ఆ తర్వాతి రచనలలో రాజకీయార్థిక ఉదాహరణతో సమన్వయంతో సాగింది.

పెట్టుబడిదారీ సమాజంలో నాలుగు రకాల పరాయీకరణాలను కార్మికులు అనుభవిస్తారని మార్క్స్ విశ్లేషించాడు. ఉత్పత్తి విధానంలోనే ఈ పరాయీకరణ మూలాలు ఉండడం వల్ల అది సమాజమంతా వ్యాపిస్తుంది. ఈ నాలుగు పరాయీకరణలు క్రింది విధంగా చెప్పుకోవచ్చు.

1. కార్మికుడు ఉత్పత్తి ప్రక్రియ నుంచి పరాయి కావడం.
2. కార్మికుడు తన శ్రమ ఫలితం నుంచి పరాయి కావడం.
3. కార్మికుడు తన తోటి కార్మికుల నుంచి పరాయి కావడం.
4. కార్మికుడు తన నుంచి తానే మానవసారం నుంచి తానే పరాయి కావడం.

పెట్టుబడిదారీ పూర్వ సమాజాలలో ఉత్పత్తిలో పాల్గొనే ఏ మనిషికయినా తాను చేయబోయే ఉత్పత్తి ఏమిటో, ఆ ప్రక్రియ ఎక్కడ అంతమవుతుందో తెలుసు. అప్పుడు మనిషి ఆ ఉత్పత్తితోను, ఉత్పత్తి ప్రక్రియతోను తనను తాను అనుసంధానించుకోగలిగేవాడు. ఇది నా ఉత్పత్తి అని గర్వపడగలిగేవాడు. ఆ శ్రమ ఫలితం తనకు దక్కకపోయినా, తన శ్రమ ఏమి సాధించిందో ఆ ఉత్పత్తిదారుకు స్పష్టంగా తెలిసిఉండేది. పెట్టుబడిదారి సమాజం ఈ స్థితిని మార్చివేసింది. పెట్టుబడిదారి ఉత్పత్తి విధానంలో ప్రధానమైన శ్రమ విభజన ప్రక్రియలు ఉత్పత్తి క్రియను అనేక ముక్కలుగా విడగొట్టి ఒక్కొక్క ముక్కను ఒక్కొక్క విభాగానికి అప్పజెప్పడం వల్ల ఉత్పత్తి ప్రక్రియకు అద్యంతాలు తెలియకుండా పోయాయి. తాను తయారు చేస్తున్న విడిభాగం ఎందుకు ఉపయోగపడుతుందో కూడా తెలియకుండా అంటే ఉత్పత్తి క్రియలో ఎలాంటి సృజనాత్మకత లేకుండా, ఆలోచన లేకుండా కేవలం యాంత్రికంగా తనకు ఇచ్చిన పని చేయడం కార్మికుడి కర్తవ్యం అయిపోయింది. అంటే ఉత్పత్తి ప్రక్రియ కార్మికుడికి అపరిచితమైనదిగా, తెలుసుకోవడానికి వీలు లేనిదిగా, పరాయిదిగా మారిపోయింది. ఇది మొదటి పరాయీకరణ.

పెట్టుబడిదారి సమాజానికన్నా ముందు కూడా కార్మికుడికి శ్రమ ఫలితం దక్కేది కాదు. గానీ తన శ్రమ సాధించిన ఉత్పత్తి కార్మికుడికి తెలిసినదిగా, అందుబాటులో ఉండేది. పెట్టుబడిదారి సమాజంలో ఒక పక్క ఉత్పత్తి ప్రక్రియ దూరమైపోవడం వల్ల, మరోపక్క ఉత్పత్తి సరుకు స్వభావాన్ని సంతరించుకుని మారకపు విలువ ప్రధానమైపోవడం వల్ల కార్మికుడికి తన సొంత ఉత్పత్తి కూడా తనకు తెలియనిదిగా మారిపోయింది. తన శ్రమతోనే తయారైన వస్తువు సరుకుగా మమారి దుకాణంలో గాజు బీరువాలో కూర్చొని కొంత అస్తిత్వం పొంది తనను కొనగల శక్తి వుంటే తప్ప తనను ముట్టుకోగూడదని శాసించడం మొదలుపెట్టింది. ఆ మేరకు కార్మికుడికి శ్రమ ఫలితమైన ఉత్పత్తి కూడా పరాయిదైపోయింది. ఇది రెండో పరాయీకరణ.

ఉత్పత్తి ప్రక్రియ శ్రమ విభజనకు గురై ముక్కలైపోవడం వల్ల ఉత్పత్తి మారకపు విలువ, సరుకుగా మారి గాజు బీరువాలోకి ఎక్కి కూర్చోవడం వల్ల ఒక కార్మికుడికి, ఆ ప్రక్రియలోను, ఆ సరుకులోను ఉన్న మౌలిక మానవ శ్రమ మానవసారం లాగా కనపడకుండా పోతుంది. అది కేవలం సరుకు లాగా కనబడుతుంది. అంటే మనుష్యుల మధ్య మనుషుల లాగా ఉండవలసిన సంబంధాలు సరుకుల మధ్య సంబంధాలుగా మారిపోతాయి. మనిషి తోటి మనుషులతో సంబంధాన్ని గుర్తించలేకపోతున్నాడు. సరుకులతో సంబంధాన్ని మాత్రమే గుర్తించగలుగుతాడు. అంటే మనిషి తోటి మనుషుల నుంచి పరాయి అయిపోతాడు. ఇది మూడో పరాయీకరణ.

మనిషి తోటి మనుషుల నుంచి పరాయి అయిపోవడం అంటే తోటి మనుషులలోని మానవసారం నుంచి దూరమైపోవడమే. మానవ సారమంటే మానవ సంబంధాల సమూహారమే. ఇది మనుషులలోని మానవ సారం నుంచి దూరం కావడమంటే మానవ సంబంధాల నుంచి దూరం కావడమే. అంటే తనలోని మానవసారం నుంచి కూడా

దూరం కావడమే అట్లా పెట్టుబడిదారి సమాజంలో విశ్వవ్యాప్తమైన పరాయీకరణ వల్ల మనిషి తన నుంచి తానే పరాయి అయిపోతాడు. ఇది నాలుగో పరాయీకరణ.

16.4 ముఖ్యమైన పదాలు:

Surplus Labour Time : కార్మికుడు పెట్టుబడిదారుడుకు పని చెయ్యడానికి వినియోగించే పని గంటలు.

Necessary Labour Time: వ్యక్తిగతంగా కార్మికుడు తన పనికి ఉపయోగించే పని గంటలు.

Surplus Value : అదనపు విలువ.

Alienation : పరాయీకరణ భావన.

16.5 ప్రశ్నలు:

1) అదనపు విలువ టరమ్ దేనిని రిఫర్ చేస్తుంది?

2) అదనపు విలువ సిద్ధాంతాన్ని వివరింపుము?

3) పరాయీకరణ భావనను వివరించి, కారణాలు, ఫలితాలను పేర్కొనుము?

16.6 చదవ వలసిన పుస్తకాలు:

1. Lemin and Philosophy-Alphusser L.
2. The Cultural Contradictions of Capitalism-Bell.D.
3. Karl Marx-Bottomore and Rubel.
4. From Alienationto Surplus Value-Gamble and Walton.
5. Ideology and Social Welfare-Gore and Wilding.
6. Capitalism and Modren Social Theory-Giddens
7. Classes, Power and Conflict-Giddens and Held.
8. The Political Economy of the Welfare State by-Gough
9. Legimation Crisis-Habemas
10. Industry and in equality, the achievement principle in work and Social Status off.C.
11. Communication and Erolutiong Society Heinmann.
12. Marx-Moderu Social Theory Swinghood.
13. Social Theory and social welfare Tayler-Goody and Dale.
14. Class Crisis and the state Wrignt, E.O.